

نامۆز گاریه ئالنوونیه کان

بۆ به خته وه ربوونی

ژن و میرد

- نهینی و ئامانجه کانی ژانی هاوسه رگیری.
- هاویهشی ژیاوت ماودی خوازیینی کردن.
- (چریه یهك) له په یوهندی سێکسی.
- تیروونی ههست و سۆز له گهه راپه راندنی ئه رکه کان.
- نهینییه کانی شهوی بوکینی.
- وینه کانی په یوهندی ژن و میرد.
- گرفت و چاره سه ریه کان.

ن / د. سعد ریاض

هه مێرق هه لاسن

مێتدی اقرأ الثقافی

یه کهم چاپ
هه ولێر 2011

www.iqra.ahlamontada.com

بۆدابه زاندى جۆره ها كتيب: سردانى: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

لتحميل أنواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

پدای دانیود کتابهای مختلف مراجعه: (منتدی اقرا الثقافی)

www.iqra.ahlamontada.com

www.iqra.ahlamontada.com

للكتب (كوردی ، عربي ، فارسي)

ئامۇڭگارىيە ئالتۇننىيەكان بۇبەختەوهرىوونى ژن و مىرد

نووسىنى : د. سعد رياض

وهرگىرانى : مصدق محسن

هەدولتير

يەكەم چاپ

۲۰۱۱

٢٧
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ناسنامه‌ی کتیب

ناوی : نامۆزگاریه ئالتونیه‌کان بۆ به‌خته‌ومر بوونی ژن و می‌رد

بابه‌ت : ئایینی

نووسینی : د. سعد ریاض

ومرگێرانی : مصدق محسن

کۆمپیوتەر : نووسینگه‌ی هیوا

چاپی : یه‌که‌م / ۲۰۱۱

شوینی بلاوکردنه‌وه : ((کتیبخانه‌ی حاجی قادری کۆیی))

له به‌ریوه‌به‌رایه‌تی گشتی کتیبخانه گشتیه‌کان ژماره‌ی سپاردنی (۲۸۱۷) ی سالی ۲۰۱۰ ی پێدراوه.

کتیبخانه‌ی

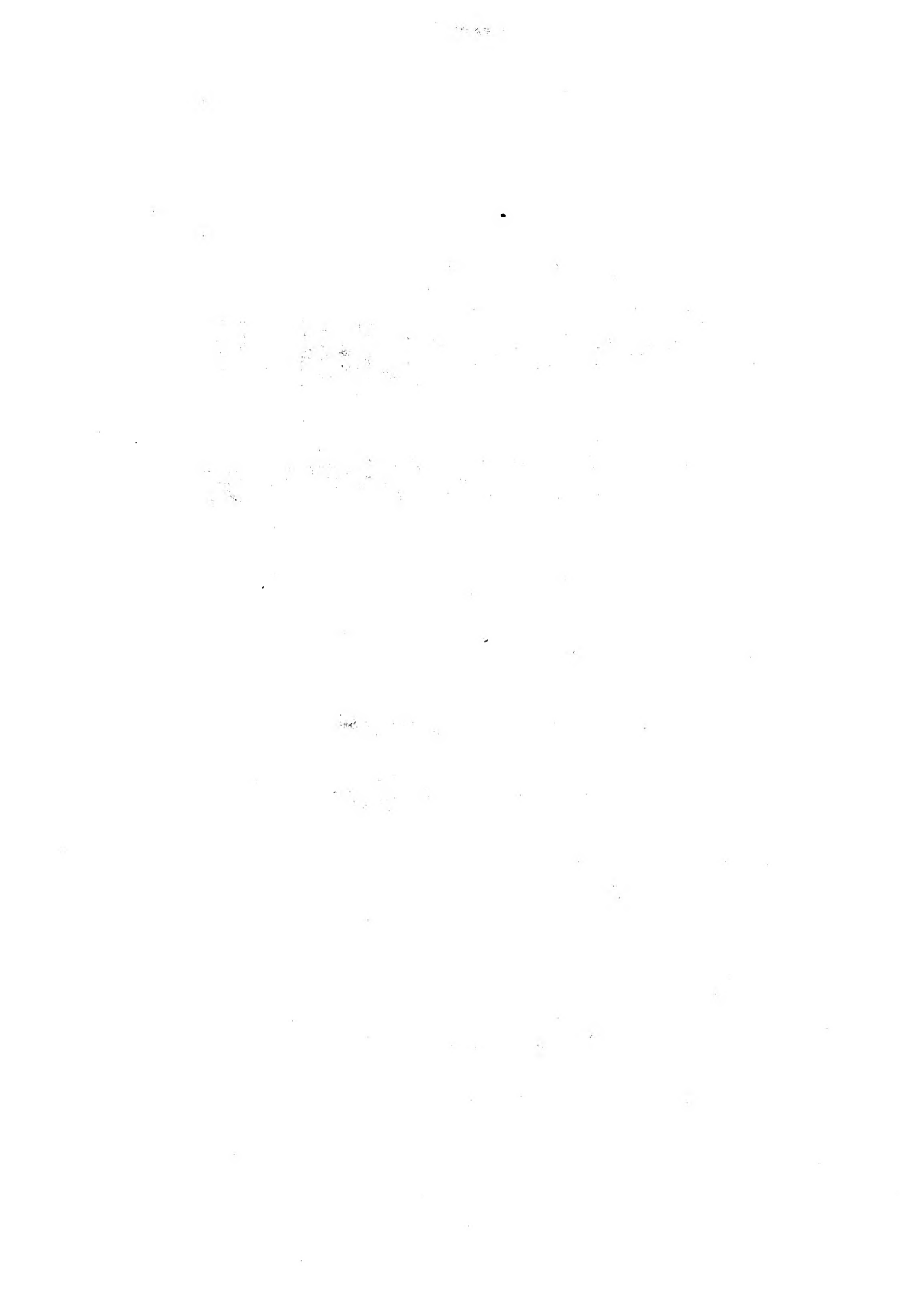
حاجی قادری کۆیی

بۆ فرۆشتن و چاپکردن و بلاوکردنه‌وه

هه‌ولێر - کوردستان - عێراق

(۰۷۵۰ ۴۶۷ ۱۳ ۹۴ / ۰۶۶ ۴۲ ۴۳ ۸۶۸)

مافی چاپ پارێزراره

بسم الله الرحمن الرحيم

قال تعالى: ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا
لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ
لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ﴾.

خوای گه وره ده فەرموویت (یه کێک له نیشانەو به لگه کانی تری
ئه وه یه: که ههر له خۆتان هاوسه ری بۆ دروست کردوون بۆ ئه وه ی
ئارام بگرن له لایداو له نیتوانتاندا خۆشه ویستی و سۆزو
میهره بانی فراههم هیناوه، به راستی ئاله و دیاردانه دا به لگه
هه یه بۆ که سانیك بیرده که نه وه و تێده فکرن).

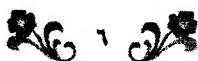
پیشه‌کی

ژیانی مرۆڤ له دونیادا ماوهیه‌کی کورته. یان چهند ساتی‌کی دیاری کراوه، جا کات یان به‌سه‌ریدا زāl ده‌بی یان به‌سه‌رتدا زāl ده‌بیته. هه‌وه‌ها بریتی یه له ماوه‌ی گواستنه‌وه بۆ رۆژی دوا‌یی. هه‌موو نه‌وانه رووده‌ده‌ن نه‌رك و کاره‌كانت پتویسته ببه‌ ئامرازیک بۆ نزیك بونه‌وه له خوای گه‌وره‌و به‌ده‌سته‌هێنانی به‌زه‌یه‌یه‌کی له‌رۆژی دوا‌یدا، یان هێنانه‌دی به‌ختیاری هه‌میشه‌یی. ئه‌مه‌ش ره‌تی نه‌وه‌ناکاته‌وه که مرۆڤ له‌دونیا‌دا به‌به‌ختیاری بژیته، یان نه‌ندازه‌یه‌ك له‌کامه‌رانی له‌ سه‌رجه‌م بواره‌کانی ژیان به‌ده‌ست به‌یته، تاوه‌کو به‌شی خۆی له‌ دونیا‌دا له‌ بیرنه‌کری.

بۆ نه‌وه‌ی هه‌موو مرۆڤ بزانیته که‌وا ته‌نهایه‌ك جار ده‌ژیته، نه‌وه‌جاره‌ش گه‌ررۆژیک به‌سه‌ریدا تی پهری نه‌وا به‌شی‌ك له‌ژیانی به‌سه‌رچووه، جانه‌گه‌ر نه‌م رۆژه به‌به‌ره‌هم و پڕ ده‌ستکه‌وت بوو نه‌وا به‌دویه‌تی‌ه‌وه، به‌لام نه‌گه‌ر به‌ فیرو‌دانی کات بو به‌بی سود نه‌وا له‌دونیا په‌شیمان و هه‌سه‌رت دا‌یده‌گری، مرۆڤی ژیر نه‌و که‌سه‌یه که له هه‌موو قوناغه‌کانی ژیا‌نی به‌دوای به‌ختیاری دا ده‌گه‌ری.

به‌ختیاری ژن و میڤرد له‌گه‌نگه‌ترین نه‌و هۆکارانه‌یه‌که‌وا له‌مرۆڤ ده‌کات دل‌خۆش بیته له‌ دونیا‌دا، و بریکی زۆریش له‌ خۆشنوودی و ئارامی به‌ده‌ست به‌یته، حاله‌تی خۆش ویستنه‌و خۆشه‌ویستی هاو‌ری ده‌بی له‌گه‌لیدا که‌واده‌کات کاتژمیڤ به‌یته چرکه کاتی‌ك له‌نزیك خۆشه‌ویسته‌که‌ی ده‌بیته، هه‌روه‌ها واده‌کات مه‌ست بوون و هه‌وانه‌وه به‌ده‌ست به‌یته له‌و کاته‌ی له‌گه‌لێه‌تی، وه‌توشی خه‌مو په‌ژاره ده‌بیته له‌و کاته‌ی لی‌ی دووره، ژیا‌ن له‌نیوان نه‌م دوانه ده‌بیته نیعه‌مه‌تی‌کی ئارام و به‌یه‌که‌وه‌به‌ستراو.

به‌لام به‌رله‌وه‌ی با‌سی به‌ختیاری ژن و میڤرد بکه‌ین پتویسته یه‌که‌ه‌جار بزانی‌ن مانای

به خته وهربوونی به شیوهیه کی گشتی چیه؟ به خته وهربوونی بریتی یه له هاتنه دی خود، یان به دربرینیکی وردتر: به ختیاری دروست ده بیئت له دۆخی ئه ومهیل و ئاره زووانه ی که خود شانازی پێوه ده کات که شوینگی جی به جی کردنی کردهیی یه ئه مهش په یه وهسته به به رزترین قوناغه کانی گه شهی مرۆ، که بریتییه له هاتنه دی مه بهسته بالاگان که ناکۆک نیه له گه له بهر ژه وه ندیه کانی مرۆ، بی گومان بونی بیرۆکه له ژیا نی مرۆ کاتی لی ده ویت و شانازی پێوه ده کات، و خوده که ی بۆ ده هیئتیه دی، وه له میانه شیدا به خته وهربوونی و خوشحالی ده هیئتیه دی.

بۆیه به ختیاری بریتییه له وهی که خودی مرۆ شانازی پێوه ده کاو وه ریده گیریتیه وه بۆ مهیدانی کردهیی، هه ندیک له ده رونا سان واده بینن که به ختیاری ئامانجی هینانه دی که سایه تیه کی به هیژه، هه ندیک تر واده بینن که مه بهسته که له به ختیار کردنی مرۆ قایه تی شار درا وه ته وه، وه هه ندیک تر له مه سه له ماد دیه کانه وه ده بیننه وه. سو قرات واده بینن که به ختیاری بریتی یه له رازی بوون... ئه م رازی بوونه ش رووده دات کاتی که ئاره زووه کا ئمان دیاری ده کهین، به جۆری که چاوی تی نابرین له وهی که ناتوانین، چونکه مرۆ هه ست به ئاره حه تی ناکات مه گه ر ئاره زوویکی هه بووبی و نه هات بیتیه دی، وه به شه و و رۆژ به سه ر بیر کردنه وه دا زال ده بیئت، به لام گه ر مرۆ توانی ئاره زووه کانی به یئتیه دی به پی ی توانای و به بی زیاده رۆیی له تیرکردن، ئه وا له نیوان خه لکیدا به کامه رانی ده ژیی.

له دوا ی ئه مه کاتی که قسه له سه ر به ختیاری ژن و میرد ده کهین ئه وا قسه ده کهین له سه ر ئه وهی که یارمه تی مرۆ ده دات بۆ گه یشتن به دۆخی که له رازی بوون که وا خوا ی گه وه ره بۆی دیاری کردووه، و سه یری ئه و مرۆ قانه ناکات که خوا ی گه وه ره فه زلی دا وه تی به سه ریدا، وه به رده وام ته قه لای ده کات بۆ هه لبژاردنی باشتر و گونجاوتر به ر له رودانی په شیمانی، و به رده وام هه ولده دات بۆ راپه راندنی ئه رکو رۆ له کانی به ر له خه مخواردنی له تیربوونی که سانی تر له پێداویستیه کانی.

له م کتیه به ئه م کیشه گرنگه چاره سه ر ده کهین، که بریتی یه له بابه تی به ختیاری ژن و

مىرد، و كە لەم چەند تەوەرە سەرەكى يەى خوارەو دىارى دەكرىت:

* چۆن بەختىارى ژن و مىرد دەهينمە دى لە ميانەى ھەلبىژاردنى راست و دروست بۇ ژن يان مىرد؟

* پەيوەندى بەيە كەوہوبون لە قۇناغى داخوازى و گرى بەست چۆن دەبىت ھەتتا پاش ئەمە بىيە پەيوەندىەكى بەختەوەر؟

* پەيوەندى سىكىسى راست و دروست چۆن دەبىت كە بىيە ھۆى ھاتنەدى چىژو كامەرانى بۇ ھەردو لايەن؟

* كارامەيى يەكانى ژيانى ژن و مىردايەتى چى يە تاكو بەختىارى و ئارامى بەينىنەدى؟
* بەختىارى لەگەل بەرپرسايەتى چۆن دەبىت، وەكو: بەرپرسايەرتى خەرجى، يان پەروەردە كردنى رۆلەكان؟

* بەربەستەكانى بەختىارى ژن و مىرد چى يە؟ و چۆن بەسەرياندا زال دەين؟
* گرنگترين ئەو گرفتانه چين كە لە قۇناغەكانى ھاوسەرگىرى جياواز روودەدات، و چۆنىەتى زالېبون بەسەرياندا؟

* چۆن فىرى ھەوال و دەنگ و باسى پىشېنەكانى ئىمە بين لەم پىسپۆرىە؟
بۆيە بەختىارى خەزىنەيەكەو ھەموومان پىويستيمان بەوہيە بەدوايدا بگەرېن، چونكە بەختىارى لە كارکردندا، و بەختىارى لەگەل رۆلەكان، و بەختىارى لەگەل قەيرانەكان، ھەموو ئەمانە چىژو خۇشەكن پىويست دەكات لەسەرمان فىرى بين و راھىنانى لەسەر بگەين لەبەرگىرى لە ژيانغاندا، جا دەبى بەدواى بگەرېن و پىادەى بگەين، ھەتا لەو ھەموو قۇناغانەى ژيانغان بە بەختىارى و شادمانى بژين. جا لە خوارى گەورە دەپارىنەوہ رەزامەندى و ئارامى و ئاسودەيى و باوہرمان پى بەخشىت، وەيارمەتيمان بدات لەوہى پى خۇشەو لىي رازيە....

نووسەر

د. سەعد رىياز

به‌شی یه‌که‌م

ناما نجه‌کانی ژیانی ژن و می‌رد

چه‌مکی هاوسه‌رگیری له‌نیسلام و ده‌رونناسیدا

- هاوسه‌رگیری له‌نیسلام به‌ر له‌هاوسه‌رگیری؟

- هاوسه‌رگیری له‌ده‌رونناسی.

- چی‌هه‌یه‌به‌ر له‌هاوسه‌رگیری؟

- هه‌له‌کانی به‌ر له‌هاوسه‌رگیری:

- چه‌مکی خوشه‌ویستی.

- چاره‌سه‌رکردنی خوشه‌ویستی.

- چیمان له‌هاوسه‌رگیری ده‌ویت؟

- نیشته‌جی.

- خوشه‌ویستی.

- به‌زه‌یی.

- چاروونی.

سووده‌کانی هاوسه‌رگیری

به‌کورتی.

خوت تاقی بکه‌وه.

چەمكى ھاۋسەرگىرى لە ئىسلام و دەروناسىدا

ھاۋسەرگىرى لە ئىسلامدا

ئىسلام بۆ رىنمونى كىردن ھاۋسەرگىرى كەخەللىكى لەتارىكىيى يەۋە دەرھىناۋەبۆ رووناكايى، و لەژيانى نەفامىيەتى يەۋە بۆژيانى زانست و زانين و باۋەر، ولەخرابى نەرىتەكان بۆ باشترين بەھاو رەۋشت. لەگىرنگىر نەۋ كىشەنەۋى كەئىسلام چارەسەرى كىردۈۋە رىساۋ بىنچىنەۋى نەۋتۆۋى دانائەۋە كەكىشەۋى ھاۋسەرگىرى لەسەر دامەزراندۈۋە،كاتىك كەكارىگەرىيەكى گەۋرە دەبىت لەسەر تاكو لەسەر كۆمەلگا...

دوا بەدۋاۋى نەمە كاتىك جىاۋاز دەكرىت لەنىۋان نەرىتەكانى ھاۋسەرگىرى لەنەفامىيەتى، نەرىتەكانى ھاۋسەرگىرى لەئىسلام، نەۋا دەبىنىت كەئىسلام رىز لەمروۋ دەگرىت، بەتايىبەتى ئافرەت لەگەل بونى ھەندىك لەپابەند بىۋىن و رىنمايىيەكان لەچۆنىيەتى لەبەرگىردى جىل و بەرگ و شىۋە رەفتارۋ دانانى ماف و پىداۋىستىيەگىرگىيەكانى بۆ نەۋەۋى بىيىتە بونەۋەرىكى رىزلى گىراۋ چىژۋەرگىت لەژيانىدا. سەبارەت بەمە (نەمىل دۆمىنگ) كە رۆژھەلاتناسىكى فەرەنسىيە دەلىت: قەسەيەكى پىرو پوچە كەدەۋترىت: ئافرەت لەئىسلام لەدەسەلاتەكەۋى دامالراۋە ھەروەك گاورەكان راي دەگەيىنن كەئافرەت سەراۋەۋى گونجاق و خراپەكارىيەۋ لەپال نەۋەشدا نەفرەتى لىكراۋە.

لەبەر نەۋە لەسەر مروۋ پىۋىستە لەولاتانى رۆژھەلات بگەرى بۆئەۋەۋى بىيىنى كە ئادابى مال تىايدا بەھىزۋ پتەۋە، ۋەئافرەت لەۋى تىرەيى پى نابدرىت نەۋەش لەبەرئەۋەۋى ۋەكو ئافردەتانى ئىمەنىيە كەۋا شەكى كورت لەبەر بگەن و قوۋ و باسكىيان روت بگەنەۋە، ۋەكو كرىكارە ئافرەتەكانمان لە كارگەۋ تەمبەلخانەكان ئىرەيان پىنابردرىت. جىھانى ئىسلامى

(سالی جان مارش) که گاوره و له سالی ۱۹۵۴ ز له واشنتۆن له دایک بووه دلیت:
سه بارهت به پیویست کردنی هه ندیک له کۆت و بهند به سه ر ئافره تی موسلمان له ژیر سایه ی
ئیسلام، نه وه نه م کۆت و بهنده هیچ نیه ته نها بۆ به رژه وهندی و سودی ئافره تی موسلمان و بۆ
خیرو چاکه ی خێزان و پارێزگاری له سه رکردنیان دانراوه که ده بیته هۆی به هێزبوونی
په یوه ندیه کانیان له دوا جاردا بریتیه له خێرو چاکه بۆ کۆمه لگای ئیسلامی به شیوه یه کی
گشتی...

لەم روانگە یەوێ نیسلام هاوسەرگیری کردۆتە قۆناغێکی بنەرەتی لەژیانی تاکە کەسیدا
کە پێش هاوسەرگیری ئارەزووەکانی تێردەکردو بەو نێعمەتانەی کە خۆی گەورە حەرامی
کردوون، لە هەمان کاتدا نامانج لە هاوسەرگیری بریتی یە لە زیادکردنی وەچەو زۆرکردنی ئەو
مرۆڤانە کە دەڵێن: لا إله إلا الله محمد رسول الله

هاوسەرگىرى لە دەرونناسىدا

دەرونناسى ئەۋەدى دىارى كىردۈۋە كەمرۇڭ ئارەزۈۋ و ھەزى خۇى ھەيە دەيەۋىت تىريان بىكات، زۆرىيە ئەۋ ئارەزۋانەش ئارەزۋى سىكسىن، ئەم فىترەتە لەلەي ھەموو مرۇڭىك ۋە كەيەكە بەلگە لەلەي ھەموو بونەۋەرىكى زىندۈۋ بونى ھەيە، بەتايىبە تىش ئاژەل.

بەلەم جىاۋازى نىۋان مرۇڭ ۋ ئاژەل برىتى يە لەۋەي كەمرۇڭ پىۋىستە جەلەۋ بۇ ئارەزۋەكانى شەل نەكات، ۋەركاتىك پىۋىست بوو تىريان بىكات، ۋەھەرۋەھا پىۋىست ناكات لەسەر ئەم جۆرە تىگەيشتەنە مېنىتەۋە كەپىي ۋابىت سىروشتى مرۇڭ پىكەتاتۋە لەدوۋ ووزە، ووزەي خۇشەۋىستى و ووزەي شەپانگىزى، ووزەي خۇشەۋىستى برىتى يە لەۋۋەي سىكسى... ئەمە بەپىي راقەي تىۋرى شىكارى دەروونى بەلەم مرۇڭ برىتى يە لە كۆمەلەك پىۋەرۋ بەھاۋ سىفاتى نەرىنى و نەرىنى گىرگىزىن خورەۋشت كەپىۋىستى بە دەفرىكى باش ھەيە كە ئەم خورەۋشتەي تىدەبى ئەم دەفرەش برىتىيە لەئانى راسى و دروستى. دۋاي ئەمەش زانىستى نۆي دەرىخستۋە كەمرۇڭ تۋانۋ وزەيەكى زۆرى ھەيە كەۋاي لى دەكات بتۋانىت ھوكم بەسەر ھەۋەس و ئارەزۋانى بىكات، يان خاۋەن تۋانايەكە بۇ بەرىۋە بردىخودى خۇي، و مامەلە كەردنى باش لەگەل ھەلۋىستەكان و كەسەكانى كە ئىستا پىي دەۋترىت زىرەكى ويژدانى.

لېرەدا دەكرى بلېن: دەرونناسى نۆي بانگەۋازى مرۇڭ دەكات بۇ رىكخستى دەروون و ھوكم كەردن بەسەرخود، چىژ ۋەرگىرتن لە ۋەي شايەنەتى، ئەمەش لەسەر ھاوسەرگىرى جىبەجى دەكرى، بەر لە ھاوسەرگىرى برىتى يە لە رىكخستەۋەي دەرونى و ھوكم دان بەسەر ئارەۋۋە ناچارىەكان.... لەدويىدا ھاوسەرگىرى دەبىتە تىربونى ئارەزۋەكان بە رىگايەكى راست و دروست تانەنجامەكانى بۆكەسەكە بە چىژو بەختىارى دەگەرىتەۋە....

بەرلە ھاۋسەرگىرى

ژيانى ژن و مىرد گەشتىكى كورت يان چىرۆكىكى راگوزەر نىيە وبەلام گەشتىكى درىژەو پىيۋىستى بەكەرەستەي گەۋرەو شارەزايى تىرو تەۋاوو ئامانجەنە گۆرەكانى ھەيە، بۆنەۋەي ژن و مىرد لەميانەي ژيانى ژن و مىردايەتيان بەختياري بۆ ھەريەكەيان بەيتە دى-يەكەميان-ديارى كردنى ئامانجەكانى لەم ئەرکە بەر لەدەستپىيەكردنى، ۋەلامى ئەم پىرسىيارە دەداتەۋە: لەبەرچى ھاۋسەرگىرى؟ كاتىك ھەرمىرۆڭىك دەيەۋىت ئامانجەكانى لەم پەيۋەندىيە نوئى يە ديارى بىكات، ئەۋا پىيۋىستى بە شارەزايى يان كارامەيى زۆر دەيىت ۋەكو ئەمانەي خوارەۋە:

چى ھەيە بەرلە ھاۋسەرگىرى؟

بەرلە ھاۋسەرگىرى ھەركەسىك بۆنەم قۇناغە، ۋ بۆنەم ماۋەيە لەتەمەنى خەۋنىكى زۆر و ئاۋاتى جۆراۋجۆر دەكىشىت، جا ھەندىكيان ۋايردەكەنەۋە كە ھاۋسەرگىرى برىتى يە لەچىژى سىكسى، پەيۋەندىيە سۆز دارەكان بەدرىژايى شەۋو لەكاتى رۆژدا، ۋەھەندىكى تر باۋەريان ۋايە كەژيانى ژن و مىردايەتى برىتى يە لە كاتەرۆمانسىيەكان كەكچ گوى لەقسە دلداریەكان و سەرسورھىنەرەكان دەگرىت لەھەموكات و ساتىكدا، ئەگەر بىتجگە لەمەشتى تر پرويدا ئەۋا ھەست بەبى ھىۋايى و داروخان دەكات، لەپاشان توشى دۋارۆژىكى ناخۆشى دەكات. ۋەھەندىكى تريان برۋايان ۋايە ژيانى ھاۋسەرگىرى برىتى يە لەماندوبوون و ھىلاك بوون لەبەدەستھىنانى خەرجىيەكانى خىزان و دابىنكردنى پىداۋىستىيەكانى . ئىستا كام لەپىشېينى كردن لەم پىشېينىانەي پىشۋو راست و دروست؟

لەرستىدا ھەموو پىشېينىەكانى پىشۋو لەبارەي ھاۋسەرگىرى ھەلەن، يان كورتھەلاتۋە لەسەر يەك ئاراستە، كەچى تىگەيشتىنى راست بۆژيانى ژن و مىردايەتى بۆ يارى و رابۋاردن نىيە، بەلام ژيانى ژن و مىردايەتى بەرپىرسىيارەتتىكى ھاۋبەشە، ۋ ژيان سۆزو كۆشش و گالتەۋ گەپ و چىژو كارەكانى تىرىش كۆدەكاتەۋە. بۆيە ژيانى ژن و مىردايەتى تىگەيەشتىنىكى

ھەمەلايەنەيە ھەموو كارەكانى پېشوو كۆ دەكاتەو. جياوازی نیتوان كەسك و يەكینكى تر ئەو یە كە كەسى بەختیار لەژیانی ژن و میردایەتی ئەو كەسە یە زانین و كارامە یە كى زۆرى ھە یە لەھینانەدى چىژو خوشى لەكۆشش و گالتەو گەپ و لەكاتى پىسادە كەردنى ئەركەكانى لەژیانی ژن و میردایەتی.

ھەلەكانى بەرلەھاوسەرگىرى

زۆرتىرین گەرتە كانان لەژیان بەسيفەتیکى گشتى بریتى یە لەپەلە كەردن لەشتیک بەرلەوادەكەى، سەرەرای ئەو یە ئەگەر ھەر كەسكى خیرا بیزانیا كەوا ئەو شتەى ھەولى ھینانەدى دەدات بەرینگای ناشەرى ئەگەر كەمك نارامى بگرتبا ئەوا بەرینگای راست و جى رەزامەندى دەپھینایەدى. ئەم حالەتە جى بەجى دەبیت لەسەر ھەر شتیک كەپەلە كەردن بۆ بەدەست ھینانى بۆ ئیستا ھىچ مافیكى تۆى تیدانیە... بەجۆرىك جى بەجى دەبیت لەسەر دزىك كاتىك دزى دەكات، وجى بەجى دەبیت لە زینا كار كاتىك زینا دەكات... بەم شىو یە ھەروەھا ئەمە لە لای ھەندى گەنجیش ھە یە بەر لە چوونە ناو ژیانى ژن و میردایەتی، بەشىو یەك بۆ ھەندىكیان بەھۆى ئارەزووى سەر كەش لە تیركەردنى وىژدان و سۆزى ھۆش خواردوو دەبیتەھۆى روودانى كەوتنە ناو ھەندىك لە ھەلەكانى بەرلەھاوسەرگىرى، وە ئەمەش لە لای ھەردوو رەگەز روودەدات، و پاشان پەشیمانى و ژیانى دلتەنگى بەدواو دەیت، لەئەنجامدا ھەردوولا زەرەر بار دەبن، بەلام زەرەرى گەورە زۆریەى جار توشى كچان دەبیت، زۆرجار گۆى بیستى حالەتەكانى خۆشەویستى و دلدارى دەبن لەنیتوان كوران و كچان، ھەیانە لەخۆو یە، و ھەشیانە لەژىر دروشى تاقى كەردنەو یە، ھەندىكى تریان بەھۆى نەفامى كلاسكى یە، بەلام گرینگتر لەم شارەزایى یە كەبوو تەھۆى بوونى كەم و كورى لەژیانى لاواندا، بەتایبەتى لەقۇناغى دروست بونى عەقلى بیت، یان لەقۇناغى دیراسە كەردن و دەست خستن بیت، جا بەدەست ھینانى برىكى زۆر لەتوانا و زەكانى كە دەبى و بەرھەمیان بەھینیت

لەبۇنىاتنانى خۇي و داھاتوھكەي كەدەياڭخاتە ناو جەريەزەيەكانى خۇشەويستى و سۆزدارى،
 وكۆشش كردن لەدواي ئەم ئارەزوۋە بۇ ناكۆتايى. ۋەمىژوۋو حالەتى زۆرمان بۇ دەگىرىتەۋە
 كەبۆمان روون دەكاتەۋە چۆن ئاگرى خۇشەويستى دروست دەيىت، ئەۋى رودەدات لە دواي
 خۇشەويستى لە سوتايى و (دۆش دامان) و تامەزرۆبوون، ۋەئەۋەي لە ئەنجامى جيا
 بوونەۋەي ھەردوۋو خۇشەويستەكە روداۋىك كە ھۆكارىكە بۆشەيدايى و ئازارو چەرمەسەرى.
 ھەموومان گويىمان لەچىرۆكى قەيس و لەيلا و رۆمىۋ و جوۋلىت و زۆرىك لەۋانە بوۋە،
 ھەروھە لە دواي ئەمانەشدا ئەفسانەۋ شىعرى زۆرمان بۇ گواستراۋەتەۋە، لەم چىرۆكانەش
 بۆمان دەرەكەۋىت كەخۇشەويستى بەپىي سىروشتى خاۋەنەكەي دەگۆردى،
 جاخۇشەويستىيەكەي دەرەچى لەۋو حالەتەي كە خاۋەنەكەي لە سەريەتى بۇ كەسىكى تەۋاو
 جياۋاز لە سروشت و حالەتەكانى لەۋو شەۋەكەي دەگۆرىت بۇ رۆژ، و كاتژمىرەكانى لە
 چاۋەروانى خۇشەويستەكەي دەگۆرى بۇ چەندەھا سال و رۆژ.

چەمكى خۇشەويستى

خۇشەويستى برىتى يە لە پەيوەندى نىۋان دوو كەس، ۋەچەندەھاپىناسەي ھەيە، جا
 خۇشەويستى برىتى يە لە ھەزو ئارەزوۋ، و برىتى يە لەگەنجىي، و برىتى يە لەعیشق، و خۇ
 شەويستى واتە شەيدايى، و پەرۋشى كە خەم و خەفەتى بەدۋادادىت، ھەروھە برىتى يە لە
 دلدارى، و سۆزو خۇشەويستى، ۋەتامەزرۆبوون و ھەزكردن، و شەيدايى.... ئەمانەش برىتى
 يە لە ناۋەكانى خۇشەويستى، جاۋا لە خوارەۋە راڧەي ئەم پىنناسانە دەكەين:

خۇشەويستى: برىتى يە لە ئارەزوۋى دەرۋون بۇ شىتەك يان بۇ كەسىكى تر.

- ھەرزەكارى و شەيدايى: شەيدايى برىتى يە لە نەرم و نيانى و پەرۋشەيەكەي. ۋە دەلىين

پياۋى شەيدا: دلدارىكى ئارەزوۋ مەندە.

- خۇشەويستى ھەزلىكردن: پەردەي دل، برىتى يە لە پارچەيەك بەبى خۇشەويستى ۋەك

پەردەيەك ۋايە، دەلېن: كەۋتە داۋى خۇشەۋىستى. ۋاتە: خۇشەۋىستىيە كەي راگەيانىد. كاتىك خىزانى غەزىزى مىسرى كەۋتە داۋى خۇشەۋىستى گەۋرەمان يوسىف سەلامى خۋاى لىيىت (خۇشەۋىستىيە كەي كارى تىكرد). (قد شغفهاجا).

خەفەت: ئەۋ كاتەي كەناخۇشى بەدۋايدادىت، بەۋاتاي ناخۇشى ۋن كەردنى خۇشەۋىستە كەي يان بەزەجمەت گەشىتن پىي.

- دلدارى: برىتى يە لە بەھىزترىن پلەكانى خۇشەۋىستى تائەۋ كاتەي ھەردوۋ خۇشەۋىستە كە دەبنە يەك گيان. ۋە دەشبىت خۇشەۋىستىيە كە يەك لايەن بىت

- پەريشانى: برىتى يە لەسوتان يان بەھىزترىن دلدارى لە ئەقن ۋ ناخۇشى.

- دەردى قورس: ئەۋ خۇشەۋىستىيە كە خەم ۋ خەفەت بەدۋاى خۋى دادىنى.

- سەرنج راكىشان ۋ پەرۋشى: ئارەزوۋ مەندىيەتە بۇ خۇشەۋىست. دلدەرمىش بەزەيى

يە.

- پەژارە: ئەندىشەي خۇشەۋىستى، ماناي: گروپلىسەي سەند يان سوتاندى. ئەگەر خۇشەۋىستى پەيۋەست بوۋ بە دلدارىيە كەي ئەۋا سەردەكىشى بۇ شىت بوۋن. بەماناي: زالبونى سۆز ۋ ھەلۋەشاندەۋى عەقلى. ۋە لەسەر ئەم بنچىنەيە خۇشەۋىستى شىتىكى جوانە ناكىرى قەدەغەي بىكەين، ۋە سۆزىكى پەشۋكاۋە ئەگەر دەستى پىكرد ۋە زالبوۋ بەسەر كەسىك كەنەيتۋانى دەستى بەسەر دابگرى لە دەست پىكردەۋەي تاكۇتايى.

بەلام بۇنەۋەي ئەۋ پەيۋەندىيە بگوريت ۋە سوۋتانى سوتەمەنى مىللەت بىبات بۇ خۇشگۈزەرانى ۋ بەختيارى: پىيۋىستىمان بە ژمارەيەك مەرج ھەيە:

يەكەميان: دەبىت لە نيۋان ژن ۋ مىرددا ھەبىت، ھەتا بتۋانىت باۋەر بەيەكتەر بىكەن بەبى كۆسپ ۋ تەگەرە تادەگاتە خۇشەۋىستى بۇ پەژارەيى ۋ خەمناكى ۋ ناخۇشى.

دوۋەميان: دەبىت لە كاتىكى گونجاۋا دىت، بەماناي نايىت ئەۋكەسە لە قۇناغىك دابىت كە گونجاۋ نەبىت بۇ خۇشەۋىستى، چۈنكە توشى زۆر گىرو گرفت دەبىت. لە كاتىكىدا رۇزانە

گويمان لە چىرۆك و بەسەرھات دەبىت لەژىرناۋى خۆشەويستى، يان ناۋى دەنپن خەمى
خۆشەويستى، ۋەتوشى سزاي خراب دەبىت، يان پەشيمان بوونەۋەيەكى دوورودرىژ.

- چىرۆكى كچىك

ئەمە كچىكە چىرۆكى خۇي دەگىرتتەۋە، ئەو لەبەھىتتىن پىلەكانى ئاخ ھەلگىشان و
پەشيمانى دا بوو: سەرھات لەئاخاوتنىكى تەلەفۇنى پاك ويىگەرد دەستى پىكرد. گەشەي سەند
بۆ چىرۆكىكى خۆشەويستى خەيالى، كچەكە دەيوت: بەھەلەي بىردم كەوا خۆشى دەۋىم و
دېتەخوازىيىنم... داۋاي كرد بىيىنم... نەمەيشت... ھەرەشەي لى كردم بەسەر ھەلگرتن و
پچراندنى پەيۋەندى... بېھىزىم نواند... ۋىنەيەكى خۆم بۆ نارد لەگەل نامەيەكى گولۋاي
بۆندار، نامەكان گۆرپدرانەۋە... داۋاي لى كردم لەگەللى بچمە دەرەۋە... بەتۈندى رەفرم كردهۋە،
بەۋىنەكانم ھەرەشەي لى كردم، بەنامە بۆندارەكان بەدەنگەكەم لەتەلەفۇن كەوا تۆمارى
كردبوو، لەگەللى دەرچووم بەمەرچىك بەزووتىن كات بگەرپتەۋە گەرامەۋە بەلام؟ گەرامەۋە
بەكۆلىك شەرمەزارى، پىم ووت: باھاوسەر گىرى بگەين: ئابروچونە، بەھەموو سوك
ۋگالتەپىكردنەۋە پىيى وتم: من داۋىن پىس ناھىنم. ئەمەيە ئەنجامىكى ناخۇش، دۋاي
ئەزمۈونىكى سەخت، ئەمەش بانگەشەيەكە پىۋىستە بۆ ھەموو كچىك: وريابە زۆر وريابە لە
تېۋەگلان بەشېك لەم جۆرە پەيۋەندىانە، يەككە لەھاۋرى كچەكانت كەخراپە فرىوت بدات و
راتبىكىشى بۆلاي خۇي بۆ شىك لەم جۆرە پەيۋەندىيە بەدەرەشتانە كەواخۇي ئارايشت داۋە
بۆت، ۋەھەلت خەلەتېنى بەۋەي كە ئەۋەي لەگەل خەللى روويدا ئەم لەگەللى روونادات
لەۋناۋرو چونە يان شتى تر... نەكەي باۋەر بەم جۆرە شتانە بگەي، ئەمانە ھەموو لەفېلەكانى
شەيتانە، باش بزانە كۆتايى ئەم پەيۋەندىيە قەدەغەكراۋانە ھەمووكات ئەو كۆتايىيە
كەباسكرايان لەۋىش توندترە. ھەروەھا وريابە لەباۋەر پى كردن بەو گەنجانەي كەوا يارى بە
كەرامەتى خەلك دەكەن، ئەوانە بەخيانت و درۆزن پۆلېن دەكرىن، لەۋانەيە يەككە لەۋانە

واخۇي پيشان بدات بەراست گۆيى و دلسۆزى، چونكە ئامانجى ئەمانە ھەموكات يەك ئامانجە، ۋەئەۋەش زانراۋە ئاقل لى ي ناترسى، توش لە ئاقلەندەن بە.

-تېيىنى و پىسيار

ئەۋەي لىرەدا تېيىنى دەكەين ئەم سۆزدارىە دەيىت بېيىتە سەرچاۋەيەك بۇ بەختىارى، دەشېيىتە رق و قىن لەسەر خاۋەنەكەي، ئەۋەش وامن لىدەكات ئەم پىسيارە بەپەلەيە بكەين: ئايا خۇشەۋىستى لەبەدبەختى يە يان لەبەختەۋەرى يە؟

ۋەلام: خۇشەۋىستى دەيىتە ھۆي سوتاندەن و ئىش و ژان كاتىك بەيەك گەيشتەن بەخۇشەۋىستەكەت لەسەرت قورس دەيىت، يان كاتىك خۇشەۋىستەكەت بەۋشەكى و بايەخ پى ئەدانت دەيىنى، دەيىت لەخۇشەۋىستى بەختەۋەرى و كامەرانى و دلنەرمى پەرۋشى و ئارامى ھەيىت كاتىك لەنزىك خۇشەۋىستەكەت دەژىت، لەسۆزو زمان شىرىنى و بەزەيى خۇشەۋىستەكەت دەخۇيتەۋە، ۋەلە دلنەۋاي ھاۋسەرگىرى دەژىن خۋاي گەۋرە بەرەھەتى خۋى بىپارزىت.

-چارەسەرى خۇشەۋىستى

خۇشەۋىستى دەگەرىتەۋە بۇ ھەست و سۆزىكى شىپرزە زال دەيىت بەسەر كەسيك و دەيكاتە مولكى خۋى، بېرو ھۆشى خەرىك دەكات، قسە دەكرىت لەبارەي رەفتارەكان زۆر لەگۇرپانكارى، پاشان ئەگەر ئەۋ خۇشەۋىستىە لەكاتى خۋى نەبوو، تىرېۋونى نىە بۇ كوزاندەۋەي تامەزرۆكانى، دەيىت لەۋكاتەدا خۇشەۋىستى تۈۋش بوو بەنەخۇشەكان پىۋىستى بەچارەسەرى خىراۋ دروست ھەيە.

- چاره چی یه بۆ چاره سه رکردنی خوشه ویستی؟

شیکار: چاره سه رکردن ده بیټ له بونی هاوسه رگری هاوتوانا، وه وه ستاو بیټ له سه ر شه رعی خوی گه و ره و سنور بپاریزی، وه کارکردن به پی ئه حکامه کانی، وه به جی گه یاندنی ئه رکه کانی وه فه رمانه کانی خودای گه و ره، وه سه بر گرتن له سه ر گرنگیه کان و به ر پراساریه تیه کان. وه ئیستا.....

- چیمان ده ویت له هاوسه رگری؟

پیش نه وه ی بچینه ناو هاوسه رگری چاکتر وایه ده ستیشانی ئامانجه کانی بکه یین داواکارین جی به جی بکریټ له کاتی ئه و په یوه ندیه پایه به رزه، وه چۆن ده گه یین به به خته وه ری خیزان به هه موو مانا کانی؟

ئه گه ر ویستت دواوژئیکی خوشت ده ست که و ی پیویسته رابردووت وه میژووت وه په سه نت بزانیټ، تاکو له ریگای راست لانه ده یت، وه زۆریک له به خته وه ری وولاتان ده گیڤنه وه، وه زۆر جار له بیرمان ده چیټ که ئیمه هه موو مان له یه ک گیانین، وه زۆر جار له بیرمان ده چیټه وه ئیمه له خۆلین، وه ده بیینه وه خۆل وه هه روه ها ده گه ریینه وه بۆ لای خوی گه و ره، خودای گه و ره ئیمه ی له خۆل دروست کردووه، هه روه ک خودای گه و ره ده فره موویټ ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ﴾ واته: له نیشانه کانی خودایه تی و یه کتا په رستی که ئه و ئیوه ی له خۆل دروست کردووه، باب و باپیره تانیشی له خۆل دروست کردووه لقیش وه ک ره سه نه که یه تی ﴿أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا﴾، ﴿ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ﴾ پاشان ئیوه ئاقله مه ندن توانای قسه کردن و راپه راندنی بژیوی ژیا نتان هه یه. پاشان ئه و ئیوه ی به خۆراییی دروست نه کردووه، هه رکه سیټک توانای له سه ر ئه وه هه بوو ئه و ئه و خاوه نی یه کتا په رستی و ته سبیحاته.

وه مانای: ﴿خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا﴾. واته: ئا فره تان که له لایان نیشته جین،، (من) انفسکم) واته: له مه نی پیاوه کان و له ره گه زه کانیا ن.

ۋە دەلىل: مەبەست لىي ھەۋايە. خۇداي گەۋرە لە پەراسىۋى ئادەم درۋىستى كىرەۋە،
﴿وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً﴾، ئىبن ۋە عباس ۋە مۇھەببەت: مۇدە: سەرجىيە، ۋە رەھمە:
مىئالە.

ۋە دەلىل: مۇدە: سۆزى دلەكانە ھەندىك بۇھەندىكى تىر. السىدى دەلىت: مۇدە:
خۇشەۋىستى يە، ۋە رەھمە: بەزەيى يە، مانا كەي رىۋايەت كراۋە لە ئىبن ۋە عباس دەلىت: مۇدە:
خۇشەۋىستى پىياۋ بۇ خىزانە كەيەتتى، ۋە رەھمە: بەزەيى كەي بۇ ئافىرەتە كەيەتتى كاتتىك توشى
ناخۇشى دەپت.

ۋە دەلىت: پىياۋ ئەسلى كەي لەزەۋى يە، ھەرلە زەۋىش ھىز ۋەردە گىت، ۋە لەۋىش
رەزگار بۇنە كەۋا سەرەتا لىي درۋىست كراۋە پىۋىستى بەنىشتە جىي بۇن ھەيە لەسەرى،
ئافىرەتەش درۋىست كراۋە بۇ ئەۋدى بىتتە ئارامگەيەك بۇ پىياۋ. لىرەدا پىۋىستە ھەركەسىك
ئەۋ ژىانەي قىل بىكەت دەپت بزانى ۋە لەمى ئەۋ پىسارە بداتەۋە: ئەۋ لەچ شىك درۋىست
كراۋە؟ ۋە بۇ چى درۋىست كراۋە؟ ۋە ھەرۋەھا لە ئايەتتى خۇي گەۋرەدا ھاتۇۋە: ﴿وَمَا خَلَقْتُ
الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾. ۋە مەش داۋادە كىت لەمرۇق ئەنجامى بەرزى ھەپت ۋە بگاتە
ئەنجامىش، ۋە كۆش بىكەت بۇ گەياندنى ئامانجەكانى لەھەموو كارۋ كىرەۋەكانى.

ھەرھەموۋمان رىگايەكى دىرئ دەمانگىتەۋە لەسەر ژىانىكى ھابەش كۆدەپتەۋە
لەنىۋان دوۋكەس بىگومان پىشتىۋانى ۋە چارەنۋىسى خۇداي گەۋرەپىيان دەگات، پاش ماۋەيەك
كەم بىكەت يان زىادبىكەت دەپتە خىزان. ئەۋ خىزانەش تەنھا تۋى كۆمەلگايە بۇ ئەۋە
درۋىست كراۋە كەخۇا پەرسىتى بىكەت لەسەر زەۋى، بەلام لەگەل ھەموۋ ئەۋانەش چارەنۋىسى
لەدنىا لەبىرناكات، ۋە ھەرۋەھا خۇشى چاكەۋ شادۋمانىش لەبىرناكات بەۋەي خۇداي گەۋرە پىي
ي خۇشە. ۋە تىي دەكۇشى بۇ گەيشتە بەشادى ۋە دىلارامى لە ھەموۋ بۋارەكانى ژىانى. لەسەر
ئەۋ بىنچىنەيەي ھەموۋ كەس ئارەزۋى لە ھاسەرگىرى ھەيە ۋە بۇ ئەم كارە نۆيەش
ژمارەيەك ئامانج ھەيە: تاۋەكو ھاسەرگىرىيە كە بەختىار پىت. يان تىبىكۇشى بۇ بىياتنانى

بۇ ھاۋسەرگىرى چەند ئامانغىڭى بىنچىنەيى ھەيە پىۋىستە ھەموو ژن و مىردىڭ كۆشش
بىكات بۇ گەشتىن بىي وىڭ:

۲- رووخوښی.

۳- به زہی.

۴-بہر چاروونی.

مرؤد له هه موو قوناغيت له قوناغه كانی ژبانی پیوسته بگهریت به دواى بهرچاو رونی و
دلنیایی، بهم نایه ته له خودای گه وړه ده پاریتـه وه ﴿رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ
وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا﴾. (الفرقان: ۷۴).

واته: (خوداودنده پيمان ببه خشه له خيزانه كانان و وچه كانان بهر چاو پروونی و دمانگیره بیهيشه وایۆ له خودا ترساوان).

وہبؤ ئەوێ ژێانی ھاوسەرگیری بێتێتە خوشەویستی و بەزەیی پێویستە ئەم مەرجانە ی
تێدایت:

-دادوهری ئایینی خودا له مافه کان و ئهرکه کان یۆ ههریهک له ژن و مێرد:

ئەگەر ژن و مېرد لەژێانی روژانەیان تەرازووی داد پەرەریان دانا لە مافەکان و ئەركەکان ئەوا رەگ و ریشەى ناکۆكى لەنیوانیان نامەینیت، وەبەختیاریان بۆ هەڵدەكهوى كە بەلەكانى لەسەر مالى ژن و مېرد دەلەرىتەوه، چونكە داد وەرى كردن بۆ پێۆەرەكانى خودای گەورە كهواى داناود دەروون هەست بە پشوو دەكات، وەهەر وەها نزیک نەكهوتنەوه لە سنورى خواى گەورە وەلێردا هیچ كوێرە وەرى و دژایەتى و ناكۆكى ناییت ئەگەر ترس و دلە راوكەش

لە ھەردوۋ لايان رەببىدا.

نۇنە ۱):

يە كىك لە ئافرىدە كانى رۇژ ئاۋا گىرايە ۋە، ئەۋ مۇسلىمان نەبۇ، ئافرىدە كە كچە كەى خۇى
 بىر دە مۇگەۋىتىكى مۇسلىمانان، ۋە داۋاى لە كچە كەى كىر بچىتە ئاۋ ئىسلام، كاتىك پىرسىيىرى
 ئەۋ شتەى لىكرا سەرەراى ئەۋەش مۇسلىمان نەبۇ، ۋتى مەن شتەى لە ئىسلام خۇندۇتەۋە
 ۋە فېرېۋوم، كەۋا ئىسلام زۇر لە ماف ۋ ئەركە كان لەسەر مۇسلىمان ۋاجب دەكات، لەۋانە رىز
 گىرتنى گەۋرە، ۋە رىزگىرتن لە باب ۋ باپىران ۋ بەسالاچۋان، بۇيە ھەزم كىر كچە كەم لە كاتى
 گەۋرە بۇنىشدا لەسەر ئەۋ رەۋشەبىت، ۋە بۇيە ۋىستە مۇسلىمان بىت.

نۇنە ۲):

ھەروەھا ئافرىدە تىكى تىش گىرايە ۋە كەئەۋ ئاۋاتە خاۋزىۋو لە مالى مۇسلىمانان بىبۋايە
 ئەگەر ژنى چۋارەمىش بۋايە، ۋە يان خەمەتكار بۋايە، بەۋەى كەئەۋ دەيزانى لەسەر چۋىيەتى
 مافى ھەلۋەكەۋت كىرەن لە گەل خەللىكى تر، يان ئەۋەى ئاين ۋاجبى كىرەۋە ئەركە كانى ۋ دابىن
 كىرەن ماف بۇ خەللىكى تر لە ژيانى ئاسودەيان دا.

- ھاۋسەرگىرى خۇشەۋىستى ۋ دۇستايەتى ۋ سەقامگىرىيە بۇژن ۋ مىرد

ھەموۋ ژن ۋ مىردىك لە پەيۋەندىيە كانىيان بەدۋاى سى خاسىيەت دەگەرەن:
 خۇشەۋىستى ۋ دۇستايەتى ۋ بەزەيى، ئەگەر لە مانا كانى تۈزىكىش لىك نىك بىن، بەلام
 لەنىۋان ھەست بەجىاۋازىيەكى ۋرد دەكەين.
 خۇشەۋىستى سۆزىكە پەيۋەندىيە كانى دل تازە دەكاتەۋە، ۋە لەناۋ دەرونەۋە ھەلدەستى،
 دۇستايەتى يان پەيۋەندى دەبىتە رۇخسارى خۇشەۋىستى، ۋەژن ۋ مىرد رىگا دەكەرن بۇ

دەربىرىنى رى ئى رابواردن و قسەى خۆش و دىيارى گۆرىنەو، بەزەش برىتى يە لەزۆرى بەشدارى كىرنىكى راستگۆيانە لەخۆشى و ناخۆشىدا، وەبەتەنگ ھاتنىكى دلسۆزانە، وەھەر ھاوکارىيەك مەرۇف بتوانى بىكات، ئەمەش دەبىتە ئاوەردانەوہىيەك لەپەرۆشى و زەردەخەنەيەكى پىرشنگدار، وەقسەى خۆش، وە يارمەتيدانى پارەوشت و مەك.

جا ئەو ھەموو پەيوەندى و كارو كردارانەى كەئانى ئىسلام ياساى داناوە بۆ مەرۇفایەتى بۆ ھىنانەدى ژيانىكى كامەران و رەزامەندى بوون لەدۇنيا، وە ئامانچ و مەبەستىكى گەورەيان بۆ داناوە لە دواروژ ئەوئەندە لەدۇنيا كۆشش دەكەن وەك ئەوہى ھەتتا ھەتايە دەژىن، وەئەوئەندەش بۆ دواروژ كاردەكەن وەك ئەوہى بەيانی دەمرن، بەم جوړە دەگەنە بەختياری دۇنياو دواروژ.

-ھاوکارى نىوان ژن و مىرد لەژيانى ھاوبەش دا لەژىر دروشمى خۆنەويستى و قورىانى دان؛

ھاوسەرگىرى ھاوکارىيەكى ھاوبەشە لەنىوان ھەردوولادا، نەك ناكۆكى و مەملانى بۆ تۆلە كىرنەوہ لەوى تر، يان پەيوەندى كۆيلەيى و سەردار، بەلكو لەو ژيانە ھەموو خزمەتى يەكتر دەكەن، ھەر بۆيەش ژن و مىرد پىكەوہ كۆشش دەكەن بۆ بنیات نانى خىزانىكى داد وەرانە، ناكىت ئەو بىنايە تەواو بىت تەنھا دەبىت كارەكانيان بە قورىانىدان و خۆنەويستى و لىبوردەيى و ئارامگرتن ناوبەن، وەئەگەر ھاتوو خۆنەويستى و لىبوردەيى و خۆبەخت كىرن لەناو خىزان نەما ئەوا لەھىچ شوئىنىكى تر ئەم بەختەوہرىە نادۆزىتەوہ، وە بەختەوہرىش لەھىچ رىنگايەك نادۆزىتەوہ.

-داد پەرۋەرى و ويژدان لەھەمووکارو کارووبارەکانى ژيان:

داد پەرۋەرى لەھەر شوئىنك بىت چاكەو بەھرەۋەرى زىاد دەكات، بەشىۋەك باشت ژيانى ژن و مىرد پىۋىستى پىيەتى بۆ لوتكەى دادپەرۋەرى لەھەمووشىنك، و دەبىت ھەردولا دادپەرۋەرى لەگەل يەكترى بكەن، و ستمەش لەنيوان موسلمانان بەگشتى قەدەغەكراۋە، و دەتايەتەش لەنيوان ژن و مىرد، و پىداگىرى لەسەر دادپەرۋەرى و بەرپرسياردەتى لەنيوان ھەردولا بوونى ھەست كردن بەجەورو ستم دوور دەخاتەۋە، و ئەو دادپەرۋەرىيە كەئىمە دەمانەۋى كۆلەگەيەكە لەكۆلەگەكانى ژيانى ھاوسەرىيتى بەگشتى. ئەمەش ھەلۋىست و وشەى جوان و داۋاكارى و خەرج و بۆيۈى و باۋەرى دەگرىتەۋە.

لەنیشانەكانى دادپەرۋەرى نيوان ژن و مىرد ئەمانەن:

۱- دووركەوتنەۋەى بەردەوام لە دەمەقالتى و جنىۋدان.

۲- قورس نەكردنى بارى يەككە لەھاوسەرەكە ئەگەر لەوزەى دانەبوو.

۳- دەست گرتن لەخەرج كردن و دووركەوتنەۋە لە پىسكەيى.

۴- پىۋىستە ھىچ كاميان گوئەگرىت لەقسەى پاشەملەو بوختان چيان، يان ئەوانەى ھەولەدەن بۆ دوورۋويى، نەبۆ كەسانى تىكەدرو مال كاۋلكەر.

۵- نايىت ستم لە ھاۋەشى ژيانم بەكم بەبەرۋورد كردنى لەگەل ھاوسەرانى تر، ھەموو كەسك تايەتمەندى خۆى ھەيە ۋەھەندىكىش كەموكورى ھەيە، و دەگەرئىم بەدۋاى لايەنەباشەكان لە ھاۋەشى ژيانم.

بەرپرسيارەتلىكى تەۋاۋ لەنيوان ژن و مىرد:

دەستەبەرى يان بەرپرسيارەتى لە كارەگرنگەكانە كەۋا پاپۆرى ھاوسەرىيتى پىيدا تىدەپەرىت بۆ سەر رىگاي دامەزراندن و چاكەو بەختەۋەرى و رزگار بوون، بەختەۋەرىش لەھىچ خىزانىك نادۆزرىتەۋە ئەگەر لەسەر بنەماى زۆردارى كەمتەرخەمى و خۆدزىنەۋە ستم كردن

بىت. ۋە بۇ ئەۋەدى بزانىت ھەركەسى بىيەۋىت باشتىن ئامانجەكانى بېيىتتە دى لەژيانى ھاۋسەرى داياخود مالىك كۆلەگەى ژيان دامەزىنى لەسەر بنچىنەى دەستەبەرى و ھاۋكارى و خۆشەۋىستى و دۆستايەتى و بەزەبى شايەنى پىشكەش كەردنى كەسانى چاك و رۆشن كەرەۋەى دروستە كەگەلەكەى پىۋىستىتى.

بەلام ئەگەر كۆمەلگا كەمان گۆرا بۇ كۆمەلگايەك ھەناسەبرىكى پى بىكەۋىت بەدۋاى لاسايى كەردنەۋەىكى كۆيرانە بۇ كۆمەلگاكانى رۆژتاۋا ۋەك بەھاۋ خورپەۋىشتەكانى، ۋە بوۋە دىل لەكۆمەلگاكانى ئىسلامى ئەۋا ۋىنەىكى پوۋچەل دەبىت بى بەھاۋ پىۋەرىكى جىگىر، ئەۋ كاتە ئەۋ كۆمەلگەى كەسانىكەمان بۇ بەرھەم دىنى كە ھىچ بەھاۋ مانايەكيان نىە، ھەۋەھا دەبنە توخىكى بەدىلگىراۋ كەشايەنى ئەۋەن ھىچ بەرپرسىارەتى و راسپاردەبىيەك لەئەستۇ بگرن.

چەند ئامانجىكى تر:

ھەندىك ئامانجى تر ھەيە دەكرىت دابىرىت لەسەر ژيانى ھاۋسەرگىرى لە دۋارۆژ، لەگەل ئەۋەش ئەمانەش لەناۋ ئامانجەكانى پىشۋودان. ئەۋ ئامانجەش:

۱- تىركەردنى ئارەزوۋمەندى سىكىسى.

۲- دەستكەۋتنى ئەۋكەسەى ھاۋكارى دەكات لەسەر پىكخستىنى ژيانى.

۳- مىندال بوون.

ئەۋەدى تىبىنى ئەۋ مەبەست و ئامانجە نايەتەدى تەنھا لەچارچىۋەى خۆشەۋىستى و بەزەبى و دلىيى نىۋان ژن و مىرد، ئەمەش نابىتە تىركەردنى سىكىسى پرىماناى مرقۇايەتى نىە تەنھا ئەگەر لە چۈچىۋەى خۆشەۋىستى و بەزەبى پىاھاتنە ۋەبىت، ۋە ھىچ لەزەت لەمىندالەكانىش ۋەرناگرىت تەنھا ئەگەر خۆشەۋىستى و بەزەبى لەگەلدابىت، ۋە ناكرىت پارىزگارى لە پارەۋ پول و تەندروستى يان پارىزگارى لەسەر كەسانى تىرى تەنھا لەچار

چىۋەى خۇشەۋىستى و بەزەبى پيا ھاتنەۋە ئەنجام دەدرىت.

لەسەر ئەۋبىنچىنەيە ھەموو گەنجىك ناكىرىت تەنھا كۆشش بىكات لە ھاۋسەرگىرى دا بۇ تىركردنى پىۋىستىيەكانى ئاينى و ئارەزوۋەكانى ئادەمى، بەلكو ھەول دەدات لەۋاۋدى بەجى ھىننى ئامانچەبەرزەكانە، ۋەمەبەستە گىرگەكان لەياد ناكات، بەلكو دەبىت چاۋەكانى بەروۋنى و بەئاشكرا جىگىر بىكات لەھەر ساتىك، چونكە دەبىتە چاۋگى بەختەۋەرىيەكەى لەدونىا، ۋە ۋەرىگايەكىشە بۇ بەھەشت لە دۋارۋژ بەئىزنى خۋاى گەورد.

سوۋدەكانى ھاۋسەرگىرى:

ھاۋسەرگىرى تەنھا سىنوردانىيە بۇ تىركردنى ئارەزوۋى سىكسى، يان تىركردنى ھەۋا ھەۋەس بە كىچىك لەكاتى جلى بوۋكىنى، يان ئىش و كارى ئاھەنگ گىرانى بوۋك و زاۋا ئەۋ كاتەى ھەموو پىكەۋە كۆدەبنەۋە، بەلام ھاۋسەرگىرى رىگاي پىكەينىنى خىزانى مۇسلمانە، نىيەتەكان چاك دەكاتەۋە بۇ كۆمەلگايەكى بەختىار، ۋە رىگايەكە بۇ پەرۋەردە كردنى نەۋەيەكى چاكە خۋاز باۋەرى بەخۇداى گەوردە ھەبىت، ۋە خەبات دەكات لەپىناۋى خۇدا، ۋە شەھىدىش دەبى لەپىناۋى خۇداى دلۇقان، ۋەرىگايەكە بۇ پاك بوۋنى بەندەيەكى ئىماندارى دەستپاك، بۇ نىشتە جى بوۋنى خۇى و ھاۋسەرەكەى، ئەگەر ھاتوۋ ھاۋسەرگىرى لەسەر بىنچىنەى عەقل و بىرۋە لەسەر بىناخەى داد پەرۋەرىيەكى دروست دامەزرا، ئەۋا گەلىك كەلك و سوۋدى گىرگى ھەيە ھەندىكىان باس دەكەين:

۱-ھاۋسەرگىرى سەربەخۇيى بۇ ژن و مىرد دەھىنئىتەدى:

كورو كىچ پىش بەھاۋسەرى بوۋن بەشىكن لەتاكەكانى خىزان و ملكەچى ئەۋان دەبن، بەلام ژيانى كورو كىچ لەكاتى ھاۋسەرگىرىدا گۆرانى بەسەر دادىت، ۋەروخسارىكى نوئى ۋەردەگرىت، ۋەسەربەخۇ بوۋنى بەدەست دەكەۋىت، ۋەلەۋژيانە نوئىيەدا كورو كىچەكە دەبنە ژن

و مىرد، وه پەيكەر يىكى كۆمەلەيتى بچوك دروست دەكەن، وه دەگەنە سەرپەخۆ بوون و بەرپرسىيارەتى ھەلدەگرن، وه بۆيان دەبىتتە ئامانچ لەژيان، وه بەرھەمى كارەكەيان لە خىزانە نوپەكەيان بەدىار دەكەويت، وه بەرپرسىيارەتى كارگىرى خىزانە نوپەكەيان ھەلدەگرن، ھەردووكيان دەبنە بريار ھەروا خاوەندارىيەتى بۆ ياساكانى خىزان و نابنە ملەكەچى كەس، بۆيە ژيانىكى سەرپەخۆى نوپە دەست پى دەكەن.

بەلام ئەگەر ھاوسەرگىريەكە بوەژىردەستى خانەوادەكەيان، بزەنە ئەوا ھاوسەرگىريەكەيان لەسەر ھەوا دروست دەبىت، وه بزەنە بەختەوهرى ناچىتتە ئەو مالانە، بەتايىبەتى ئەگەر يەككە لەژن و مىردەكە ئاواتى ھەبىت، وەلە ئامانجەكانىشى سەرپەخۆ بوون بىت لەژيان.

نومەى حالەتەك:

نومەى خىزانەك كەزۆر پابەندى كورەكەيان دەبن بەتوندترىن شىو، وەوا لىك دەدەنەو ئەگەر كورەكەيان ژن بەپىنى ئەوا لىيان دەسەنن، وەپاشان لەگەل يەكەم رۆژ لەدىارى كەردنى ھاوسەرەكەى دژايەتى بەبى ھۆ لەنىوان خانەوادەى كورەكەو كچەكە دەست پى دەكات، وەدەست پى كەردنى ھەندىك گىرو گەرت رەنگە لەيەكەم رۆژى بووكىنى كۆتايى پىبىت، بەلام پىچەوانە لەيەكەم رۆژى بووك گواستەنەو، گىروگەرت و خۆتپەھەلقورتانەن لەھەموو كارو بارەكانى ژيان پەرەدەسىنى، لەگەل مامەلە كەردنى خراپ لەگەل كچەكەو خزمەكانى بەبىيانوى ئەوہى ئەوان ھاتوون دەست بگرن بەسەر مالەكەياندا، ئەوژيانە بەردەوام نايىت لەنىوانيان بەبى گىروگەرت و ملەلانى، وەبەتايىبەتى كە ئەوان لەيەكە خانو دەژىن، ملەلانى يەكان پەرەدەسىنى لەنىوانيان تادەگاتە لىك جىابونەو كاتىك ئەوان لەيەكەم رۆژەكانى ھاوسەرگىريدان.

بەھەمان شىو ئەم جۆرە ھاوسەرگىريە بەسەر نەكەووتووى دەگەرتتەو، بەھىچ جۆرىك سەرپەخۆى نايەتە دى كەوا ئافرەتەكە خەونى پىو دەبىنى كە بىتتە خاوەنى مال و مىرد، وه باوهرى وابوو كەدەتوانى لەگەل خۆى بىبات، ھەستى نەدەكرد كەوا تىروانىنى مىردەكەى

تىروانىنى خىزم ۋە كەسە كەيەتتى بە بەبى خىستى ئەو، ۋاھەستى دە كىرد كەۋا تەنھا مىردە كەي خاۋەنى فەرمانە، نەك دايكى مىردە كەي، ۋە باۋەرى ۋابىو ژىيانى ژىن ۋە مىردا يەتتى لەگەل ھەموو فەرمانە كان ۋە تەركە كاندا خۇشى تىدائە لەگەل سەربە خۇيى بوۋندا.

۲- رابۋاردىن ۋە پىشۋو:

مىرۋ ئاتۋانىت بە تەنبا بىت، ژىيانى تەنبايى ھىچ جۆرە بەختە ۋە رىيەك بەدى ناھىيىت، پەندىكى مىللى ھەيە دەلىت (بەھەشتى بى خەلگ خۇشى تىانپە) بۆيە مىرۋ بەردە ۋام دەگەرىت بە ۋاى كەسىك كە باۋەرى پىيىت، ۋە لە دانىشتى ھۆگرى بىت لەگەلىدا، ۋە ھەۋل دەدات لەگەلى رابۋىرىت. ۋە لە دۋايدا لە پىۋىستىيە كانى سىروشتى مىرۋ بىرىتى يە لە ھۆگرى ۋە خۇشەۋىستى ۋە دىلارامى. تەنبايىش قورس ۋە خەمبارى يە، ۋە مىرۋ قىش پىۋىستى بە مىرۋقى ترەھىيە بۆي بىتتە دەست پاك ۋە چاكە خواز ۋە دىلنەۋاىي ۋە دىلۋانى بۆ ئەۋەى ھاورىيەتتى بىكات ۋە سىكالائى لەلابىكات، ۋە نەپىيە كانى لەلابىكىنى، ۋە سىۋود ۋە رىگىت لە كەيفى كىردىن ۋە دىلنەۋاىي ۋە مىھەربانى لەگەلى دا، ۋە بەم جۆرە ئارامى ۋە دىلنەۋاىي دەست دەكەۋىت، ۋە ئەۋ پىۋىستى بە ھاورىيەكى دىلۋىزە لىي دىلنبايىت، ۋە دۋىستايەتتەكى دىلۋىزى بۆ نىشان دا، ۋە رۋدى نەكات بۆ دەر خىستى خۇشەۋىستى بۆي.

ۋە چاكتىن كەس دەكرىت لى دىلنبايىت ۋە ئەۋ پىداۋىستىيە سىروشتىيەت بۆ جى بەجى بىكات ھاسەرە، ئافرەت بىت يان پىاۋ، ۋە ھەموو ھاورىيەتتى ۋە خۇشەۋىستى شىتتىكى كاتى ۋە سىنوردارە تەنبا ھاورىيەتتى ۋە خۇشەۋىستى نىۋان ژىن ۋە مىرد، ئەۋ بەردە ۋام ۋە بى سىنورە. چۈنكە ئەۋان دەبنە يەك ۋە يەك ئامانچى ھابەشىان ھەيە، ھەريەكەۋ پىۋىستى بەۋى تىرانە لە ھەموو كەس زىاتىر، ئارامى ۋە دىلنەۋاىي دىتە دى بەھۋى ھاسەرگىرى دروست ھەتا خۋاى گەۋرە لەئايەتە كانى قورئانى پىرۋز ئىشارەتتى پىداۋە.

ۋە لەبەر ئەۋەيە سۈدە كانى ھاسەرگىرى دروست ۋە بىنەرەتتى دەگەرىتتەۋە بۆ ھۆگرى ۋە

ههست کردن به نارامی له گهڵ هاوبهشی ژیان، وه ناکریت ئه و سوودهش بهیتهدی تهنها نه گهر ههلبژێردراوه که دروست و ریکهوتن بیت له گهڵ که سایه تیه کی بی هاوتاو به خواستی خۆی، وه هاو ده می بیت له هاوبهشی ژیان، به لām نه گهر ههلبژێردراوه که ی بۆ رازی کردنی خه لک بیت، یان خۆی وادیار بخت که ئه و کچی فلان که س و فیسار که سی هیناوه، یان خیزانه که ی به ناو بانگه و..... کچی فلانه..... به بی بوونی هیچ خاسیه تیکی هاوبهش له نیوانیان، بزانه رابواردن و رووخۆشی هیچ بایه خیکی نیه له گهڵ ئه م جوړه هاوسه رگرییه.

به لām نه گهر ههلبژێردراوه که وه ههلبژێردراوی دۆست بیت بۆ ژیان له سه ر هه مان خاسیه ت و خواستی خۆی، بزانه ئه وه ده بیته دۆستیکی راستی، وه هاوریته ده بی و هاوده مت ده بی له ته نیایی ژیان و شته بایه خداره کان و ئه رکه کان، وه هاوشانت ده بی له کاتی ته نگانه و خۆشیدا وه هه موو کات هه ولده دات بۆ رابواردن له گه لت و پاراستنی هه ست و وێژدانت.

۳- پاراستنی داوین پاکي:

زۆریه ی گيروگرفته کان که رووده دن له کۆمه لگاده گهرینه وه بۆ گيروگرفتی ئاره زومه ندیتی له وانه ده ستریزی سیکی یان دزیکردن بۆ ده سته که وتنی پاره، یان هه ندیکی تر له چاو چنۆکی مرۆڤ و چاوتیبرینی، وه پاشان هاوسه رگیری واده کات بۆ تیرکردنی ئاره زوو ده کانی مرۆڤ ئه مهش له هه موو ئاره زوو ده کان له پیشتره بۆی، وه به هۆی هاوسه رگیری مرۆڤ تیرده بیته له کرداری سیکی، وه ئه مهش له به هیترین ئاره ووه کانی مرۆڤه، ئه و کردارهش تیرده کریت به ریگای سروشتی، وه له هه مان کاتدا مرۆڤ له تاوان ده پارێزی.

وه ئه مهش پیغه مه به ر دروودی خوی له سه ربی رامان ده سپیری، وه ده فه رمووی: ﴿من استطاع الباءة فليتزوج، فانه اعرض للبصر، واحصن للخرج، ومن لم يستطع فعليه بالصوم فانه له وجاء﴾ رواه البخاري. (هه رکه سی توانی بگه ریته وه باژن بهیته، چونکه چاو ده پارێزی و دایده پۆشی، وه داوین پاکي ده پارێزی، وه هه رکه سی که نه یه توانی پیویسته به رۆژوو بیت چونکه

ئەود بۆ ئەو شۆمەندىه).

و ەبەم شىۋەيە ئىسلامىش لەپەنای تىرکردنى ئەم ئارەزوو سىکسىيە بەخشىن و پاداشت دەداتەود، بەمانای سوودو کەلک وەرگرتن لەدوونیاو سوودو ەرگرتن لەدوارۆژ، ئەمەش لەفەرموودەيەکی پيغەمبەر دروودی خوای لەسەربى لەأبۆدە ر (رەزای خوای لەسەرييت) هاتووە: (وفي بضع أحدكم صدقة)، (لەکاتى ھەر سەر جيى کردنيك لە ئيوە چاکەيەك دەنوسرى). ووتيان: ئەي پيغەمبەرى خودا، دەکرى يەکیک لەئيمە ئارە زوہکانى خوای دابەرکينى و پاداشتيشى بۆ بنوسرى؟ قال: (أرايتم لو وضعها في حرام أكان عليه فيها وزر؟ فكذلك اذا وضعها في الحلال كان له أجر) (رواه المسلم). فەرمووی: (نایا ئيوە نابینن ئەگەر ئەم ئاوہ بکريته شويى حرام گوناھيکی بۆدەنوسرى؟ يەھەمان شيوە ئەگەر بکريته شويى حەلال چاکەيەکی بۆ دەنوسرى).

و ە لەچاکەکانى ئىسلام لەسەرمان ئەھەموو کاتيک پاداشتيکی داناوہ مادام ئاراستەکراوہ لەريگای خوای گەورە، تاکو کاتەکانى رابواردنى تايبەت بەپياو لەگەل خيزانەکەي چاکەو خيرو پاداشت دەست دەکەويت بەرامبەر بەوہش تاوانيکت بۆ دەنوسى ئەگەر لەخراپە بەکار بەيئيريت.

تييبيەيەکی گرنگ:

پياوی داوين پيس تاكو سوود ببينيت لەم پاداشتە لەکاتى ئەنجامدانى پەيوەندى سىکسى، لەبەر ئەوہى بۆ داوين پيس ئەم پەيوەنيە سىکسە دەرازيتەوہ لەشتى تاوان، وەخوای جوان دەکات لەگەل ھەرکەسى بۆ ئەم کردارە ناشرينە، وە شەيتانیش لەگەل ھەردووکیان دەبيت، ئەم پەيوەنديەش لەيەکەم ساتەکانى ئارەزوو ە دل تيچون روودەدات کەھيچ جياوازی نيە لەگەل ئارەزووہکانى ئارەلان، وە پاش کۆتايى هاتنى ئەم کردارە تاوانکار ھەست بەم گوناھە دەکات بەھەستيکی تاوان و پەشيمان بوونەوہ، ئەوہش ئەگەر تاوانکار تۆزيک ويژدانى

لەلامايىت، ۋە ئەگەر تۈانى لەم جۆرە تاۋانە بگەرئىتە ۋە ئەۋا سەرگەۋتوۋ دەيىت، ۋە ئەگەر ھەۋلى دا ئەم كىدارانە زىاتىر لەجارتىك دووبارە بىكاتە ۋە ئەۋا ويىدانە كەي دەمىت، ۋە لەم كاتەشدا تەنھا ھەۋەس ۋە ئارەزوۋىرىار دەدات، بەشىنەيى لەسوارچاكي مەۋقايەتى دوۋردە كەۋىتە ۋە، ۋە لەم خالەدا دىاركەۋت ھاۋسەر گىرى بۆ ئەۋە ھاتوۋە مەۋق بپارىزىت بۆ مەۋقايەتتە كەي، ۋە لەھەمان كاتدا ئارەزوۋى خۆي تىردە كات بەيى زىان يان زەرەر گەياندن.

۴-مىندال بون ۋە زۆر بونى نەۋە:

مال ۋە مىندال رازاندنە ۋەي ژيانى دونيان، ۋە بۆيە لەسۈدە كانى ھاۋسەرگىرى بەرز دەگەرئىتە ۋە بۆ بونى مىندال ۋە مانەۋەي ۋە چەي ئادەمى، ۋە لەھەمان كاتدا خىلئىكە لەخىشلە كانى ژيانى دونيا، ۋە بونى مىندال چاك بونى كارتىكى چاكە بۆ دايك ۋە باوك دەيىتە ھۆي بەختە ۋە ريان لە دونياۋ قىامەت، ۋە مىندال بۆ دايك ۋە باوك دلتىيى ۋە ئامانجە، ژيان دەيىتە خۆش گۈزەرانى ۋە جوجۆۋ ۋە رازاۋەيى، ۋە مىنداللىش بىرىتى يە لە بەرھەمە كانى ھاۋسەرگىرى، ۋە بۆيە لەھەدىسە كان باسكراۋە كەزۆر بونى نەۋە يەككە لەئامانجە كانى ھاۋسەرئىتى، پىغەمبەر درۋودى خۋاي لەسەرىي دەفەرۋىت (تزوجا الودود الولود، فانى مكاثر بكم الامم) رواه أبوداود.

ۋاتە: (ھاۋسەرگىرى بىكەن لەگەل ئافرەتى خۆش رەفتارۋ بەسك وزا، ۋەمەن راتان دەسپىرم بەزۆر بونى نەۋەي چاك لەنىۋ مىللەتاند).

۵-ھاۋكارى كىردن لەسەرچاكە ۋە لەخۋاتىرسان:

ژيان كورتە ۋە پاشان دەيىتە مىردن ۋە نەمان، ۋە ژيانلىش جىگاي تاقى كىردنە ۋە كارە، ئەۋ كارەش پىۋىستى بە ھاۋكارى كىردن ھەيە لەسەر چاكە ۋە ترسان لەخۋاۋ كارى چاك، ۋە پىرۋژدى ھاۋسەرگىرى دەگەرئىتە ۋە بەفرياد رەسى لەسەر چاكە ۋە ترسان ئەۋ ھاۋسەرىيە كەرتىككەۋت بە ھاۋبەشى ژيانى چاك ۋە ئىماندار ۋە بەدلى ئەۋ بىت، ۋە ئەۋ سود ۋە رگىت لەھاندانى بۆ ھەزو

ئارەزوو، وه ریتیمایی کردنی وه هاوریهتی کردنی بۆ راسپاردنی فرمانه کانی، و دداوای یارمهتی دهکات هاوکاری بکات له ریز گرتن وه کردنی کاره چاکه کان، وه رۆیشتن به رده لای خوای دلۆقان، وه بۆیه هاوسهری ئیماندارو چاکه خواز یه کیکه له نیعمه ته کانی خوای میهره بان که و امرۆڤ لی ی سوودمه ند ده بیئت له دونیاو دوارۆژ.

سووده کانی هاوسهرگیری بۆ کۆمه لگا

کۆمه لگا ته نها بریتی یه له کۆمه لیک خیزان و که سه کان، وه نه گهر که سه که چاک بوو خیزانه که ش چاک ده بیئت، وه نه گهر خیزانه که ش چاک بوو کۆمه لگایه که ش چاک ده بیئت، بۆ نه وه ی کۆمه لگا به رزترین پله کانی سه قامگیری به ده ست به یینی پتویسته که سه کان له په یوه ندیه کی خیزانی باشدابن، وه له و په یوه ندیه پیرۆزانه ش هاوسهرگیریه، بۆیه هاوسهرگیری وه پیکه یینانی خیزان فرمانی کی پیداو یستیه بۆ سه لامه تی و ناسایشی کۆمه لگا، هه رچه ند ه گه نجان له کاریکی گونجاو ژن ده یینن و ده به سترینه وه به خیزان، واده کات گه ند ه لی و له خۆبایی بوون و کوشتن و دزی و تاوان که م بیته وه، وه ده ستریزێ و لادان و نه بوونی ناسایش و خۆکوشتن و خۆ بیتهۆش کردن نه مانه سه ر ژمی ریه کان دیاریان کردو وه که زۆر به ی نه م کارانه ی که روود ده ن له و که سانه ن که بیته ش له بوونی خیزان و باوه شه گهرمه کان.

وه بۆیه هاوسهرگیری بۆ پرۆژه گزنگه کان ده گهریته وه بۆ بنیات نانی که سایه تی و کۆمه لگا، وه هی نانه کایه ی خۆشه ویستی و دلارامی به زه یی بۆ تاکه که س، وه هی نانه دی زۆر بوونی وه چه، بۆ پاراستنی کۆمه لگا، وه نه م پرۆژه یه ش سوودو که لکی زۆری هیه. وه بۆ نه وه ی خه لک با سترین سوود بی نیته دی له هاوسهر گیریدا، ده بیئت بزانیئت چۆن به خته وه دی به ده ست ده هی نیئت له هه موو قوناغیک له قوناغه کانی؟ نه مه ش له وه رزه کانی دادی نشان ده کری، به لام پیش گواستنه وه ت بۆ وه رزی دا هاتو پتویسته له سه رت ئامانجه که ت له هاوسهرگیریدا جیگیر بکه ییت، وه له م خشته یه دا بینوسه وه:

ناما نجه کانم له هاوسه رگیریدا

له دواړو ژ	ناما نجه کاتم له دونيا

بہ کورتی :

ئىسلام دىنىكى تەۋا وپوختە بۆ ھەموو بارەكانى ژيان، ۋە ئىسلامىش ھاتو ېۆ ئەۋەى خەك لە تارىكى دەربەينىت بۆ روناكى، ئىسلام تەنھا بۆ ئەۋە ھاتوۋە تاكو بېتتە رەھىم و بەزەبى بۆ ھەموو جىھان، ۋە دواىى ئىسلام بىنچىنەو بناغەى دارشتوۋە كە ھاوسەر گىرى لەسەرى بىات نراۋە، ۋە بۆ ھاوسەرگىرىش سىۋودى زۆرى ۋەك خۆشەوىستى و دلنەواىى و مېھرەبانى داناۋە، ۋە مەۋقېش خۆى ژيانى پرىەتى لە بەختەۋەرى راستەقىنە.

پاشان ھەمبو زانستە مروڤايەتيە کان ھاتن ئەم چەمکەيان سەلمانە کەوا ئارەزووی مروڤ
لە تيرکردنی پيداويستيه کان و ھينانەدی ئارامی لەخودی خوێ وەلە کۆمەلگاکەي، وەلەم
چەمکانەي کەوا ليکۆلينيەو لەسەر کراوہ بەفراواني دياردەي خوشەويستيه، وە ئايا
خوشەويستی کۆلويە يان بەختەوہري وە رون بۆتەوہ خوشەويستی ئەگەر ھاوسەرگيريەکەي
لەسەر ھيژو تواناپيک ھات ئەوا بەختەوہريە وە ئەمەش لەسوودەکانی ھاوسەرگيري مەزن.وہ
ھەندێک سودی تريشی ھەيە وەک:

۱- سەرىھ خۆ بوون.

۲- لیبورد ہی ژن و میڈر۔

۳- رایواردن و یشوو.

۴-مندالېون و زور بوونی وهچه.

۵- ھاۋكارى كردن لەسەر چاكەو ترسان لەخوا.

۶- لەگەل ھەندىك سوودى تر بۇ كۆمەلگا بەشىۋەدەكى گشتى.

خۆت تاقى بىكەرەۋە:

ئەۋەدى دىت كۆمەللىك رىنماين پىتۈستە لەسەر خۆت جى بەجىيان بىكەيت، ئەگەر بەتەۋاۋى ئەگەر لەسەرى رىككەۋتەۋى ئەۋا نىشانەى (بەللى) لەژىر ھەلېژىر دراۋەكە دابنى، ۋە ئەگەر ھاتوو لە ھەلېژىر دراۋەكەت را را بوويت نىشانەى (ھەندى جار) لەژىرى دابنى، ۋە ئەگەر رىكەۋتەۋە ۋە ھەلېژىر نىشانەى (نەخىر) لەژىر ھەلېژىر دراۋەكە دابنى.

ز	رىنماينى	بەللى	ھەندى جار	نەخىر
۱	نامانچىكى جىگىر دادەنىم لەھەموو ھەنگاۋىك لە ھەنگاۋەكانى ژيانم.			
۲	كارە پىشەكەكانم لەژيان رىك دەخەم.			
۳	پىلاننىك دادەنىم بۇ رىكحستنى كاروبارەكانى ژيانم.			
۴	ھەست دەكەم من لە قۇناغەكانى ژيانم خۇش گوزەرانى و سەرکەۋتن بەدەيدەھىنم.			
۵	نامانچەكانى ھاۋسەرگىرى باش دەزانم.			
۶	تەيدەكۆشم بۇ زۆر كەردنى پىداۋىستىيەكانم بۇ ھاۋسەرگىرى.			
۷	سودەكانى ھاۋسەرگىرى باش دەزانم.			
۸	ھىۋادارم شانسم ھەبىت بە ئافرەتلىكى رىك و پىك.			

هه لسه نگاندن:

ئه گهر هاتوو هه لبه ژێرد راوه کهت به وه لامی (به لێ) بوو ئهوا دوو پله به ده دست ده هیئنی، وه
ئه گهر هاتوو هه لبه ژێرد راوه کهت به وه لامی (هه ندیک جار) بوو ئهوا یهك پله به ده دست ده هیئنی،
وه ئه گهر هاتوو وه لامی هه لبه ژێرد راوه کهت (نه خیر) بیئت ئهوا هیچ شتیک به ده دست ناهیئیت.
وه ده کریت خۆت هه لسه نگیتی وهك ئه مەمی خواره وه:

پله	جۆر
له سفر - ٤ پله	تۆ ئاماغه کانت باش جیگیر ناکمی، وه نازانی چون پیش ده کهوی له سه ر کاره گرنگه کان.
له ٥ - ٨ پله	تۆ له سه ر یه که مین ریگای به خته وه ریت له گه ل یه که م هه نگاو له ژیان هاوسه رگیری، پیویستت به زانیاری زیاتره
له ٨ - ١٢ پله	تۆ له سه ر ریگاده رۆیت، به لام هیشتا کۆسپ هه یه له قوناغی جیگیر کردنی ئاماغه کان له هاوسه رگیری.
له ١٢ - ١٦ پله	تۆشایانی ئه وه ی هه نگاو بهاویژی له سه ر ریگای به ختیاری هاوسه رگیری وه پیویسته له سه ر به رده وام بیئت، وه گواستنه وه بۆ هه نگاویکی تر

به‌شی دووهم

هه‌ئبژاردنی هاوسه‌رو ماوه‌ی ماوه‌ی خوازینی کردن

- خۆئاماده‌کردن.

- ووریایی له‌م قۆناغه‌دا به‌خته‌وه‌ری به‌ده‌ست ده‌هینی:

یه‌که‌م: هه‌ئبژاردنی هاوبه‌شی ژیان.

دووهم: راستی له‌ماره‌کردن ئاهه‌نگه‌کانی بووک گواستنه‌وه و

دیارییه‌کان.

سی‌یه‌م: دووری له‌خزم له‌هه‌ئبژاردنی هاوسه‌ر.

چوارهم: سوور بوون له‌سه‌ر په‌یوه‌ندی چاک له‌و ماوه‌یه‌دا که پینچه‌وانه‌ی

شهر نه‌بیت.

پینجه‌م: راشکاوی به‌هه‌مووشتیک بو‌لایه‌نی تر له‌و ماوه‌یه‌دا.

- گرییه‌ست

1
- هه‌ئوه‌سته‌یه‌ک له‌گه‌ل خود پیش ژن هینان.

- په‌یوه‌ندی نیوان گرییه‌ست وشه‌وی بووکی.

- په‌یوه‌ندی نیوان هه‌ئبژاردن بو‌ئافه‌رت و به‌خته‌وه‌ری هاوسه‌رگیری.

- په‌یوه‌ندی نیوان هه‌ئبژاردن بو‌پیاو و به‌خته‌وه‌ری هاوسه‌رگیری.

- پوخته.

- خۆت تاقی بکه‌وه.

- خۇنامادە كىردى :

ماۋەى خۋازىيىنى كىردىن ماۋەيەكى گىرنگە لەسەرەتاي ژيانى ھاۋسەرگىرى، ۋە سەرەتاۋ بىنچىنەكەى دەگەرپتەۋە بۆلەۋ كەسەى كەپپىشتىر ژيانى ھاۋسەرگىرى لەسەر بىيات ناۋە، ۋە ماۋەى خۋازىيىنىش ماۋەى يەكتىرناسىن و رىككەۋتن و نىزىك بوۋنەۋەيە، ۋە بۆلەۋەى ئەۋ ماۋەيە نىيەت و مەبەستىكى باش پىك بىت بۆلەختەۋەرى ھاۋسەرگىرى، ۋە دوۋر كەۋتنەۋە بەپىيى تۈنەلە گىرو گىرگەكان كە بايەخدارن لەژيان.

- ۋورىيىلى لەم قۇناغەدا بەختەۋەرى بەدەست دەپىنى :

بۆلەۋ قۇناغىك كارى گىرنگ ۋە ئەرك و ۋورىيىلى ھەيە پىيى ۋىستە گىرنگىيان پىيى بدىت ھەر كەس دەپەۋىت بەختەۋەرى لە ژيانىدا بەدەست بەپىنى، ۋە لە نامۆزگارىيە گىرنگەكان بۆلەۋ داھاتۈۋ لەسەر ئەم قۇناغەى خۋارەۋەيە :

يەكەم : ھەلبىزاردى ھاۋسەشى ژيان :

خۇنامادە كىردىن بۆلەۋ ھاۋسەرگىرى سەر كەۋتۈۋ دەست پىيى دەكەت لەگەل يەكەمىن ھەنگاۋ، ئەۋىش ھەلبىزاردى ھاۋسەرە، ۋە لىرە گەنج خۋى دەپىنىتەۋە لەشلەژان و بەتەنگەۋەھاتن چۈنكە لە بەختەۋەرىەكى راستەقىنە دەۋىت، ۋە ۋا بىر دەكەتەۋە كە ئەۋ لەمەلى ھاۋسەرەيەتە، ۋە لەخەيالى نۈستىن و دالغەلىدان دەۋىت لەگەل كچە خەيالىيەكەى، ۋە ھەردەم ۋاى بەبىر دادىت زۆرىك لەۋ خاسىيەتەنەى كەۋمىدەۋازە ھەپىت لەۋەى كەلەگەلى دا دەپىنىتەۋە، ۋە شىپىزەيى رۆژانىكى زۆر بەخەيال لەگەلىدا دەۋىت، ۋە ماناي جوانى راستەقىنە نازانى، يان نازانىت بەختەۋەرى راستەقىنە لەكۈيدادەپىت. ۋە ھەندىكى تىر بىرو باۋەرى ۋايە كە بەختەۋەرى ھاۋسەرگىرى لەزۆرى سامان دايە، ۋە بەدەست ھىنانى سامان بەرىگايەكى سانا

بەبى ماندو بوون و هىلاكى يان كۆشش كردن لەژيان، وه دەگەرئىت بەدوای ئافرهتئىكى دەولەمەند چونكه وابىر دەكاتەوه كه ژيان لەگەل بەختەوهرى و دلتىيایی و دواررۆژئىكى بريقەدار بەدەست دەهينئى. وه هەندىكى تر كهوا لەقوولایی هەستيان دايە كه خزمایەتى كردن لەگەل خاوەنى بنەمالەو وه چاحزادە ئەوێ بیهوئ لەدونيادا بەدەستت دەكهوئ، كه چى ئەو نازانى كهچ كارەساتئىك خۆى شاردۆتەوه وه دوا رۆژئىش چۆن خۆى پەنهان كردووه.

وهئىستا پاش ئەو هەموو هەلبژێردراوه جۆراو جۆرانە، كامەيە هەلبژێردراوى راست و دروست كهوا ئەوێ بیهوئ لە بەختەوهرى هاوسەر گيرى بەدەستى دەهينئىت؟ ئايا هېچ بەلگەيەك لەسەر ئەمە هەيە؟ پيغەمبەرى ئىسلام درودى خواى لى بئىت لە حەديسئىكى پيرۆز نامۆزگاريمان دەكات دەفەرموئ: (تنكح المرأة لأربع: لحسبها ومالها وجمالها ودينها، فاعظم بذات الدين تربت يداك) (رواه البخارى). (ئافرهت داخوазى دەكرئىت لەبەر چوار شت: بۆ وهچە خزادىيەكهى وه سامان وه دەولەمەنديەكهى، جوانيەكهى وه ئايىنەكهى، جاپنگى خۆت لەئايىنەكه گيركه دەستەكانت بەپيىت و بەرهكەت دەبى).

وهلێرەدا پيغەمەر درودى خواى لەسەرى بۆمان روندهكاتەوه هەلبژاردنئىكى تر زۆر لەگەنجان بە ناگادىنئىتتەوه، بريتييە هەلبژاردن لەسەر بنچينهى ئاين و خورەوشت، ئەوەش ئاراستەيە بۆ ئەو گەنجانەى كه بەدوای هاوسەردا دەگەرئىن، هەيە داوادةكات خاوەنى مال و سامان و جوان بئىت، يان شتى تر، وهئايىن لەبیردەكات، وه لەدواررۆژى ئەودا ئافرهتئىكى پەيوەست بەبىرو باوهرى ئاين دانیه، كهوا لە خواى گەوره دەترسئىت لەكاتى سەودا كردنى لەگەل مێردەكهى و تاكهكانى خيژانى وه زيانيان پى ناگەيەنئىت، وه دەبئىتەهاوسەرىكى چاك بۆى وه چاودئىرى دەبئىت لەكارەساتەكانى ژيان.

وهعومەرى كورى خەتابئىش رەزای خواى لەسەرى دەفەرموئىت: ئافرهتان سى جۆرن: ناسك، داوئىن پاك، موسلمانە، خانەوادهكهى دادەمەزرىئى لە خواردن و گوزەران، ژيان و گوزەران ديارناكات لەسەر خانەوادهكهى، وه هەندىك ئازووقەو خەزئىنەن بۆ منداڵ، وه سى

یه میان تووندوتیژو بهرق و کینهن وهك ئەسپیی وان خوای گهوره ده یخاته گهردنی ئەو بهندهیهی که خۆی دهیهوئیت. وهبۆیه یه کهمین ههنگاوی هاوسه رگری سهرکه وتوو بریتی یه له چۆنیهتی دهستیشانکردنی هاوسه ری ژیان، که ههنگاویکی گرنکه له سهره تای ریگا بۆ پیکهینانی مالتیکی ئارام، بۆیه پیویستی به له سه رخویی ههیه نهك په له کردن، وه وه رگرتنی کاتیکی پیویست بۆ بیرکردنه وه، وه ئەگەر بریارت دا خیزانیک و مالتیکی هاوسه ریتی به خته وه له گهژ شهریکی ژیاوت پیک بهینیت بگه ری به دووای ئافره تیکی خوره وشت به رزو ئاقل و هیمن، ئەم زانیاریانه شت بۆ ته واو ده بیئت له کاتی زانینی خوره وشتی بنه ماله که وه پوره کانی وه خوشکه کانی، زۆریه ی جار ده کریت خوره وشت وهك یهك بن له نیوان تاکه کانی یهك خیزان، به لām ناتوانی ئافره ته که بناسیت ئایا خراپه یان خوره وشتی باشه ته نها پاش هاوسه ریتی، وه له وانه شه ئافره تی خراپ نه بیئت له وه ی که باسکراوه له فله سه فه ی داوود: (ئافره تی خراپ وه کو تۆری راوچی وایه کهس لی ی ده رباز ناوت ته نها ئەو که سه ی خوای لی رازی بیئت).

به لām به نیسبه ت بۆ جوانی روخساری ده ره وه ی ئەمه شتیکی بنه ره تی نیه بۆ هاوسه رگری، یان زۆر سه ره کی نیه له به ده ست هیسانی به خته وه ری هاوسه رگری، وه سه ره که وتنی ژیا نی هاوسه رگری پشت نابه ستی ته نها به جوانی هاوسه ره که، له هه مووی باشتر ده ستیشان کردنی مام ناوه ندیهك له جوانی و سه لامه تی له نه خو شی و هه ر که موو کووریهك به پی ی توانا، وه سه لامه تی هه ر کو سپ و ته گه ره یهك ببیته هۆی قه ده غه کردنی مندالبوون له دووایدا، بۆ زانی مندالبوون ده رامه تی که له لایه ن خوای په روه دگا ره وه ده ی داته ئەو که سه ی که ئەو بیه وئیت. وه ئەوه ش که پیغه مبه رمان درودی خوای له سه ریبت که ئەنه س ریوایه تی کردووه رینمایان ده کات و ده فهرموئیت: پیغه مبه ر درودی خوای له سه ریبت فهرمان ده کات به ژن هیئان و شوو کردن، وه زۆر به توندی شوونه کردن ره ت ده کاته وه.

وه له بنچینه سه ره کهیه کانی هاوسه رگری سه ره که وتوو هه لبژاردنی ئافره تی خاوه ن ره سه نایه تی و بنه ماله یی و به خشنده بیئت بۆ میرده که ی تاوه کو شانازی به سه ریانه کاو، خۆی

بەگۈرەتر لەۋ نەزائىت، يان غەيىبى لى نەگىت بەۋ ھۆيەكى كە لە بىنەمالەيەكى بەخشىدە نىيە،
 ۋە دەبىت لە تەمەنىش نىك بىت لى، باشتراۋايە تەمەنى پىۋا گەۋرە تىت لە تەمەنى
 ئافرەتەكە لە نىۋان چوار تا دەسال، ۋە پىۋىستە ئافرەتەكەش كارى ناۋمال باش بزانىت و
 دەست بلاۋو خۆش گوزەران نەبىت، چۈنكە ئافرەتى خۆشگوزەران ناچىتە مەتبەخ ۋە ھەلئاسى
 بەكارو بارى ناۋمال، لەۋانەيە گىرو گىرت رۋىدات لە كاتىكدا پىۋا ۋە كە نەتوانىت خزمەتكار
 بە كرى بگىرت.

پىۋىستە پىۋا پىداگىرى بىكەت لەسەر دەست نىشان كىرى ئافرەتەكى رۆشنىر
 لەزائىتەكە ۋە لە رەۋشەكە، ۋە نەزان ۋە كەم زان ھەلئەس ۋە كەۋتىان باش نىت لەزۋرەي
 كارەكاندا، ۋە ناتوانىت مىندالەكانى ۋە كۈيەك پەروەردە بىكەت، ۋە ناتوانىت يارمەتىان بىدات
 لەكارۋانى ژيانى قوتانجانە ۋە رۆشنىرىيان، بەپىچەۋانە ۋە ئەم خىزانە ناچىگىر ۋە ئىفلىچ دەبىت،
 چۈنكە لەسەر رىرەۋىكى نەزانە ھۈكەم لەسەر كارو بارەكان دەكرىت، ۋە ئافرەتەكەش دەبىتە
 دۈژمىنى پىۋا ۋە مىندالەكان، ۋە ئافرەتەكە ھىچ رۆشنىرىيەكى گىشتى ۋە تايىبەتى نەبىت لە
 چۈنىيەتى مامەلە كىرەن لەگەل پىۋا ۋەكى يان خەلگى تر، ۋە ھەروەھا ھىچ سەلىقەيەكى نەبىت
 لەزائىنى تايىبە تەندىيەكانى مىندالەكان، ۋە چۈن تىيان دەگەيەنى ۋە كىشەكانيان بۆ چارەسەر
 دەكەت؟

ۋە لەسەر داۋاكارىش پىۋىستە بەدۋاى ئافرەتەكە بگەرىت رىز لەژيانى ھاۋسەرگىرى
 بىت، ۋە ناۋدەرىت بەھاۋكارى ۋە لىبوردەيى ۋە زابۋون، ئەمەش لە نىشانەكانى بەختەۋەرىيە،
 ۋە بەختەۋەرى خىزانىش بىرىتىيە لە رازى بۋونى قەدەرى خۇداى مىھەربان بۆ بەندەكانى، ۋە
 لىبوردەبىت بەرامبەر ئەۋكەسەي لەژىردەستىدان، ۋە ئارام گىرتىش لەسەر نەھامەتى.

تییینه کی گرنه:

ئهوهی دهگهریت یان داوا دهکات بۆ هاوسهرگیری پیویسته بزانیته که دهستکهوتن لهسهرهاوبهشی ژیانیکی نمونهیی لهسهر هه مووشتیک قورس و گرانه، هیچ مرۆفیک نیه لههه موو بواره کان هاوتاو بی که مووکووری بیت جگه له پیغه مبه دروودی خوی لهسهریته، بهلام هاوسهرگیری سهرکهوتوو ئهوهیه که سوود وهرگیری له پیکگه یشتن و ریکهوتن له نیوان ژن و میژد، وه دادپهروهری له په یوهندی هاوسهریته، لهوانهش باش مامه له کردن، وه دهر خستنی خوشه ویستی له نیوان ههردوولا.

نامۆزگاری:

با دوور کهوینه وه لهسهر هه لێژاردنی نمونهیی، چه ندیک له گه نجان هه روا دهگهرین به دوای هاوسهری نمونهیی له هه مووشتیک تاکو ته مه نیان بهسهر دهچیت و دهچه ساله وه وه وا خۆیان ده بیننه وه که ناتوانن ببه شایه نی ئهوهی هاوسهر بدۆزنه وه، وه کاتیک ویستیان دهست هه لگرن له هه ندیک سیفات ئه وکاتهی بۆی ده گهران ئه مجاره ده بینن ره تکرده وه که له لایه نی ترده ده بیت، چونکه له گه ل چونه ساله وه گونجاو نایته بۆیان، وه له دواییدا دیاری بکهو خاوهن چاکه بهو پشت به خوابه ستهو دهستیشان بکه، وه بزانه مادام تۆ مه به ست چاکه یه باش بزانی که خوی دلۆقان پشت و په نات ده بیت وری راست پیشان ده دات.

دووه م: راستیته یی له ماره کردنه کان و نا ههنگی بووک گواستنه وه کان و دیارییه کان:

داب و نه ریته بۆ ماوه کان له هاوسهرگیری و ماره کردنه کان و دیارییه کان یه کیکن له کاره کانی یارمه تیدهر لهسهر تیکچونی ژانی ژن و میژد له کاته کانی دواییدا به دیارد ده کوی، یان هه نه بی لهو کارانه یه کهوا رووناکی به خته وهری لیل دهکات، بارگرانی

کردنی سهر شانی پیاو به ماره کردنی له راده به دهرو ئاههنگی بووک گواستنه وهی هیلاک له نرخه تیچونی پاره ته نهها به که ساسی و خهم و ماندوو بوون ده گهریته وه بۆ سهر ژیا نی ژن و میردایه تی، بۆیه ده بیته ماره کردن و ئاههنگ گیرانه که یه ک بگر نه وه له گه ل باری سهر شانی پیاو که گونجایی، تا وه کو هیوور کردنه وهی دهروونی به ده ست ده هی نن، وه هۆشی پشوویک بدات، وه دلێشی دلنیا بیته، تا وه کو پیشوازی ژیا نیکی به خته وه رانه بکات به فه رحنا یی و هه وهس و ئارامی و ره زابوون.

وه ههروه ها ته مه شیان هاوشیویه له سه ر نه و دیا رییا نه که له ئاههنگی بووک گواستنه وه و بۆ نه کاندایه که له پیش و دوا ییدا ده کریت، وا پتویسته به گوێره ی داها تی پیاو که بیته، نه وهش له به ره ژه وهندی ئافره ته که دا نی یه که زۆر پیدابگیری و داوا ی شتی گرانبه ها و زیاتر له توانای پیاو که دا بیته که زرو فه که ی بواری نه و شتانه ی تیا نه بیته، داوا کردنی شتی زیاتر سه ره تای ریگای ده رچوونه له به خته وه ری خیزان که له دوا ییدا ده رده که ویته، چونکه هه لویستی نه ری نی ده نی شیته که له سه ره تای یه کتر ناسین.

ماره یی له ئیسلامدا:

ماره یی: بریتی یه له وهی که ده دریته ئافره ت بۆ سه رفرازی و پیکه وه ژیا ن له نیوانیا ن، وه بریا ره کا نی واجبه، خوا ی گه وه ره ده فره مووی: ﴿وَأَتُوا النِّسَاءَ صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً﴾. (النساء: ۴) ئیوه ماره یی یه کان بده نه ئافره ته کان وه ک ریز لیئا ن و بیرو یا وه ره وه پیغه مبه ردرود دی خوا ی له سه ر بی ده فره موویته: (التمس ولو خاتما من حديد) (رواه البخاری). (داوا ی ماره یی بکه ن نه گه ر نه لقه یه کیش بیته له ئاسن).

حوکمه کانی مارهی:

له حوکمه کانی مارهی ته مانه ی خواره وهیه:

۱- وا باشتره له سهری سووک بکه ی یان که می بکه یته وه، بۆیه پیغه مبه ر دروودی خوای له سه ربی ده فهرموویت: (أعظم النساء بركة أيسرهن منونة) رواه أحمد. (به ریزترین ئافره تی پرخیڕ ئه و ئافره ته یه مارهی و داواکاریه که ی که مترو ساناتییت).

۲- ناولیئانه که ی داده نریت له گرێبه سته که دا.

۳- په له کردنه که ی داده نریت له گه ل گرێبه ست، وه دواکه وتنه وه که ی راست ده کریتسه وه یان هه ندیکی دوا ده که ویت بۆ دوا یی.

سی یه م: دووری له خزمایه تی له هه لبژاردنی هاوسهر:

له رینماییه کانی ئیسلامی کارامه له هه لبژاردنی هاوسهر په سندکردنی هاوسهری بیانی له سه ر ئافره تی خانه واده و خزمایه تی، سوور بوون له سه ر مندا ل بوون، وه ده سته به ری بۆ سه لامه تی به ده نی، هاوسهره که له نه خۆشیه کاریگهره کان و ناته واوی بۆ ماوه ییه کان، وه فراوانی بۆ باز نه ی یه کتر ناسین، وه زیاده بوونی په یوه ندیه کۆمه لایه تیه کان. وه بۆیه پیغه مبه ر دروودی خوای له سه ربیت ئاگادارمان ده کاته وه له هاوسهرگیری کردن له گه ل خزم و خۆش دا، وه له ئاگادارکردنه وه کانیشی ده فهرموویت: (لاتنکحوا القراة، فان الولد خلق ضاویاً)، و قوله (اغتربوا ولا تضوا). ده فهرموویت (ئافره تی خزم ماره مه که ن، چونکه مندا له که به له رو لاوازی له دایک ده بی) وه ده فهرمویت (دوورکه ونه وه په نا مه به نه به ر ئه م کارانه وه مندا له کانتان که م ئه ندام و له رو لاواز مه که ن).

وه زانستی بۆ ماوه یی نوێ سه لماندویه تی که ژن هینان له ناو خزم و که س کۆرپه له لاواز ده رده چیت له بواری له ش و لار، وه له بواری زیره کیش، مندا له کان خاسیه تی زگماکییه کی نه ویستراوی بۆ ماوه یی ده بن وه نه ریته کۆمه لایه تیه کانیش ناپه سه ند ده بن، وه نه وه که

كەتۈشى پىداۋىستى تايىبەتى پوۋكاۋە دەبى. ئەۋ راستىيەش پىتغەمبەرى ئىسلام درودى خۋاى لەسەربىت لەۋەتەى چۈۋاردە سەدە پىش ئەۋەى زانست بىت برىارى لەسەر داۋەۋ راستىيەكانىش بەچاۋ دەبىنرئىن. ۋە ئەۋەش موعجىزەيەكە بۇ پىتغەمبەرى مەزغان درودى خۋاى لەسەربىت كە دەخرىتە سەر موعجىزە نايابەكانى ترو تاقى كەرنەۋە راستگۆيەكانى، كەچى تاكو ئىستاش زانست بەدۋايدا دەگەرئى، ۋە پىتغەمبەرى خودا راست دەفەرمۇئى ۋ بە ئارەزوۋى خۋى ھىچ ئاخاوتنىك ناك.

تېببىيەكى گىرنگ:

تېببىيەكم لەبەر دەستدايە بەھۋى لىكۆلىنەۋە ۋ كۆلنەدانم دەربارەى كۆمەلگا، زۆر بەى ئەۋ گىرۋ گرفتەنەى لەنىۋان ژن ومىرد روودەدەن بە ھۋى داخۋازى خزمەكانەۋەيە، ۋە ۋا چاۋەروان دەكرى مامەلە كەرن بە شىۋازىك بىت ۋ كارەساتەكانىش بەشىۋازىكى تربىت، ۋە ھەندىكى تر لە كىشەكان دەروۋىن ۋەك شەرم كەرن، ۋە ھەندى جار ئەم كارە دەگاتە كۆسپ لەئەنجامدانى پەيۋەندى سىكسى، ۋە زۆرىك لە كىشەكانى كۆمەلەيەتى ۋ دەروۋنى تر. بۆيە ۋاباشترە دەست نىشان كەرنى ھاۋسەر لە دەرەۋەى سنورى خىزانەۋەبىت، تاۋەكو دەروۋغان روۋن بىتەۋە لەم جۆرە كىشانەى بەدۋايدا دىن.

چۈۋارەم: سوۋر بوۋن لەسەر پەيۋەندى چاك لەۋ ماۋەيەدا كە پىچەۋانى شەرع نەبىت:

پىۋىستە ھەموۋ داۋاكارىيەك لە سەر ھاۋسەرگىرى بزائىت كەئەۋ پىرۋەيە پىرۋەى ژيانە، نەگەر ھاتوۋ ۋەستاۋ بىت لەسەر خۆشەۋىستى ۋ بەزەبى ۋ لىك نىزىك بوۋنەۋە بەمەر جىك دەرنەچىت لەسنوۋرى شەرع ئەمە دەبىتە كۆلەگەى بەختەۋەرى لە داھاتودا، چۈنكە ھەرشىتىك لەسەر راستى بنىات بنرىت ھەر بەراستىش دەمىنئىتەۋە بەپشتىۋانى خۋاى گەرە. ۋە پىش گرىبەستى شەرعى ئافەرەتەكە بە بىانى دادەنرىت لەلای داۋاكار، ۋە بۆيە نابىت لەگەلى بىت ۋ

به ئاره زووانه دهستی لیبدریت و نه ماچ کردیش، وه ناشییت سهیری بکریت ته نهها روخساری وه ههردوو دهستی له به دهنی ئافره ته که، وه ناییت به ته نهها له گه لی داییت، یان هه ر شتی که لهو جۆرانه، جگه له وهی کۆمه لگا یه کتری ناسیوه له م رۆژانه دا، بۆیه ئاگادار به بۆ داواکارو داواکارو هه لئه خلیسکی ئ به رهو زینا، چونکه نه گه ر سه ری شو رکرد بۆ ئه م کارانه ئه وا ئازارو شه رمه زاری ده یگاتی زیاتر له وهی پیاو ده یگاتی، باشتره لهو گوناحه گه وره یه ی کچه کهو کوره که له لای خوی گه وره، چونکه نه گه ر کچه که رازی بوو پیویستی کوره که ی به جی گه یاند، ئه وا گالته ی پی ده کات زۆر جاریش به ره لای ده کات و وه ک ئه وهی هیچ نه بووه.

بۆیه شه ریعه تی ئیسلام جیاوازی داناوه له نیوان داخوازی و هاوسه رگیری جیاوازیه کی روونیش، چونکه داخوازی مه رج نیه هاوسه رگیری لی بکه ویتته وه له ئافره تی کی دیاری کراو، به لām هاوسه ر گیری به لگه نامه یه کی باوه ر پی کراوه. به لگه نامه یه کی تووندو تۆله، سنوره کان و مه رجه کان وه مافه کان و باسه کانی تیدا دیاری کراوه.

قورئانی پیرو ز له سه ر دوو فه رمان گووزهر ده کات وه ده رباره ی ئه و ئافره تانه ی پیاوه کانیا ن مردوون ده فه رمووی: ﴿وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَّضْتُمْ بِهِ مِنْ خِطْبَةِ النِّسَاءِ أَوْ أَكْنَنْتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ عِلْمَ اللَّهِ أَنْكُمْ سَتَدْرِكُوهُنَّ وَلَكِنْ لَا تَوَاعِدُوهُنَّ سِرًّا إِلَّا أَنْ تَقُولُوا قَوْلًا مَعْرُوفًا وَلَا تَعْزِمُوا عُقْدَةَ النِّكَاحِ حَتَّى يَبْلُغَ الْكِتَابُ أَجْلَهُ﴾ البقره: ۲۳۵.

واته: (هیچ گونا هیه کتان له سه ر نییه له وهی به ناراسته وخۆ خوازیینی ژنانی میرد مردوو بکه ن، که هیشتا ماوه ی دیاری کراویان ته واو نه بووه و دروست نییه شو بکه نه وه، یاخود له دلی خۆتاندا بریاری خوازیینیان داییت، خوی گه وره به راستی زانیویه تی که ئیوه له مه ودوا ناویان ده بن و باسیان ده کهن، به لām نه کهن به نه یینی به لئینیا ن لی وه ریگرن، مه گه ر به شیوازی گو فتاری کی چاک و دروست و باو نه ییت، نه کهن بریاری ته واو ماره برینیا ن بدن هه تا ماوه ی دیاری کراو ته واو نه ییت).

وه داخوازی هه رچه نده پرو پاگهنده ی ده رباره ی بکریت هیشتا ناییت هۆی دلیابوون و

جیگیربوونی کار ده که، وه داواکاریش هیچ مافیکی له سه ر داخوازیه بۆی ته نجام بدات، ته نها ده ست به سه ر داگرتنی داخوازیه که بۆ ئه وه ی ئاگاداریکا ته وه که هیچ داواکارینک داوا ی پیشکه ش نه کات. ئه وه ی گرنگه له م داخوازیانه له لای داواکار تا وه کوو هاوسه رگریه که ته واو ده بیّت، وه ئه وه ی ئافره تیش ناگوازی ته وه بۆ باز نه ی هاوسه رگری ته نها به گریه سستیکی شه رع ی دروست، وه کو کۆ له گه ی بنه ره تیش له گریه ست بریتی یه له وه لام دانه وه رازی بوون، وه لام دانه وه و رازی بوونیش ده برینیکی ده سه لات پیدراوو زانراوه له یاسا و شه رع دا.

وه نه گه ر ئه و گریه سه ته به وه لام دانه وه و رازی بوون نه ها ته دی، وه هاوسه رگریش نه یاسایی وه نه شه رع ی وه نه ری پیدراو نابیّت، وه داخواریش به بیانی ده می نیت ته وه نابیّت له گه ل داواکار به ته نها بیّت، وه نابیّت سه فه ریشی له گه ل بکات به بی که سیکی نزیک ی وه ک باوک یان برا، وه له و بریاره زانراوه شه رعیه ی که هه یه نه گه ر داواکار گریه سه ته که هه لبه وشینیت ته وه به بی ئه وه ی بچی ته لای پیویسته له سه ری نیوه ی ماره یی یه که ی بدات، خوا ی گه و ره ده فه رموویّت: ﴿وَإِنْ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ إِلَّا أَنْ يَعْفُونَ أَوْ يَعْفُوَ الَّذِي بَيْنَهُ عَقْدَةُ النِّكَاحِ﴾. البقره: ۲۳۷. واته: (نه گه ر ئی وه ئافره ته کانتان ته لاق دا پیش ئه وه ی بچه لایان له کاتی کدا ئه و ماره یی یه ی له گریه سه ته که دا بۆ ئه وانتان دانا بوو پیویسته له سه رتان نیوه ی ماره ییه که بده ن به ئافره ته که مه گه ر لیّتان خو شبن یان ئه و که سه ی گریه سه تی ماره ییه که ی به ده سه ته لیّتان خو شبی). به لام نه گه ر داواکار ده ستگیرانه که ی به جی هیشت پاشا وه یه که م یان زۆر هیچی له سه ر پیویست نابیّت ته نها ئه وه ی خوره وشت و داب و نه ری ته کان له لۆ مه و سه رزه نیش ت واجبی ده کات، ئه وه ش چۆن ده بیّت حا له ته که ش ئاوا یه ئه وه ی ناشکرا ده کریت بۆ خوازی نییکار ناشکراش ده کریت بۆ به لی نده ره که وه ک و یه ک.

نامۇزگار يە بۇ كچ :

ورىابە لەو گەنجەنى گالتەت پى دەكەن لە قۇناغى داخۋازى، بەپى ى توانا ھەول ددات بچىتەمالان و چىرۆكەكانى خۇشەويستى و ھەز لىكردن بھۇنىتەۋەو بىخاتە سەرمانەۋەى ژيانى خۇى، ۋەبىكاتە گۇرانى لەگەل ھاورىيەكانى، ۋە كۆشش دەكات بۇ ئەۋەى شانازى پىۋە بكات لە نىۋان دۆست و دوژمنانى، ئەمەش زۆر ناخايەنى و بەجى ى دەھىلى و دەچىتەلاى ئافرەتتىكى تر، چونكە ھىچ زەرەر ناكات تەنھا چەند ديارىەكى سادەنە نەبىت، لەبەر ئەۋەى ئافرەت تەنازول ناكات بۇ گەنج ھەتا ئەگەر ھاتو دەستگىرانىشى بىت لەھىچ شتىك ۋەئەو مولچكى مىردەكەيەتى لە دا ھاتوودا، تاكو ھاوسەر گىرىيەكە بەدى دىت و ئاشكرادەبىت لەناو خەلك، ۋە بۇ ئەۋەى بزانىت ھەلە بەيەك جار روونادات، بەلام دەكرىت بەچەند ھەنگاۋىكى يەك لەدۋاى يەك رووبادات، ھەروەھا بەپىشەكى و ئاسانكارىەكان دەست پىناكات كەوا لەدۋايدا بۇى دەبىتتە پەشىمانى ۋەمبارى كە ھەرگىز كۆتايى نايەت.

پىنچەم : راشكاۋى بەھەموو شتىك لەوماۋەيەدا بۇ لايەنەكەى دىكە :

ھەموو لايەك سوورە لەسەر ئەۋەى قسە لەگەل لايەنى تىركات ئەۋەى لەژيانىدا ھەيە لە مە بەستەكان، يان شارەزايىيەكەى، يانزىرەكەيەكەى، يان ھەلۋىستى، تاۋەكو خۇشەويستى لەنىۋان يان تەۋاۋ دەبىت، ۋە ھەموولايەنىك يەكترناسىن لەگەل لايەنەكەى تر دەكات، ۋە زانىارى روون لەنىۋان يان دەبىت يارمەت يان دەدات بۇ چارەسەر كىشەكان ئەگەر سەرى ھەلدا، ۋە مىسۆگەر كىشەكانى خۇپاراستن بۇيان لەھەر مىلملانىيەك. ۋە لەكاتى راشكاۋىدا ھەردوولايەن پىداگىرى لەسەر ئەمانە دەكەن:

۱- ھەر لايەنىك بۇ ئەۋەى تر گرنگىر تايىبەتەندى خۇى روون بكاتەۋە.

۲- ھەر يەككىك لەۋان پىۋىستە ئەۋەى شتى خۇشى دەۋىت يان رقى لى يەتى بۇ ئەۋەى تر

روون بکاته وه.

۳- هه لایه نیتک بۆ ئه ویترا شاره زایی خۆی روون بکاته وه.

۴- هه لایه نیتک بۆ ئه ویترا تهراته وای و که موو کوری خۆی روون بکاته وه، داوای لی بکات یارمه تی بدات بۆ ده ربازیوون لی.

گریه ست:

ریکه وتن له سه هه وه سه گیری فه مانیکی دله کهس لی ی ده ناچیت، واجه به ناخاوتن ناماژه به وه لām دانه وه و رازی بوون به دیت، یان وه که ده لیتن به شیوازی گریه ست: (خیزانه کهت وه کیلی منه له سه کتایی خوا که قورئانه، وه له سه ربیازو سوننه تی پیغه مبه ری خودا)، وه له سه ئه وه ماره یی یه که دانراوه له نیوانمان، وه میرده کهش ده لی: داخوازیه کهم قبول کرد).

مه ره کهانی وه لām دانه وه و رازی بوون:

۱- تایبه تمه ندی به لیتن به سته کان (ناییت شیت یان بچوک بن).

۲- یه کبونی کۆره که، ناییت هه چ نیوانیتک هه بیته له به یینی ده سته واژه ی وه لām دانه وه و رازیوون به نیوانی کات یان ناخافتن.

۳- وه لām دانه وه و رازی بوون جیاوازی نا کریت ته نها ئه گه ر جیاوازیه که باشتربیت، وه که وه کیلی ژنه که ده لیت: خیزانه کهت وه کیلی منه له سه ماره یی به ره که ی (...). وه میرده کهش ده لیت: داخوازیه قبول کرد له سه ماره یی به ره که (...).

۴- ده بیته هه موو به لیتن به سته کان گوئیان له یه کتربیت.

مه‌رجه‌کانی ته‌ندروستی گریه‌سته‌که :

۱-حه‌لاگی ئافره‌ته‌که، ناییت له‌سه‌ری قه‌ده‌غه بکریت به‌هۆی بنه‌ماله یان شیردان یان ژن و ژن خوازی.

۲-راسپێردراو(وه‌لی) که باوکی کچه‌که‌یه یان خزمه‌کانی باوکی یان سه‌رپه‌رشتیاره‌که‌ی، وه‌ک پیغه‌مبه‌ر درودی خوای له‌سه‌ربێ ده‌فه‌رموویت:(لانکاح الا بولي) رواه الترمذی. (ماردی دروست بیه ته‌نها راسپێردراویک نه‌بیّت). وه‌ئیمامی عومه‌ر ده‌فه‌رموویت:(ژن ماره‌مه‌که‌ن ته‌نها به‌مۆله‌ت وه‌رگرتن به‌راسپێردراوه‌که‌ی، یان خاوه‌ن رایه‌ک له‌ خزمه‌که‌ی یان گه‌وره‌یه‌کی نه‌ه‌و).

مه‌رجه‌کانی راسپێردراو :

۱-ده‌بیّت راسپێردراوه‌که یه‌کیک بیّت له‌خزمه‌کانی، وه‌ده‌بیّت نیریّت، پیگه‌یشته‌وییّت، سه‌ر به‌خۆییّت، به‌هیزو تواناییّت.

۲-راسپێردراوه‌که مۆله‌تی لی وه‌رده‌گیری له‌ داخوازی کردن له‌هه‌ر که‌سیک بیه‌وی هاوسه‌رگیری له‌گه‌ڵدابکات ته‌گه‌ر داخوازی کاره‌که کچ بیّت، وه‌ داوای فه‌رمانی لی ده‌کریّت ته‌گه‌ر بیّه ژن بیّت.

۳-بانگه‌یشتی راسپێردراوی نزیك ناکریّت له‌گه‌ڵ بوونی یه‌کیکی نزیکتر له‌نه‌ه‌و، وه‌ بانگه‌یشتی راسپێردراوی برای باوک ناکریّت له‌گه‌ڵ بوونی برایه‌ک ته‌گه‌ر هه‌بییّت.

دوو شایه‌تده‌ر :

۱-ده‌بیّت دووکه‌س یان زیاتر بیّت.

۲-ده‌بیّت دادپه‌روه‌ربن، راست بن به‌دورکه‌وته‌نه‌وه له‌گوناهاه‌گه‌وره‌کان، واز بیّنن له‌شته زۆر بچوکه‌کان.

ئېھتىياتىي مەدەنىيەت بۆلەكتە ئالدىن دا :

دەپ سەرىيەست بىن ۋە خاۋەنى خورەشت ۋە ئاين ۋە دەستپاك بىن، ۋە پىغەمبەر دىردى خاۋى لەسەرىيەت دەفەۋىيەت: (اذا أتاكم من ترضون دينه وخلقه فزوجوه....). (ئەگەر يەككە ھات بۆ داۋا كىردى كچە كاتتان ئەگەر ئەلەين ۋە خورەشتە كەي رازى بون بىدەنى). رەسەنە نايەتى لە گىيەستى ھاسەرىگىرى ئەۋەي دەپىيەت پەيۋەست بىت پىيەۋە تەنھا لە ھەندىك لەۋ ھالەتەنى خوارەۋە.

- ۱- پاش گىيەستە كە ئەگەر بەدىار كەۋت پىاۋە كە ھەلخەلە تابو بە ئافەتە كە يان بە پىچەۋانەۋە، (ئەمەنە يەككىيان نەزۇك بىت ۋە لايەنى دىكە ئەۋ راستىيە يان نەزانىيە).
- ۲- ئەگەر يەككە لە كور ۋە كچە كە ناتەۋاۋىيە كى ھەپىيەت ئەۋا دەتۋانىيەت گىيەستە كە ھەلۋە شىندىرەتەۋە بۆمەنە: نەخۇشەيە كەن (شىتتى، بەلەكى) ۋە ناتەۋاۋىيە كەن (كۆيرى، كەرى).

پەيۋەندى نىۋان گىيەست ۋە شەۋى بۈۋكىنى :

دروست بونى ژيانى ھاسەرىگىرى بەختەۋەرى شىتتى نىيە تەنھا چەند قۇناغىك ۋە ھەنگاۋىكە، ۋە ئەۋ قۇناغانەش پىۋىستە بۆ ئەۋكەسەي دەپەۋىيەت ژيانى لەسەر راستى ۋە بەختەۋەرى داپىت پىۋىستە چالاكى ھەموو قۇناغ ۋە ئەركەكانى بزانىيەت، ۋە لەۋ چالاكىيە گىرگانەش بىرىتى يە لە ۋەلامدەنەۋەي ئەۋ پىرسىارە:

پەيۋەندى چۆن دەپىت لەماۋەي نىۋان گىيەست ۋە شەۋى پەردە؟

پىۋىستە ھەردوۋ داۋاكار ۋە لەسەر ھاسەرىگىرى بزانىيەت ئەۋ پەيۋەندىيە بە پەيۋەندى قۇناغى داخۋازى دەچىت، بەپىي شەرى ئەگەر بۆ پىاۋەكە گونجا دەتۋانى لەگەن خىزانە كەي ھەرشىتتىك بىكات تەنەنەت جۈۋت بۈۋنىش، بەلام بەم شىۋەيە نامۆزگارى ناكەم، بەلام لەمەيان پىاۋەكە دەپىت خۆي بەدوۋىرگىرىت، چۈنكە ئەگەر مەيدەكە پىش شەۋى پەردە

له گهل ھاوسه ره که ی جووت بوو، چونکه پاشان نه گهر ته لاقي دا نهوا ژنه که هه قی خوښه تی ماره ییبه که به ته وای وهر بگریته به بی کهم و کووری، به لام نه گهر ته لاقي دا به بی جووت بوون یان به بی نه وای به ته نیایی له گه لی هه لسوکه وتی کردییت، نهوا کچه که هه موو ماردی ناکه ویت ته نها نیوهی نه بییت، به لام نه گهر به رده وام له گهل ھاوسه ره که ی له گفت و گوو په یوهندی دابیته له نیوان گریبه ست و شهوی بوکینی، نهوه شهوی په رده نهو خوښه تاییه تیه و له زهت و شیرینی نامیته، هه تاکو هه ول ددهات که هه ر شهویک له شهوه کانی ناسایی رابردوی بیته باشرین شهو له ژیانی هه موو ژن و میږدیک. وه ده کریت هه رده و ھاوسه ره که له قوناغی گریبه ست که زیاتر له یه کتر نریک ببنه وه، وه به باشی یه کتر بناسن، چونکه بوی هه یه ده ستیان به یه ککه وی و به شه ری لیک نریک ببنه وه، به لام له گهل سوور بوون له سه ر سه ر پیچی نه کردن زیاتر له هه قی خوت، له گهل نه وه شه که شه ری ی پیداوه، به لام داب و نه ریت و یاسا نه مه رته ده کاته وه، وه داب و نه ریتیش نه ویه که خه لک ده زانن، نه ویش جووت بوونه له نیوان هه رده و ھاوسه ره که ته نها پاش نا هه نگی بووک گوازته وه و شه وی بوکینی تاوه کو خوښه که ته واده بیته، وه هه موو شتی که ده بیته رووناکی و رییشان دان، وه هیچ له هه لویست و کاره سات روونادات له گهل لیل کردنی پوختی به خته وه ری ھاوسه رگری له دا هاتوودا یان رووخاندنی نهو ژیا نه پیش بنیاتنانی، یان رووخاندنی کیشه و گیرو گرفت له وانه یه بیته هویه ک بۆ که ساسی و نه گبه تی له په یوهندی ھاوسه رایه تی له دا هاتوودا.

هه لویسته یه ک له گهل خوت دا پیش ھاوسه رگری؛

نهو بانگه وازه بۆ هه موو ژن و میږدیکه پیش ھاوسه رگری، پیویسته وه لامی نه م پرسیارانه بده نه وه وه به سه ریدا سه رکه ون له نیوانتاند.

-ئاواته خوازت چیه له دواروژت؟ وه ناماغت چی یه له ژیا نته؟

-مه به ست چیه له تیگه یشتنی ھاوسه رگری، نایامنداله، یان سه فهرکردن و رابوواردن،

یان چیتر؟

- ئەو خاسىيەتەنە چىن كە ھەزدەكەي لە ھاۋىيەشى ژيانندا يىيىنىت؟؟
- ئايا بەپىۋىستى دەزانى لەيەكەم سالى ھاۋسەرگىرى تان مىندالتان بىيىت؟
- ئايا يارمەتى دەر دەبىت لەھەر كىشەيەكى تەندروستى، يان ناتەۋاۋى زگماكى؟
- ئايا تۆ كۆمەلەيەتى؟ ۋەكىن ھاۋرىكانت؟
- پەيۋەندىت چۆنە بەدايك و باۋكت؟(براكانت، خوشكەكانت، دۆستەكانت).
- كاتى بەتالت بەچى بەسەر دەبەيت؟ ئايا ئاۋات چىيە؟ ھەتا چەند پابەندى بەئايىن؟
- ئايا چالاكى چاكە خۋازى و خۆبەخشىنت تياھەيە؟
- رات چىيە ئەگە دايكم يان دايكت دەستى خستە ناو كارو بارى تاييەتىمان؟
- كىن ئەۋانەي رىگايان پى دەدەيت بىنەناۋ مالت لەكاتى دەرچوونت؟
- كىن ئەۋانەي رىگايان پى دەدەيت بىنە ناۋ مالت لەكاتى دەرچوونت يان نامادەبوونت؟
- پرۆژە ھاۋبەشەكانان چىن؟
- باشترىن كاتى پشۋوت چىيە كەلەبەر دەستدايىت؟
- ئىستا چاۋگەي بژىۋىت چىيە؟
- چۆن روۋبەروى كىشەكانان دەبىنەۋە لە دۋارژۇدا؟

په یوه ندى نیوان هه لېژاردن بۆ خیزان وه به خته وه ری هاوسه رگیری:

ئایا ده زانی ئەنجامه کانی هه لېژاردن بۆ هاوسه ره له سه ره به خته وه ری هاوسه رگیری چیه؟ نه وه خشته ی خواره وه په یوه ندى هه لېژاردنی میرد بۆ هاوسه ره که ی ژيانی دواروژ وه به خته وه ری هاوسه رگیری روون ده کاته وه:

ز	په یوه ری هه لېژاردن	کار یگه ری له سه ره به خته وه ری هاوسه رگیری
١	ته نه ا جوانی نافره ت	ئه گه ره ده ستنیشان کردنی هاوسه ره ته نه ا له سه ره بنچینه ی جوانی ته واو بیته به بی گرنگی دان به ئاین و ره وشت، نه وا ژیانیک ی دواروژی ده گۆریت له توشبوونی میرد که به وه حاله ی ترسیکی توند له سه ره ژنه که ی که له ماوه ی تیپیه کانی مه یدانی و گه ره ا به رچاومان که وت. وه په رۆشی راده به ده ره له ره فتاره کانیدا، وه زۆر به ی جار پیش ماوه یه که په یوه ندی که ده گۆریت بۆ که مه تر خه می، یان به هو ی نه وه ی لیراهاتنی پیاوه که له سه ره که یف و رابواردنی له گه لیدا، وه ئەمه ش زۆر جار ا روده دات، یان کاتی که ته مه ن هی رشی بۆ ده هی نئ یان کار یگه ری مندالبون له سه ره جوانیه که ی، وه لی ره دا نافره ته که سامانه که ی وون ده کات، وه ئەوه ش ده بی ته سه ره تای داروو خانی ژیان ی هاوسه ری ه ته ی وه به خته وه ری ده گۆریت بۆ خه م و په ژاره یه کی توند.
٢	نافره تیکی خاوه ن سامانیکی زۆر له پیاوه که به رزترییت	پاره و سامان هو کاریکه بۆ ژیان نه که بۆ ئامانج، به لام ئە گه ره گه ره ا گۆرا به ره و سامان بۆ ئامانج نه وا پیاوه که هه ولده دات له ماوه ی گه رانی به دوا ی هاوسه ریکی خاوه ن پاره یه کی زۆر، له پاره زیاتر هیچی تری نه بیته، نه و کاته بیگومان جوانی له بیر ده چیته یان هه ره هیج نه بیته ریژه یه که له جوانی، وه کاتی که چاوی

ز	پىنۋەرى ھەلپىزاردن	كارىگەرى لەسەر بەختە ۋەرى ھاسە رگىرى
		<p>پىنكەوت ھەستى بە شادى و دلارامى و رەزابدون كرد، بى گومان چارەسەرى ئەۋەدەكات چى لە رەۋشتى دا ھەيىت لە رەفتارە نابەجى يەكانى پاش ھاسە رگىرى، ئەمانە ھەمووى خۇبەخت كردن و بەخشىنە بۆ پارەكەى... ۋە ئايا ئەنجامەكانى چى دەيىت؟ پاش ماۋەيەكى زۆر دوورنا ژيان دەگۆرىت بۆ مۆتەكە، لەبەر ئەۋەى ئافرەتەكەش ھەلۋەدا ئەۋ ۋەزەى تىايەتى بەبىر خۆى بىنيتەۋە چۆن رازى بوو بەۋ پياۋە كە ھىچ شتىكى نىيە، كە ئەۋ دروستى كرد، ۋە ھەر ئەۋىش دەسەلاتى بەسەردا ھەبوو، ۋە ئەگەر تواناى ھەبوو رىزى لى بگىرىت و زال بىت بەسەر ئەۋ خەمەى كەتەلاق بەدوايدا خۇيدا دەھىنىت، بەلام ئەگەر سوورىت لەسەر گەيشتن بۆ بەدەيھىنانى نامانجەكەى ئەۋ ئارام دەگىرىت لە گەلدا بۆ كاتىكى ناسك ھەتا ئەۋەى دەيەۋى بەدەستى بگەۋىت لە ھەر فېلىك لە ژيانىكى دوور لە بەختەۋەرى و دىنبايى، ۋە پاشان بە پارەى ئافرەتەكە دەگەرىت بەدۋاى ئافرەتىكى تر بۆ ئەۋەى لە گەل ئافرەتەكە تىرى ئە بەختەۋەرىيە بدۆزىتەۋە كە ماۋەيەكى زۆرە لى ى وون بوو.</p>
۳	ئافرەتىكى خاۋەن ۋە چاخزادەۋ بىنەمالە	<p>جۆرىكى تر ھەيە لەپياۋان، باۋەريان وايە كە بەختەۋەرى راستەقىنە بەدەست دىت پىۋىستە لەگەل خاۋەن بىنەمالەۋ رەسەنايەتى بگىرىت، لەبىرى چۈە كە ھەستى راستەقىنە بەبىنەمالە ئەۋەيە ھەست كردنە بەخودى خۆى و رىزگرتەكەى،</p>

كارىگەرى لەسەر بەختە وەرى ھاوسەرگىرى	پېۋەرى ھەلبۇزاردن	ز
<p>وہ ناچار دہ کریت ریزی لی بگیریٹ، بەلام ئەگەر ژيانى ھاوسەرگىرى دروست بېت لەسەر ئەو ھەلبۇزاردن، لەبەر ئەو دہست نیشان کردنى ئافرەت لەسەر بنەمالەيى و رەسەنايەتى بەچاوخساندن لە پېۋەرەكانى ھەلبۇزاردنى تردا، ژيان دہگۆریت بۆ خەفەت و نارەحەتى و خەمبارى لەدواروژدا، بۆ نىشتەجى بوونىش ھىچ شانسىكى نابیت، وەزۆر جارن بەلىك جىابوونەوہ كۆتايى دیت، يان دہگۆریت بۆ بازنەي مىلمانى، يان پياوہ كە ھەموو ماناي كەرامەت و پياوہتى لەدەست دەدات، وە وەك پاشكۆيەك بۆ بنەمالە لەژىر ناو نىشانى كەلك و سوودوہرگرتن تەنھا بۆ ئەو ژيان بەسەر دەبات، وە ئەمەش ھىچ شتىك نىہ تەنھا چەند روژىك ژيان و ساتىك بەختە وەرى تىيانىيە.</p>		
<p>جۆرىكى تر لە پىساوان ھەن ھەموو ئەو پېۋەرەرانەي رابردو دادرەنى بۆ دواروژى، وە دہيەوېت خىزانەكەي ھەموو پېۋەرەرىكى خىرو جوانى و سامانو وەجاخزادەيى و بنەمالەيى تىدابیٹ، بەلام رەوشت و ئاين لەبەر دەكات، بەبيانوى ئەو دہر رابردو بەختە وەرى دەكات، بەلام كەسى تىگەيشتو زرنەگ ئەو دہيە دہگەرىٹ بەدواي ھاوسەرى دواروژى لە رەوشتىكى باش، وە دہگاتە ئاينىكى دروست، لەو حالەتەدا دەست پىشخەرى وە وازھىنان لەھەندىك جوانى دەكات وە دوايى بۆي دہخىتەوہ سەر شانسى دہبېت لە ئاين دا، بەلام ئەگەر گونجا بۆ ئەو ئاينە كەوا ھەموو پېۋەرەكانى تىر تىدایە ئەو زەرەرى نىہ، بەلام</p>	<p>ئافرەتتىكى خاوەن رەوشت و ئاين</p>	<p>۴</p>

کاریگه‌ری له سه‌ر به خته وه‌ری هاوسه‌رگیری	پیوه‌ری هه‌ ئیژاردن	ز
<p>چاکه زیاتر ده‌بیټ، وه هه‌روه‌ها په‌شیمانی چی ده‌که‌ی بۆ ژنیانی که‌سیک که سووره له‌سه‌ر ئه‌و هه‌ل‌ئێژاردنه‌؟ ئه‌و بۆچون و گه‌رانه‌ جی‌گیری کرد که‌پیش‌بینی ده‌کریت له‌ داها‌توودا بۆ ئه‌و ژیا‌نه به‌خته‌وه‌ری و شادی و رازی بوون و دلا‌رمی و خۆشه‌ویستی و به‌زه‌یی پیا‌هاته‌وه‌، ئه‌وه‌یه که هه‌موو مرۆ‌قیکی ئا‌قل‌مه‌ند به‌دوا‌یدا ده‌گه‌ری، وه هه‌موو پیا‌ویک ده‌زانی که ژیا‌ن پریه‌تی له‌ئه‌رك و گرانی و به‌رزو نزمی ریزه‌کانی لی‌خن نا‌کات، به‌لام گرنگ‌ترین شت که‌زال بیټ به‌سه‌ر ئه‌م به‌رزی و نزمیا‌نه بریتی یه له‌ ئا‌فره‌تیکی خا‌وه‌ن ره‌وشت و ئایین. وه هه‌روه‌ها ژیا‌نی به‌خته‌وه‌ری به‌رده‌وام ده‌بیټ، وه مانه‌وه‌ی ئه‌و ئا‌فره‌ته تاک‌وتایی ژیا‌ن به‌رده‌وام ده‌بیټ، به‌لام نه‌گه‌ر جوانیه‌که که‌م بیټ و ره‌وشته‌که زۆر بیټ، وه نه‌گه‌ر سامانی‌ش له‌کیس چوو ئه‌م سه‌برو نا‌رامی ده‌دۆ‌زیت‌سه‌وه له‌ دوا‌رۆ‌ژدا. وه هه‌روه‌ها ژیا‌نی هاوسه‌رگیره‌تی به‌خته‌وه‌ر به‌رده‌وام ده‌بیټ به‌فه‌رمانی خودای دل‌وفان تا‌وه‌کو راستیا‌ن بۆ ده‌ر ده‌که‌ویټ.</p>		

په یوه ندى نیوان هه لېژاردن بۆ میرد وه به خته وه ربوونی هاوسه رگری:

ئایا کچه که ده زانی دهستیشان کردنی له لایه ن کوره که وه ئه نجامه کانى چیه له سه ر به خته وه ربوونی هاوسه رگری؟ ئه م خسته یه ی خواره وه ئه نجامه کانى دهستیشان کردنی کچه که بۆ پیاوه که ی له سه ر ژيانى دواروژ روون ده کاته وه:

ز	په یوه ربوونی هه لېژاردن	کاریگه ربوونی هه لېژاردن له سه ر ژيانى دواروژ
١	ته نه ا خاوه ن سامان	هه ندیک کچ هه ن ته نه ا ده گه ربین به دواى پیاوی خاوه ن سامان، له گه ل هۆیه کانى رابواردن، له ئۆتۆمبیل و ئه و که ل و په لانه ی که باوه ربو وایه که ژيان له سایه ی دا له پشتگریه کانى به خته وه ربو، وه گرنگى نادات به ره وشت و زانست و ئاین وه چ باوه ربیکت هیه له ئه نجامه کان له هه لېژاردنی له سه ر ژيانى دواروژ؟ پیاوه که به چاویکی نیگه تیفانه سه ربی کچه که ده کات، وه ئاوا مامه لى له گه لدا ده کات ته نه ا ده ستى که وتوه، وه هیه ی بۆ ئاماده ناکات ته نه ا ده یه وى له لایه ن به رامبه ره که ی شتیکی ده ست که وى، هه تا ئه گه ر شته که ش ماده ش نه بیته له سه ر حیسابى خیزانه که ی، وه هه روه ها ئه و ژيانه به نیسه بت ئه که پرده بیته له بارکه وتووبی و ناخۆشى و دلته نگى جگه له بوونی هه ندیک رابواردنی خۆ هه لئه تینه ر.
٢	خاوه ن نه زموونى سۆزداری وه دروست کردنی په یوه ندى رۆمانسى پیش هاوسه رگری	هه ندی له کچه کان باوه ربان وایه که به خته وه ربو له ژیر سایه ی گه نیک ده بیته بزانیته چۆن هه زى کچ ده بزوینى و ده یخاته ناو هه زه کانى، وه چۆن وشه کان ده هونیتته وه و ده ست ده گری به سه ر دلئى ئافره تان به چاو پۆشین له کارو دواروژى، له گه ل ئه وه شدا ئایا ئه و وشانه له ویزدانیه وه سه ر هه لده دات یان ته نه ا ده ست کرده، وه هۆکاره کان پى ی ده لیت بۆ هه موو ئه وانى بیانه وى راوی بکه ن یان بیخاته ته له وه، وه له بنه ماکانى ژيان هیه هونه ربیکى تیدا نیه جگه له وو وشانه نه بیته. ئایا ئه نجامه که ی چى ده بیته؟

ز	پىئوھرى ھەللىۋاردىن	كارىگەرى ھەللىۋاردىن لەسەر ژيانى دىۋارۇش
۳	ھەللىۋاردىن لەسەر ئەو كەسەي لە ئاين ۋە رەشتە كەي رازىيە	<p>پاش سەرەتاي دەست پى كەردنى ھاوسەرى ماۋە ھەپەسان روودەدات، لەبەر ئەۋە وشەكان ووشك دەبن و رۆمانسىيەتەكەش نامىنىت، ۋەكەسەكەش لەسەر پىسپۇرىيە ناتەۋاۋىيە كەي دەمىنىتتەۋە، ۋەھىچ شارەزايىيە كى تىدا نايىت بۆ داين كەردنى پىداۋىستى خىزان، ۋە لىرەيە كىشە سەر ھەللىۋاردىن، بەلام قەدەغەيە نىيە ئەم خاسىيەتەنە لە پىاۋدا ھەبىت، بەلام ئەم ھەللىۋاردىنە لەپىشتەر نىيە، ئەمە دەكەۋىتتە دۋاي ھەللىۋاردىن لەسەر بىنچىنەي شارەزايى ۋە لىتھاتۋىي ۋە ھەللىۋاردىن بەرپىسارەتەي ئەمەيان لە بەرزەفرى پىاۋانە، ۋە ئەگەر ئەم خاسىيەتە سۆزدارىيەش لەم جۆرە پىاۋانەدا ھەبىت ئەۋا خىرى زىاتەرە.</p> <p>ھەندىك ئافرەتان ھاوسەرەكەيان لەسەر بىنچىنەي ئاين ۋە رەشتە ھەللىۋاردىن، ئەۋ ھەللىۋاردىنەش زۆر لە سەرپەرشتىي كاربەردەكان ۋە ھەندىك لە ئافرەتان رەتەي دەكەنەۋە، بە گۇمانى ئەۋەي كە سەرپەرشتىي فەرمانەكان دەيانەۋى بگەرەين بەدۋاي پىاۋىكى سانا لەكارو باردا، يان خاۋەنى فەرمانىكى بەرزىيەت، تاۋەكو ژيانى كچەكەيان مىسۇگەر بگەن، ۋە لەبىريان چۈۋە كەژيانى بەخشندە ۋە بەختەۋەر بەستراۋە بەرەزەبۈۋى، رازى بۈۋى ۋە دىنىابۈۋى بەستراۋە بە ئىمان، كەۋاتە گەران بەدۋاي خاۋەن ئاين ۋە بىرۈ باۋەر بناخەن بۆ دوستكەردنى مالىكى دەلخۆشكەر ۋە ژيانىكى بەخشندە، بەلام ئەگەر خاۋەن رەشتە كرايەۋە بەبىيانۋى ئەۋەي كە سامانىكى زۆرى نىيە بۆ كارى ئاھەنگ گىران بەۋ رەزەيەي كەۋا خوشكەكەي يان كچەكەي بۆي نامادە كراۋە.... ئەمە دەبىتتە نیشانەيەكى ترسناك لەسەر ژيانى كۆمەلگا بەشىۋەيەكى گىشتى، ۋە پىشېنى دەكرىت فىتنەۋ گەندەلەيەكى گەۋرە لە كۆمەلگا روۋىدات، لەناۋ خىزان، ۋە لە پەيۋەندىيە مەۋقايەتەيەكان، ۋە لە دۋايدا كۆتايى بە بەختەۋەرى ھاوسەرگىرى دىت.</p>

چەند نامۆزگاريهك بۆ ئەو كەسانەى قايىل دەبن لەسەر قوناغى ھاوسەرگىرى:

پێويستە لەسەر كچ بزانیّت كە مێردى چاكە وويست بەخشندهييه، وە دەرامەتيكە لەلایەن خواى گەورەو شكوڤدار، وە خواى ميهره بانيش نايدات تەنھا بەمەلكەچى و پارانەو بۆ ئەو، خوداى گەورە دەفەرمويّت: ﴿وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَٰكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾. الاعراف: ٩٦.

واتە: (سويندييت ئەگەر خەلكى ئەوشاروچكەيه باوەريان هينابايە، وە لەخووش بترسانايە ئيمە لە ناسمان و زەويدا بەرەكەت و خوښيمان بەسەر دا دەباراندن بەلام ئەوان درۆيان كرد وە ئيمەش تۆلەيان ليدەكەينهو بەوہى كە دەيكەن).

پێويستە ھەموو باوەريان وابيّت كە ھاوسەرگىرى بژيويه، وە ھەموو ئەو بژيويهى بۆدياريكراو، وە ھيوا مەخوازە لەو بژيويە كە خوا داويەپيّت بەكەسى تريا ھاورىكانت، يان خزمى مێردەكەت كە دەولەمەندن، يان بەنافرەتى جوان، يان پياويك خاوەنى بنكەيەكى گەورەيه دەيدات. پيغەمبەرى خودا درودى خواى لەسەرييت دەفەرمويّت (أنظروا الى من أسفل منكم، ولا تنظروا الى من هو فوقكم، فهو أجدر أن لا تزدروا نعمة الله) رواه مسلم. واتە: (ئيوە سەيرى ئەو كەسانە بكەن كە لە خوارووى ئيوەدان لەبژيوى و سامانداری، وەتەماشای ئەو كەسانە مەكەن كە لە سەرووى ئيوەدان، ئەمەش لێھاتووترو شاھەينيترينيانە كەواگالتە بە نيعمەتەكانى خوداى گەورەناكات و زیادەرۆى ناكات لەخەرجيدا). ھەمووكات كچان پيداگىرى دەكەن لەسەر ئەوہى دەروونيان رووناك بيّت، ھەوالى داخوازی خوشكەكان و خزمەكانى پيڤەگات بەشادىيەكى راستگويانە، داواى خيروخوښيان بۆ دەكەن، وە بەراوردى خۆى و نيوان و كچەكانى ترناكات كەوا مێرديان كردووە ئەگەرچى بەتەمەن لەويش بچوكتەر، ئەگەر ھەليكى زۆر لەپيش كچەكە ريكەوت بۆ داخوازی كردنى بەلام لەھيچيان سەرکەوتوونەبوو، ئەوہى مەگەرينەو بەيارودوختك بۆ ھەريەك لەمانە، يان بارودوختكى خيترانى، وەدەست نیشان كردنى خيترانەكەت بۆت، (..... قدر الله وماشاء فعل...) رواه مسلم.

نافرەت سۆزى كۆدەكاتەو بۆ مێردەكەى، وە بۆى دەپاريژى ھەتاكو پيش ئەوہى پيڤيگات

ۋە سۆزى خۇي دەپارىزى بەگىنگى دان بۆ ھەر پياۋىك يىت، ۋەخۇي دادەپۆشى لەو كەسانەي كەخەيال و ھىوا يەۋەن بۆي، ھەتا ئەگەر بۆ كەشىش ئاشكرائى نەكات، تاۋەكو گەۋھەرەكەي پىشكەش بەۋكەسەي دەكات كە خۋاي گەۋرە خەلالى كىردوۋە نەۋىشى لەو خەلال كىردوۋە.

راۋىز كىردن:

دەكرى داۋاكار سوۋد ۋەرگىر لەسەر ھاۋسەرگىرى، ۋە ئەۋەي ئارەزوۋمەندە لەدەست نىشان كىردنى ھاۋسەرى دروست بۆ ھاۋبەشى ژيانى پىۋىستە راۋىزىكات بەخەلكى شارەزاۋ خاۋەنى تاقي كىردنەۋەي دىسۆزانە و لەپىناۋى خۋاي گەۋرە.

ھەلپىزاردنى باشتر (ئىستىخارە):

دەكرىت داۋاكار لەسەر ھاۋسەرگىرى روۋىكاتە ھەلپىزاردنى باشتر بەراستى و بەدلىسۆزى، ۋەپشت بە خۋدا بىستى لەماۋەي دروستى ھەلپىزاردنەكە بۆ ھەر بابەتلىك، يان ۋەرگىرتنى برىار لە ھەلپىزاردندا بۆ خۇي دەگەرپىتەۋە. ۋەلەو خەدىسەدا: پىغەمبەردى خۋاي لەسەرپىت فىرى ھەلپىزاردنى شتى باشترمان دەكات لەھەموو كاروبارەكاندا ۋەك ئەۋەي فىرى سورەتلىكى قورئانمان بىكات، دەفەرموئىت: (اذا هم احدكم بالامر فليركع ركعتين من غير الفريضة، ثم ليقل : اللهم اني استخيرك بعلمك و استقدرك بقدرتك، و اسئلك من فضلك العظيم، فانك تقدر ولا أقدر، و تعلم ولا اعلم، و انت علام الغيوب، اللهم ان كنت تعلم ان هذا الامر خير لي في ديني و معاشي و عاقله أمري). يان دەفەرموئىت: (عاجل أمري و آجله، فاذره لي و سره لي، ثم بارك لي فيه، و ان كنت تعلم ان هذا الامر شر لي في ديني و معاشي و عاقله أمري). يان دەفەرموئىت: (في عاجل أمري و آجله، فاصرفه عني و اصرفني عنه، و اقدر لي الخير حيث كان، ثم ارضني)، ۋەدەفەرموئىت: (ويسمي حاجته) رواه البخارى.

ۋاتە: (ئەگەر يەككىكتان پەژارە مەبەستى بەفەرمانىك بوو بادوۋ ركەت نوئىزى سۈننەت بىكات جگە لە فەرزەكان، دۋايى بابلىت: خۋايەگيان من تۆم سەر پىشك و بالادەست كىردوۋە بە

زانستەكەت، ۋەلىت دەپارئەمە ۋە بەھىزو توانايىت بەتوانايى خۆت بەخشندە بەلەگەلم، ۋە لەچاكە ۋە گەۋرەيت دەپارئەمە ۋە، خۇداۋەندە تۆ بەتواناۋ دەسلەتلى ۋە من بى تۈنەم، تۆ زانايىت زانينىت بە ھەمۋەشتىكدا ھەيە منىش ھىچ نازانم، تۆ نەينى زانين و زانيارىت بە سەر ھەمۋە شتە شارۋەكاندا ھەيە، خۋايە گيان تۆ دەزانىت ئەگەر ئەم كارە خىرى بۆمن لە ئاينەكەم و ژيانەكەم و دۋارۆژم داھەيە ۱ ئەۋا بۆم ئاسان بىكە، پاشان پشتىوانم بە، ۋە ئەگەر ئەم كارە شەۋر خراپەي ھەيە بۆمن لە ئاين و ژيان و دۋارۆژم. ئەۋا لىم دوورخەرۋە. ۋە منىشى لى دوورخەرۋە، خۋايە گيان توشى خىرو چاكەم بىكە بەھەر شۋىتىك بىت، پاشان لىم رازى بىە).

ئەي كىچ شلە ژانت لەۋانەيە وات لىبىكا قىژەيەكت لەدەمت دەرچىت، يان پىكەننى يەك لەدۋاي يەك، يان ھەر جولائەۋەيەكى ناشاز، ۋە خۆت پىپاريزە لەسەر شىۋە شۇداری خۆت، ۋەھەر كاتىك ھەستت بەكاردانەۋەيەك كرد يادگارەك بىنەۋە بەر خۆت.

۱-شەرم و ئابروۋى زۆرت گەت و گۆت لى قەدەغەناكات، چونكە ئەۋ دەيەۋى گۆت لى رابگرى كاتىك تۆ قەدەكەيت.

۲-كىچ ئەگەر دىتى لەمالئەۋە تانەي لى دەدەن، يان دوورى دەخەنەۋە لەۋ جۆرە قسانە، يان بىتتە مايە شەكەت و بارگرانى لەسەرى، يان گرنگى دانىكى زۆر بەكارو بارى ماددى و دىيالى، پىتۋىستە لەسەرى بەرەۋەكانىيان نەكات، تەنھا ھەلۋىستى نارەزايى ۋەرگىت لە بەرامبەريان، بەلام پىتۋىستە بەشىۋەيەكى چاك قەناعەتيان پى بەينى، ۋە ھەمۋە ھۆكارىكى لىزانانە، ئەگەر قەناعەتيان پى ھىنا، بەلام ئەگەر قەناعەتيان نەھىنا ئەۋا بەرەۋەچ دەدرىتەۋە(قدر الله وماشاء فعل).

۳-گەنج بىرى دەكەۋىتەۋە ئەۋەي سەرەتايى ھەبىت كۆتايىشى ھەيە، ۋە پى داگرى دەكات لەۋەي دەبىت ئەم ھەنگاۋانە تەۋاۋ بىت لە داخۋازىدا ھەمۋەي لەژىر شەرىعى خۇداي شۇمەندۈلدۈقانە، بىلەين نايىت ۋە ئەگەر زۆر بەكەمىش.

۴-گەنج فىر دەبىت چۆن دەچىتە سەر كامە قۇنغ لەژيانى، زانست و زانيارى بەدەست دەھىننىت كەبۋى ماندوۋ بوۋە بۇ ئەۋەي بەسەلامەتى لى تىپەرەيت.

۵- گەنج ھەموو كات لە ھەر ھەنگاويك لە ژيانيان مەبەست و ئامانجى بىر دەھىنتەو،
بۆچى ئەم ھەلبژار دنە دەبىت، وەچۆن لەو ماوھيدا بەختەوهرى و ئارامى دەست دەكەوى،

بەكورتى:

ژيانى مرۆڤ بەقۇناغ و ھەنگاودا تىدەپەرەت وە خەلكىش تىيدا دەژين تاوھكو دلتيايى بۆ
دەت، وە لەو قۇناغانەش ئامادەيى كراوھ بۆ ھاوسەرگىرى، وە يەكەم جار لەم ھەنگاوانە
دەست پى دەكات لەگەل بەدەست ھىنانى بەختەوهرى لەدىارى كردنى ھاوبەشى ژيانەت وە
دەبىتە ھاوړى لە ماوھى ژيانيدا، وە سووك كردنى خەرچ و پىداويستەكان بەپى ى توانا،
و ھەر و ھا گرنگيدان بەجى بەجى كردنى شەرى خوداى گەورە لە ھەموو كات و ھەموو ژيان
دا، چونكە بەختەوهرى و دوارۆژى تىدايە.

و ە پىدەگرى لەسەر راستگۆيى بە ھەموو شتىك پىش ھاوسەرگىرى ھەتاوھكو ئەو ە
رونەدات بەستايىش نەكردنى يەك دواى يەكى پاش ھاوسەرگىرى و بەختەوهرىش بگۆرەت بۆ
نازارو كاريگەرى ھەبىت تاكو تايى ژيان ھەردوو ھاوسەر دەبى ئەو ە بزانن كە ژيان تەنھا
كىلگەيە بۆ دوا رۆژ ھەر كەسيك بەباشى و پوختى چاندى ئەواخىرىكى زۆر دەدوورەتەو ە لە
دونياو دوا رۆژدا. ھەر و ھا ئەو ھەنگاو ە لەسەرەتاي ژيانى ھاوسەرگىرىدا پىويستى بە پىلان و
دانانى ئامانج ھەيە بە پى ى توانا لەگەل پشتبەستەن بە خوداى گەورەو مېھربان و داواى
يارمەتى لىكردن، ئەمەش دەبىتە پشتگىريت لە خۆشگوزەرانى و راستگۆيى وە دەست
كەوتنى بەختيارى و ئارامى لە ژيانەت.

خۆت تاقى بكەوھ:

ئەو ە خوارو ە كۆمەلپكن لە پىسپار پىويستە ھەلسى بەجى بەجى كردنىان لە سەرخۆت،
ئەگەر رىككەوتى لەسەرى بەتەواوى نىشانەى (بەللى) لەژىر ھەلبژاردنەكەدا دابنى، وە ئەگەر
پارابووى لەسەرى نىشانەى (ھەندى جار) لەژىر ھەلبژاردنەكە دابنى، وە ئەگەر رىككەوتى
لەسەرى ئەوا نىشانەى (نەخىر) لەژىر ھەلبژاردنەكە دابنى:

ز	پرسىيار	بەللى	هەندى جار	نە خىر
۱	ئايان ئامانچى خوت دەزانىت لە ژيانىت؟			
۲	ئايان دەخوئىنىتەنە لە ماوەى گىرگى دانت لە ژياندا؟			
۳	ئايان رىز لە ژيانى ھاسەرگىرى دەگىرىت؟			
۴	ئايان دەزانى تو جىنشىنى خوداي گەۋدى لەسەر زەۋى؟			
۵	ئايان ئەو نىعمەتەنەى خوداي گەۋرە داۋى بەتۆ دەتوانى بىانژمىرى؟			
۶	ئايان دەتوانى ھەلۋاردنى ھابەشى ژيانىت لەسەر شەرى خوداي گەۋرە دەستىشان بىكەيت؟			
۷	ئايان سىنورى مامەلە كىرگەن لە گەل دەسگىرەنە كەت دەزانىت؟			
۸	ئايان پىداگىرى دەكەى لەسەر پىچى نە كىرگەن لە رادەبەدەرت لە قۇناغى گىرەستەدا؟			
۹	ئايان ھەست رەزىبون دەكەى لەۋدى خوداي گەۋرە مىھرىبان بۆ ساز كىردۋى؟			
۱۰	ئايان سۈۋرەبىت لەسەر بەدەست ھىنەنە بە خەتەنەرى لە ھەمۋە ژيانىتدا؟			

هه ئسه نگاندن:

ئه گهر هه لېژاردنت بۆ وه لامي (به لئ) بوو ئه وا دوو پله به ده ست ده هيني، وه ئه گهر هه لېژاردنه كه ت به وه لامي (هه ندئ جار) بوو ئه وا يه ك پله به ده ست ده هيني، وه ئه گهر هه لېژاردنه كه ت به وه لامي (نه خيتر) بوو ئه وا هيچ به ده ست ناهيني. وه ده تواني خۆت هه ئسه نكيئي وه ك ئه مه ي خواره وه:

پله	بارودۆخ
له سفر - ٤ پله	تۆ ماناي هه لېژاردني باش بۆ هاوبه شي ژيانت نازانيت، وه هه وئيش ناده يت له پيناوي ئه مه يان.
له ٥-١٠ پله	تۆ له سه ر يه كه م ريگاي راستي له هه لېژاردني هاوبه شي ژيانت، وه پيويستيت به زانياري زياتره.
له ١١-١٥ پله	تۆ له ريگادا ده رۆيت، به لام هيشتا كۆسپ هيه له پيگه يشتنى ته مه ني هه رزه كاريت بۆ به ختياري له قوناغي داخوازي كردن.
له ١٦-٢٠ پله	تۆ ئاماده ي بۆ هه نكاو هاويشتن له سه ر ريگاي به خته وه ري، بۆيه پيويسته به رده وام بيت، وه بيبگوازيته وه بۆ هه نكاوي داهاوو.

به‌شی سییه‌م

زالبوون به‌سهر کیش‌هی ده‌ست نیشان کردن به‌هاویه‌شی ژیان و ماوه‌ی خوازبینی

- خوناماده‌کردن.
- رارایی له سروشتی هه‌ئێژاردندا.
- جیاوازی له‌سهر ناماده‌کاری.
- که‌م و کوری له‌یه‌کتر ناسین.
- بو‌چوونه هه‌ئه‌کان ده‌رباره‌ی ژیان.
- هه‌ئێخه‌ئه‌تاندن له‌نیوان هه‌ردوولادا.
- گه‌ران به‌دوای هاوسه‌ردا ته‌نها بو‌تێرکردنی ناره‌زووه‌کان.
- ژن هینانی به‌رژوه‌ندی.
- ژن هینانی ناچاری.
- ژن هینانی عورفی یان داب و نه‌ریت.
- ژن هینانی مسیاری.
- زیاده‌ره‌وی له‌خوارازنده‌وه، وه‌ درۆ کردن له‌م قوناغه‌دا.
- کیش‌هی سه‌ربه‌ستی له‌راده‌به‌ده‌ر له‌ماوه‌ی ده‌ست گیرانیدا.
- به‌کورتی.
- خۆت تاقی بکه‌وه.

خۆ ئاماده کردن :

قۆناغی هاوسه رگیری و پهسند کردنی هاوبهشی ژیان له گرنه گرتین ههنگاوه کانه له دروست کردنی به خته وه ری هاوسه رگیری، هه ر وه ها به خته وه ری له قۆناغه دا به ته واوی به ستر او ده به هه لێژاردنی دروست بۆ هاوبهشی ژیان، داوی رازی بوون و قهناعه ت له سه ر نه وه لێژاردنه، له گه ل ته وه ش له وانیه شه ژان رووبدات، وه که سه که واهه ست ده کات که ژن هینان له به خته وه ری نیه، به لām ئیش و ئازارو ماندوو بوونه، راستیه که ی وانیه، به لām ده رچونی هه ندیک کهس له چوارچیوه ی دروست له هه لێژاردندا، وه مامه له کردن له گه ل کهسانی تر ته وه ش یه کی که له روودانی زۆر له کیشه کان، له و کیشه نه ش نه مانه ن:

پارایی له سروشتی هه لێژاردندا :

ئایا تۆ له جۆره کانی پارایی؟

وه ئایا تۆ هه ست به ترس ده که ی له پیشوازی کردن له قۆناغه ؟

پێویسته هه موو مرۆفیک که دیت ته نه و ریگایه گرنه که له ژیا نی ده بی بزانی ت که نه فس و ئاره زوو و شه ی تان تیده کوشت بۆ شیواندنی نه وه هنگاوه گرنه که، وه نه فس و ئاره زوو که سه که راره ده که ن بۆ هه لێژاردن، یان جی به جی کردنی نه وه هنگاوه، چونکه نایه ویت پابه ندی ت یان زۆر گو ی نه دان وه به رپر سیاره تی له سه ر خودی خۆ ی بۆ یه هه ول ده دات له کیشه کان رابکات، وه دوو ری به جی هینانی کرداری هه لێژاردن و سه ره تای قۆناغی خوازی تینی، که خۆ ی ده بینیت ته وه له راری و ئاره زوو له خۆ کشانه وه بۆ چه ند هۆ کایکی زۆر له وان ه: له خۆ ی پر سیار ده کات که هاوبهشی ژیا نی که وا هه لێژاردوو له جوانانه یه که خه ونی پێ یه وه ده بین ی، یان نه وه که سه هه ندیک ناته واوی هه یه که ته و قبو لی کردوو ه، یان هه ندیک ی له پاکانه که وا دوو لێ ده خاته ده روونی وه، بۆ یه داوی لی ده کات هه ست به به خته وه ری یان جیگیر بوون نه کات له م قۆناغه دا، نه وه که سه ده بی بزانی ت که هه وه س و ئاره زوو نایه لیت سه ر بکه ویت.

بۇ ئەۋەل زالىمىت بەسەرىدا دەپىت بىناغەيەك دابىنى بۇ ھەلۋاردىنىكى دروست، پاشان دەست بىكا بە دەست نىشانىدىن بەبى رارابى، ۋە بۇ ئەۋەل ۋە ھاياتىدا بەختەۋەرى بە دەست بەيىنى پىتۈستە لەسەرى رازى بىت بە ھەلۋاردىنە ۋە مىل بىدا بۇ ئەمەيان مەدام ئەۋ سىفەتەنە ۋە ھەلۋاردىنە كەدا تىدىيە ئەگەر چى بەرۋەيەكى زۆر نەبىت، چۈنكى ھىچ كەسك نىيە ھەمۇو سىفەتلىكى تىدىيە، ۋە لىرەدا بەختەۋەرى رىۋەيە كە دىارى دەكەت بەرەزەۋەرى دەۋۋەن ۋە شەر لەگەل ئارەۋۋە لەرەزىيان پاشىگە زەۋەنە ۋە پاش ھەلۋاردىن. ۋە لە ھۆكەرەكانى دىكەدا بۇ رارابى لە ھەلۋاردىدا شەيتان كە ھەز ناكەت مالىك دروست بىت لەسەر شەرى خۇداي گەرە، ۋە ھەز دەكەت تۆۋى داۋىن پىسى بىچىنىت لەنىۋان خەلۋەدا، ئەگەر بىنەرا مالىك دروست كراۋە لەسەر تەقۋا يان لەرەزىيانى دروست بوندايە، ئەۋەستى قەدەغەي تىدا نەبىت، بۇ يە گومان دەخاتە دلى خاۋەنەكە بەۋەل كەپەلە بىكەن لە ھەلۋاردىدا، تاۋەكۈ ئەۋ كەسە ھەست نەكەت بەختەۋەرى لەگەل ئەنجامى پەسەندەكەنە، ۋە پەلە دەكەت، ۋە رەنگەيەكى ھەلۋەزى كامەيان جۈنەرە، ئەم جۈرە ھەلۋاردىنەش رەزەۋەن بە دەست نەبىنى.

لىرە دەپىتە سەرەتايى خەم ۋە ناخۇشى، ۋە ئەگەر ئەۋ كەسەش بەدۋا ئەۋ گومانانەدا رۈيشت ئەۋا كۆتايىيەكەي جىا بونەۋەيە، بائەۋ كەسەش باش بزانى ئەۋ جىا بونەۋەيە كۆتايىيە كىشەكان نىيە، بەلام ئەۋ ئازار دەكىشى بەنەخۇشى جەربەزەيى ۋە قىز لىبۈنەۋە، دەپىتە پىش بۇ خاۋەزىنى دۋايى جىادەپىتەۋە..... ۋە ھىچ كەس نەبىنىتەۋە كە بەچاۋ چنۇكى بە دۋايدا دەگەرەت. چارەسەرىش بۇ ئەۋ كىشەيە كەخۇلى لەناۋ كەسەكە پەنھان كەردۈۋە، لەمۋەلى ژمارەيەك لەچالاكى ۋە شەرەزايى لە ژيانىدا، لەۋ چالاكى ۋە پىپۇرىيەنەش: دەپىت ئامانچى خۇ بەباشى دىارى بىكەت، ھەردەم تىپكۈشى بۇ بە دەست ھىنەنى شە سەرەتايىيەكان، دەبى بزانىت ناكەت كەس ھەمۇو شەيتان بە دەست بىنىت لە يەكەم جارىدا، دەبى بزانىت شەيتان گومان ناخاتە ناۋ دلى ئەۋ كەسەي كە قىۋەلى ناكەت ۋە ھەردەم تەغەتى خۋاى گەرە دەكەت.

ناکۆکی له سه ر ئاماده کاری:

نايا هه رده م تێده کۆشی بۆ زیاده رهوی له ئاماده کاری؟

نايا هه ولده دهی خۆت و خه لکی تر ته کلێف بکهی که شایسه نیت؟

له و کێشانه داده نریت که گه نه چ قه ده غه ده کات له سه ر رازی بوون له سه ر نه وه نه گاهه گرنگه له ژيان عورف و عادات زۆری له خه لک ده کات له سه ر ئاماده کردنی مال به شێوهیهکی تایبته. له وهی واجب کراوه پاش خوازییانی بارگرانی ههیه نازانم بۆچی؟ وهك: جهژنه كان يان بۆنه كان وه لاسایی کردنه وه كان، وه زۆری دیکه له داب و نه ریته خراپه كان که نه وه قۆناغه گرنگه قه ده غه ده کات له ته وه ابوون، پاشان ئاماده کای و به راوورد کردن له گه ل که سانی دیکه دا به گوێرهی رێژهی ده کریت، یان توانای نه وه بارگرانییهی به بۆ ره چاو کردن بۆ جیاوازی تاکه كان، وه له دهسته واژه بلاوه كان له و بواره دا به که سه که ده لێن: نه گه ر به که مته ر رێژه ش رازی بین ده بیته وه کو خوشکه کهی بیته، بۆ ره چاو کردنی باری گۆزه رانی نه وه که سه. نه گه ر چاویك بخشێنن به میژووی ئیسلامدا نمونهی باش ده بینن ئاماژه ده کات به وهی که به خته وه ری به زۆری سامان نیه، یان مه رج نیه که چه که وهك خوشکه کهی ئاماده کاری بۆ بکریت، یان وهك دۆست و خزمانی.... نمونهیهك ههیه له سه رده می پێغه مبه ر درودی خوی له سه ریته... که وا هه ردوو که چه کهی داخوازی کرد بۆ عوسمانی کوری عه ففان. وه نه و کاته له باشتترین شوین ده ژیا شانازیترین بنچینه له و سه رده مه دا باشتریان بوو، چونکه عوسمانی کوری عه ففان له ده وله مه نترین نه و سه رده مه دا بوو، له هه مان کاتدا فاتیمه ی کچی دا به عه لی کوری نه بی تالیب خوا له هه مو یان رازی بیته له کاتی که دا نه و هیه چ مال و سامانیکی نه و ته و نه بوو ته نها که میك نه بیته که به شی پێدا و یسیه کانی نه ده کرد، لێ ره دا به ئیمان و ئیسلام هه موو پێکه وه له به خته وه ریدا ده ژیان نه وهی سامانی هه بووایه، یان نه وهی سامانی نه بووایه ته نها که میك نه بیته. وه لێ ره دا به خته وه ری به زۆری ئاماده کاری نیه وهك که ل و په ل یان شانازی کردن به رامبه ر خه لکانی تر، به لām به خته وه ری به دلنیایی و نیشه جی ی و خۆشه ویستی یه،

ئەمەش نایەتە دی تەنھا بە رازی بوون و خۆتەسلیم کردن بەخودای دلۆشان، وه باوهری هیئان بهقهزاو قەدەر. بەلام کەلو پەلو ئامادەکاری دەبیّت لەسنووری توانادا بیّت یان بەگوێرە ی توانا بەی دەست بلأوی یان رەزیلی....

تییینییهکی گرنگ:

تییینییهکم لەبەر دەستدایه له کەل و پەل و ئاماجەکاری بۆ مائی هاوسەرگیری، بریتی یه له پێداگیری دایک و باوک لەسەر ئامادەکاری به کەل و پەلی زۆر جۆراو جۆر لەو رۆژانەدا، وه هەندێ جار لەهەمان جۆر بەلام بەتاخمی جیاواز، کاتیك تەماشام کرد دلتیابووم لەو دی ئەو ژن و مێردە بەدریژایی ژیا نیان بەکاری ناهینن ئەگەر سەد سالیش بژین، ئە ی ئەم هەموو کەل و پەله دەگمەنانه بۆ کین؟ بروام وایه شتیك نیه تەنھا جینگایهکی گەورە ی دەویّت بۆ تیکردنی ئەو هەموو کەل و پەله زۆرانە، پاك و خاوین کردنەوهو گواستنەوه، سودیکی زۆر که ناگەریتەوه تەنھا بۆ کارگە ی دروست کردنی ئەم کەل و پەلانه نەبیّت، ئەو دی زۆر خەمبارم دەکات ئەو دیه ئەو هەموو کەل و پەلانه له دەرەوه ی ولات دەهیئریّت، چونکه هەردوو ژن و مێردە که دەیانەویّت وا خۆ پیشانی خەلك بدەن کەل و پەله کانیان جوانن و له دەرەوه هیئراون و به گرانترین نرخیش کراون.

تاكو كه ی ئەو مەملانی یه دەمیئیتەوه به خەرچ کردنی بی بەرنامە، ئیستا ئەوه دادەنریّت له کۆسپ و تەگەرەکانی هەندیك خوازیئنی، بۆ هەندیك کەسیش دەبیّتە هۆی قەر ز بەسەر یهوه تا ژیا نی ماوه دەبیّت به قیست بیداتهوه، بۆیه تکاده کەم با ئەو داب و نەریته خراپانه بگۆڕین.

كەم و كورى ئەيەكتەر ناسىندا :

خاۋازبىتى پىۋىستى بە ماۋەيەكى باش ھەيە لە پىناۋ يەكتەر ناسىنى يەككە لەلەيەنەكان لەسەر ئەۋى تردا، لەگەل ئەۋەشدا ھەر يەككە ئەم تاقى كىرنەۋە دەۋلەمەندىكات بىدەسەلات دەمىنىتەۋە لە لاۋردنى شتە شاۋاۋەكان، تەنھا لەھەندىۋى حالەتى دەگمەن نەبىت، لەگەل ئەۋەشدا ئەمە زۆر پىۋىستە لەپىناۋ دروست كىرنى ژيانى ھاۋىش لەسەر زەۋى رەق و بەرونىش ديارە، لەسەر ئەۋە بىچىنەيە دەكرىت ژيان دەست پىبكات لەسەر روناكى و ھىدايەت، ئەگەر ئەۋە بىچىنەيە ۋەستا لەسەر يەكتەر ناسىنىكى راشكاۋانە دەكرىت ئەمە بىتتە نىيەتتىكى چاك بۇ ژيانىكى شاد بۇ داھاتوو.

ۋە بۇ خۇپاراستن و چارەسەرى بۇ ئەۋە كىشەيە دەبىت كىچ و كور پىداگىرى لەسەر ئەمانەى خوارەۋە بگەن:

۱- ھەريەك دەبىت كەسايەتى ئەۋىتر بزانىت.

۲- ھەريەككە دەبىت بزانىت ئەۋى تر چى خۇشەۋىت و رقى لەچىە.

۳- ھەريەككە دەبىت زانىارى لەسەر خىزانەكەى تر ھەبىت.

۴- ھەريەككە دەبىت بزانىت مېژۋى ئەۋىتر چى تىدايە ۋەگىرنگىر پىسپورى لەچى دايە.

۵- ھەريەككە دەبىت بزانىت ئەۋىتر ئارەۋى لەسەر چىە ۋە گىرنگىر نىمانجەكانىشى چىن.

۶- دەبىت ھەردوۋلا بەلئىن بەن لە چۆنىەتى يارمەتىدانى ئەۋى تر لەسەر سەركەۋتن و بايەخ پىدان.

۷- ھەردوۋ لارىككەۋن لەسەر سەرەتاي رىگاي بەختەۋەرى پىكەۋە.

بۇ چۈنە ھەلەكان دەربارەى ژيان:

ھەندى گەنج خەۋن و بۆچونى ھەيە دەربارەى ژيانى ھاۋسەرگىرى، ئەۋە خەۋنەش

گه مارۆدراون له چهند رۆژو شهوێك كه هه مووی رۆمانسیهت و په یوه ندی تایبه تی یه، ههروه ها روون کراوه ته وه كه زۆربه ی کێشه و به ربه ره کانیه کان كه گر په رده دات له ژيانی هاوسه رگیری نه و بۆچونه هه له و خه یالیا نه یه له ژيان و دوا رۆژدا، چونكه هه ندی كه س له جیهانی خه ونه گولاوی هه کان ده ژین، وا بیر ده کاته وه كه دوا رۆژ به هه شتیكه بی کێشه و گيرو گرفت، به لām پاش نه وه ی ده چیتته ناو دونیا تازه كه ی کاتیك به دوا ی نه و به هه شته ده گهریت نایدۆزیتته وه، بۆیه لۆمه ی هاوسه ره كه ده کات كه نه و به رپر سیاره، ئینجا به ربه ره کانی یه کی درێژ ده ست پیده کات كه ژيان تام و مانا که ی نامینیت، له کاتی کدا هه ندیک هیوا و ناوات له خه یاله وه ده رده چن ناتوانریت له سه ر زه وی جی به جی بکریت.

پیاو و نافرته له راستیدا مه لاتی که ی ناسمان نین، به لکو ئیمه مرۆفین و له سه ر زه وی ده ژین، دوورین له به هه شتی به لێن پیدراو و جیهانه خه یالی یه کان. له و ریه ره ودا پتو یسته داوا کاران له سه ر خوازی نی بزانه كه ژيانی گولاوی که وا ماندوو بوون و هه لّخه لّتاندنی تیدانی یه نه وه به هه شتی دوا رۆژه، به لām ژيانی دونیا بریتی یه مه نزلگای کار و تا قی کردنه وه و تیکۆشان، له گه لّ نه وه ش قورثانی پیرو ز وه سیه قان ده کات كه چاره نوس له بیر نه که یین، ده بی باوهرمان وابیت كه نه و ژiane شیرینی تیدایه، به لām مرۆف جیاوازی ده کات له نه ویت ره تیکه یشتن و کاردا نه گهر ئیماندار تووشی خۆشیه ک هات سوپاسگوزاری ده کات نه مه یان چاکه یه که له بو ی، وه نه گهر توشی ناخۆشیه ک هات تارام ده گری وه دیسان چاکه یه که له بو ی.

هه لّخه لّ تاندن له نیوان هه ردوو لایه ندا:

فیل باز نه و که سه یه که یه کیك له لایه نه کان پیاو یان نافرته ته که له په نای خۆی ده هیلّیتته وه فیل له نه وی تریان ده کات و درۆشی له گه لّدا ده کات، یان ده هیلّیتته وه و قسه ی بۆ ده کات، یان به ئامانجی دلّ خۆشکردن، یان به ئامانجی گرتنی و پارێزگاری لیکردنی، یان به ئامانجی شاردنه وه ی که م و کووریه کانی که ناتوانیت وا به ئاسانی لی ی ده ریا زییت، لی ره وه نا کوکی

سەر ھەلەدەت لە نىوان ژن و مىردەكە بەھۆى ئەو ھەلەلەتاندە، ئاژاۋە گىرىش لەم نىۋەندە رۆلى خۆى دەيىنىت و قسە بۇ يەككىيان يان ھەر دوولا دەكات.

بۇ غونە كىچ يان كور لەپىناۋ راكىشنى لايەنى تر بۇ لاي خۆى ھەلەدەستى بە قەناعەت پىھىنان بە ھاوسەر گىرى بەھۆى زىادە رەوى، يان درۆھەلەستى بەھۆى بەرزى پلەو پاىەى سامانى يان رەۋشتى، جگە لە بەللىندانى بەتال كە لەھەواۋە دەرەچەن، بەلام كە دەچنە گۆرەپانى ژيان شتە شاراۋەكان ئاشكرا دەبن ۋە راستىيەكانىش دەرەكەون، لەو كاتە ناكۆكى دەست پى دەكات يان بىر دەكەنەۋە لە دەرەبازوون لەيەكتى، چونكە فىل لىكرا ۋەست دەكات ھەر لە سەرەتاۋە ئەۋەى تر لەگەلدا راستگۆنەبوۋە، ئەى كۆتايىيەكەى چۆن دەيىت؟ باۋەر بەيەكتى نامىنىت.

لەسەر ئەو بنچىنە پىۋىستە داۋاكاران لەسەر داخۋازى بزەن كەپىكەۋە نانى مالى باش و ۋەستاۋ لەسەر خۆشەۋىستى و بەزەيى كردارىكى بازىرگەنى خراپ نىيە لە چۈا چىۋەى دا بەھەر ۋەسىلەيەك بىت قازانچ بەدەست بەيىنى، بەلام ئەۋە پەيۋەندىيەكى پىرۆزە پىۋىستى بە بەستانەۋەكى پىرۆزە ھەيە ۋەستاۋ بىت لەسەر راستى و راشكاۋى لە نىوان ھەردوولا.

گەران بەدۋاى ھاوسەردا تەنھا بۇ تىركردنى ئارەزوۋەكان؛

تىگەيشتىكى ھەلە ھەيە لە لاي ھەندى گەنج دەرەبارەى تىگەيشتىيان لە خۋازىنى و ھاوسەرگىرى. زۆرىي گەنجان ھەلەدەدەن لەپناۋى دامرەكاندى ئارەزوۋەكانىيان ھاوسەرگىرى بىكەن. ۋە باۋەريان ۋايە كە ژيانى ھاوسەرايەتى تەنھا تىركردنى ئەو لايەنەيە، بىئاگان لەۋەى ئەۋان دەرۋاننە لايەنى ئاژەلى كەنابىتتە ئامانچىك بۇ پىكەيىنانى خىزان، ئەمە يەكەمىانە، دوۋەمىيان ئەم جۆرە ھاوسەرانە زۆر نامىننەۋە بەردەۋام نابن، چونكە بەخىرايى ئارەزوۋى سىكىسيان دەكۆژىتەۋە، ۋە ئەم بىنايە دەرۋخت كەلەسەر ئەو بىناخەيە دەستى پىكردبوۋ.

ژيانى ھاوسەرگىرى دەيىت لەسەر بنچىنەى تىگەيشن ۋە ھۆگرى و خۆشەۋىستى و

تەۋاۋكارى پىكەۋە بىرئىت، ۋە بەجى گەياندىنى ئەركى خۇدايى، تاۋەكو بەردەۋامى و بەدەست
 ھىنانى بەختەۋەرى بەدۋادابىت، ۋە لەئەركەكانى دىكە باشى ھاۋسەرگىرى جگە لەتتەركردنى
 ئارەزوۋەكانى سىكسى برىتى يە لە ھەلگرتنى بەرپرسىيارەتى خەرچكردنى بىژىۋى، ۋە
 ئەركەكانى كۆمەلەيتى و پىشەيى، ۋە بەرپرسىيارەتى پەرۋەردەكردنى مىندال، ۋە چاۋدىرى
 خىزانى و زۆرى تىرىش.

ژن ھىنانى بەرژەۋەندى:

ژن ھىنان پەيۋەندىيەكى پىرۋزە لە نىۋان دوۋكەس روودەدات رىخۆشكەرىكە بۇ
 دامەزراندنى مال ماناى خۆشەۋىستى و بەزەبى و مىندال ھەلگىرى، بەلام چى روودەدات
 ئەگەر ئەو نامانجە پاىە بەرژە بگۆرىت بۇ نامانجى ماددى بەبى رەچاۋكردنى ھەلۋىستى
 مەۋقايەتى؟ ۋە چى روودەدات ئەگەر ئەو خۋازىيىنە گۆرا بۇ خۋازىيىنى بەرژەۋەندى؟ بەداخەۋە
 ھەندىك لە خۋازىيىنى ھەن لەسەر ئەو بىنچىنەيە دامەزراۋن و بەردەۋامىش روودەدەن، ھەندى
 كەس ھەن داخۋازى پىشكەش دەكەن لەدەروازەى بەرژەۋەندىيەكى دىارىكراۋ كاتىك
 نامانجەكەيان ھاتەدى ھەموۋ پاكانەۋ ھۆكارىكىان كۆتايى پىدەت و ژيان دەست پىدەكات
 بەناكۆكى و جىاۋازى.

نەمۇنەى حالەتەك:

گەنجىك لەھەموۋ شوئىتەك دەگەرىت بەدۋاى ئافرەتەكى خاۋەن سامان، كە زۆر
 پىۋىستىتى بىتتە ھاۋسەرى، لىرەۋ لەۋى گەرا تاكو ئافرەتەكى تەلاق دراۋى دۆزىيەۋە،
 ھەرچەندە سامانى ئەۋەندە زۆر نەبوۋ، بەلام بەشەك لە چاۋچىنۆكىيە پىك ھات و ھەندىك
 پىداۋىستى تىركرد، بەكردار چۈۋە پىشەۋە، چۈنكە ئافرەتى تەلاق دراۋ لەبارىكى بىرىندار داىە
 دەگەرى بەدۋاى يەكەك بىرىنەكەى بۇ تىمار بكات، ۋە رازى بوۋ، .... پاش ماۋەيەكى كەم

راستییه که دیار که وت، ههتا توانی له پاره که ی خواردو کهم بووه وه، تاکو ئافره ته که ههستی کرد که نهوی خوش ناوێت، به لām له نیوانیان ته نهها بهرژه وهندی تایبه تی ههیه، کێشه کان دهستی پێکردو به خته وه ریش دوور که وته وه، په یوه ندیه کهش گۆرا بۆ مملانی و شهرو شوڤو دله کانیش جیا بوونه وه.

ئا ئه مه یه کۆتایی خوازیینی بهرژه وهندی، وه هه موو که سینک نیه تیکی ههیه، ئه گهر ئه و ژیا نه تاله ژیا نی ئه و بیّت، ئایا دوا رۆژه که ی چی ده بیّت بهرام بهر خودای گه و ره و میهره بان، وه پرسیا ری لی ده کریّت ده رباری ئه و. راسپارده یی له لاهو وه و له ژیر چاودیری ئه و دابو وه، بۆیه خوازیینی بهرژه وه ند ساز ی نیه، به لکو بهر زتره له وه یان، له ژیر رۆشنا یی ئه م ئایه ته پیروژه خوا ی گه و ره و دلۆقان ده فهر مویت: (هن لباس: لکم و ائتم لباس هن).

ژن هیانی ناچاری:

له هه ندیک ب نه ماله و خیزان سیسته می خوازیینی خزمایه تی هه یه، یان ژن هیان بۆ کوره کان له یه ک خیزان هه ر له مندالیه وه بۆ دیاری ده کهن، ئه و خوازیینی ه پی ی ده لێن خوازیینی به ناچاری، ئه مه یان ترسان کترین حاله ته کا نی خوازیینی ه، که و باوک کورو کچه که و مناله کا نیان خوازیینی ده کهن بی ئه وه ی گوی بده نه ئاره زو وه کا نیان، ته نهها خه می که و ده یانه وی لی ی ده ربا زبن، کا تی که به زۆره ملی خوارد نیکی ده یده تی به لām ئه و هه ز به م خوارد نه نا کات و ئیشتیه ی بۆ نا چیت. ئه مه ش وه ک خوازیینی وایه، خوازیینی ش زۆر جا ران تامی تێدانی ه، ئه گهر تامی شی تێدابیّت به خته وه ری تێدانی ه، وه زیاتر له مه هه رکا ری که کێشه یه ک له نیوانیان رووبدات ئه و ئه و که سانه به نه فره ت ده کهن که بوونه ته هۆکا ری ئه و ژیا نه یان، که و ئه و دۆزه خه یان بۆ درۆست کردو ون.

ژن ھېنانى عورفى (داب و نەرىت):

ژن ھېنانى عورفى دابو نەرىتتىكە كاريپىدە كرىت لەسەر خوازيىنى بەبى سەلماندىن بەبەلگە نامەيەكى رەسمى، ئەگەر بە نوسراو بوو يان نەنوسراو، دوو جۆرىش: جۆرىكيان يەك دە گرىتە ۋە لەگەل روكن و واجبەكان، ۋە جۆرىكيان وانيە.

جۆرى يەكەم: گرىبەستىكى دوورستە ھەموونىشانەكانى شەرىعى لەسەر رىك خراۋە، لەچىزۋەرگرتن، جىگىر كەردنى ھەقى ھەردوولا، ۋە دەبىت ئەم گرىبەستە جىگىر بىكرىت بەرامبەر لايەنى رەسمى بەرىگاكانى سەلماندىكى زانراو.

جۆرى دووئەم: يىنەيەك لەو: ناۋەرۈكى گرىبەستەكە لەنىۋان پياۋو ئافرەتەكە دەكرىت بەبى شاھىدى لەسەر ئەمە، ئەمەش بەژن ھېنانى نەپنى ناۋ دەبىت، ئەمە گرىبەستىكى بەتالە، بەھۈي نەبوونى شاھىد، ۋە بەھۈي بلاۋ كەردنە ۋە ئاگادار كەردنە ۋە كەھەندىك مەزھەب لەسەرى كۆكن، جووت بوونى سىكىسى حەرام دەكات، چونكە ھەقى ھەردوولا تىيدا جىگىرنى، ئەگەر يەكىك ژنى مەرەكە بەبى سەر پەرشتيار ۋە بەبى شاھىد و مەرەكە كەشى شارەۋە، ئەو مەرەكە كەردنە بەتالە بەرىكەۋتنى پىشەۋايان، ۋە زانايانىش دەلىت: (ناكرىت تەنھا ئەگەر پەرشتيارىك نەبىت) (ھەر ئافرەتەك بەبىمۆلەتى سەپەرشتيار مېردى كەرد ئەۋا مەرەپپەكە بەتالە) يەكىكى تىش لەسەلەفەكان دەلىت مەرەپپە دروست نىيە تەنھا بە دوو شاھىد نەبىت، ئەۋ مەزھەبەش ئەبو حىفەو شافىي و احمد و مالك دەلىن پىۋىستە مەرەكە كەردنە بە ئاشكرائىت، ۋە ژن مەرەكە كەردنى نەپنى لە رەگەزى مەرەكە كەردنى تاۋانەكانە، خۇداي گەۋرە دەفەرمۇيت: (محصات غر مسافحات ولا متخذات أخدان).

دەربارەى ژن ھېنانى عورفى دكتور فرىد ۋاسل دەلىت: خوازيىنى عورفى بەبى شەرىع دروست نىيە لەم كاتەدا كەۋا ئىمەى تىاين، ۋە بلاۋ كەرەۋە ئاينەكانىش دەربارەى ۋوتويانە، فېتنە تىدازۇردەبىت، شاھىدەكانىش لەۋەى كە شاھىدىان لەسەردابوۋ نكۆلى دەكەن، ۋە شاھىد بەدروۋو وونكەردنى مافى ژن و مىرد، ئەم خوازيىنىيە دروست نابىت تەنھا ئەگەر ئەۋ ئەرەكان و

مه رجه شهرعیانه ی تیدا هه بیئت:

۱- دارشتنی شهرعی دروست له نیوان میرده که یان بریکاره که ی وه سه ره رشتیاری ژنه که یان یه کیك له بریکاره شهرعیه نزیکه کانی.

۲- ئاماده بوونی سه ره رشتیاری شهرعی بۆ ژنه که له کاتی گریبه سته که بۆ ئه وه ی به خۆی سه ره رشتیاری گریبه سته که بکات له جیاتی ژنه که، چونکه سه ره رشتیاری شهرعی روکنیکه له روکنه کانی خوازیینی له لای ئاماده بووان، وه دواکه وتنی ئهم روکنه به تال ده کاته وه لای ئاماده بووان، ئه مهش به شیوه یه کی گونجاو ده بینین بۆ ئهم کاته، بۆ قه دهغه کردنی فیل کردن.

۳- هه بوونی شاهیدی دادپه روه ر له کاتی دارشتنی گریبه ست وه دادپه روه ری ئاشکرا مه رجیکه له دروستی شاهیده کان له سه ر گریبه ستی هاوسه ر گیرى، وه دادپه روه ریش له یه کیك داواده کریت له گونا هه گه وره کانی ئه نجام نه دا بیئت، وه زۆر سوریش نه بیئت له ئه نجامدانی گونا هه ی بچوک.

۴- ئاشکرا کردنی ماره کردنه که، واته: خوازیینی له لای گریبه ست ئاشکرای گشتی یه، ئه مهش به ریگا کانی ناساندنی به سه ر خه لکدا، له هه مووی گرنه گتر دامه زرانندی ئاهه نگ و خۆشی، وه بانگه یشت کردنی خه لک بۆ ئاماده بوونی گریبه سته که، ئاشکرا کردنی به هه موو هۆکاریکى شهرعی و ئاهه نگ گێران به ناو خه لکدا، بۆ هه دیسیکی عایشه ره زای خواى له سه ر بیئت ده فره مویت: پیغه مبه ر درودی خواى له سه ر بیئت ده فره مویت: (أعلنوا هذا النكاح، واجعلوه في المساجد، واضربوا عیله بالدفوف)، وه ره زه نیش زیادى کردوه: (فان فصل مابین الحلال والحرام: الصوت) أخرجه الترمذي.

بۆیه ئاشکرا کردنی گریبه ست له لای مالیک روکنیکه له روکنه کانی ماره یی، ئه مهش دروسته له م چه رখে دا، وه دروست له به ر ئه مه هه ر گریبه ستیک ده ریچیئت وه ئهم مه رجان هه روکنانه ی تیدانه بیئت گریبه ستیکى شهرعی و دروست نیه، وه گریبه ستیش به بی ئه مه له فره مانى داوین پیسیه.

ژن ھېناني مىسيار:

ژن ھېناني مىسيار: بىرىتى يە لە گىرىبەستى مارەيى لەسەر ئافرەت گىرىبەستىكى شەرىعى ھەموو مەرج و ئەرەكەكانى تىددايە، تەنھا ژنەكە بەرەزامەندى خۆى لە ھەندىك مافى خۆى لەسەر مىرد خۆش دەيىت، ۋەك نىشتەجى، ۋە خەرجى، ۋە مال دانان بۆى. ئەم دياردەيەش لەبەر زۆرى ئافرەتانى شۈنەكردوۋ دامەزراۋە، ۋەھەر ۋەھا لەبەر نەبوۋنى تواناي ھەندى كەس لەسەر خەرجى زۆر و مال دانان، لەبەر ئەۋە پەيوەندى بەم مالا تازەيە تەنھا ئەنجام دانى پەيوەندى تايىبەتى نىۋان ژن و مىردە.

ھۆكىمى ژن ھېناني مىسيار/

سى راھەن لەسەر ھۆكىمى ژن ھېناني مىسيار ۋەك ئەمانە:

ھۆكىمى يەكەم: ئەمەيان رىپىدراۋە لە گەل ئەۋەش ئاپەسەندە، ۋە ماناي ئەۋو وتەيە گىرىبەستىكە ھەموو روكن و مەرجەكانى شەرىعى ئەنجام داۋە، ھىچ بەھانەيەك ۋە رىناگىت بۇ ھەرام ۋەك: ژن ھېناني ھەلۋەشاۋە يان ژن ھېناني كاتى، مەبەست لى ي ئەۋەيە ژنەكە رازى بوۋە بەلىخۆشبوۋن لە ھەندىك لە مافەكانى، ۋە ئەۋەى رىپىدەدات بەم جۆرە ھاسەرگىرىيە پىشت دەبەستى بە ھەلۋىستى دايكى ئىمانداران سۈدەبنت زمەخا لى ي رازى بىت كاتىك گەۋرە بوۋ خۆى خەلات كەرد بە پىغەمبەر درودى خۋاي لەسەر بىت كەۋا بىتتە ھەۋى ي عائىشە، پىغەمبەرىش درودى خۋاي لەسەرىيىت بۇ عائىشەى دابەش كەرد بەدوۋرۇژ: رۇژىك بۇ ئەۋو رۇژىكىش بۇ سەۋدە.(رواه البخارى).

ھۆكىمى دوۋەم: ئەم جۆرەيان ھەرامە، نەيىنەكەش لەم جۆرە ھاسەرگىرىيە ئەگەر بلاۋ بىتتەۋە لەناۋ كۆمەلگا ھىچ ئامانچىك لە ھاسەرگىرىيە بەدەست نا ھىنى، لەدلىنەۋايى و خۆشەۋىستى و چاۋدىرى تەۋاۋ بۇ مافەكان و ئەرەكەكان ۋە پەروەردە كەردنى مىندال.

ھۆكۈمى سىيەم: ۋە ستانىك لى ھۆكۈمە كەي، ئەۋەي ديار دە كەۋىت كەۋا ھەجدادانى پىاۋە كە لا بردنى نەفەقە و مالدانانە، لە گەل ئەۋەش گرىبەست دروستە ۋە ھاۋسە رگىرىش دروستە، چونكە ئەم جۆرە ھاۋسە رگىرىانە ھىچ ۋەر ناگرىت لە پىداۋىستىيە كان كەۋا ھەرشارە زايەكى دادپەرۋەر كە ئەيدات بەبى فراۋان بوون و روونكر دنەۋە لەو جۆرە ھاۋسە رگىرىيە. ھەرۋە ھا ئەم جۆرە ژن ھىنانە بە كىشە كانى خواز بىنى دادە نرىت، چونكە ھىچ خۆشەۋىستى و بەزەبى و دلئەۋايى لەدۋاۋەيدا نىيە كە لەئامانجە كانى خواز بىنىيە، بەلام زۆربەي جار گەمارۆ دراۋە بە بەتتىركردنى ئارەزوۋە سىكىسى يان بۇ بەھىز كىردن. ئەۋەش سودىكى بەدپەتۋە لە گەلىك سوۋدى وون بو، بۇيەش ئەمە نابىتە كۆمەلگايەكى تەۋاۋ و بەختەۋەر لە گەل ئەم جۆرە خواز بىنىيە،

زىادە رۆيى لە نىۋان ئاراشت دان، ۋە درۆكردن لە ۋقۇناغە:

ئايا زىادە رەۋى دەكرى لە خۇئاراشت دان و دوور كەۋتنەۋە لە راستى لە ۋقۇناغى خواز بىنى؟

ئايا لە ۋقۇناغى خواز بىنى درۆكردن و لادان ھەيە؟

زۆر بەي گەنجان لە ۋقۇناغى خواز بىنى پىداگىرى دەكەن بۇ زىادە رۆيى لە ئاراشت دان و دەرختىنى ئەۋەي لە تايبەت مەندىيە كەي دانىيە، ئەگەر بۇ ئاراشت دان ئامانجىكى پاىيە بەرز ھەبو، ئەۋەش دلخۇش كىردنى لايەنە كەي ترە، يان دروست كىردنى پەيۋەندىيەكى خۆشەۋىستى يە لە نىۋان، ئەۋەش كاريكى باشە، بەلام ئەگەر ئەم ئاراشت دانە درۆ و شار دىنەۋە راستى بىت لە لايەنە كەي تر، ئەمەش ھۆكاريكى جىاۋازە لە بەدەست ھىنانى ئامانجە كان، چونكە ھەر يەككە لەۋانە يەخەي ئەۋىتر دەگرىت بەرەفتارىك كە پىشېبىنى نەدەكرا، زۆر كىشەش روودەدات، بەختەۋەرىش دوور دەكەۋىتەۋە، ئازاۋە جىاۋازى نرىك دەبىتەۋە و كۆتايىيە كەشى باش نابىت. بۇ زال بوون بەسەر ئەۋ كىشەيە دەبىت پىداگىرى بىكەيت لەسەر ئەمانە:

۱- يەكەم لەسەر ھەردوۋلا پىۋىستە راشكاۋىن بە خاسىيە تەكانى، ۋە ۋەستان لەسەر كەم

و كورپىيەكانى، يان بەراست كىردنەۋى ئەو كەم و كورپىيە، يان يارمەتىدەنى لايەنى دىكە لەسەر رازى بۈۋىيان سەرىگىت.

۲- دەپىت خۇرازاننەۋە لەسنورى سەرنج راكىشانى ئەۋى دىكەپىت، ۋە زىاد كىردنى پەيۋەندى خۇشەۋىستى و بەزەپى لەنىۋانىان.

۳- ھەر يەككە كۆشش بىكات بۆ گەران بەدۋى خاسىيەتى ئەۋى دىكە لە باش و ناتەۋاۋىيەكان، ۋە ۋەستان لەگەلى بەبى لايەنى تاۋەكو ژيان بە رەخنەۋە تانەۋە تەشەر دەست پىنەكات، چۈنكە بەختەۋەرى لەلايان دۈۋر دەكەۋىتەۋە.

۴- دەپىت رىكەۋتەكان لەنىۋانىان لەسەر گىرگىتىن ھەنگاۋەكان پىت كە يارمەتى ھەموو لايەك بدات لەسەر مامەلە كىردن لەگەل يەكتەر بە خۇشەۋىستى، تاۋەكو ھەنگاۋەكان بەختەۋەرى بەدەست بەپىن.

كىشەى سەرىيەستى لە رادەبەر لەماۋەى دەستگىرانىدا :

لە ھەندىك خىزاندا سەرىيەستىيەكى رەھا ھەيە لەژىر ناۋىشانى: مەن دلىام لە كچەكەم، يان پشت ئەستۈۋرم بە كچەكەم، بۆيە بۆ گەنجەكەۋ دەستگىرانەكەى سەرىيەستى فەراھەم دەكەن بۆ ئەۋەى لەمال بچنە دەرەۋە، ۋە بەكەيفى خۇيان دابنىشەن و برۆن بەبى پەيۋەندى و سىنور، لە پىكەۋە دانىشتەن بەتەنھا دەبۈۋىتەن بەبىيانۋى زياتر يەكتەر بناسن، لىرەۋە كىشە روودەدات، بەلام ئەۋ كىشەيە لەۋ بۈارەدا روودەدات، ئەۋەيە ئەگەر گەنج كۆپۈۋەۋە لەگەل ئافرەتلىك لەگەل ئەۋەى شەرىنى نىە بۆى لىك نىزىك بۈۋنەۋە گەت و گۆ روودەدات، دۋى دەست لىدان و پىشەكەكان دەرۋانن كە ئەمە سۆزۈ خۇشەۋىستى يە بەرامبەر خۇشەۋىستەكەى، ھەرۋەھا ئەگەر رىكەۋتەن و گىرىبەست و دروست كىردن رۈنەدات ئەۋا ھەردۈۋلا زەرەرمەند دەبن، پىاۋەكە زەرەر مەند دەپىت چۈنكە پىشتى لە خۈاكردۈۋە، لەۋانەيە تۈشى چارەنۈۋسىكى خراب پىت، ۋە ئافرەتەكەش زۆر زەرەر مەند دەپىت، ئابروۋەكەى لەدەست دەدات و واخۇى دىتە بەرچاۋ كە

سووك و ريسوا بووه، ناوبانگيشی له ناو خه لك ده شيوت،

به لّام نه گهر نه م په يوه ندي ه گه شهی سهندو گه يشته په يوه ندي هك ته نها ژن و میړده كه پي ی ناگدار بوون، نهوا زهره مهنديه كه دوايی بۆ هه ردوولايان ده گه ريته وه به تاييه تي ئافرده كه، بۆيه پيويسته هه موو خيژانيك سوورييت له سهر په رورده كردنی منداله كانيان چۆن سهر به ستي به ده ست ده هينن، به لّام به مهر جيك پيچه وانه نه بيت له گه ل شهرع و ئاين، هه تاكو كاتيک په يوه ندي هكش ته واوييت له سهر بنچينه هه كي دروست بيت، له دواييدا به خته وه ري و دلته وايي و بيده نگی بچه سپيت. به لّام پاش گر بيه سته كهش ده بيت سهر به ستيه كه بۆ هه ردو و هاوسه ره كه نه گاته راده ی ژن و میړدايه تي، تاوه كو به خته وه ري دروست له شهوی بوو كي نيدا بيت ه دي، به لّام نه گهر گه يشته په يوه ندي ژن و میړدايه تي هه رچه نده پيچه وانه ی شهرع نيه، به لّام پيچه وانه يه له گه ل داب و نه ريته كان.

ئيس تا بانگه وازی بۆ هه موو كه سيك كه ده يه ويت به خته وه ري شانسی بيت له و قوناغه دا وه مافي خوی باش بزانييت وه هه ولبدات بۆ به ده ست هينانی، وه نه گه ركه كانی خوی بزانييت وه يارمه تي خه لكي تريش بدات بۆ نه م مه به سته، له گه ل نه وهش كي شهی دروست له هه له كردندا نيه، به لّام كي شهی گه وره نه وديه كه سيك ريگای راست بناسييت و به رد وام بيت له هه له كردن، نه وهش هه لويستي كه سيك بېر ديني ته وه كه ده ليت: نه مه ژه هره نه گهر لي ی نزيك بيته وه نهوا ده ت كوژي، .... وه ده ليت: ته نها يهك جار هه لده ستم به تاقی كردنه وه ی، له و حاله ته دا نابيت ته نها جاريكيش تاقی بكه يته وه چونكه دواييه كه ی مردنه، هيچ ئاقلمه نديك شتيك تاقی ناكاته وه له هه لويست و رووداوه كان كه ژيان و راستيتي ئيسپاتي كرديت كه نه مه درووت ده خاته وه له به خته وه ري و شادی.

بەكورتى؛

بەم راسپاردانە لەو ۋەرزدا دەردەچن:

- ۱- دەبىت دەست نىشانى كىرگەن كە لەسەرە تاۋە لەسەر بىنچىنە يەككى باش بىت.
- ۲- دەبىت دەست نىشان كىرگەن كە بەپلەي يەكەم لەسەر بىنچىنە ئاين بىت.
- ۳- لە سەرەتاي يەكترناسىن پەيۋەندىم لەگەل دەزگىرانە كەم باش دەكەم، ۋە كۆشكىش لەسەر ھەوا دروست ناكەم.
- ۴- دەبىت لەيەكەم ساتى ھاسەرگىرى راشكاۋانە بىت.
- ۵- لەھەموو مامەلەكانماندارەچاۋى ھەقى خۋاي گەۋرە بىكەين.
- ۶- لەئامادەكارى و كەلو پەلو خەرجىدا زىاتر لەتوانا زىادە رەۋى نەكەين.
- ۷- پاش دەست نىشان كىرگەن كە باش بارا نەبىن.
- ۸- لە كاتى دەست نىشان كىرگەن ھاسەردا باخۇمان لە ھاورى خراپ بەدوور بگىرىن ۋە بەرەۋ بىناتنان بەرەۋ يەكەم قۇناغەكانى خۋازىنى ھەنگاۋ بىنەين.
- ۹- با وريابىن لە ترسناكىەكانى ژن ھىنانى عورفى و ژن ھىنانى مىسار لەسەر كۆمەلگا.
- ۱۰- لە ھەموو ئىش و كارەكاندا با دل سۆزى بىر خۇمان بەيىنەۋە بۆ روو بەروو بوۋنەۋەي خۋاي دلۇقان، تاۋەكو سەرگەۋتوۋ راستگۈيىن.

خۇت تاقى بىكەرەۋە؛

ئەمەي دىت كۆمەللىك پىرسىيارن پىۋىستە لەسەر خۇت جى بەجىيان بىكەيت، ئەگەر بەتەۋاۋى رىككەۋتى لەگەلدا ئەۋا لەژىر ھەلپۇاردنەكە (بەللى) دابىنى ۋە ئەگەر رارابوۋىت ئەۋا نىشانەي (ھەندى جار) دابىنى، ۋە ئەگەر رىككەۋتى ئەۋا نىشانى (نەخىر) لەژىر ھەلپۇاردنەكە دابىنى.

ز	پرسىيارەكان	بەئى	ھەندى چار	نەخى ر
۱	ئايا ترسناكى رارايى دەزانى چىيە لە ھەبژاردنى ھاوسەردا؟			
۲	ئايا دەزانى كېشەكانى دېنە بەردەمت چىن لەكاتى يەكتەر ناسىندا؟			
۳	ئايا دەزانى ترسناكى ژنەينانى بەرژەۋەندى چىيە؟			
۴	ئايا دەزانى ترسناكى ژنەينانى عورفى چىيە؟			
۵	ئايا دەزانى ئامانجى سەربەستى زىيادە رۆيى چىيە لە قۇناغى دەستگىرانىدا؟			
۶	ئايا دەزانى تەگەرەكانى درۆۋ زىيادە رۆي لە رازاندنەۋە چىيە لە قۇناغى دەستگىرانىدا؟			
۷	ئايا دەزانى بەرھەمەكانى تىگەيشتنى ھەلە چىيە لە سروشتى خوازىينىدا؟			
۸	ئايا دەزانى چۆن خۆت پاك دەكەيتەۋە لە كېشەكانى قۇناغى دەستگىرانى؟			
۹	ئايا دەزانى كېشەكانى روودەدەن لەكاتى بارگرانى لايەنى دوۋەم بەزىاتر لە تواناي خۆي چىن؟			
۱۰	ئايا پىداگىرى دەكەيت لەسەر رىزگرتن بەسنوورى شەرىع لە قۇناغى دەستگىرانىدا؟			

هەلەسەنگاندن:

ئەگەر وەلامەكەت بە (بەلى) بوو ئەوا دوو پەلە وەر دەگىت، وە ئەگەر وەلامەكەت (هەندى جار) بوو ئەوا يەك پەلە وەر دەگىت، بەلام ئەگەر وەلامەكەت بە (نەخىر) بوو ئەوا هېچ وەر ناگىت. وە دەكرىت خۆت هەلەسەنگىنى وەك ئەمەى خوارەو:

پەلە	حالت
لەسفر - ۴ پەلە	تۆگەلىك كىشەت لەبەر دەم دايە لەو قۇناغەدا لە دروست كوردنى مالىكى بەختيار.
لە ۵-۱۰ پەلە	تۆهەول دەدەيت لە قۇناغى دەستگىرانىدا كان كىشەكان دوور بختەو، وە پىويستىت بە زانىارى زياترە.
لە ۱۱-۱۵ پەلە	تۆبەرىگادا دەرويت، بەلام هېشتا كۆسپ و تەگەرە هەيە لە بەختەو، پىگەيشتنت لە قۇناغى دەستگىرانىدا.
لە ۱۶-۲۰ پەلە	تۆشايەنى ئەوەيت هەنگاو بنىيت لەسەر رىنگاى بەختەو، پىويستە لەسەرت بەردەوام يىت، وە بگوازىتەو بۇ قۇناغى داھاتوو.

بەشى چوارەم

شەۋى پەردەو پەيۋەندى سېكىسى

-ئامادەكارى.

-ئاھەنگى خوازىيىنى.

-ئامۇڭگارىيەكانى شەۋى پەردە.

-سەرەتاي جۈۋىت بوون.

-كاىگەرى ماچ لەڭيانى ھاۋسەرگىرى.

-ئارام گرتن لەسەرەتاي يەكترناسىنى سېكىسى.

-ژنەكە چى خۇش دەۋىت لەمىردەكەى.

-مىردەكە چى خۇش دەۋىت لە ژنەكەى.

-جىياۋزى نىۋان پىگەيشتنى دوورەگەز.

-جىياۋزى نىۋان پىياۋ و ئافرەت لە سېكىس دا.

-رىكەۋىتى نىۋان ژن و مىرد لە جۈۋىت بووندا.

-جۈرەكانى جۈۋىت بوون.

-قۇناغەكانى جۈۋىت بوون.

-رۇلى ھەرىيەكە لە ژن و مىرد لە جولاندن.

-چى ھەيە پاش جۈۋىت بوون.

-ئاۋەرۇك.

-خۇت تاقى بىكەۋە.

ئامادەكارى :

هەموو قۇناغىڭ لە ژيانى مرۇق بەگىنگ و سىود بەخش دادەنرىت، وە مرۇقى ئاقل
هەموو ساتەكانى ژيانى گىنگى پىدەدات لەماوى نىاز پاكى و دىسۆزى بۇ خوداى گەوردە
مىهرەبان، هەر وەها خوداى گەورە لەبىر ناكات لە خۇشى و ناخۇشىەكان، لەو رىزەودەدا هەر
كەسىڭ بىهوىت پىويستە ژيانى نوى ى دەست پىبىكات بە جۆرىڭ بەختەوەرە سەركەوتوبىت،
وہ نىازى وايت لەماوى ژيانە تازەكەى لە خوداى گەورە نىك بىتەوہ، وە مالىكى نوى پىك
پىنيت دامەزاييت لەسەر شەرى خوداى گەورە مىهرەبان.

-ئاهەنگى خوارىنى :

تائىنى ئىسلام شادى و خۇشى لەدەزوونەوہ رىپىدراوہ، وە پىرۆز بايى و دەعوەت كردن، وە
كۆبۇونەوہى خەلك و خزم و دۆست و خۇشەويستان، وە هەموويان دلخۇش دەبن لەگەل ژن و
مىردەكە، وە پىرۆزبايى لەيەكتى دەكەن بۇ پىك هىنانى مالىكى تازە، ژيانە دەست پىمەكە
بەخراپە لەژىر بىيانوى تەنھا شەويكە، چونكە پارمەتيدەرە بۇ گەنج لەسەر تاوان بەبىيانوى
شادى دەربرىن، بۇغۇنە: ئامادەكردنى هەندىك خواردنەوہ، يان پەنا بردنە بەر هەندىك نمايش
كردنى لاشەكانيان لەژىر ناوئىشانى هونەر، ئەمە چۆن زامنى سەركەوتن و بەختەوہرى دەكات
لەداھاتودا؟

لەم دەروازەدا شەوہى دەيەويت سەرەتايى ژيانى دروست پىويستە شادى دەربرى و
خەلكىش بەختەوہر كا، بەلام بە مەرجىك لە خوداى گەورە ياخى نەبىت و دەرپچىت بە هەر
ھۆكارىكى رابواردن لەسنورى شەرى.

نامۆزگارىيەكى شەۋى پەردە:

شەۋىكى بىنپاتنەرە شەۋىكى جوانە رەۋايە خۇشى و شادى دەرېرى، ئەو خۇشپە گىشتىگر دەرېرى لەسەر خىزم و ناسىياو و دراۋسى و خۇشەۋىستان و ھاورىيان، ۋە ھەرۋەھا دەرېرى گۆرۈنى تىدا ئامانجىگرىت و كەيف و شادىش رىپىدراۋە، ۋە دەرېرى چىشت لىنان و خۇنارايشتدانى تىدا ئەنجام بدرى، بەلام بەمەرچىك خەرجى كەسەكە زىاتر لەتوانى خۇى نەبىت، يان بچىتە خانەى دەست بلاۋى بەبى ئامانج، ۋە ھەرۋەھا كاتىكى خۇش و جوان تىدەپەرىت لەگەل خىزم و دۇستان، پاشان شوين بۇ ئۆز و مېردەكە چۆل دەرېرى، لەو ساتەدا ئىيانى تايىبەتيان دەست پىدەكات. ۋاباشترە ھەردوۋ ئۆز و مېردەكە ئىيانىان دەست پىبەكەن بەدوۋ رەكەت نوپۇزكردن بۇ دەست پىكردنى ئىيانىكى تازە، تاۋەكو خىرو بەرەكەت لەلايەن خوداى گەرۋە مېھەبانەۋە برىتتە سەريان. ۋە پاشان پەيۋەندى تايىبەتى پەيۋەندى جووت بوون لەنىۋان ئۆز و مېردەكە دەست پىدەكات، ئەۋەش پىۋىستى بەچەند نامۆزگارىيەك ھەيە تاۋەكو بەختەۋەرو سەرکەۋتوبىن بەبى كىشەۋ گرت لەئىياناندا.... ئەمەى خوارەۋە گىرنگىر ئۆز نامۆزگارىيانەن:

۱- ئۆز و مېردەكە رۆژىك يان چەند رۆژىك بە ھىلاكى و دەرمارگىرى و شىپىزەيى دەرېرى: ئەنجامى جولەى بەردەۋام و داۋاكارىيەكانى رۆژى بوۋك گۈاستنەۋە، يان رۆژانى پىشتەر لە نامادەكارى و كەل ۋەپەل، لە ۋە ھالەتەدا ۋا باشترە ھەۋلى جووت بوون نەدەن لە شەۋى پەردەدا، بەلكو ئەۋ شەۋە بىكەنە شەۋى پىشودان، ئەم كىدارە داۋاغەن بۇ رۆژى دواتر ياخود رۆژانى تر، چۈنكە ئەگەر لەم شەۋەدا ئەم كارە ئەنجام بەدەن زۆر جارەن بەسەر نەكەۋتن كۆتايى دىت، ئەگەر زاۋا لەجارى يەكەم سەر نەكەۋت ۋە ھەۋلىدا بۇ جارى دوۋەم لە ھەمان شەۋدا ئەۋا شىپىزەۋ ھىلاك دەرېرى و لەۋانەيە سەرنەكەۋتن بىتتە ھۆگرى، بەلكو زىاتر لەمەش زاۋا دەرېرى بازەنى گوماناۋى لە سەرنەكەۋتن، توۋشى خەمۇكى سىكسى دەرېرى، يان ھەست كىردن بەروخان، لەۋانەشە خەلكەكە بۇ ئەۋەى دەرېرىنەۋە كە نوۋشتەى لىكراۋە بەتايىبەتى لە

شۈيىنە فۆلكلورىيەكان.

لە ھەممۇ باشتر ئەۋدە بوۋك و زاۋا ھەۋلەدەن كەش و ھەۋايەكى لەبار بەدەست بەيىنن پىيىت لە خۆشەۋىستى و شاعىرانە، ۋەك ئەۋدى سەرەتاي ئىۋارەيسەكى كەش و ماتە لەژىر تىشكى بىدەنگى، لەگەل شىتېك ۋەك گالتە كەرنىكى سوۋك و دىارىيەكى جوان لەلايەن بوۋكەكەۋە، چونكە ھەممۇ ئەمانە ۋن زىاتر باۋەرى بە پىاۋە كە دەكات و دلىيان نارام دەيىت. ۲- پىۋىس ناكات پىاۋەكە داب و نەرىتى خراپ بەكاربەيىنى، بەتايىبەتى لە گۈندەكان و ناۋچە فۆلكلورىيەكان روودەدات، ئەۋىش چاۋەرى كەرنى ئەنجامەكەيە، ئارەزوۋ دەكەن لەدەيتنى كراسى بوۋكى، ۋە زۆرى تىش لەۋ رەۋىشانە كە ھەندى جار دەيىتە كىشەي دەروۋنى و چارەسەرىشى بەزەھەت دەيىت، ۋە تايىبەتى لەلاي ئافرەتەكە، ۋە لەۋانەيە كىشەكە چارە سەرى نەيىت ئەگەر ھات و ئافرەتەكە ھەستىار ياخود زۆر بەشەرم و ھەيىيىت، يان دەيىتە ھۆي دىل ساردېۋىنى كەسوۋكارى زاۋا لەسەر بوۋكەكە، ئەم كىشەترسناكانە دەيىت دوۋر بىرئىنەۋە تاكو كاريگەرى نەكات لەسەر بەختەۋەرى ھاۋسەر گىرى لە داھاتوۋدا.

۳- نامۆزگارى ئەۋ كەسە دەكرىت كە لەلەيەكەم جار لە پەيۋەندى جوۋت بوۋن سەرەكەۋتوۋ نەبوۋ بە نارام گرتن، چونكە ئەمە كۆتايى نىيە، بەلام پىۋىستە بگەرپن بەدۋاي ھۆكارەكان بۆ چى ئەمە روۋىداۋە، دەكرىت بگەرپتەۋە بۆ سى ھۆكار:

يەكەم: بەبىر خۆ ھىنانەۋە كە پىشتر چەند ماندوۋ ھىلاك بوۋە، ئەمەش دەيىتە ھۆي بارى پىشۋى و شىپزەيى كەۋا سەرەكەۋتوۋ نەبوۋ لەگەيشتن لەگەلى.

دوۋەم: لەۋانەيە كىشەيەكى دەروۋنى لەيەكەك ھاۋسەرەكان ھەيىت، ئەنجامى ئەزمۈۋىنىكى بەژان، يان كىشەي دەروۋنى، يان گرى و ئالۋىيەكى ھەيە لە رابردوۋدا، ئەمەش پىۋىستى بە دكتورىكى تايىبەتى ھەيە لە چارەسەرى دەروۋنى.

سىيەم: لەۋانەيە نۆشتە يان شىتېكى لەۋ بابەتەي لىكرابىت، ئەمەش چارەسەرى بەدۋعاۋ پىشكەۋتەنى ياسايى و شەرى ھەيە، پىۋىستى بە فالچى و جادوگەر نىيە، چونكە پەنابردنە

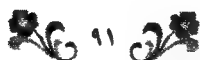

بهر ئهم جوړه خه لكانه كه سه كه له باز نه يه كي تاريك ده سورينيتته وه، به ده ست هي ناني به خته وه ري له دنيا و دواړو ژدا لاواز ده بيت.

۴- ده بيت ميژده كه سروشتي تويكاري بۆ نه ندامي ميينه بزانيت، په رده ي كچيني چونه؟ وه چۆن مامه له ده كات له گه ل ئهم هه لويسته تاوه كو سنوريك بۆ ئهم نازاره دابني كه ئافره ته كه تووشي ده بيت له گه ل يه كه م په يوه ندي جووت بوون، له هه مانكاتدا ده بيت له و بروايه دابيت كه نازاره كه ي نه وه نده زور نيه تاوه كو نه ترسي و ببيت هوي ترسان له و كرداره له كاتي په يوه نديدا، به جوړيك روانيني ئافره ته كه به نازاري زور له نه نجامي دراني په رده ي بووكيني دروست نيه، به لكو ترسي ئافره ته كه زال ده بيت به سهريدا، نه گهر ئافره ته كه نه ترسي نه و ميژده كه به رووخوشي و سه ليقه وه له گه ل ژنه كه ي دا ده بيت به ماوه كي كه م له جووت بووندا نازاره كه شي هه روهك نقورچه يه كي سووكه به ده ست بگيريت له به شيك له به شه كاني مرؤف.

۵- يه كيكي تر له داب و نه ريته نيگه تيفه كان كه پتچه وانه ده بيتته وه له سه ربه يوه ندي جووت بوون له دواړو ژدا نه وه يه كه له هه نديك پساوان واده زانن كه په رده ي كچيني ده بيت له شه وي يه كه مدا بدرت، به لام و اباشتره كه ميژده كه پيداگيري بكات له وه ي كونكردي په رده ي كچيني به شيويه كي هتواش و له سه ر خووييت وه به چه ند شه ويكيش ته واو بيت، نه وه ش به بيده نكي و به خته وه ري و پشو و دلنه وايي و چيژوه رگرتن رووده ات، به بي نيش و خه م و شپه رزي. بۆته وه ي نه مه ش به بي نيشانه يه كي لابه لا ته واو بيت ده كريت ئافره ته كه به هوي به كارهي ناني مه ره ميك وهك (فازلين) بۆ يارمه تي داني نيرينه له سه ر ته واو كردني په يوه ندي جووت بوون له سه ره تايي كردار به بي كيشه وگرفت.

۶- له كاره گرنگه كاني سه ره تاي په يوه ندي جووت بوون برتي يه له رو شنبيري ميژده كه، وه زانياري هه بيت له سه ر سروشتي جياوازي تاكه كه سي له نيوان ئافره تان له په رده ي كچيني دا، وه كاردانه وه ي خوين هاتن له گه ل نه نجامداني په يوه ندي جووت بوون جياوازه له ئافره تي كه وه

بۇ ئافرىدە تېكى تر، دەرگىت پاش كونكردىنى پەردەى كچىنى خويىنىكى زۆر بىت، لەوانەشە دلوپىك يان چەند دلوپىك خويىنى سووك بىت، ۋە لەوانەشە لەكاتى ئەنجامدان خويىن روونەدات بەگويىرى جىاۋازى جۆرى پەردەى كچىنى.

۷-ئەو خويىنەى كەلەوانەىيە لەكاتى كونبىۋىنى پەردەى كچىنى لە ئافرىدە تەكە دابىت، لەوانەىيە دلوپىك بىت، لەوانەشە خويىنىكى زۆر ۋە ھىۋاش بىت لەھەندىك حالەتى قورس ۋە دەرگەنىشە، دەبىت مامەلەى لەگەلدابكەى بەپاككەرەۋىيەك تاۋەكو پىس نەكات، لە ھەمان كاتدا يارمەتى بدرى لەسەر سارىتوبونەۋە ۋە چاكبونەۋەى بەپەلە، ۋا باشترە پىاۋە كە نەچىتە لای پاش خويىن بەربىۋىن بۇماۋەى دوورۇژ يان سى رۇژ تاكو برىنەكە سارىتۇدەبىت.

۸-دەبىت ئۆزى ۋە مېردەكە بەبىرىيان بىت لەدۋاى ئەم پەيۋەندىيە پاداشت ۋە چاكەيان بۇ دەنوسرى، كەۋا ئىسلام بۇيانى دانائە بەلام بەمەرجى نىەت پاكى، كەۋا لە ھەدىسىكى سەحىح دا ھاتوۋە: (وفي بضع أحدكم صدقة). قالوا: يا رسول الله، أيأتي أحدنا شهوته وكون له فيها أجر؟ قال: (نعم)، أليس اذا وضعها في حرام كان عليه وزر؟ كذلك اذا وضعها في حلال كان له أجره أحتسبون الشر ولا تحتسبون الخير؟ رواه مسلم. واته: (جووتوبون لەگەل خىزانى خوت پاداشت ۋە خىرە) ۋوتيان: ئەى پىغەمبەرى خوا:، ئايا ھەرىيەكىك لەئىمە ئارەزوۋى خوى دابىركىيىتەۋە لەگەل ئەۋەى چاكەۋ پاداشتى بۇھەىيە؟ فەرموى (بەلى)، ئايا ئەگەر ئاۋەكەى لەشۋىنىكى ھەرام بىكات گوناھى لەسەر نىە؟ ھەروەھا ئەگەر لە شۋىنىكى ھەلالىش بىكات خىرو پاداشتى بۇ ھەىيە. ئايا ئىۋە شەرو گوناھ ھەژماردەكەن بەلام پاداشت ۋە چاكە ھەژمار ناكەن؟

۹-لەسەر پىاۋەكە پىۋىستە لەبىرى بىت كەبەگويىرى رەۋشت ۋە داب ۋە نەرىت بۇ ئەم حالەتە ئەۋ دەبىتە داۋاكار ۋە ئافرىدە تەكەش داۋا لىكراۋە، پىاۋەكەش داۋالىكراۋە، پىاۋەكەش زىياترە ئارە زوۋە بۇى، ۋە لەۋىش كەمتر ئارام دەرگىت، بە جىاۋازى لە بلاۋكردنەۋەى ھەندى كەس كەدەلېن ئارەزوۋى ئافرىدە تە ھىترە لەپىاۋ، راستى ئەۋەى سەلماندوۋە كە ئەمە

جیاوازه، ئەمەش راستیه کەیه کە شەرع ئیسپاتی کردووه.

۱۰- لەسەر ژنه کە پێویسته وه لایمی پیاوه کە بداته وه ئەگەر داوای سەرچێی ی لێکرد، ناماده نه بوونی خۆی رانه گه ییئیت کهوا لهو هه دیسه دا هاتووه (اذا دعا الرجل زوجته کاجتو، فلتاته وان كانت علی التنور).

۱۱- لەسەر ئافره ته کە پێویسته له بیری بیت گوناھی چهنده ئەگەر داوای پیاوه کە رهت بکاته وه به بی بیانوو، بهرق هه لساوی ده مینیتته وه، لهوانه یه شهوق و ئاره زووی به فیرۆده دات و پالێ پێوه ده نێ بۆ لادان له رهوش ت یان بیر کردنه وه لێی، یان هه ره ییچ نه بیت شپرزهی و شیواوی.

۱۲- نابیت ئافره ته کە خۆی ته رخان بکات بۆ رۆژوو گرنتی سونهت ئەگەر پیاوه کە له مال بوو ته نها به مۆلته تی نهو، چونکه هه قی پیاوه کە له پێشتره له پاداشتی رۆژووی ناپیویست، وه له هه دیسیکدا هاتووه: (لاتصوم المرأة وزوجها شاهد الا بأذنه) متفق علیه. مه به ست لێی رۆژووی خۆ به خشین به ریکه وتنه، کهوا له هه دیسیکی تریشدا هاتووه.

سه ره تای جووت بوون:

ناماده کاری بۆ جووت بوون و پارانه وه، ده بیت پیاوه کە به ناوی خودای گه وره ده ست پێبکات، پێغه مبه ر درودی خوای له سه ربی ده فره مویت: (لو أن أحدكم اذا أتى أهله قال: اللهم جنبني الشيطان، وجنب الشيطان وارزقنا، فان كان بينهما ولد، لم يضره الشيطان). وه لێ ی نزیک بکه ویتته وه به هیواشی و ئاخافتن و ماسچ کردن، پێغه مبه ر درودی خوای له سه ربی ده فره مویت: (لا یقعن أحدکم علی امرأته، کما تقع الهیمة، ولتین بینهما رسول). قیل: وما الرسل؟ قال: القبلة والکلهم. وقال: ثلاث من العجز فی الرجل....). وا باسکراوه کاتیک پیاو نزیک خیزانه کە ده که ویت و تووشی ده بیت به مانای: له گه لێ جووت ده بیت پیش نه وه ی له گه لێ بناخافی و رابویریت و له گه لێ پالدا ته وه نه و پێداویستی خۆی لێ جی به جی ده کات،

پېش ئەۋەي ئافرىدە تەككە پېداۋىستى خۇي لە جى بەجى بىكەت. غەزالى دەلىت: پاشان ئەگەر پىاۋەكە ئارەزۋوى خۇي لى جى بەجى كەرد بالەسەر خۇيىت لەسەر خىزانەكەي تاۋەكو ئەۋىش ئارەزۋوى خۇي جى بەجى دەكەت، لەۋانەيە ئاۋ ھېنانەۋەي دۈبەكەۋىت، ئەۋسا ئارەزۋەكەي دەۋلىت، چۈنكە گۈي پى نەدانى ناخۇشەيە بۇي، ۋە جىاۋازى لە سىروشتى ئاۋ ھاتنەۋە لەۋانەيە يەگۈشە كەداچۈنى لىبەكەۋىتەۋە رىكەۋتن لەكەتى ئاۋ ھاتنەۋە چىۋى زىاترە، نەبىت پىاۋ تەنھا بەخۇدى خۇيەۋە خەرىك بىت، چۈنكە لەۋانەيە ئافرىدە تەككە شەرم بىكەت. دەبىت پىاۋەكە بزانىت زۆر بەي كىشەكانى ھاسەرەيەتى سەرەتايەكەي كەمتەرخەمىيە لەلەيەن خۇيەۋە، ۋە شەرم ۋە ھەياش لەلەيەن ئافرىدە تەككەۋە، پاشان رىكەۋتن رۈۋنادات ۋە كىشەكانى خىزانى بەدۈۋادەيت.

نەۋنەيەك لەسەر ئەمەيان:

ئافرىدە تەككە ھات شىكەتى كەرد لە پىاۋەكەي خۋاردنى نادەتى، يان تىرى ناكەت لە خۋاردن، كەتەك خەزم ۋە ناسىيارەكان لى يان پەرسى چۈن تىرت ناكەت لەگەل ئەۋەي ھەمۈۋ جۆرە خۋاردە مەنەيەك لەمەلەكەتە ھەيە؟ دەلىت: مەن لەمەللى تىرنايم... پاش گەران ۋە پەشكەن لەۋ فەرمانە رۈۋن بۆۋە كەۋا ئافرىدە تەككە شەرمەكەي نەبەلىت بىت: پىاۋەكەم ئارەزۋوى خەزم تىرناكەت، ھەر بە كەردارىش رۈۋن بۆۋە كە پىاۋەكە لە گەلىدە بەبى ۋىژدانانە ۋە بەبى گۈپىدەن بۆ سىروشتى ئەۋۋ بەبى گەنگىدەن پىي. لە خۇي نەپەرسىت؟ ئايا ئەۋ خەزۋ ئارەزۋەكەي تىرەۋە يان نا؟ لەسەر ئەۋ بىنچىنەيە زۆر مەلەن تىكچۈۋە بەھۋى ئەۋ پەيۋەندىيە زەمكەيە كەپىۋىستى بەپىرەۋىن ۋە ھۇشيار كەردەۋە ھەيە لەھەمۈۋ دام ۋە دەزگا پەيۋەندى دارەكان.

كارىگەرى ماچ لە ژيانى ھاۋسەرگىرى:

ماچ نىشانەيە لەسەر خۆشەۋىستى، ۋە ھىمايەكە لە نزيك بوۋنەۋە، ھۆكارىكىشە بۆ سەرەتاي ھۆگرى و بەزەيى پىياھاتنەۋە، ۋە پىشەكەيە بۆ جوتبىوۋنى نىۋان ژن و مىرد، پىغەمبەر درودى خۋاي لەسەريپت لە ھەموو ھەدىسەكدا كە پىشتەر باسماڭن كىر رايىسپاردوۋە، دەفەرموۋىت: (لايقعن أحدكم على أمرته كما تقع البهيمة، وليكن بينكم رسول). قىل: وما الرسول؟ قال: (القبلة والكلام).

(ھېچ كامىكتان لەئىۋە مەچۈنە لاي خىزانەكەي ھەروەك ئاژەل تۈۋشى دەيىت، با لەنىۋانتاندا نىردراۋىك ھەيىت) وتيان: نىردراۋ چىە ئەي پىغەمبەرى خوا؟ فەرموۋى: (ماچ و ناخافت). ھەروەھا ماچ كارىگەرى گەۋرەي ھەيە لەسەر بەختەۋەرى خىزان، ۋە دروستكردنى خۆشەۋىستىيە لەنىۋان ژن و يىرد، بەلام تىروانىنى ئافرەت بۆ ماچ جىاۋازە لە تىروانىنى پىاۋ، ئافرەت ھەز لەماچى ھىۋاش و ناسك دەكات، بەلكو وانىشان دەدات ماچ ئامانجىكە لە خودى خۆي، لەۋكاتەدا ۋاھەست دەكات لەلاي پىاۋەكەي خۆشەۋىست و ويستراۋە، ۋە ۋا ھەست دەكات رىز لىننەكە لە خۆي و مىردەكەي، بەلام پىاۋ ۋادەروانىت كەماچ زۆربەي جاران سەرەتايەكە بۆ جوتبىوۋن و پىك گەيشتىنى سىكىسى.

ھۈنەرەكانى ماچ:

بۆ ماچ كىردن ھەندىك بىنەما ھەن تاۋەكو ئامانجەكەي بەدەست بېيىنى، لەۋانە:

۱-دەيىت لەخۆشەۋىستىيەۋە يىت بۆ بۆخۆشەۋىستەكەي.

۲-دەيىت بۆ ئارامى و دلنەۋايى يەۋە يىت.

۳-دەيىت ھەردوۋلا سوورىن لەسەر ئەۋەي بۆنى دەميان خۆش و جوان يىت.

۴-دەيىت ھەردوۋلا ھەۋلىبەدەن كەلىۋەكانى تەرىن، ۋە نايىت ۋوشك يان خراپ يىت.

۵-دەيىت لەلايەن ھەردوۋكىيەنەۋە كاردانەۋەيەكى باش ھەيىت.

۶-ماچ كىردن دەبىت بەلەسەرەخۆبىت تادەگاتە مژىنى لىۋەكان يان مژىنى زمان، بەلام پاش ماوئەيەك لەكاردانەوئە نىۋان ژن و مىرددا.

ئارامگرتن لەسەرەتاي يەكترناسىنى جووت بووندا:

دەبىت ژن و مىرد بزانن كە ئەوان پىۋىستىيان بەكاتىكى درىژ ھەيە بۇ بەدەست ھىنانى رىكەوتنى سىكىسى پاش خوازىيىنى، ئەمەش بەردەوام دەبىت بۇ چەند ھەفتەيەك يان چەند مانگىك يان زياتر يان كەمتر، بەنىسبەت زۆرەي ھاوسەرەكان لىھاتوويى سىكىسى بە مەسەلەيەكى گىرنگ دادەنرىت، چونكە وا دادەنرىت كەمەسەلەي گەشىتن بەرىكەوتنىكى عەقلى و سۆزدارى زياترە لەمەسەلەي بەدەنى و لاشەيى. دەبىت ھەردوو ھاوسەرەكە بزانن كە ئەو پەيۋەندىيە خۆرسكە ئەگەر ھەريەكەك وازى لىھىنا بۇ سروشتەكەي ئەوا چەند كاردانەوئەيەك ھەيە كارە زكماكيەدەستىنى، لەوانە:

۱- ھەبوونى زانىارى لە بىرى يەكەك لە ھاوسەرەكان.

۲- ھەبوونى خلتەو شتى كۆن دەر بارەي ئەو پەيۋەندىيە.

۳- ھەبوونى پەرۋشى دەرۋونى لە يەككىيان، وە پەناناباتە بەر راويژكردن يان چارەسەرى.

۴- ھەبوونى كەم و كورى لاشەيى، يان كۆسپ و تەگەرەيەك قەدەغەي دەكات لەجىبەجى كردنى پەيۋەندى بەشىۋەيەكى سروشتى، بۇيە رىكەوتنەكە شەل دەكات لە نىۋان ھەردوو ھاوسەردا.

ئەوئە ئافرەتەكە ھەزەكات لە پىاۋەكەي دا ھەبىت:

پىۋىستە لەسەر پىاۋەكە چاودىرى يەكى باشى شوين و كاتى ئارەزووى خىزانەكەي بكات بۇ كارى جووت بوون(وئەك: پىش بى نوئىزى بە چەندروژىكى كەم، وە پاش سەرەتاي خاوين بوونەو بە ھەفتەيەك) بۇ ئەوئە لەلايەن ئافرەتەكەو زياتر قىۋول بىرى وە ئافرەتەش

ھەزدەكات پىاۋەكە زىاتەر داۋاي سەرچىيى ي لىبكات ئەگەر چى ئافرەتەكەش زىاتەر ھەزى لىبىت كاتىك دەبىنىت خىزانەكەي لە بەردەستدايە ۋ بەتەۋاۋەتى تەسلىمى پىاۋەكەيەتى، ھەر چۆن ئارەزوۋى دەكات با ۋابكات، ئەمەش زىاتەر چىژى ھاۋبەش لەنىۋانىان روودەدات ۋ ئارامى ۋ دلنەۋايى بۆ ھەردوۋىكىانە.

ئەۋەي پىاۋەكە ھەزدەكات لەژنەكەي دا ھەبىت:

پىاۋەكە ھەز دەكات خۆشەۋىستى گۆرىنەۋە ھەبىت لە گەل خىزانەكەي، ۋە جل ۋ بەرگى شەرم داکەنى ۋ جل ۋ بەرگى ئارەزوۋ جولاندن لەبەربكات، ھەردەم تىدەكۆشى بۆ تىژکردنەۋەي ئارەزوۋەكان ۋ پىداۋىستىيەكانى، ھەموكات ھەلەدەدات بەروۋىيەكى خۆش بىيىنىت، مالىەكەي بىيىتە جىگاي ئارامى ۋ پشودان، كەل ۋ پەلەكانى رىكبخت ۋ شۈينەكە خاۋىن بكاتەۋە، ۋە بۆنى خۆش لەخۆى بدات ۋ جىگاي خەۋتن بۆنداربكات. كارىك نەكات كىشەۋ ھەلۋىستىك رووبدات پىش گەيشتىنى تايىبەتى، ۋە دووركەۋىتەۋە لە ھەرشىك كە پىاۋەكەي توورە دەكات، ھەست بە پىاۋەتى مىردەكەي بكات، ئەمەش دەبىتە پاراستىنى پىاۋەكە لە لادان ۋ ئارەزوۋى تىرکردن لە دەرەۋەي مال.

ماۋەي نىۋان پىگگەيشتىنى ھەردوۋرەگەز:

پىۋىستە ھەردوۋ ھاۋسەرەكە بزائن كەماۋەي بەتالى ۋ بۆنە لەنىۋان بەيەكگەيشتەكان چىن؟ پزىشكەكان نامۆزگارى دەكەن كە ماۋەي نىۋان دوو سىكس لە دە كاتژمىر كەمتر نەبىت، ھەر چەندە پىاۋەكە زۆر ھەزى لە جووت بوون بىت، ھەتاكو ئەگەر لەسەرەتاي ژيانى ھاۋسەريەتەش بىت، يەك لە ھەلەكان ئەۋەيە ھەندىك پىاۋ كاتىك جووت دەبن لە شەۋىكدا دەگاتە پىنجار، روون بۆتەۋە ئەم زىدە رۆيە زىان بە تەندروستى پىاۋەكە دەگەيەنىت، ئافرەتەكەش بە شىۋەيەكى زۆر لاشەۋ دەرۋونى دەشىۋىت، چۈنكە ھەرچەندە پىاۋەكە زۆر

سىكس بىكات ئافرىدە كە سارد دەبىت و تەنھا بۆزى كىردى پىاۋە كە بىدەنگ دەبىت و ھىچ لەزەت ك و ەرنارىت.

جىاۋازى نىۋان پىاۋ و ئافرىدە لە جوت بوندا :

زۆر جىاۋازى لە نىۋان پىاۋ ئافرىدە ھەيە لە سىكس دا، لەوانە: سىكس لای پىاۋ ھەزو مەبەستىكە لە دەروونىدا، لە كاتى پەرىندا كۆتايى دىت، پاشان خاۋبونە ۋە روودەدات، بەلام لە لای ئافرىدە لەبەر ئەۋەى گۆرانكارى رىشەيى روودەدات لەوانە سك پرىۋون مىندالبون، بۇ ۋا ھىما دەكرى لای ئەۋ ھۆكارىكە بۇ مەبەستىكى گەۋرەتر، ھەۋەسى و ئارەزوۋ لای پىاۋ كات و دەمى نىۋە ھەلەكشان و داكشانى پىۋە دىار نايىت، بە جىاۋازى ئافرىدە رازى بوونى لەسەر سىكس كارىگەرى بە كۆمەلىك شتە ۋە ھەيە، لەوانە: مامەلە كىردى مىردە كە لە گەلى، ۋە بارى دەروونى، ۋە ئايا خاۋىنە يان نا ۋە زۆر شتى تر. پىاۋ زۆرتر جوتلەى ئارەزوۋى سانائەت، ۋە دەتوانىت جوت بون ئەنجام بدات پاش چەند ساتىك لە بىر كىردە ۋە، ۋە ھەروەھا دەتوانىت پاش شىكار كىردى مەسەلەيەكى ئالۋىزى فىزىيان بىركارى ئەم كارە ئەنجام بدات، بەلام ئافرىدە پىۋىستى بە جوتلاندنى بە دەرو بىرو سۆزى ھەيە پىش گەيشتن بە جوت بوون.

ئەمە بە جىاۋازى پىاۋە كە دەتوانى كۆنترۆلى سىكس بىكات لەسەر ھەموو شتە كان بە نىسبەت خۇى، پىاۋ لەسەرەتاي ژنەيىنانى زۆر بە ھىز سىكس دەست پىدەكات، لە رۆژىكدا زىاتر لە جارىك. دوايى تۋاناكە لە گەل كات كەم دەبىتە ۋە، ۋا لىدىت پاش چەند سالىك لە دوورۇژ يان سى رۆژ جارىك سىكس ئەنجام دەدات، پاش كە متر دەبىتە ۋە بۇ دوو جار لە ھەفتەيەك، ئەمەش جىاۋازى لە پىاۋان بە گشتى، بۇيە چىژۋەرگرتن لە نىۋان يان كە متر دەبىتە ۋە بەھۇى گەۋرە بوون و چوونە سالە ۋە.

بەلام ئافرىدە زۆر جاران شەرمە كە لەسەرى زال دەبىت لە سەرەتاي ھاۋسەرگىرىدا، ئەمەش دەگەرىتە ۋە بۇ ئەزانىنى يەك بۇ رۆشنىرى سىكسى، بۇيە بەلاۋازى دەست پىدەكات

دوايى لەگەل رۆيشتىنى كات زياتر دەكرىتەوهر بۆ سىكس كردن، وە ئەندامى مېينە زياتر پىدەگات، ئامادەكارى زىاد دەكات بۆ وەرگرتنى رابواردن و نرخ دانان بۆ چىژوهرگرتن، ئەمەش وەك ئاگادارىيەك لەگەل كاتدا كەمىك لاواز دەبىت بۆ ئەنجام دانى كارى سىكس.

رېككەوتن لەنيوان ژن و مېرد لە جوتبوندا:

لەو ھۆكارانەى كەوا دەبىتە رېككەوتنى ژن لەگەل مېردا لەكاتى سىكس: خۆپەرستى پياوھەكەيە كەوا ئارەزووھ سىكسيەكانى خىزانەكەى فەرامۆش دەكات، پياوھەكە پەلە دەكات لە گەيشتن بە سىكسى راستەوخۆ، وە خىرايى پەرىن لەلای پياوھەكە، ئىش و ئازارەش لەلای ئافرەتەكە دەبىتە ھۆى ساردى سىكسى، وە دەبىتە نەخۆشى كە پەيوەندى ھەيە بە ئەندامى زاوژى لای ئافرەتەكەو دوايش ترسان لە سىكپرى. ھەندىك پىداويستى ھەيە تاوھەكو رېككەوتن لەنيوان ژن و مېرد رووبەت:

۱- پىيويستە ھەريەك لە ژن و مېردەكە سروشتى شىكارى بۆ خۆى و ئەويتەر بزانىت، تاوھەكو مامەلەبكات لەگەل گۆرانكارىيەكانى كە روودەت پىش وە لەكاتى وە لە دواى جووت بوون بەبى كىشەو گرت.

۲- پىيويستە ھەريەكەك رىژ لەويتەر بنىت، سەيرە زۆرىش سەيرە لەپياوئەك بەھەموو دەرھەقى و توندوتىرئەك بە درىژايى رۆژ مامەلە لەگەل خىزانەكەى دەكات لەدوايى كەدەبىتە شەو داواى سەرچىيى لىدەكات.

۳- رىژو تەقدىر دەكرىت بۆ ئەو ھەلويستەو زروفە لەناكاوانە تاوھەكو لەكاتى مل نەدات بۆ ئەنجام دانى كاريك لىپرسىنەوھى لەگەلدا نەكرىت، لەكاتىكدا ھەندىك بەر بەستى دەرەكى دەبىتە ھۆى ملنەدان ياخود رېككەوتن.

جۆرەكانى جووتبوون :

جۆرەكانى جووتبوون زۆرن، دەكرىت ھەمەچەشەنەلە سىكس دا لەنىۋان ئۆن ۋە مىرد لەزدەت ۋە چىژۋەرگرتن زىاد بىكات، پىتۈستە يە كىكىيان ئەۋىترىيان شارەزابىكات ۋە تاقىبىكاتەۋە بەبى شەرم ۋە ناچارىبون تاۋەكو ئۆن ۋە مىردەكە سوود لەم پەيۋەندىيە ۋە رەبگرن، ۋە ھەندىك جۆرى ترەھىيە لەھەمان كاتدا كەۋا پىزىشكەكان دەلئىن: لەكاتى سىكپرى لەلەين ئافرەتەۋە، پىتۈستە ھەردووكيان رەچاۋى ئەمەبەكن، ۋە لەو جۆرانە كەزىاتر ھەلى سىكپرى دەرەخسىنى ئافرەتەكە لەسەر پىشت پالڭەكەۋى ۋە قاچەكانى بەرەۋ بەرزايى بلىند دەكات مىردەكەشى لە سەرەۋە دەبىت، كىردارى جووتبوون كۆتايى پىدەت، پاشان ئافرەتەكە بە پالڭانەۋە دەمىنىتەۋە لەسەر پىشت بۇماۋەى نىكەى نىوكاژمىر يان زىاتر، تاۋەكو مەنى پىاۋەكە رىگاي خۇى بگرىت ۋە بگاتە ھىلكەدانى ئافرەتەكە لەيەكەم گواستەۋە بۇ گواستەۋەكانى سىكپرى.

بەلام لەبەكارھىنەنى جۆرەكانى سىكسى كە شەرع رىپىدەۋە ماڭام دورە لە ئەنجامدانى كارى جووتبوون لە دواۋەى ئافرەتەكە، خۇاى گەۋرەۋ مىھەربان دەرەمۈيت: ﴿فأتواحرثكم أنى شنتم﴾. لەو جۆرانەى كە بلاۋ دەكرىت ئۆن ۋە مىرد بزانن چۆن چىژ بەيەكتر بگەيەن:

۱- جۆرىكىيان پالڭەۋەتنى ھەردووكيان لەسەر تەنىشتەۋە روۋبەروۋى يەكتر، پىاۋەكە ھەلڭەدات بۇ تەۋاۋەكرىنى كىردارى سىكسى بەيەرمەتى خىزانەكەى.

۲- ھەردووكيان لەسەرلا پالڭەۋەن، ئافرەتەكە پىشتى لەروۋى پىاۋەكە بىت، پاشان كىردارى سىكس دەستپىدەكا پاشماۋەيەك لەم كىردارە ئافرەتەكە روۋبەروۋى پىاۋەكە بىتەۋە، تاۋەكو گالئەۋ گەپ ۋە خۇشى بەردەۋام بىت ۋە ئافرەتەكەش ھەست بە مۇقايەتى خۇى بىكات.

۳- ئافرەتەكە لەسەر سىك راكشى ۋە پىاۋەكەش لەسەرى بىت تاۋەكو كىردارى جووت بوون كۆتايى پىدەت، بەلام ئەمەيان پاش پىشەكى ۋە گالئەۋ گەمەى پىش جووتبوونە.

۴- ئافرەتەكە لەسەر ئەژنۇكانى ۋە لەسەر قۇلەپى يەكانى بوۋەستىت، پىاۋەكە لەدواۋەى بچىتەلاى، ئەم كىردارە پىتۈستە بە دەست گەمەۋ ماچ كىردى روۋبەروۋ ھەيەپىش جووتبوون.

۵- پىاۋەكە لەسەر پشت پالڭەۋىت و ئافرەتەكەش بېچىتە سەرى، ئەم كىردارە جووتبىۋنە زۆر بلاۋە.

۶- پىاۋەكە لەسەر پشت پالڭەۋىت و ئافرەتەكەش بېچىتە سەر بەجۇرىك پشتى ئافرەتەكە لە پىاۋەكەى بىكات و كىردارى سىكىسى دەست پىدەكات.

قۇناغەكانى جووتبىۋن:

۱- قۇناغى رىخۇشكىردن: دەبىت گالتەو گەپ و دەستبازى و قىسەى خۇش تىدەبىت. تاۋەكو ھەردوۋلا ئامادەبن بۇ سەرەتاي جووتبىۋن.

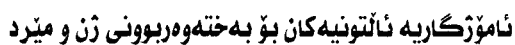
۲- قۇناغى جولاندىن: ھەۋەس و ئارەزوۋ دەگاتە ئاستىك رى خۇش دەكات بۇ ژن و مىردەكە بۇ لەزەت ۋەرگرتن، ئەندامى نىرىنە و مىينە لە ھالەتى ئامادەباشىەكى تەۋاۋ دەبن و لىدانى دلش زىاددەكات.

۳- قۇناغى رەھەت بىۋن: بىۋاندىن ھەست جولاندىن دەگاتە لوتكە، پاشان لەرزىنى جووتبىۋن روودەدات. لە ھەموو دۇخەكان ۋاباشترە كاتىك لەرزەى جووتبىۋن روويدا لەيەك كات بىت بۇ ژن و مىردەكە.

۴- قۇناغى خاۋبىۋنەۋە: ئەمەش پاش قۇناغەكانى پشۋودان روودەدات و خاۋبىۋنەۋەۋە بىدەنگى دەبىت ۋە دلنەۋايى و خۇشەۋىستى لە نىۋان ژن و مىردەكە روودەدات.

- رۇلى ھەرىەكە لە ژن و مىرد لە جولاندىن دا

پىۋىستە ھەرىەكە لە ژن و مىرد رۇلى خۇيان بزانن لە جولاندىن ھەستى ھاۋبەشى ژيانى، يان رووداۋى پىشەكىەكان كە دەكەۋىتە پىش جووتبىۋن، لەو پىشەكىانەش: سەرنج راكىشانى ژنەكە بۇ مىردى بە جوانىەكەى و چۈنە دلىەۋە ۋەدەرخستنى رووخسارى جوان، ۋەسەرنج راكىشانى پىاۋ بۇ ئافرەتەكەى بە كەسايەتىەكەى ۋەرووخسارو تواناكەى لەسەر چاۋدىرى مال

ژن ومېرد دهبی بزائن زۆرترین لادان كه رووده دات پاش هاوسه رگيرى هوکاره كهى بریتى
یه له خۆریك نه خستن و خۆجواننه كردنه بۆ یه كتر . ئه ی بۆچى ژن له گه ل پیاوه كهى نابنه
لوتكه ی سه رنج راكیش بۆ یه كتر؟ وه بۆچى پیاو بۆ خیزانه كهى دلنه وایى وتیركردن به ده ست
ناهنتت؟

له‌سه‌ر ئەم بنچینه‌یه بۆ ئەوه‌ی ژیا‌ئێ‌کی به‌خته‌وه‌رو ئارام ته‌واو بی‌ت، وه‌په‌یه‌وه‌ندی سی‌کسی به‌ خۆشه‌ویستی و ئەوینی کۆتایی بی‌ت، پێ‌ویسته هه‌ریه‌کی‌ک سو‌وربی‌ت له‌سه‌ر تی‌رکردنی ئاره‌زووی ئە‌ویترو رازی کردنی بی‌دا‌ویسته‌کانی .

چی دہیٔت پاش جووتبئون

پاش جووتببون له‌لای ژن ومی‌رد. خاوبون‌هوه رووده‌دات، نه‌ندامی زاوژی ی هه‌ردوولا خاوده‌بنه‌وه بۆ سروشتی خۆی، وه‌لیدانی دل که‌وا له‌کاتی جووتببون (به‌تایبه‌تی پیش تی‌ربوون) که‌وا خیرایی زیادی کردبوو ده‌گه‌ریت‌هوه بۆ خیرایی سروشتی خۆی. هه‌روه‌ها هه‌ناسه‌دانیش، هه‌موو نه‌مانه له‌گه‌ل هه‌ست کردن به بشوودان که‌وا وه‌سف ناکریت.

نه گهر جووتبونه که به شه‌ویټټ نه‌وه ئاساییه دواى نه‌و به خه‌ویکی قوول پاشان له خه‌وه‌هستان ده‌بیټ، له‌گه‌ل هه‌ست کردن به‌ئارامی وگرنگی پیدان وه‌چالاکى و باوه‌ربه‌خۆبوون، به‌لام نه‌گهر ژن ومی‌رده‌که هه‌ستیان به‌شتیکی تر کرد، نه‌مه ده‌بیټه ناگادارى بۆیان پټویسته ژماره‌ی جووتبوون که‌م بکه‌نه‌وه، یان له‌وانه‌یه ری‌که‌که‌وتنى سیکسى له نیوانیاندا نه‌بیټ، یان په‌یوه‌ندى تی‌رکردن له نیوانیاندا نیه، یان هه‌ردوکیان یان یه‌کیکیان نه‌گه‌یشتوټه قوټا‌غى ره‌حه‌ت بوون یان چی‌ژوه‌رگرتن .

بە كورتى

بەختە ۋە رى ھاۋسە رگىرى لە ژمارە يەك راھىنان يان پەيوەندى روودە دات لەو پەيوەندىانەش پەيوەندى سىكسە، بۇ ئەۋەى ئەو پەيوەندىە بېيىتە چاۋگەى بەختە ۋە رى پىۋىستە ژن و مىرد رەچاۋى ئەمانە بكنە :-

۱- دەبىت ژن و مىرد يادى خوداى گەۋرە بكنە، ۋەسپاسى بەخشندەبى بكنە لەسەر ئەۋچاكەيە، ۋەپارىنەۋە لە سەرەتاي جوتوبون تاۋەكو خوداى گەۋرە سەر كەۋتوويان دەكات، ۋەقەدەغەيان دەكات لە فىلى شەيتان .

۲- ھەرلەيەك پىداگىرى بكات لە سەر زانىنى سروشتى لايەنى ترو سروشتى پىكھاتەكەى، تاۋەكو مامەلە كەردن لەو پەيوەندى يە لەسەر زانىن و رووناكى بىت .

۳- ھەرلەيەك لە خۇپەرستى دوور دەكەۋىتەۋە، ۋەخۇ وىستى لەو پەيوەندى يە، چونكە يەككە لەسەر كەۋتەنى بىرىتى يە لە ھەست كەردن بە بەرامبەرەكەت ۋەپىداگىرى لە سەر خىروخۇشى ئەو .

۴- ھەردوۋلا خۇ بۇ يەكترى جوان بكنە، نارايشت بكنە، ئەو كارانە بكنە كە بەرامبەرەكەت ھەزى لىيە .

۵- دەبى بزاني بۇ ھەموو قۇناغىك پىشەكى وزىرەكى ديارى ھەيە، دەبى سوورين لەسەر ئەم جۆرە ھونەرانە لە پەيوەندى سىكسىدا .

۶- ھەردوۋلايەن پىۋىستە سەبروئاراميان ھەبىت تاۋەكو يەكتر ناسين ھۆگرى لە نيوانيان رووبدات .

۷- ھىچ جۆرە نەيىنەكى خىزانى بۇ دەرەۋە نەبەين تاۋەكو لە ھەموو كىشەيەكى سادە دوور كەۋىنەۋە .

۸- لە بوونى ھەر كىشەيەك پەنا بىەينە بەر كەسى زىرەك ۋەھشىار ھىچ شەرمى تىانيە،

- چونكه خۆپاراستن باشتره له چاره سهركردن .
- ۹- له سه ردتايي پهيوهندي له سه ر كيشه بچووكه كان پازنه دهين وبه جيئي نه هيلين تاوه كو گه ورد دهبن، بانيوانمان چاكبكهين يهك به يهك .
- ۱۰- باكي شه وگرفته تاي به تيه كان له كاتي شه پهيوهندي ده وه لابنيين، تاوه كو خوازيينه كه به مه رجي ناله بار دانه مه زري ت له كاتي شه نجامداني شه پهيوهندي يه .
- ۱۱- پيداگيري بكهين له سه ر شه پهيوهندي ده تاوه كو توشي بي زاري ودلته نكي نه بين .
- ۱۲- هه ول بدهين هه موو كاتي ك پرسیار له لايه ني دي كه بكهين كه چي پتيسته تاوه كو چيژوئارامي ده ست كه وي ت .
- ۱۳- بادووركه وينه وه له توندوتيزي و رق هه لسان يكي خوو پيوه گرتوو بو شه پهيوهندي ده ، تاوه كو له دوايدا توشي نه خو شيه كان ي ده رووني نه بين .

خۆت تاقیبکه رهوه

ئهمه ی خواره وه کۆمه لێک به شن پێویسته هه لسی به جی به جی کردنیان له سه رخۆت نه گهر رێککه وتن له سه ری به ته واوی نیشانه ی (به لێ) له ژێر هه لێژاردنه که دابنێ، وه نه گهر پراپابویت له هه لێژاردنه که نه وا نیشانه ی (هه ندێ جار) دابنێ، وه نه گهر رێکنه که وتی نه وا نیشانه ی (نه خێر) له ژێر هه لێژاردنه که دابنێ .

ز	به ش	به لێ	هه ندێ جار	نه خێر
۱	نایا پێداگیری ده که ی له سه ر دوور که وتنه وه ی یاخیبوون له هه مرو نیش وکاره کان ؟			
۲	نایا خۆت به زاناو رۆشنیر داده نیت له سه ره تای هه رچالاکیه ک یان کارێکی گرنه له ژیا ن ؟			
۳	نایا یه که م شه وت له هاو سه رگیریدا به بی توندوتیژی یان شیواوی یان کیشه وگرفت برده سه ر ؟			
۴	نایا رینگا کانی جووتبوونی دروست ده زانی ت ؟			
۵	نایا مه به ست دیاری ده که ی ت له په یه ندی سیکسیت له گه ل هاو به شی ژیا ن ؟			
۶	یا ن هه رده م کۆشش ده که ی ت به گه شه پێدانی خۆت، وه چاککردنی په یه ندی سیکسیت له گه ل هاو به شی ژیا ن ؟			
۷	نایا ده زانی جیاوازی یه کانی نیوان کچ وکور له سه رشتی سیکسی وره چاوکردنی چاره سه ری ؟			
۸	نایا هه ست به رازی بوون و به خته وه ری ده که ی ت له په یه ندی جووتبووتان ؟			
۹	نایا له و شیوازان ه دوور ده که ویته وه که وا ده بیته هۆی ساردی و کیشه کان له پێکهاته ی سیکسی ؟			

هه ئسه نگاندن

ئه گهر هه ئبژاردنه کهت بۆ وه لامي (به ئی) بوو ئهوا دووپله به ده دست دینیت، وه ئه گهر هه ئبژاردنه کهت وه لامه کهی (هه ندی جار) بوو ئهوا یه که پله به ده دست دینیت، وه ئه گهر هه ئبژاردنه کهت (نه خیر) بوو ئهوا هیچ به ده دست ناهینیت .

ده کریت وه که ئه مه ی خواره وه خۆت هه ئسه نگینیت

پله	دۆخ
له سفر- ٤ پله	تۆ هونه ریه کانی پیکهاته ی سیکی نازانیت، بۆیه ئه مه پیکهاته ی هاوسه رگیریت ئیفلیج نه کات .
له ٥- ١٠ پله	تۆ له یه کهم ریگی به خته وه ریت، هه ندی ئه رکه کانی په یوه ندی سیکی دروست ده زانیت، وه پیویستت به زانیاری زیاتره .
له ١١- ١٥ پله	تۆ به ریگا ده رۆیت، له گه ل ئه مه ش هیشتا کۆسپ وته گهره له پیکه یشتنی پیکهاته ی سیکی به خته وه ری له دواوه یه، به دوا ی دا بگهری وچاره سه ری بکه .
له ١٦- ٢٠ پله	تۆ شایانی ئه وه ریت هه نگاو بهاویژی له سه ر ریگی به خته وه ری هاوسه رگیری پیویسته به رده وام بیت، وه بیگوازیته وه بۆ هه نگاوی دوا یی .

بەشى پىنچەم

زالبوون بەسەر كىشەكانى شەوى پەردەو پەيوەندىەكانى سىكىسى

- رېخۆشكردن

- كىشەى نەبوونى شەرەزايى بۆرۆزى پەردە

- كىشەى كارتىكردن بە ھەندىك داب ونەرىيتى فۆلكلورى وەك : جادووشتى تر

- كىشەكانى بوونى ئالۆزى يان ئەو ھەئويستە ناشازانەى كە كەسەكە پىشتر

تىايدا ژياوہ .

- كىشەى ترس و دلەراوكى ئە پەيوەندى سىكىسى .

- كىشەى نەھىشتنى يەكىك ئە ھاوسەرەكان ئە بە ئە نجام گەياندى

پەيوەندى سىكىسى .

- ئامۆزگارىە ھەمىشەبىيەكان پىش رۆزى بووك گواستەوہ .

- بە كورتى

- خۆت تاقىبىكەرەوہ .

رېخۇشكردن

لەگەل ئەۋەدى ھەممو كىچ و كورىك خەۋن بەم ساتە بەختە ۋە رانە دەبىنن، ساتە كانى بووك
گواستەنە ۋە شەۋى بووكىنى و سەرەتاي پىكەينانى مال، بەلام ئەگەر پىشتەر پلاننىك نەبىت
لەسەر ئەم ھەنگاۋە گرنگە لە ژيانى بەشىۋازە كانى پالپىشتى بۇ سەرکەۋتن، دەزانىت ترسناكى
لەۋ ماۋەيەدا دەۋرە دراۋە، باپىشپىنى روۋدانى گەلىك لە كىشەكان بىكات كەۋا بەختە ۋە رى
دەگۇرىت بۇ كەساسى ھەتايى .

ئەمانەى خوارەۋە گرنگرتىن كۆسپە كانى بەختە ۋە رىن لەۋ قۇناغەدا، ۋەچۇن زال دەبىت
بەسەرىدا ھەركەسىك بىەۋىت خۇى بخرىنىتە ناۋى :

كىشەى نەبوۋنى شارەزايى بۇ شەۋى پەردە

زۆرىەى خەلك واراھاتوون كاتىك پى دىنىتە ھەر قۇناغىك لە ژيانى بى ئەزموننە، يان
زانپارىەكى باشى نىە لەۋ قۇناغەدا، يان ئەركەكانى چىن، يان خۇنامادەكارى پىۋىست چىە
تاۋەكو بەسەلامەتى پىداتپەرى ؟

ھەرۋەھا توشى زۇر لە كىشەكان دەبىت، لە گرنگرتىن كىشەكانى ژيانى ھاۋسەرگىرى
كاتىك بووك و زاۋا پى دەننە شەۋى بنىاتنان بى ئەزمونن، يان ئەزمونىان كەمە، يان
زانپارى لە برادەرى نەزان ۋەردەگرن، يان زانپارى لە درامى خراپ ۋەردەگرن، يان زانپارى لە
چاۋگىكى نادروست ۋەردەگرن، بۇيە ھەرلە يەكەم رۇژى ژيانى خىزانى بەكىشەۋگىروگرفت
دەست پى دەكات .

لەۋ كىشانەى كەۋا لەشەۋى پەردەدا روۋدەدات : تەنگانە توۋشى زاۋا دەبىت بەھۋى
خۇنامادە نەكردن بۇ ھەلۋىست يان سەرەتاي ئەنجامدانى سىكىسى بەشىۋەيەكى ھەلە، يان
گرى كۆپرەيەك توشى زاۋادەبىت بەھۋى نەبوۋنى شارەزايى ئەمەش دەبىتە سەرنەكەۋتنى
تەۋاۋكردنى كىردارى سىكىسى ھەر لە يەكەم جاردە .

بۆ دوورکه وتنه وهی ئەو کێشهیه بسوک و زاواده بیئت هونه ریه کانی ئەم شهوه بزانی، وه سه لیهی مامه له کردن له گه لهی، تاوه کو به سه لامه تی پێیدا تیپه ریت تاوه کو بیته دروازه یه کی دروست بۆ به خته وهی هاوسه رگیری و بنیاتنانی مائیکی به خته وه ر .

له هونه ریه کانی ئەمشه وه به خته وه ره ئەمانه ن

- ۱- ده بیئت پیاوه که بزانیئت که ئەو هاتۆته ژیانیکێ نوێ، وه کاریکی گرنه گ پێویستی به دلسۆزی تهواو هیه بۆ خودای گه وه ومیه ره بان تاوه کو هه موو ساتیک چاکه ی ده ست که وێ .
- ۲- هه ردوو هاوسه ره که ده بیئت سوورین له سه ره ئەوهی تاوه کو سه ره تای ژیانیه به یاده کردنی خودای مه زن ده ست پێکه نه، واباشه دوو رکعات نوێژ پێکه وه بکه نه به مه به ستی سه ره تایه که بۆ ژیه به گوێرایه لهی خودای گه وه ره دلۆقان .
- ۳- پێکه گه یشتیه بان با به وته ی خوێ و خوێه ویستی ده ست پێکه کات تاوه کو سه ره تایه کی دروست له سه ره په یوه ندی سیکسی له نیوانیه اندا دروست بیئت .
- ۴- ده بیئت پیاوه که بزانیئت ئافره ته که به سروشتی خوێ شه رمی هیه جیاوازه له گه له ئافره تیکێ تر، ده بیئت سنووری شه رمه که ی بزانیئت تاوه کو ژیه به له که دارکردنی ئابرووه که ی ده ست پێنه کات .
- ۵- ده بیئت ئارام بیئت له گه لهی سه ره تا په له ی لیئه کات، چونکه ته مه نه له نیوانیه اندا درێژه به پشتیوانی خودای گه وه ره میه ره بان .
- ۶- ده بیئت ئافره ته که به ته نه گ ئەوه وه بیئت که فره مانیکێ گرنه گ له ته ستۆی دایه، په یوه ندی تری به دوا ده نه یه ت .
- ۷- ده بیئت ژنه که بزانیئت نیستاکه له گه له میردی خوێه تی بۆیه ده بیئت شه رمی خوێ بشکینیت، وه یارمه تی بدات له ته واو کردنی ئەو په یوه ندی له شه وی بنیاتنانه د .

۸- دەبىت ئافرىدەتەكە بۇ پىاۋى خۇي كراسى تەنك و سەرنج راکىش لەبەرىكات و رووخۇشىش
بىت لەگەلىدا ئەمەش ئەركىكى ژۇر قورسى ناۋىت بۇ گۆپىنى .

۹- دەبىت پەيۋەندى نىۋانىيان بەقسەي خۇش وپەيۋەندى گەرم دەست پىبىكات كەۋا مەرۋ
جىابىكاتەۋە لە ئاژەل ھەروەك ئەۋ پەيۋەندى .

۱۰- دەبىت ھەرىيەككىك سىۋىتى ئەۋىتر بزانىت، ۋە دەبىت بزانىت كە يەكتىرناسىنى دروست
پاش ئەنجامدانى پەيۋەندى سىكىسى دەبىت، ۋەكار لە ئەۋى تر نەكات .

۱۱- دەبىت ژۇن و مىرد بزانىت لە گىرنگىرەن ھۆكارەكان كەۋا يارمەتى دەدەن لەسەر
بەردەۋامى و ژيانىكى خۇش دەبىت ھەرىيەكە ھەۋلىدات ئەۋىتر رازى بىكات، ۋەبگاتە
ساتەكانى چىژى بەردەۋام .

۱۲- لە گىرنگىرەن جىاۋازىيەكان كە لە سەرەتادا توۋشى دەبىت بىرىتى يە لە ترس و
توۋندوتىژى يان كاردانەۋە، يان زانىارى ھەلە لەۋەي كە يەكىكىيان دەستى كەۋتوۋە
ۋەكاردەكاتە سەر راپەراندنى پەيۋەندى سىكىسى ھەرلە يەكەم ساتدا پىۋىستە ھەردوۋلا
پىداگىرى بىكەن لەسەر دەستكەۋتنى زانىارى دروست لە چاۋگىكى باش .

كىشەي كارتىكردن بە ھەندىك داب و نەرىتى فۆلكلورى ۋەك جادوو و شتى تر

ژۇربەي گەنجان بەتايىبەتى لە شوپىنە فۆلكلورىيەكان ھەندىك تىگەيشتىنى ھەلەيان لە
بەردەست دايە دەربارەي سەرەتاي پەيۋەندى ھاۋسەرگىرى، لە گىرنگىرەن ئەۋ تىگەيشتىنە:

بلاۋكردەۋەي دياردەي ترس لە جادوو يان فالچى، يان ترس ۋەك دەلىن بە بەستەۋەي
پىاۋ لە ژنەكەي يان بە پىچەۋانەۋە، ئەمەش دەيگەيەنيتە ترسىكى توۋند ۋەدەگاتە نەخۇشى و
دەبىتە ھۆي ئىفلىج بوۋىكى تەۋاۋ بۇ ئەنجامدانى سىكىس، يان دەبىتە روۋدانى كىشەكانى
دەروۋنى .

راستەكەي ئەم جۆرە جادوۋانە بوۋنى ھەيە، ھەرۈەك لە ئايەتتىكى قورئانى پىرۋزدا ھاتوۋە : ﴿فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ﴾ .
ھەرۈەھا لە تەفسىرىتىكى ابن كئىر ھاتوۋە بۇ سورەتى ﴿الفلق﴾، كە ئامازەي پىدراۋە كە پىتەمبەر درودى خۇي لەسەرىتتە، پارىزراۋە لەۋەي كە جادوۋى لى كرابىت .
بۇ ئەمەيە مىللەت تىبگات لەۋ دياردەيە، ۋە فېتېرېن چۆن پارىزگارى ۋە چارەسەرى دەكەن .

نەمۇنەيەك لەسەر ئەمەيان

رۆژىكىيان بانگ كرام بۇ سەردانى بوۋك و زاۋايەك لە دوۋەمىن رۆژى ھاۋسەرگىريان بسو، سكالايەكەش ئەۋەبوۋ كە جادوۋيان لىكراۋە، ناتۋانن بە پەيۋەندى سىكىسى ھەلسن، ئەمەش دەبىتتە ھۆي شىۋاۋى و تۈندۈ تىژى بۇ ھەموان، دەيانەۋىت چارەسەرىكى خىرا بىرىت .
چوۋمە لايان و بىنىم كە كىشەكەيان زۆر سادەيە، كە پەيۋەنددارە بە كىشەيەكى سۈشكارى لە يەكەم و لە كۆتايى دا، بوۋەتە ھۆي كەم و كۈرپەكى كاتى كە تۋانى ئەنجامدانى سىكىسيان نەبىت .

ئەم سۈشكارەش ھەندى جار بەھۆي زۆر قسەكردنى خەلك لەگەل ئۆن ۋەمىرد پىش ھاۋسەرگىرى روۋدەدات كەۋا بەسەر ھاتەكانى لە جادوۋ دا روۋيانداۋە، چۆن فلانەكەس تۈشى بوۋ نەتۋانى لەگەل خىزانەكەي خۆي جوۋت بىت، لەۋانەشە زۆر شتى لەم جۆرە بەرگۈييان كەۋتېي .

ھەستام بە گفتۈگۈۋ بىرھىنەنەۋەي بەسەرھات و پروپاگەندەي كارتىيىكراۋ ..... پاشان لەگەليان بە ھىمنى دەۋام، لەكاتى قسەكردن پىم ۋەتت : ئىستە ئىۋە لەبارىكى باشدان، ۋەلە بەرگىرى يەكى تەۋاۋدان، ۋە جادوۋ و فالچى ناتۋانن زەفەرتان پىتبات .

پىم ۋەتت : ئىستە ئىۋە دەتۋانن بە. ئاسانى ژيانى خۆتان ئەنجام بەدن ۋە چىژ لە ھەموو شتىك ۋەرگىر .....، پاش ماۋەيەكى كورت بە چەند سەعاتىك بە كىدار زانىم كە ئەۋان ژيانى

خۆیان به شیوهیه کی سروشتی ئەنجام دا .

سروشتیە من لەو بارهیه وه هیچ شتیکم نه کرد که جادوو که هه‌لوه‌شینمه وه یان شتی لهو بابته .

بۆیه زۆریه‌ی ئەو بابته‌نە‌ی که رووده‌ده‌ن بۆ ژن و میرد له شه‌وی په‌رده‌دا زۆریه‌یان واپشینی ده‌که‌ن که جادوویان لی‌ کراوه، به‌لام ئەمه جادوو نیه، به‌لکو سروشکاریکی نیگه‌تیقه ژن و میرد که قه‌ده‌غه‌ده‌کات له چیژ وه‌رگرتیان له ژیا‌نی سیکیان .

بۆ دوورکه‌وتنه‌وه له سه‌ره‌ه‌ل‌دانی ئەم جو‌ره‌ پر‌وپا‌گه‌ندانه پی‌ویسته ئەمانه بی‌نیسه‌وه یاد :

۱- جگه له خودای گه‌وره هیچ که‌سی‌ک ناتوانی سودو زه‌ره‌رمان پی‌بگه‌یه‌نی هه‌موو شتی‌کیش به‌ده‌ست ئەمه، وه‌له هیچ شتی‌کیش نه‌ترسین ته‌نها له خودای بی‌گه‌ردو به توانا نه‌بی‌ت .

۲- هه‌موو کاتی‌ک به‌نه‌ینی و به‌ ناشکرا یادی خودای دل‌ۆ‌شان بکه‌ین، زی‌کره‌کان رۆ‌ژانه دووباره بکه‌ینه‌وه، ئەمه‌ش پاراستنه له هه‌موو شه‌رێک .

۳- قورثانی پیرۆز له یاد نه‌که‌ین و به‌رده‌وام به‌رده‌وام بی‌خوینی‌نه‌وه ئەوه‌ی له تواناماندا‌بی‌ت له‌به‌ری بکه‌ین، خودای گه‌وره‌ش بۆ‌مان ئاسان ده‌کات، ئەو‌یش چاک‌ترین پارێزه‌ره .

۴- گو‌ی بۆ چی‌رۆک و به‌سه‌ره‌اته‌کان شل نه‌که‌ین ئەوانه‌ی له‌سه‌ر ئەم لایه‌نه قسه‌ده‌که‌ن، چونکه زۆریه‌یان دروستکه‌ری دانه‌ره‌که‌ن .

۵- ژیا‌مان به‌یادی خودای گه‌وره‌و میه‌ره‌بان و نو‌یژکردنی به‌جه‌ماعه‌ت ده‌ست پی‌بکه‌ین، پشت به‌خودای گه‌وره‌به‌ستین، تاوه‌کو شه‌یتان له‌ پینگامان دوورخه‌ینه‌وه له‌یه‌که‌م هه‌نگاو له ژیا‌ماندا، چونکه به‌ده‌ست هی‌نانی به‌خته‌وه‌ری خێزان له‌ناوده‌بات .

۶- ئەگه‌ر ئەمه‌ روویدا کۆسپ ده‌که‌وی‌ته ئەنجامدانی سیکی له‌یه‌که‌م ساتدا له‌سه‌ر ژن و میرد پی‌ویسته‌خاوبه‌نه‌وه وه‌یادی خودا بکه‌ن هه‌ربه‌و‌یش دل‌ه‌کان دل‌یایی ده‌یسن، ئەنجامدانه‌که‌ش با دوا‌بخ‌ری‌ت بۆ ماوه‌یه‌کی که‌م، پاشان جی‌ به‌ جی‌ بک‌ری‌ت .

كىشەكانى ھەبوونى ئالۋىزى يان ھەلوئىستى ناشازكە كەسەكە پىشتەر تىايدا ژياۋە

ھەندىك شارەزايى ھەيە لە ژيانى ھاوسەرگىرى، يان لە دوارژۇدا دەيىتە نىشانەيەك لە نىشانەكانى بەختەۋەرى و ئارامى، يان دەيىتە ھۆى ھەستىكرىن بە خەم و خەفەت لە ھەلوئىستىك دەكرە ساتەكانى بەختەۋەرى يان شادمانى يىت، لەو شارەزايانەش : لىھاتوۋى لە قۇناغى مىندالى، كە ھەندىك توشى دەيىت لە ترساندىن و سزادان يان پالەپەستوى فيركرىن و پىنمايى، يان ھەرشىتىك لەسەر ئەم بابەتە، لەو بابەتەش پەيوەندى سىكىسى .
توشى كەسىك دەيىت ئالۋىزىيەكى ھەيە دەربارەى ئەو بابەتە، لە دوارژۇدا دەيىتە رەۋشنىكى دەگەمن و ھۆكارى نادىار .

لەم ئالۋىزىانەش :

۱- مىندالىكى كىچ توش يىت بە دەستدرىژى سىكىسى لە يەكىك لەوانە لە مىندالى يا لەدواتر، بۆيە دەترسىت لە نىزىكبوونەى ھەركەسىك يىتە بەرامبەرى، يان ئەو گرى كۆيرەيە دىتەۋە بىرى لەسەرەتاي ژيانى ھاوسەرگىرى، ئەمەش دەيىتە روودانى رەۋشتى دژايەتىكرىن بۇ ئەنجامدانى جووتبوون بەشئەيەكى سروشتى لەگەل پىاۋەكەى .

نمۇنەيەك :- ھالەتەك ھەيە كىچىك تەمەنى چۈاردە سالى، ھات بۇ چارەسەرى لە گىرفتى پەژارەدارى و تووندوتىژى، بە ھۆكارىك كە توشى دەستدرىژى سىكىسى بۇ تەۋە لە نىزىكترىن كەسى كە باۋكىەتى، بۆيە توشى بى مەنەيى بوۋە لە خۆيى و كۆمەلگاۋ دەۋرۋەرى، بىرارى لەسەرى كەلەكە بوۋە نايەۋىت بىخاتە لاۋە، ئەۋىش بىرارى داۋە لە داھاتوۋدا مىرد نەكات .

۲- پەرۋەردەكرىنى ھەلە بۇ كىچان، بەجۆرىك بلاۋكرىنەۋە لە ترساندىنى كىچان لە پىاۋان، يان ترساندىنى لە نىزىك كەۋتنەۋەى يەكىك لىتى، دەيىت بە ھەموو توانايەك بەرگرى بىكات .

۳- ترساندىنى گەنجان لەو پەيۋەندىيە تازەيەدا، ئەمەش بە پىۋەرى بىر يار دادەنرەت لەسەر پىۋەتى، يان بىر يار لەسەر كەسىك لەماۋەى تواناى ئەو كەسە لەم ھەلۋىستەدا، ۋەزۆرىك لە نامۆزگارى و ئاگادار كەردنەۋەكان، لەبەر زۆرى ئەم ترساندەنە توش دەيىت بە حالەتى فۇييا كە ھەندىك گەنج لە نزيك بوۋنەۋەيان لە كىچ ترسى سەرنەكەۋتن و بى ھىۋابوون توشيان دەيىت .

كىشەى ترس يان توقاندن لە پەيۋەندى سىكىسى

ھەندىك جار كىشە لە ھەندىك كىچ و كور روودەدات بەتايىبەتى لە يەكەم ژيانى ھاۋسەرگىريان، ئەۋىش كىشەى ترس و توقاندن لە ئەنجامدانى پەيۋەندى سىكىسى، يان ترس لە ھەلگرتنى بەرپرسىارەتى، ئەۋىش بەھۋى ئەۋەى كەسەكە لە مندالىدا شارەزايى لە چاۋگەيەكى باش پىنەگەيشتوۋە، ۋەبەتەۋاۋى خۆى نامادە نەكردوۋەبۇ پىش ژن ھىنان بە زانين و زانىيارىەكى رىكۈپىتك، ۋەخۆى نامادەنەكردوۋە بۇ چۈنە ناو ئەو ژيانە تازەيە .

ھەروەھا گەللىك لە ھاۋسەرەن توشى ئەۋكىشانە دەيىت، لە ھەمۋى ترسناكتە كىشەى ئەنجامدانى سىكسە، يان باۋەرى ۋايىت بە ئەنجامدەرە رەۋىشتە رىسۋاكارەكان دادەنرەت يان لە ھۆكارەكانى كەمكەردنەۋەى كەسايەتتە، لەدۋايىدا ھەلۋەدەدات لىيى دووركەۋىتسەۋە يان ئەنجامدانى لەگەل دابكات بە زۆرى يان بە ترساندن، بەو شىۋازەى كەۋا ئەو تاۋانىكى كەردوۋە يان كارىك دەيىت شەرمى لىبكاتسەۋە، لەگەل ئەۋەش ئەو كارىكى رەۋا شەرى لەگەل ھاۋبەشى خۆى ئەنجامداۋە .

پىۋىستە ژن و مىرد خۇيان رزگار كەن لەۋىشتە كۆنانەى كە نىشتوۋە لەسەريان، ۋەكۆشش بىكەن تاۋەكو چاكتىن ساتەكانى خۇشى لەگەل ھاۋبەشى ژيانىان بەسەردەبەن، ۋەھەردوۋلا سووربن لەسەرنەۋەى دەگەنە ئارامى و دلنەۋايى .

كىشەى وازلى ھېنانى يەككە لە ھاسەرەكان لە ئە نجام دانى پەيوەندى سېكىسى

لەئىتو ھەندىك ژن و ميترد دا ھەندى جار نەھىشتن لە ئەنجامدانى سېكىس لەگەل لايەنى دىكەدا روودەدات، ئەو كىشەيەش لە ئىتو پىياو ئافرەتدا روودەدات، بەلام لە لايەن ئافرەتەكەو زىاترە، چونكە جووتبۇون لەلای ئافرەت گەلەك جار بەستراۋە بە ھۆكارى تر، لەوانەش سىكپرى وە مندالبۇون وەبەرپرسىارەتېشى بەدوادا نىيە، بەلام پىياو جووتبۇونى گەلەك جار بەستوۋەتەو بە تېركردنى سېكىسى يان سۈشتى .

روودانى وازلى ھېنان لە لای پىياو يان ھۆكارەكەى سەرقال بۇونە بە كارىكى تریان ھەست كردنە بە بىزارى، يان بەستەنەو بە مالدەو لەگەل كىشەكانى تر، يان زۆر ھۆكارى دىكە كەوا دەبىتە روودانى وەرەسى و دووركەوتنەو لەو جۆرە پەيوەندىە .

بەلام ئافرەت بىر لەو دەكاتەو پاش ئەنجامدانى سېكىسى چى روودەدات، يان پىياۋەكەى گرنگى نادات بەوەى ئافرەتەكەى بگاتە خۇشى يان قۇناغى رەحەت بۇون، يان دواى بخات بۆ كاتىكى گونجاو، يان تۈندۈتۈش پەيوەندى نىوانيان، بۆيە جىياۋازى خىزانى روودەدات و پاشان وازلىھېنان يان وەرەس بۇون دەكەۋىتە ئەو پەيوەندىە .

نەمۇنەى خىزانىك

بىرۈچۈنەك ھەيە كارىگەرى نەھىشتن لەسەر جىياۋازىەكانى خىزان نىشان دەدات، پاشان بەختەۋەرى خىزان دوورەكەۋىتەو لە نەمۇنەى ئەم جۆرە خىزاندارانە، ئەو نەمۇنەيە قەسمان بۆ دەكات پىياۋەك زۆر ئارەزوۋى ھەبوو رۆژانە سېكىس ئەنجام بدات، بەلام پاش ماۋەيەك ئافرەتەكە ھات ووتى لەسەر ئەم جۆرە پەيوەندىە ساردبۇيەو، بۆيە وازلىھېنان دەستى پىكرد بە بىيانۋى ئەوەى مندالى زۆرى لەبەر دەستدايە، وەناتوانىت ھۆكارىك بەكاربەينى بە قەدەغەكردنى سىكپرى، وە دەترسىت جارىكى تر سىكى پرىت .

پىاۋەكە دەستى كىرد بە بەكارھىننى فېلاش لەكاتى ئەنجامدانى پەيۋەندى سىكسى، بەلام ئەۋە بە نىسبەت ئافرىتەكە لە ھۆكارەكانى ساردوسىرى بوو لە ئەنجامدانى سىكسى، بوۋە ھۆى جىياۋزى لەنىۋانىيان تا گەشىتە ئەۋەى داۋاى تەلەق بىكىت، پاش ئەۋە چاكە خىۋازان چىۋونە نىۋانىيانەۋە ئافرىتەكە گەرايەۋە لاي پىاۋەكە، بەلام پاشان چى روۋىدا ؟

پىاۋەكە بىنى لاۋازىەكى توۋند لە ئەنجامدانى سىكسى داھىيە، بىرواى وابوۋ كە ئافرىتەكەى نوۋشتوۋى لىكىردوۋە تاۋەكو تواناى سىكسى نەمىنىت، بەلام ئافرىتەكە ۋاى نەكىردبوۋ بەلام ھۆكارى چى بوو ئەۋ گۆرانكارىە لەناكاۋە درۋست بوو ؟

لەۋرپەرۋەدا رىگاكانى خۇپاراستن و چارەسەرى لىپرەۋە كۆدەبنەۋە

- ۱- دەبىت پىاۋەكە گرنگى بەكاتىكى گونجاۋ بدات بۇ ئەنجامدانى كارى سىكسى، تاۋەكو ئافرىتەكە خۇى ئامادە كىردىت بە دەروون و بە بەدەن بۇ ئەم پەيۋەندىە .
- ۲- پىاۋەكە گرنگى بدات لەسەر بەدەست ھىننى ئافرىتەكەى بە كۆتايى ئارەزوۋ، ۋەبگاتە رادەى دامىركاندەۋەى سىكسى، پاشان پىشۋو خاۋبوۋنەۋە روۋدەدات .
- ۳- پىۋىستە لەكاتى ئەنجامدانى سىكسى ھەندى وشەۋ ئاخافتنى خۇش لەگەل خىزانەكەت بىكەيت بۇنەۋەى لە ماندوۋىەتپان كەم بىكاتەۋە .
- ۴- پىۋىستە پىاۋەكە رىز لە سىروشت و ماندوۋبوون و تواناى خىزانەكەى بىت كە بەدرىژايى رۆژدەيكىشيت ۋەھەۋلبدات لەسەرى سوك بىكات، يان بەسۆزو نەرم و نىانى لەبىرى بىاتەۋە .
- ۵- دەبىت ئافرىتەكە ئارامى ھەبىت لەسەر پىاۋەكەى، ۋەدەبى بزانىت بەكارو فەرمىنىكى زۆر خەرىكە، پىۋىستە ھاۋكارى بىكات لە پتەۋكىردنى پىاۋەكەى بۇنەۋەى لەتۋانى گەۋرەى ۋەك زىنا بىپارىزى، ۋەگۆپرايەلى پىاۋەكەى لە گۆپرايەلى خواۋەيە .
- ۶- پىۋىستە ھەموۋمان فىرىن چۆن چىژ لە ژيانغان ۋەردەگرىن لە ھەموۋ كاتىكىدا،

نموزگاریه هه‌میشه‌یه‌کان ییش شه‌وی گواستنه‌وه

کاتیڤکیش دایک خواحافیزی له کچه کې ده کات بوشه وی گواستنه وهی :-

حه و ته م وهه شته م: چاودیری کردنی له ماڵ و سامانی، گرنگی دان به خویی و منداله کانی

نۆيەم و دەيەم: هيچ فەرمانىكى پشت گوى مەخە، نەيىنە كەي بىلەمە كەۋە، چونكە ئەگەر فەرمانت پشت گوى خست رقى لىت ھەلدەستى، ئەگەر نەيىت ئاشكرا كەرد لە زولمى دلىيا نابيت .

نەكەيت لە كاتى دلتەنگى ئەو تۆ پىبەكە نيت ۋە لە كاتى پىكە نين و خۇشى ئەو تۆ دلتەنگى بىت، چونكە يەكەمىيان لە كەمتەرخەمىيە دوۋەمىيان لە شىۋاۋىيە، لەلەي ئەو زۆر خۆت بەگەۋرە رابگرە، ئەۋىش زۆر رىزىت لىدەنيت، نەگەيە ئەۋەدى كاريگەرەيت رەزابدونى ئەو لەسەر رەزابدونى تۆ بىت، ۋە خۆشەۋىستى ئەو لەسەر خۆشەۋىستى تۆ بىت ۋەك ئەۋەدى تۆ چىت خۆش دەۋىت و رقىشت لە چىە .

بە كورتى :

ھەموو گەنجىك خەون بە شەۋى پەردەۋ رۆژى زاۋايەتى خوى دەبىنى ۋە ھىۋاۋ خەون و ئاۋاتە كانى دادەنيت، بەلام ھەندىك لەناكاۋ توشى كارەسات دەبن ۋە ھەموو خەونە گولۋايە كانى دادەپۇشىت ۋە خوى لە پىش كىشە كان دەبىنيتتەۋە ئەو بەختە ۋە رىيە چاۋەروانى دەكرد لە دەستى دەدات .

لەو كىشەنەش نەبوونى شارەزايى وزانىيارى لەسەر ھونەرىيە كانى مامەلە كەردن ۋەك ئەو رۆژانە، ھەروەھا بوونى ھەندىك داب ۋە نەرىتى ھەلە لە زۆرىيە ئەو ۋەلاتانەي كە كەسەكە دەخاتە ژىر كەش ۋە ھەۋايەكى دىيارى كراۋ كە ناتوانيت لەم شەۋەدا چىژۋەرگى، يان توش بوونى بووك و زاۋا بە جادوويان بە نوشتە لىكردن ياخود چوونى جنۇكە شەيتانە كان بۇ ناۋ لەشيان .

ياخود كىشەى ترساندن و تۆقاندن لەو پەيۋەندىيە تازەيەدا ئەنجامى ئەزمونىكى ھەلەيە . ھەروەھا ئەو گەرتانە كۆسپ دەخاتە بەردەم بەختە ۋە رى خىزان لە يەكەمەۋە، پىۋىستە لەسەر بووك و زاۋا پىش چارەسەر كەردن خۇيان بپارىژن و خۇيان ئامادە كەردىت بۇ ئەم شەۋە

به رهۆشنبیرییه کی نوی و زانستیکی دروست له خاوهن زاناکان، نهك له خه لکانی نهفسوناوی و نامۆزگاریه خه یالیه کان .

خۆت تاقیبکه رهوه

ئه مه ی خواره وه کۆمه لێك به شن پێویسته هه لسی به جیبه جی کردنیان له سه ر خۆت .
ئه گه ر به ته واوی له سه ری ریککه وتی ئه وا نیشانه ی (به لێ) له ژێر هه لپێاردنه که ت دابنێ،
به لām ئه گه ر پاراپوویت ئه وا نیشانه ی (هه ندی جار) له ژێر هه لپێاردنه که ت دابنێ، ئه گه ر ریک
نه که وتی ئه وا نیشانه ی (نه خێر) له ژێر هه لپێاردنه که ت دابنێ .

ژ	به شه کان	به لێ	هه ندی جار	نه خێر
۱	ده توانم زالبم به سه ر گرفته کانی په یوه ندی سیکی .			
۲	باشترین شیوازه کانی په یوه ندی هاوسه رگیری ده زانم .			
۳	ده توانم چیژوخۆشی بده مه هاوبه شی ژیانم له په یوه ندی هاوسه ریدا .			
۴	نایا له داب وه نه ریته هه له کان دوورده که ویته وه له په یوه ندی سیکسیدا ؟			
۵	نایا زالده بیت به سه ر گری کویره وه هه لویسته ناشازه کان ؟			

هه لسه نگاندن

ئه گهر هاتوو هه لېژاردنه كهت بۆ وه لامي (به لئي) بوو ئه وا دوو پله به ده ست ده هينيت،
 ئه گهر هه لېژاردنه كهت بۆ وه لامي (هه ندي جار) بوو ئه وا يه ك پله به ده ست ده هينيت به لام
 ئه گهر هه لېژاردنه كهت بۆ وه لامي (نه خيتر) بوو ئه وا هيچ پله به ده ست ناهينيت .
 ده كريت وهك ئه مه ي خواره وه خۆت هه لسه نكيئي :

پله	دۆخه كه
له سفر — ۲ پله	تۆ زۆر كيشهت هه يه له ئه نجامداني په يوه ندي هاوسهري تايبه تيت سوور به له سه ر زانين و چاره سه ري .
له ۳ — ۵ پله	تۆ له سه ر يه كه مين ريگاي چيژوه رگرتني له ئه نجامداني په يوه ندي سيكس، پتويستيت به زانياري ياتره .
له ۶ — ۸ پله	تۆ به ريگاي دروستدا ده رۆيت، به لام هيشتا كۆسپ هه يه له پيگه يشتني به خته وه ريت، هه ولده زالييت له سه ر گرفته كاني په يوه ندي سيكسي .
له ۹ — ۱۰ پله	تۆ شاياني ئه وه ديت هه نگاو بنييت له سه ر ريگاي به خته وه ري له سه ر به رده وام بيت، وه ببيگوازيته وه بۆ هه نگاي داهاوو .

بەشى شەشەم

تەكنىكەكانى ژيانى ھاوسەرگىرى بەختەوەر

- رېخۇشكردن .
- بىچىنەكانى ژيانى ھاوسەرگىرى سەرگەوتوو .
- ھەبوونى دىئۆزى .
- كۆتايى پى ھىنانى جىاوازيەكان .
- پىشوازي كردن لى خىزم و كەسە نىزىكەكان .
- دىيارى .
- بە دەنگەوۈ چوونى ئافرەت بۇ پىيوستىيەكانى پىياو لى سىكسدا .
- ئەو خاسىيەتەنە پىياو ھەزدەكات لى ژنەكەى دا ھەبىت .
- ئەو تايىيە تەمەندىيەنە ئافرەت ھەزدەكات لى پىياو ھەكەدا ھەبىت .
- نەينىيەك لى نەينىيەكانى بەختەوۈرى ھاوسەرگىرى .
- ئەركەكانى ئافرەت لى چاندنى بەختەوۈرى ھاوسەرگىرى .
- ئەركەكانى پىياو لى چاندنى بەختەوۈرى ھاوسەرگىرى .
- تەنھا بۇ ئافرەتان : چۆن خۇشەويستى و دلى پىياو ھەكەت بەند دەكەيت ؟
- بەكورتى .
- خۆت تاقىبىكەرموۈ .

رېخۇشكردن

ھەندىك باۋەريان وايە كە مامەلە كىردنەكان لە ژيانى ھاۋسەرگىرى لە كاروبارە زگماكيە پوختەكانە، پىۋىستى بە فېربوون و بەھىزكردن نىيە، ئەو بىردۆزەش دادەنرىت بە گىرنگىرىن پاشكەۋتوۋى زۆر لە كۆمەلگەكان، ئەمەش ملكەچىيە بۇ رابردوو، ۋە ۋەرگىرتنى زانىيارىيە لە خەلكى نەزان، ۋادەزانى ھەربە خۇرايى كاروبارەكان دەرپۇن، ئەمەش دەبىتە روودانى زۆر كىشەۋ گىرت لە ھەموو لايەنەكاندا .

بەلام ئەگەر سەيرى كىشەۋ پەيوەندى خىزانمان كىرد دەبىنن بە كىردار بەشىكى زگماكيە، ئەۋدى ئىمە دەبىنن لە نىۋە ئازەلەندا لە سنورى مامەلەكەردن لەنىۋانىيەندا ئامانچيان تەنھا زۆر بوۋنە، ۋەسنورى دايكايەتيە، بەلام لەگەل مەۋقە ئەم كارە جىاۋازە، چونكە ژيانى قولتەرە، لەبەر ئەۋدى راستى و مېژوۋىي و دۋارۋژى تىايە، بۇيە زۆر شتى گىرنگى لەشەر شانە گىرنگىرىنيان ھەلگىرتنى راسپاردەيە كە زەۋى و ئاسمانەكان و چىكان نەيان توانى ھەلگىرن بەلام مەۋقە ھەلگىرت .

لەسەر ئەۋ رىرەۋەدا پىۋىستە مەۋقە مەشق بىكات لەسەر تەكنىكەكانى ژيانى بەخشەندەۋ مامەلەكەردن لەگەل ئەۋانى دىكەدا، بۇ ئەۋەدى ھەست بىكات لە ژيانى ھاۋسەرگىرى بەختەۋەرى تاۋەكو لە زۆرىيە خاسىيەتەكان شىرىنى بىچىژى ، يان ئەۋ رەۋشەتەنى ھەست بە دلەۋايى دەكات، ۋە بۇ ھاۋبەشى ژيانى بەختەۋەرى بە دەست دىنى .

- تىيىنيەكى گىرنگ : دەكرى تىيىنى ئازەلەن بىكەيت كە ھەلدەستن بە ئەنجام دانى پەيوەندى تايىبەتى ئامانچيان تەنھا زۆربوون و زايىنە بەشىۋەيەكى سروشتى و زىكماكى ۋە ھىچ گىرگىتيان نىيە، بەلام لەگەل زۆربوونى مەۋقە كۆسپ و تەگەرە دىتە پىش و چاۋگەي شىۋاۋى و توندو تىيىيە .

بىنچىنەكانى ژيانى ھاۋسەرگىرى سەرگەۋتوۋ

ھەموو پرۇژەۋ گرىبەستىكى بەشداربوو پىۋىستى بە توۋىنەۋەيەكى بە سود ھەيە،
 ۋەرىسايەكى تۆكمە روۋبەرۋى ھەموو ھاۋبەشەك بىرىتەۋە، ھەرۋەھا ھاۋبەشى نامانجە بۇ
 بىياتنانى مالىكى نوۋ و پرۇژەۋ ژيان ھەردوۋ ھاۋبەشە بىياتنەرە كە كۆدەكاتەۋە، پاش
 ماۋەيەك ھاۋبەشى دىكە دىنە ناو ژيانىان ئەۋىش مندالە ئەۋ ھاۋبەشەش پىۋىستى بە
 ياسايەكى بىنەرەتى و روۋن ھەيە لە نىۋانىاندا ۋە بۇ نىستەۋ نائىندەيان سەرگەۋتن و رزگاربوۋن
 بە دەست دەھىننى بە پىشتىۋانى خوداى گەۋرەۋ مىھەرەبان، ئەمەى خۋارەۋە گرىنگىزىن
 نامۆزگارى و رىسايە كەۋا بەختەۋەرى لە پەيۋەندى ھاۋسەرگىرى بىيات دەنرىت : -

ھەبوونى دىسۆزى

دىسۆزى پىۋىستىەكى ژيانىە لە كۆمەلگاكانى مەۋقايەتى بەشىۋەيەكى گىشتى،
 ۋەگرىگىەكى لە رادەبەدەرى ھەيە لە ژيانى ھاۋسەرگىرى بە شىۋەيەكى تايبەتى، لە ماۋەى
 بەھىزكردنى پەيۋەندىەكانى ھاۋبەش لە نىۋانىان بەۋەى خىزمەتى بەرژەۋەندى ھەردوۋلا بىكات
 و بەختەۋەرىت لەگەلئاندا .

بەختەۋەرى ژيان ئەۋەيە كاتىك ژن و مىرد پىداگرى دەكەن لەسەر بەردەۋام بوۋىيان ۋە
 پارىزگارى كردن لەۋ ترسناكىەكى كە تىكى دەدات، ۋە كاتىك ژن و مىرد ھەست دەكەن
 ھەردوۋكىان پەناگەن بۇ ئەۋى دىكە، ۋەھاۋپىيەكى دىسۆزە لە تەنىشتى ۋەستەۋە لەكاتى
 تەنگانەدا .

تاقىكەرەۋەۋ لىكۆلەرەۋەكان سەلماندوۋىانە ھەرگەسەك بە تەنھا كىشەۋ گىرتەكان
 ھەلگىرى بە زانين و نەزانىنەۋە بەبى بوونى لايەنى دىكە لەلايەن ژن و مىرددا، ئەۋا جىۋاۋزى لە
 نىۋان ھىزرو بىرو رەۋشتدا پەيدادەھىت و دەھىتە روۋدانى كىشەى ھاۋسەرى لەگەل ئەۋەى
 ھەموو پىداۋىستىەكانىش لەبەر دەستدا بن .

بۇچى رېژە تەلاق لە كۆمەلگاكانى رۇژناوا گەشتۆتە (۴۰%) لە كۆى گشتى ژيانى
 ھاوسەرگىرىدا ؟

وہ لآمەكەى روونە : برىتيە لە نەبوونى دلئسۆزى، وە نەبوونى رىيازىكى دروست، لەبەر
 ئەوہى گەلئىك مال تىكەدەدات، يان بەختەوہرى وون دەبىت و جياوازيەكان جىگايان
 دەگرىتەوہ .

پىويستى رۇمانسيەت

بەختەوہرى ھاوسەرگىرى لەگەل ئەوہش پەرە لە بارقورسى و ئەرکى گران، پىويستى
 نەبوونى مەرجىكى سەرەكى ھەيە ئەويش خۇشەويستىە ژن ومىرد پىكەوہ دەبەستىتەوہ، ئەوہ
 فەرمانىكە پىويستى بە روون كەرنەوہ نيە، بەلام گەرنىگ ئەوہيە ئەم خۇشەويستىە
 تەندارىكەيت، ئەو سۆزە لە ئاخفتن و كار دەربخەيت .

كاتىك پەرداخىك ئاوت پىشكەش دەكات دەبىت كاريگەرى ھەبىت لە چاندنى
 خۇشەويستى و بەزەيى لە دلئەوہ، ھەرۋەھا لە كاتى كاركەرنى پىويستە مەدحى بكەيت
 وەھەندىك خالى تەريش كە رۇلىكى كاريگەرى ھەيە لەسەر باوہر بەخۇكەرنى لە دەروونىەوہ .

— ئەمەى خوارەوہ ھەندىك نامۇزگار يە بۇ زيادكەرنى گيانى خۇشەويستى لە نىوان ژن و
 مىرد : —

۱- بەدواى بەختەوہرىدا بگەرى لە ھەموو شوئىنىك، بەختەوہرى تەنھا گەمارۆ نەدراوہ لە
 قورنىكى تەنگ لە قورنىكەكانى مال، بەلكو لە ھەموو سوچىك و گۆشەيەك لە
 گۆشەكاندايە، بەلكو بەدواى دا بگەرى بە خۆت لە دەورو بەرت، لە منداالەكانت وە
 خزمەكانت وەكۆمەلگاكەت، ئەم گەرانەش بىگومان دەتگەيەنئىتە بەختەوہرى بۇ
 دلەكانى لە دەرووبەرت بە پشتىوانى خوداى دلۇقان .

۲- تىگەيشتىنى لايەنى دىكەو پىداۋىستىيەكانى لە كارە ھەرە پىشپىنەكانىدا دايىت،
وہ كاتىك ھاۋەلى سەر پىگات ئەۋەى بىرى لىدەكاتەۋە راۋى دەكەيت، دەزانىت چى بۇ ئەۋ
خۆشەۋىستەۋ چى دژ بە ئەۋە، بىگومان دەگاتە ئارەزومەندى بۆت بە سووك و ئاسانى .

۳- بزائەۋ دلىبابە لە ھەمووماللىك گرفت ھەيە، ئەۋ كىشانەش كاتىك لەسەرمان دادەبەزىت
نارەھەتقان دەكات، ئەمەش قەزاۋ قەدەرى خوداى گەۋرەيە لەسەر ئىمەى دانائە،
ھەزۋەھا لە زۆر لايەنى شارائەش رەھمەتى تىدایە، ھەندىك كەس كاتىك ھەندى كىشە
روۋى تىدەكات بە حىكمەت مامەلەى لەگەلدادەكات، دەرگاكانى لەسەر دادەخات، ھەر
لەناۋ مالەكەيدا بە سەرىدا زالدەبىت، بەگۈيرەى گەۋرەۋ بچوۋكى گرفته كە مامەلەى
لەگەل دا دەكات .

برای بەرپز خوشكى بەرپز ئەۋەش بزائە ھۆگرى بوۋ لە ھەموو ماللىك دا لە دۆخى
داكشان و ھەللكشان دايە، پىۋىستە ھەموومان بەختەۋەربىن و چىژۋەرگىن لە حالەتى
خۆشگۈزەرانىدا، لەسەر ئەۋ چاكەيەدا سوپاسگوزارى خوداى گەۋرە بىن، ۋەلە خۋاى
مىھەربان پىارپىنەۋە لەكاتى توۋرە بوۋنىدا رزگارمان بكات .

۴- داھىنەكانى دەروۋنى و رۆمانسى و ۋىنە نۆيۋونەۋەكان زىادەيەكى جوانن بۇ ژيان،
ۋەك خۋى ۋايە بۇ چىشت دەبىت بە پىۋانە تىى بكرىت تاۋەكو بە كەمى و زۆرى
چىشتە كە تىك نەچىت، ۋەپىۋىستە لەكاتى خۇيدا تىى بكرىت تاۋەكولەزەتتىكى خۆشان
بداتى كە داۋاى دەكەين، كاتىكىش دەۋرات پىۋىستىمان بە خۋى نىە لە خۋاردنەكەمان
بكەين، تىكرەدنىشى زىانمان پى دەگەيەنى .

۵- چارەسەر كەردنى ھەلەكان بەۋەى كەلە ھەموۋيان باشترە، ۋە بە شىنەيى حوكم لەسەر
كارەكان بدەين، ۋە ۋوتوۋيانە ھەندى پىداۋىستى بە حىكمەت بى باشە، ۋە كەسى
شارەزاش پشتگىرى بكات، سەبرو ئارامىش پىۋىستە .

۶- ياسايەك ھەبىت بۇ ژيانى ھاۋسەرگىرى، لەكاتى كىشەۋ گىروگرفت خاۋەن عەقل رەشنى

دەكاتەۋە، ۋەدلىك دەبووريت، لەكاتى خۆشگوزەرانى و بەختەۋەرىدا ۋابكات دلىك
يادبكات، ۋە زمانىك سوپاسگوزارى بكات .
۷- بزانه بەختەۋەرى ھەمىشەيى لە بەھشتدايە، لەبىر مەكە راتدەسپىرم لە دونيادا لەگەل
ژنىكى چاكدا بە يارمەتيت دەدات لەسەر كىشەكانى ژيان ۋەقورساييەكانى .

كۆتايى پېھىنانى جياۋازيەكان

پىۋىستە ژن ومىرد بزنان ھەريەكەيان لە شۆينەۋارىكى جياۋاز ھاتوون ۋەداب ونەرىتەكان
ۋەپەرۋەردەكردنيان جياۋاز بوۋە، قەدەرى خودا ۋابوۋە كە لەگەل يەك كۆيىنەۋە، ئەۋەش
پىۋىستى بەۋە ھەيە سەبرو ئاراميان لەگەل يەكتريدا ھەيىت .
لەكاتى روودانى جياۋازيەك نايىت لە چوارچىۋەى مالبېچىتە دەرەۋە ۋە دەكرىت بەبى
بىستنى ھىچ كەسنىك چارەسەر بكرىت، چونكە زۆر جارن ئەگەر يەكىك چوۋە ناۋ كىشەيەكى
سوۋكى يەكىكى تر گەۋرە دەيىت .
ھەرۋەھا ژن ومىرد دەبى بزنان ژيانى ھاۋسەرگىرى بەختەۋەر خۆشى و ناخۆشى دونيائى
تيدايە، بەلام ژيانى خۆش كەۋا ماندوۋوبوون و ھىلاكى تيدانەيىت تەنھا بەھەشتە لە خوداى
دلۇقان داۋاى دەكەين پىمان بېەخشىت .

پىشۋازى كردن لە خزم و كەسە نزيكەكان

لە نىشانەكانى بەختەۋەرى ھاۋسەرگىرى دەبى ئەۋەت خۆش بوى كە لايەنى ديكە خۆشى
دەۋىت، خزم و نزيكەكانى خۆش بوى، رىز لە دۆست و خزمەكانى بگرەۋ بە روۋيەكى گەش و
شاد پىشۋازيان لى بكە، ناكۆكى كاتىك دەتەقىتەۋە لە نىۋان ژن و مىرد بەھۆى سەردانى
خزمەكانى يەكىكيان و پىشۋازى نەكردن لە لايەنى ديكە، ئەمەش رق و كىنە دەچىنىت لە
دەروونى ۋە چاۋەرى دەكات بۇ فرسەتتىك بۇ تۆلە سەندنەۋە ۋەكو بەرامبەرەكەى .

لەوانە يە داب ونەرىتى تۆ ۋايىت ھەزەت لە تەنبايى و بېدەنگىيە ۋە دوور كەوتنە ۋە لە تېكەل بوون لە گەل خەلك ، يان ئاسودە نابىت بەسەردان كەردنى فلان، يان بەيەك گەيشتنى فلان كەس، يان ھەزنا كەيت مېۋانىك لە مالا كەت بېينىت، ئەمانە پېش ژنەينان ھەموو راستن، ۋە پېش بەستەنە ۋەت لە گەل كەسىكى تر كەس گلەيىت لېنە كات لەسەر ئەو بېردۆزەت . بەلام لە ژيانى ھاۋەشىدا پېۋىستە رېز لە ۋا ھەستى بەرامبەرت بگىرت لە كاتى پېشۋازى كەردن لە دۆست و خەزم و ناسياۋە كانى، ئەمەيە ژيانى ھاۋەش .

ژن و مىرد پېۋىستىيان بە زانىارى يە لە ئامانجە كانى ژيانى ھاۋسەرىدا بىرىتە لە زىاد بوونى پەيۋەندى لە نېۋان ھەردوۋ خېزاندا، لە ھەموۋيان گەنگەر گەنگى دانە بە خەزمى ژن و مىردن ۋە سوۋرىت لەسەر ۋازى كەردن، پېشۋازيان لېبەكە، چۈنكە بە ۋە رەۋشانە خەزمى ژن و مىرد زياتر لە يە كدى نەيك دەبنە ۋە .

لە گەنگەرتىن ھۆكارە كان كەۋا يارمەتى لەسەر جېگىر بوونى ژيانى ھاۋسەرىگىرى دەدات بە دەست ھېنەنى كەش و ھەۋايەكى گونجاۋو بەيەك گەيشتنى خەسوۋ خەزۋرانە، لەۋانە يە كېشەي خەسوۋە كان بە گەنگەرتىن ھۆكارى تېكەدانى بەختە ۋەرى ھاۋسەرىگىرى دابىرىت . ئەمە بالاۋ بوونە ۋە نېە بەلكو لەۋ شۋىنە ۋارانە ھەيە كەۋا نەزانىن تېدا بالا يە و يان شۋىنە ۋارىك پەيۋەندى كۆمەلەيەتى بۆمانەيى يە .

بۇ ئەۋەي ژيانى ھاۋسەرىگىرى جېگىر بىت پېۋىستە ژن و مىرد ھەست بەمە بىكەن ۋە ھەروەھا خەسوۋە كان رۆلېكى چاك بگىرن لە پەروەردە كەردنى ۋچاۋدىرى كەردنى مىندالە كانيان لېيان گەرتىن بابە خۆشى بژىن ۋە لە گەل گەيشتن بە سۆزۈ خۆشەيىستى و ئامۇڭگارى باش .

دىارى

دىارى بگۆرنە ۋە يە كەرتان خۆش دەۋىت ۋە بەتايىبەتى لە پەيۋەندى ھاۋسەرىگىرىدا، بۆيە لە ھۆكارە كارىگەرە كان لە بەھىز كەردن و تۆكە كەردنى پەيۋەندىە كانى ھاۋسەرى دا بىرىتە لە

كەلگەن ۋەزىرگەن لى ھەندىك كاتى گونجاۋ بۇ پىشكەك شىركىنى دىيارى بۇ ھاسەرى ژىيانت، ۋەك ھىمايەك بۇ خۇشەۋىستى ۋە گىرگى پىدانت بۇ .

پىشكەك شىركىنى دىيارى ھەندىك بۇ پىياۋەكەت ئەۋا لى پىلەۋ پىيەكەت بەرزى بە دەست دىنى، ۋە خۇشەۋىستى ۋە رىزى سۆزى ھەستى بۇت زىياتر دەيىت، ھەروھە پەيۋەندى ھاسەرىتان بەھىز دەيىت، نىرخى دىيارىش لى خۇدى دىيارى بە نىيە، بەلكى نىرخە راستىيەكە لى گىرگى پىدانت مانابەخىش ۋە ئەخلاقىيە ھىمايەكە لى خۇشەۋىستى ۋە نەرم ۋە نىيىنى ۋە دىلىسى .

دىيارىش دەكرىت ۋە شەيەكى جوان يىت يان گولتىك يان دىيارى بە يادگارى يىت، مەرجىش نىيە زۆرگەن يىت يان شەكەت ۋە ھىلاكى يىت بۇ پىياۋەكە، بەلام دەيىت دىيارى بە گە گەيرەدى تۈنە يىت، ۋەچەند دىيارى سادە پىش دىيارى بە نىرخ گەن كەۋتۈۋە بەلام گىرگى شىۋازى رىگەكەيە كە ۋە دىيارى يە كە پىشكەك شەكەت .

بەدەنگەۋە ھاتى ئافرىت بۇ پىداۋىستى پىياۋ لى سىگىدا

لى ياسا گىرگەكەن كەۋا يارمەتى دەدات لەسەر بەردەۋامى ژىيىنى ھاسەرى ئەۋەيە بوۋى پەلە كىرنى ئافرىتە بۇ بەدەنگەۋە چۈۋى داۋا پىياۋەكە بۇ سەرجىتى، پىغەمبەر درۋدى خۋاى لەسەر يىت دەفەرمۈيت ﴿إِذَا دَعَا الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ إِلَىٰ فِرَاشِهِ فَلَمْ تَأْتِهِ، فَبَاتَ غَضْبَانَ عَلَيْهَا، لَعْنَتُهَا الْمَلَائِكَةُ حَتَّىٰ تَصْبِعَ﴾ .

ۋاتە ئەگەر پىياۋىك داۋا لى ئافرىتەكە كى كىر بۇ سەرجىتى ئەگەر نەچۈۋە لى، جائەگەر پىياۋەكە بەتۈرەيى مەيەۋە، مەلاىكەكى خۇدا تاكو بەيىنى نەفرەتى لىدەكەن .

ھەروھە ئايىنى ئىسلام پىداگىرى دەكات لەسەر سەلامەتى كەسەكانى ۋە يىگەردى كۆمەلگە لى ھەموو خرابەيەك، ۋەبلاۋ كىرنەۋەدى خۇشەۋىستى ۋە دىلىۋا يى لى نىۋ كۆمەلگە، ھەموو ئەۋانەش پىيۈستى بە خەبات ۋە قوربانىدان ۋە بەخىش ھەيە .

ئەۋتايىيە تەندىيانەي پىياۋ ھەزدەكەت لە ئافرەتەكەيدا ھەبىت

بەختەۋەرى ھەستەكرەنە بە رەزەبوون، لە نىشانەكانى رەزەبوونىش ئەۋدەيە كەسىك بېسىنى يەككە بەختەۋەرى دەكەت، ۋەلىي رازى دەبىت، لەۋ خاسىيەتەنەي كەۋا پىياۋ بەدۋايدا دەگەرەت لە ئافرەت دا ھەبىت ئەمانەن :-

۱- لە دەروونى خۇيدا بېپارىزى ۋە سامانەكەي لەكاتى ئامادەبوون و ئامادە نەبووندا، ھەست بە ترشىش بىكەت لەۋەي كەھەيەتى .

۲- دلى خۇش بىت كاتىك سەيرت دەكەت، ئەۋەش بەجۋانى لەش و لارو گىيانى و عەقلى، ھەركاتىك ئافرەت ناسك و جۋان بىت لە روخسارى ئەۋ كاتە سەرغى پىياۋەكەي زىاتر بۆ لاي خۇي رادەكىشى و زىاترىش پىۋەي دەبەستىتەۋە .

۳- دەكرىت كەت و رىگايەكى گونجاۋ ھەلبىزىر لەكاتى داۋاكرەن شتىكت دەۋى ۋە دەترسىي رەتى بىكەتەۋە بە شىۋازىكى باش، پىۋىستە ۋەشەي گونجاۋى بۆ ھەلبىزىر .

لەسەر ژنەكە پىۋىستە پىياۋەكەي رابەئىي لەسەر پاشەكەۋت كەرن و خەرج كەرن بەپىي پىداۋىستى، پىۋىست ناكەت ھەموو رۆژىك جەلەكانى خۇي بگۆرىت و ھەموو ئىۋارەيەك لە گەنگەزىن ئوتىل خۋاردن بىۋات و ھەموو سالىك گەشت و گوزار لە لىۋارى دەرياكەن ئەنجام بىدات .

۴- لە كاتى مەشت و مېردا دەنگى خۇي لەسەر پىياۋەكەي بەرزەكەتەۋە، پارىزگارى لە مېنەي خۇي بىكەت لە قسەكرەندا .

۵- با ئارام بگىرىت لەكەتەكە دا پىياۋەكەي ھەزەربو، ۋە سۈپاس گوزارىت لەگەل دەۋلەمەندبوونى پىياۋەكەي .

۶- پىياۋەكەي ھەندەت لەسەر پەيۋەندى دايك و باۋكى ۋەھارىكانى و خزمەكانى .

۷- پەيۋەست بى بە راستگۈيى و لە دۆركەن دووركەۋىتەۋە ئەگەر فشارىشى لەسەر بىت .

۸- مەندالەكانى پەروەردە بىكەت لەسەر خۇشەۋىستى خۇداۋ پىغەمبەر درۋدى خۋاي لەسەر

- بىت، ۋە ھەر ۋەھا پەرۋەردەيان بىكات لەسەر رىزگرتن لە داىك وباۋكى گويىرايە لىيان بىت.
- ۹- رىگرنە بىت لەۋدى پىاۋەكەى چۆن دەيەۋىت سىكسى لەگەل دابىكات، ۋە چۆنىيەتى سىكسەكە تەنھا ئەۋدى خۇداى گەۋرە قەدەغەى كر دوۋە .
- ۱۰- لەخۇبايى نەبىت بە گەنجى و جوانيەكەى و زانىنى كارەكانى چۈنكە ئەۋانە گشتى لەناۋ دەچن .
- ۱۱- ھەول بىدات نويىبونەۋە بىكات لە ژيانىدا، ۋە دووركەۋىتەۋە لە بىزارى .
- ۱۲- گويىرايە لى بىكات ئەگەر فەرمانى پىدا تەنھا ئەگەر فەرمانەكە ياخيىبونى خۇداى گەۋرە پىغەمبەر درودى خۇاى لەسەر بىت تىدا نەبىت .
- ۱۳- رىگا بەھىچ كەس نەدات بىتە ژوۋرەۋە لەكاتىكدا كە پىاۋەكەى لە مالىۋە نەبىت ئەگەر ھاتوۋ لە كەسە زۆر نىزىكەكانى نەبىت، چۈنكە ئەمە گومانى لىدەكرىت .
- ۱۴- ئەگەر رەۋشتىكى خرابى لە مىردەكەى دىت دەبىت نارام بگرىت، لەۋانەيە رەۋشتىكى باشتىر بىنى بۇ جارىكى تر لەۋانەيە شتىكى باشتىر نەبىنىت لەيەكىكى ئەگەر تەلاقىدا .
- ۱۵- ھىچ كاتىك بىر لە يادگارە ھەلەكانى مەكەۋە، بەلكو ھەۋلبدە بىر لە يادگارە جوانەكانى بىكەيتەۋە كە پىدا تىپەرەبۋىت .
- ۱۶- لە كاتى دەرچۈنى خواخافىزى لى بىكەۋ بە ھىمىاى خۆشەۋىستى تاۋەكو دەرگا لەگەلدا برۆ، ئەمەش دەریدەخات چەند گرىنگى بە پىاۋەكەت دەدەيت .
- ۱۷- ئەگەر لە دەرۋە گەرايەۋە مالى پىشۋازى لىبىكەۋ رووۋخۆشە و گويىرايە لى بىكەن ھەۋلبدە ماندوۋبۋونى كارەكەى لەسەر سووك بىكە .
- ۱۸- كارىگەرى لەسەر پىاۋەكەى دروست بىكات لەسەر نىزىكتىن كەسى ئەگەر باۋكىشى بىت .
- ۱۹- جگە لەۋ سەيرى كەس مەكە، ھەۋلبدە لاسايى كويىران بىكەيتەۋە .
- ۲۰- ئەگەر ۋىستى قسە بىكات تۆ بىدەنگ بە، بۋارى قسە كەردنى بدەرى، بەمەش

پیاوه کهت واههست ده کات که خیزانه کهی گرنگی پیده دات .

۲۱- له پیش میرده کهت ستایشی پیاوی بیانی مه که ته نهها نه گهر بۆ لایه نی نایینی
پیاوه که بیت چونکه ئەمه ههستی پیاوه کهت دهه ژینیی، وه زۆر کیشیهی خیزانی
دروست ده بن، ئەمهش واده کات پیاوه کهی چاو له ژنه کهی هه لئه گریت .

۲۲- چهندی ده کریت قسه کهم بکه زۆر بلێ مه به، کۆن ووتوویانه: نه گهر هاتوو قسه له
زیو بیت ئەوه بیدهنگی له زیړه .

۲۳- هه موو مافیکی سه ره رشتیاری بده به میرده کهت کهوا خودای گه وه واجبی کردوو
توندو تۆل بهو ته مه به ل مه بهو که مه ته ره خه میش مه به .

۲۴- رپگا به کهس مه ده دهست بخاته ناو ژیا نی هاوسه ریتان، نه گهر کیشیه کیش روویدا
هه ولیده ن به بی ناگاداری خزم و کهسه کانتان چاره سه ری بکه ن .

۲۵- هه ولیده له زانی نی دهروونی پیاوه کهت و روو خوشیه کهی، کهی دلخۆشه؟ وه کهی
خه مباره؟ وه کهی تووړه ده بیت؟ کهی پیده که نییت؟ وه کهی ده گریت؟ چونکه ئەمه له
زۆر کیشهو گیروگرفت دورت ده خاته وه .

۲۶- ناخافتنی شیرین کللی دلّه، پیاو زیاتر ژنه کهی خوش ده ویت کاتیك قسه یه کی
شیرینی گوت ماناو مه غزایه کی سۆزداری پیوه بیت، به تاییه تی کاتیك پیاوه که بزانییت
ئهم وو شان له دلیکی راستگۆو خوشه ویسته وه ده رده چیت .

۲۷- هه ردهم خوشه ویست به بۆ زانی ن و وه زانیاری سودمه ند یارمه تیده ره له سه ر جی به جی
کردنی نه رکه کان له ژیا ندا، وه زۆر کیشه دوورده خاته وه .

ئەو تایبەتەندیانەى ژن ھەز دەکات لە پیاوھەى دا ھەبیت

ئافەرت ھەز دەکات ھەندیک خاسیەت و رەوشت لە پیاوھەیدا ھەبیت کە لە پالێشتکردنی خۆشەویستی و ئەقینی لەنێوان ژن و میترد زیاد دەکاتن نامۆزگاریه گرنگەکان بۆ پیاو: -

۱- ئافەرت ھەز دەکات پیاوھەى دوورکەوتتەوھ لە ورووژاندنی ئەو بابەتانەى ھەستی خێزانەکەى برینداردەکاتن ئافەرتەکەش لە خۆى توورە دەکات، بۆیە دوورکەوھە ھەستانی کاریک لەبەرەمبەرى چونکە دەزانى ئەویش رازى ناییت .

۲- بەر ھەلستکار مەبە لە ھەر پیشنیاریک یان رایەک لەلایەن خێزانەکەت دەردەچیت بەبى گفتوگۆ، چونکە ئەمە ئازارى دەدات ھەستی بەرامبەر نامییت، ھەرودھا کاردەکاتە سەر بەختەوھەرى ھاوسەریتان .

۳- ئافەرت پیاویکی خۆش دەوێت سروشتى ئافەرت بە گشتى بزانییت، وەسروشتى ئافەرتەکەشى بە تایبەتى بزانییت، بەتوانای خۆى مامەلەى لەگەڵدا بکات .

۴- پیاویکی خۆش دەوێت کەم و کۆریە شاراوھەکانى ئاشکرا نەکات ھەولبەدات لەبیری بباتەوھ .

۵- لە کاروبارەکانت راویژ بە خێزانەکەت بکە، بەتایبەتى لە کاروبارە سووکەکان، دەکریت لەگەڵت بېربکاتەوھە بریاریک دەربکەى وەیارمەتى بدە لەسەر وەرگرتنى بریار، گفتوگۆى لەگەڵدا بکە ئەگەر ھەلەت کرد ھەول مەدە گالته بەرایەکەى بکەیت ئەگەر ریک نەکەوت .

۶- ھێمن و لەسەرخۆبە لە فەرمانەکان و قەدەغەکراوھەکان، فەرمانەکانت بەراورد مەکە لەسەرى بە گەورەیی و بەرزى لەگەڵ ئەوھش جیاوازی نێوانتان رۆشنیری یان تەمەن بییت .

۷- شىۋازى نەرم لەگەلدا بەكارپەنە بە جۆرىك ھەست بە مېنەى خۇى بىكات واى دابنى
لە ھاورپىكەيت يان برادەرىكى كارت جىاۋازە .

۸- ھەموو پېداۋىستىيەكان لە خەرجكردن و لە كەل وپەلەكانى ناو مال و پېداۋىستىيەكانى
خىزانى بۆ دابىن بىكەن لېيىچىنەۋەى لەگەل دامەكە لە كاتىكدا ھىچت پېشكەش
نەكردوۋە كە يارمەتى بدات لە ئەرەكەكانى ۋەك خەرجى و كەل وپەل و ئامىرى تر، بە
ماناى پىاۋ داۋاى لە ژنەكەى نەكات ۋەك چىشتى بەتام يان شىرىن ۋەكو دراۋسى
يەكەيان يان خىزانى ھاورپىكەى، لە كاتىكدا ئەو ھىچى نىە لە ئامىرى كارەبايى يان
كەل و پەلە گونجاۋەكان بۆ كاركردن، كېشەكان سەرھەلەدەن سەبارەت بەو ھۆكارانە
بەبى ئەۋەى تاۋانى ئافرەتەكەى بېت .

۹- لە ھەندى كاتدا گالتەى لەگەلدا بىكە ۋەيارى لەگەل دابكە لەگەلدا پېبىكەنە، لەكاتى
ئامادەبوونتدا لەمال تەنھا پشۋودان و بېدەنگى نەبېت لە پېكەنېن، ۋەگالتەۋگەپ
لەگەل برادەرانى مەكە، لەكاتىكدا لە مال دەبېت چەلەنگ بە ۋەبە غېرەت و برىار
دەربە لە كەس قەبۇل مەكە لە سنورى دەرپىچىت، يان بېر لە گالتەجارى بىكاتەۋە ، ئەۋە
زولمىنىكى ئاشكرايە .

۱۰- بەشىك لەكاتەكەت بۆ ئەۋ بە وات لېنەكات كارەكەت كەمتەرخەمت بىكات لە تېكەل
بوونت لەگەلدا ۋاچاكترە بەشىك لە كات تەرخان بىكە بە كاركردن لەگەلدا بۆ ئەۋەى
ھەست بەنرخى خۇى بىكات، باگومان نەبات كە ئەۋ لە پلەى دوۋەمە يان پىاۋەكەى
گرنكى پېنادات تەنھا لەكاتى بەتالى نەبېت .

۱۱- پېى بلى خۇشم دەۋى بە ۋوشە يان بە كردار يان بە ھىما ۋەھەرۋەھا دەكرىت بە ھىما
بە رىگايەكى ناراستەۋخۇ پېى بلى زۆر پەرۋشم بۆت .

۱۲- لە ھەندىك ھەلۋىستدا دىارى پېشكەش بىكە، ئەگەرچى دىارىيەكەش رەمى بېت .

۱۳- چاۋدىرى توندوتىڭى ئافرەتەكەت بىكە لەتەندروستى و دەروونى، بەتايىبەتى لەۋ

کاتانه ی که باری ته ندروستی خراپه یان راریه وه : کاته کانی سووری مانگانه یان
کاته کانی بوونی کیشه یه ک کاره کان بیسه روبه ر ده بن، هه ولبده بۆ چاره سه رکردنی
کیشه کان .

۱۴- زالبه به سه ر هات و هاواره که ی وه ژۆر داواکاری له سه ر مه که، بزانه هه موو مرۆڤیک
هات و هاوار ده کات و هه لای سووکیش ده کات، هه ولبده چاو بنوقیتی له و جوړه
ناته واویانه .

۱۵- خۆت رزگار که له په شیوی، چونکه په شیوی داده نریت به دوژمنی به خته وه ری و له ناو
بردنی، هه رکه سیك له ناو شیواویدا بژییت به خته وه ری نابینی و کیشه زیاد ده کات،
عه قل ده شیوییت نایه لیت بیربکاته وه له چاره سه رکردنی کیشه کان .

۱۶- زوو تووړه مه به ، رزگار بوون له توره یی کاریکی قورسه، پیاوی ئاقله ندیش زوو
تووړه نابیت وه تووړه بوونیش زانابیت به سه ریدا، چونکه به خته وه ری لی تیکده دات و
ژیانی پرده بیت له ناخۆشی، بۆیه پیاوی به هیز نه وه نیه له سه ر خه لکی هاواریکات
به لکو نه و که سه یه خۆی ده گریت له کاتی تووړه بووندا .

۱۷- میړدیک نهران مه به، چونکه کهم زانین به لیها تووی ژیان به تاییه تی له ژیا نی
سیکسی نیوان ژن و میړد ده بیت هه ی رق لیبوونه وه دوولایه نه له نیوانیان، هه روه ها
ژیانی هاوسه ریتان به رده وام نابیت و ژن و میړد په ناده به نه به رلیک جودا بوونه وه، یان
هه ر هیچ نه بیت ژیا نی هاوسه ریان به خته وه ر نابیت .

نهیینهك له نهینه کانی به خته وهری هاوسه رگری

به خته وهری هاوسه رگری له مالتیک بارده کات کاتیک تیکه لاوی هه بیته له تیگه یشتندا،
یان هه له کردن له بیروباوه، یان زۆرجار کاتیک پیاوه که نازانیت به خته وهری هاوسه ری له
کوی یه وه چۆن به دهست دیت ؟

نایا پسپۆریه له ناماده کردنی خواردن ؟

یان جوانیه ؟

یان منداڵبوونه ؟

یان شتی دیکه یه ؟

ئه مه نمونه که بۆ ئافره تیکی به خته وه که ژیانیتی درێژی بردۆته سه ر له مالتیک کهوا
به خته وهری و سه رکه وتن تییدا پارێزراوه سه رباری روودانی زۆر له ره شه باو بوومه له رزه له گه ل
ئه وه ش توانیویه تی زال بیت به سه ریا و پارێزگاری ماله که ی بکات له هه موو خراپه یه ک .
کاتیک پرسیارم له و ئافره ته کرد ووتی : - به دهست هینان له سه ر به خته وهری هاوسه رگری
به دهستی ئافره ته، چونکه ئافره ته ده توانیت ماله که بکات به به شیک له به هه شت وه ده شتوانی
بیکات به به شیک له دۆزه خ .

نه لیتی : سامان، چونکه زۆر له ئافره ته ده و له مهنده کان هه نابه ساردن و میرده کانیان
له لایان رایان کردوون، وه نه مندالیش گه لیک له ئافره تان کورو کچیان بووه، له گه ل ئه وه ش
میرده کانیان ریسوایان ده کهن و خوشیان ناویت یان ته لاقیان ده ده ن .

وه زویش هه ن پسپۆرن له چیشته لینان، یه کیک له وانسه به درێژایی روژ چیشته ئاماده
ده کات له گه ل ئه مه ش سکالای خراپی مامه له ی میرده که ی ده کات وه که میش ریزی لی
ده نیته .

ئه ی نهینه که چی یه ؟ چی ده کهیت له کاتی روودانی کیشه وگرفت له گه ل میرده کهت ؟

ئافرىقەدەكى ۋوتى : كاتىك پىلادەكىم تۈرۈر دەپتە ئازاۋە دەپتە ۋە دەمار گىرژ دەپتە، مەن پەندە ۋە مە بەربى دەنگىيەكى تەۋا ۋە ھەمۇ رىزىك ، تەكايە پىدەنگ بەلگەلدا نەكى لە ئاۋر دانەۋەيدا بەلگەلجەريەۋە بىبىنە ئەگەر بە چاۋىش پىت .

- بۆچى لە ژۈرۈرەكە ناچىتە دەرۋە ؟

ۋوتى: نەكى.....چۈنكە ۋا گۇمان دەبات تۆلە بەرى رادەكەيت تۆش ناتەۋى گۆيت لىي بى، پىۋىستە پىدەنگ بىت ھەچى ۋوت ۋابكە تاۋەكۇ ھىمە دەپتەۋە پاشان پىي دەلىم: ئايا كۆتايى پى ھات ؟ پاشان دەرۋەچەم چۈنكە ئەۋ ماندوۋ بوۋە پىۋىستى بە پشودان ھەيە پاش ئاخافتن ۋ ھاۋاركدن، ۋە لە ژۈرۈرەكە دەرۋە ئىش ۋكارەكانى ناۋمال ۋ كارۋىارى مندالەكانم تەۋا دەرۋە، ئەمىش بە تەنبا دەمىتتەۋە چۈنكە شەكەت ۋ ماندوۋ بوۋە لەسەر ئەۋ شەرى كەۋا بەرپاى كىر .

چى دەكەيت، ئايا پەنا دەپتە بەر شىۋازى قسەنەكدن لەگەلدا بۆ ماۋە چەند رۆژىك يان ھەفتەيەك ؟

نەخىر، نەكەيت چۈنكە ئەۋ نەرىتە خراپە چەكىكى دوۋ روۋە، كاتىك دوۋ ھەفتە قسە لەگەل پىلادەكەت ناكەيت ئەۋ لەسەرەتادا لەسەرى قورس دەپتە، ھەۋل دەدات قسەت لەگەلدا بىكات يان لىت نىزىك بىكەۋىتەۋە، بەلام پاش چەند رۆژىك رادىت لەسەرى، چۈنكە ئەگەر يەك ھەفتە قسەت لەگەلدا نەكد ئەۋ دوۋ ھەفتە قسەت لەگەلدا ناكات، پىۋىستە لەسەرت بىگەرىتەۋە لاي چۈنكە تۆ ئەۋ ھەۋايە ھەلى دەمىتتە، ۋە ئەۋ ئاۋەكى دەخۋاتەۋە، دەست بەردارى نايتت بىبە بە ھەۋايەكى نەرم، نەكى بىتەبايەكى توند .

- كەۋاتە پاشان چى دەكەيت ؟

پاش دوۋ كاتىمىر يان زىاتر پەرداخىك شەرىت يان فەنجانىك قاۋە بۆ دادەنىم، ۋە پىي دەلىم: - فەرمۇ بىخۆرەۋە، چۈنكە ئەۋ پىۋىستى پىيەتى، ۋە بەشىۋەيەكى ئاسايى تەۋاۋى دەكەم .

وه سوورده بیټ له سهر پرسیار کردم : ئایا تۆ تووره بویت ؟
ده لیم : نه خیر، سه بارهت به قسه رهقه کانی داوای لیبووردن ده کات و گوی له قسه ی جوان
راده گریټ .

— ئایا باوهر به لیبووردن و قسه خوشه کانی ده کهیت ؟
به لئی..... چونکه من باوهر به خۆم ده کهم و ههست به کهم و کووری ناکهم .
— ئایا له منت دهوی باوهر به قسه کهی بهیانی که نهو توورهیه وه درۆ کردنه کهی که نهو
هینمه ؟

— پیاوه که پیتی ده لیت : به کهرامهتی تۆ ؟
— ئافره ته که ده لیت : کامه کهرامهت ؟
— کهرامهتی تۆ، ئایا باوهر به هیچ وشهیه کی بریندار ناکهیت له مرۆڤیکی تووره،
باوهر به قسه کهی بهیانی کاتیك هیمن ده بیټ ،
یه کسه ر لیتی ده بوورم : چونکه من هه موو جنیوه کانم له بیر چوو، درکم کرد به گرنگی
گویی گرتن له قسه ی سوود به خش .

— وه به کورتی، نهوانه ی پیشتر رویدا ده کریټ بلیم نهیانی به خته وه ری هاوسه رگیری نه
قلی ئافره ته وه به ستنه وه ی نهو به خته وه ریه ش زمانه که یه تی، به لام نهیانی ماندوو بوون و
هیلاکی نهو یه له بۆسه دابیت وه له روانگه بوه ستیت بۆ هه له کان، یان چوونی تووره یی بۆ
ناو ده روون یان وه سوه سه کانی شهیتان که جیاوازی سووک گه و ره ده کات، ماله که ده گۆریټ بۆ
بازنه یه کی مملانیټی و کوټایی یه کهی جیا بوونه وه ده بیټ .

ئەرگەكانى ئافرەت لى چاندنى بەختەۋەرى ھاۋسەرگىرىدا

بۆلگەن ۋە مىردىك رۆللىكى بىرەتتى ھەيە لى چاندنى تۆۋى بەختەۋەرى ھاۋسەرگىرى، زۆر لى تويۇنەۋە راۋ پىشنىارەكان دا ھاتوۋە بۆلگەن ھەريەكە لى ۋە مىرد لى دروست كىرى مالىك لى خۇشەۋىستى ۋە شادى دا بۇت .

ۋە دىكتور (جۇن جەرايى) ھىماي كىردۈۋە بۆلگەن ھەلۋىست كە ئافرەت دەتوانىت بۆلگەن زىياتر نىك بولۇنەۋە لى ھاۋسەرگەكى بەرھەم بېيىت :

۱- ھەلەيەكى نەجامدا، ھىچ نامۆزگارىيەكى بۆلگەن پىشكەش نەكرد، ۋە پىي نەۋوت: ئەي پىم نەۋوتى ؟

۲- ھىۋاي نەما لى جى بەجى كىرى كە بەتەما بولۇپ بە دەستى بېيى، ۋە سەرزەشتى نەكرد .

۳- لى بىرى چوۋ ئەۋ شەي داۋات كىردۈۋە بۆلگەن نامادە بىكات، ئافرەتەكە ۋوتى : خىراپ نىيە، بە يارمەتتە بىيىنى نامادە بىكە، ئەمە قەدەرى خۋايە ئەۋەي بىيەت دىكات .

۴- ئەگەر بىرىندارت كىرد بەبى مەبەست، ۋە ھۆكارى بىرىندارەكەي تىگەشت، داۋاي لىبۇردن دەكات، ۋە خۇشەۋىستى پى دەبەخشىت كە پىۋىستىتى ، ۋە چاكتىن شىۋاز خۇشى دەۋىت .

۵- داۋاي يارمەتتە لى مىردەكەت كىرد بەلەم بەرپەرچى دايەۋە لىبەر ھەندىك كارى تايىبەتتى، تۆ بەرامبەرى مەۋەستەۋە لىسەر ھەمۇ شىتىكى گەرەۋ بچوۋ .

۶- ئەگەر داۋاي پۇزىشى كىرد لى ھەلەيەك، پۇزىشەكەي قەبول بىكە بە خۇشەۋىستى ۋە لىبۇردن .

۷- كاتىك داۋاي يارمەتتى لىكرد رازى بولۇ ئەۋە بە رويەكى خۇش دەمىنەۋە .

۸- كاتىك پاش شەركىردن لىگەلدا ئاشت بولۇۋە، ۋە ھەندىك خىزمەتتى بچوۋكى پىشكەش دەكات، خىزمەتەكە قەبول بىكە رىزى بىگەرە خۇت سوك مەكە .

- ۹- به خته وه ریه که ی دهرده خات به گهرانه وه ی پیاوه که ی بۆ ماله وه، به که م و کوری یان کیشه کانی له که لیدا ده ست پی مه که .
- ۱۰- ناثومید بوو له چیشته خانه یان شوینی دانیشتن که وا ئافره ته که ی برد بۆ ئه وه ی، وا دهرده که ویت که رازی نیه به روو خۆشی و به زهرده خه نه .
- ۱۱- هیما بکه به هه ست و هۆشی به ریگیه کی نه رم و نیان، به بی گله یی یان به رپه رچدانه وه یان ناثومید بوون

ئه رکه کانی پیاو له چاندنی به خته وه ری هاوسه رگیریدا

به خته وه ری نا کریت ته نها بۆ که سیك پی ت پی ت، هه روه ها نا کریت به خته وه ری هاوسه ری بی ت مه گه ر هاوکاری هه ردوولا پی ت له سه رچاندن و چاودی ری، له و ری ره ودا هه ندیک نامۆزگاری هه یه ده کریت پیاو له سه ر مه به ستی خۆشه ویستی له لایه ن هاویه شه که ی زۆری ده ست که ویت .

هه روه ها دکتۆر (جۆن) کۆمه لیک بیرکردنه وه و پێشنیار ده کات بۆ پیاوه که وه ک نه مه ی خواره وه : -

- ۱- کاتی گه رانه وه ت بۆ مال، یه که مجار ته نها به دوای نه ودا بگه ری پێش هه موو شتیك
- ۲- به ووردی له خیزانه که ت به رسه چۆنی به سه ر بردووه، نه مه نیشانه یه بۆ زانینت به و پلانه ی رۆژه که ی تی دا به سه ر بردووه (چی له تۆ روویداوه له م رۆژه دا؟ ئایا چی تازه ت له به ر ده ستدایه ؟) .
- ۳- له سه ر ده قه کان مه شق بکه وه په رسیاره کانیش له کاتی خۆی ئاراسته ی بکه .
- ۴- به ره نگاری ئاره زووه کانی خۆت بکه له چاره سه رکردنی کیشه کانی، جیا له وه ش هاوسۆز به له که لیدا .
- ۵- خیزانه که ت ماچ بکه له کاتی ده رجوونیشته خواحافیزی لی بکه .

- ۶- رۆژى چوار جار دەستى لە مىلى بىكەو لە باۋەشى بىگرە .
- ۷- سوپاسى بىكە كاتىك كارىكت بۇ جى بەجى دەكات .
- ۸- كاتىك خواردنت بۇ دادەنىت ستايشى لىنانه كەى بىكە .
- ۹- جار جارسەرسوپمانى خۆت بۇ روخسارى دەربىرە .
- ۱۰- ھەر ھىچ نەبىت رۆژى دوو جار پىيى بلى : خۆشم دەۋىي .
- ۱۱- كەل ۋەلەكانت لە شوپىنىكى دروست دابنى، چاۋەرى مەكە ئەو بەو كارە ھەلسى، يان سەرزەنشتى بىكەى لە كەمتەرخەمىيە كەى، بەلام دەكرىت بەبىرى بەينىتەۋە .
- ۱۲- ئەگەر رۆژىك ماندوو بىت يان سەرقال بىت و داۋاى يارمەتت لىبكا پىۋىستە لە جياتى ئەو ھەندىك ئىش و كار بىكەيت، ۋەك: ئامادە كەردنى مىندالەكان بۇ قوتابخانە، يان رىكخستنى ژوورى نوست يان ئامادە كەردنى خواردنى ئىۋارە .
- ۱۳- پىكەۋە دەرىچن بۇ شوپىنى باخچەو ھەۋانەۋە، ئەگەر بۇ كاتىكى كەمىش بىت بەبى مىندال بىردن .
- ۱۴- لەسەر كار پەيۋەندى پىۋەبىكەو لە ھەۋالى پىرسە، يان بەشدارى لە گەلدا بىكە لە كارىك، يان پىيى بلى من تۆم خۆش دەۋىت .
- ۱۵- بىست خولەك بىبەخشە لەسەر سەرنىچدان بى ئەۋەى بەپەلە بىت لە فەرمانت، يان خۆت بە كارىك خەرىك بىكەيت ۋەك خۆپىندەۋەى رۆژنامە .
- ۱۶- كاتىك قسەت لە گەلدا دەكات رۆژنامە كە لە دەستت بىگرە، يان تەلە فزىۋنەكە داىخە تەۋاۋ سەرنىجى بۇ راگرەو تەماشاش بىكە .
- ۱۷- ھەندى جار دەستى لىبەدە كاتىك قسەى لە گەلدا دەكەيت .
- ۱۸- پىش ئەۋەى دەرىچىت پىرسىارى لىبىكە لەۋەى ئارەزوۋى ھەيە لە گەل خۆت ئامادەى بىكەيت ۋە ئامادە كەردنەكە لە بىرنەكەيت .
- ۱۹- ئەگەر دۋاكەۋىتت پەيۋەندى پىۋەبىكەو ھۆكارى دۋاكەۋىتنەكەتى بەدرى .

۲۰- کاتیك سه فهر ده كهیت بۆ ده ره وهی شار، په یوه ندی پتوه بکه کهوا به سه لامه تی گه یشتییه شوینی مه به ست، وه ژماره ی ته له فۆنی خۆتی بۆ به جیبه یله تاوه کو په یوه ندیت پتوه بکات .

۲۱- کاتیك سه فهر ده كهیت هه والی بده ری چهند ده خایه نیت .

۲۲- پیلانی ده رچوونت له گه لیدا پیتش چهند رۆژیک دابریژه، نهك چاوه ری بکهیت تاوه کو رۆژی پشوو نینجا پیی بلی ی چی بکهین .

۲۳- پیدهنگ به له کاتی دواکه وتنی خیزانه کهت کاتیك نامادهن بۆ ده رچوون، یان گۆرینی جل و بهرگه کان زیاتر له جاریك .

۲۴- هاوسۆز به له هه ست ونهستی کاتیك هه ست به دلتهنگی ده کات .

۲۵- لیستیکی ژماره بنوسه له وشتانه ی که دهیه ویت دابینی بکهیت له چیشتهخانه دابنی، کاتیك کاریکی به تال له بهرده ست دابو، شته گرنگه کان دابین بکهو مه هیله زۆر دوابکه ویت .

۲۶- جار جار دیاریه کی بچوکی بۆ بهینه وه وهك : چهپکه گۆلیك یان پاکه تیك چوکلیت، یان هه ر شتیکی ساده که تهو سات نه بوو بیکریت .

۲۷- کاتیك نه خوش ده که ویت پرسیاری نه خوشیه که ی لیبکهو وه کاتی دهرمانه کانی بیر بهینه وه .

۲۸- بۆنه تایبه تیه کانت له بیریت، وهك : جه ژنی هاوسه رگری و جه ژنی له دایک بوون، له لای خۆت بنوسه تاكو له بیرنه کهیت .

۲۹- وازی لیپینه بابزانیت ده ته ویت دهریجیت یان بجه ویت .

۳۰- پیکه وه ناماده بن بۆ خهوتن، له هه مان کاتیش برۆنه سه ر سیسه مه که .

۳۱- کاتیك داوای یارمه تیت لیده کات، به بوون و به نه بوون وه لامی بده ره وه بی ته وه ی سه رکۆنه ی بکهیت یان هه ستبکات تهو هه له یه، چونکه تهو داوای یارمه تی لیکردووی .

- ۳۲- تەگەر ھەستىت بريندار كرد، ھەندىك سۆزى بدەرى، پىيى بلى (ببوره چونكه من تۆم بريندار كرد) دوايى بىدەنگ بە ۋازى لىبىنە ھەست بە تىگەيشتنەكەت دەكات .
- ۳۳- كاتىك ھەست دەكەيت ھەزەت لىيە لە ھەندىك كات دووركەويتەۋە، لىيىگەرى با دلنىايىت كە تۆ دەگەرىتەۋە، يان پىيىستىت بە ھەندىك كات ھەيە بۇ بىر كەرنەۋە .
- ۳۴- كاتىك ھىمەن دەبىتەۋە دەگەرىتەۋە، بەرىزەۋە قسەبەكە لە ۋەي بىزارى كەردوۋى، بەبى سەرزەنشت كردن، ئەمەش دەبىتە ھۆي ئەۋەي ھەردەم پەشىۋە نەبىت .

تەنھا بۇ ئافرەتان : چۈن خۇشەۋىستى و دلى پىاۋەكەت بەند دەكەيت؟

زۆر ئافرەت ھەلۋەدەن دەست بەسەر دلى پىاۋەكانى دابگرن بە رىگاكانى باش يان بە شىۋازدكانى بى سود، بىكەيەكى باش و شىۋازىكى ھەلە، ھىچ چىرۆكىكى راستەقىنە نىيە نىشانە بكات بۇ ئەۋ ھەلۋىستە كەۋا زۆر لە ئافرەتان دووبارەي دەكەنەۋە .

بەتايىبەتى لە شوپنە فۆلكلورىيەكان و گوندەكان ، لە گوندىك ئافرەتلىك ھاتە لاي زانايەك ئافرەتەكە ئەۋەي بە جادووگەر دادەنا، داۋاي لى كرد كاريكى جادوۋى بۇ بكات ھەرچەندە مىردەكەشى زۆرى خۇش دەۋىت خۇشەۋىستىيەك كە ھىچ ئافرەتلىك ئەۋەندە خۇش نەۋىستراۋە .

لەبەر ئەۋەي زاناۋ شارەزا بوۋ لەۋ بوارەدا بە ئافرەتەكەي ووت: تۆ داۋاي شىتەك دەكەيت كە ئەۋە سانا نىيە، داۋاي شىتەكى زۆر گەرەت كەردوۋە .

زاناكە ووتى: ئايا تۆ ئامادەيت خەرجى ئەم كارە بدەيت ؟

ئافرەتەكە ووتى: بەلى

پىيى ووت: ئەم كارە تەۋاۋ نايىت مەگەر موۋىيەك لە مىلى شىر ئامادەبەكەيت .

ووتى : شىر ؟

ووتى: بەلى .

ئافره ته که ووتی : جا چۆن ده توانم ئەمه بکه، شیر ئاژه ئێکی درنده یه و دلنیانیم له کوشتنم ؟ ئایا ریگایه کی دیکه ی ئاسانتر یان زیاتر ئاسایش نیه ؟

زاناکه ووتی : ناکریت ئەمهت بۆ ته وای بیت که ناتەوێت خو شه ویستی پیاوه کهت ته نهها به مه یان رازی بکهیت، ئەگەر بیرت کرده وه ریگایه کی دیکه ی گونجاو هه یه بۆ به دهست هینانی ناما نجه کهت .

ئافره ته که رویشته له خه یالێکی توند دابوو بیری ده کرده وه له چۆنیه تی به دهست هینانی مووه داوا کراوه که .

راویژی به که سینک کرد که بروای پیتی هه بوو پیتی ووت: شیر په لامار نادات ته نهها ئەگەر برسی بیت، وه پێویسته تیری بکهیت تاوه کو له شەری دلنیا بیت .

نامۆزگاریه کی وه رگرت و رویشته بۆ دارستانێکی نزیک، دهستی پیکرد به فریدانی پارچه گوشت بۆ شیر که وه دوورده که و ته وه، به رده وای بوو له فریدانی گوشت و شیریش هۆگری بوو . له هه موو جارێک تۆزێک له شیر که نزیک ده که و ته وه تاوای لیها ت شیر له پشتی پالی ده داوه وه گومانی له وه دانه بوو که خو شی ده ویت، دهستی به سه ری شیر که داده هیناو وه دهستی له پرچی وه رده داو دهستی له ملی کرد .

به لام شیر که له و چیژ وه رگرتن و هتور بوونه وه یه دا دلگران نه بوو ئەگەر ئافره ته که موویه ک له ملی شیر که ببات به هیواشی .

کاتی که موویه کی شیر که دهستی کهوت و په له ی کرد بۆ لای زاناکه که وای دانابوو جادوو گه ره مووه که ی دایی و خو شی ده روونی پر کرد بوو، که نهو دهستی ده گری به سه ر دلی میرده که ی تاهه تایه .

کاتی که زاناکه مووه که ی بیینی لیتی پرسی : چیت کرد تا کو توانیت ئەم مووه دهسته که وێ ؟

پیلانی که و ی کردنی شیر که ی بۆ باسکرد، کورتی کرده وه له زانیینی چوونه ناو دلی

شېئىرەكە يەكەن مەيدان پاشان بەردەۋام بىر ۋە ئارامى گەرت لەسەر ئەمە تاۋەكۈ گەشەتە
لېكەندەۋەي بەرھەمەكە :

ھەروەھا زاناکە لېي پەرسى : ئەي ھەۋار.....مېردەكەت زىاتەر دېندە تەرنىيە لە شېئىر،
چېت لەگەل شېئىرەكە كەرد ئاۋاش لەگەل مېردەكەت بىكە دەيگەيتە مۇلكى خۇت، زانېت چۈن
دەچىتە ناۋ دلى، بىرسيەتە تېرىكە كەرى لى دەكەيت .

ئەم باسە تەنھە لەسەر ۋەن جىگىرنەيىت بەلگەلە ۋەنەيە لەسەر پىۋەش دەتۋانى
كەرىگەرى ھەيىت لەسەر دلى خېزانى خۇي بە گەران بە دۋاي لايەنەكانى كەۋا خۇشى دەۋىت،
ۋەئەۋ شىۋازانەي كە چاكتەن، ۋە ھېمە بىكەت بۆ ھەستە ۋە سۆزى، ئەمەش دەيىتە بەختەۋەرى
ھەۋسەرگىرى، پەيۋەندىيەكە ھەۋبەش، يان بىنەيەك پىۋەستى بە ھەۋكەرى ۋە پەيۋەندى ۋە
يەكەرتەن ھەيە تاۋەكۈ بىتۋانىت بەرگەرى رەشەباكانى ۋەن بىكەت.

ئىستە .....

باسى سى لە تەيىبە تەندىيە پۈزەتەيەكانى ھەۋبەشى ۋەن بىكە :

۱- .....

۲- .....

۳- .....

كەتەك كەشەيەك لە نىۋانتان رۈۋەدەت ئەۋ پۈزە تەشانە بىر خۇت بەيىنەۋە پىش ئەۋەي
ئەنجامەكانى كەشەۋ گەرت بەسەرتا زالىت .

قۇناغى دۈۋەم :

باسى سى لە تەيىبە تەندىيە نىگەتەيەكان لە دەرۋەنى خۇت بىكە ۋە كەرىگەرى ھەيىت
لەسەر پەيۋەندى خېزانى .

۱- .....

۲- .....

۳- .....

ئىستى پىلاننىكى قۇناغى دابنى بۇ رزگار بوونت لەو تايىبە قەندىانە :

تايىبە قەندى نىگە تىش	ھۆكارە بىە كارھىنرا وەكان لە چارە سەر كىردنى	ئە و كاتەى كە پىئوستى تى	ئە نجامەكان

بىە كورتى

ئە وەى دەگە رىت بىە دواى بىەختە وەرى خىزانى پىئوستى لە دەروونى خۆى بىە دەستى بىەنى
بىە ژمارە بىە تايىبە قەندى لە وانە : بوونى دىئۆزى : پىداگىرى لەسەر گۆرىنى شىوازى ژيان
بىە ھەندىك ھەلئوستى رۆمانسى زىاد لە وەش بىە جوان كىردنى ھەندىك تايىبە قەندى ئەرىنى
كەوا خۇشەوئىستى نىوان ژن و مىرد بىەردە وام دەكات .

ھەروەھا ژيانى ھاسەرگىرى مەلماننى ناكۆكى نىە بۇ سەلماندىن لە بىەھىزىرىيان بىە لىكو
بىرىتىە لە پەيۋەندى گونجان لەگەل يەكتر پىئوستى بۇ يەكتر لە ھەندىك تايىبە قەندى خۇشەن تاوەكو
رەزابوونى لايەنى دىكەى لەسەر بىت .

لىرەدا دەگەينە بىەختە وەرى ھاسەرگىرى لەگەل زانىنى ھەموو ژن و مىردىك ئەركەكانى
بىەرامبەر ئەوى دىكە، ھەروەھا دەستكە وئىنى زۆر لە چالاكى و خەسلەتەكان كەوا يارمەتىدەدات
لەسەر ئەنجام گەياندىنى بىەختە وەرى بۇ لايەنەكەى دىكە، دەبىت ھەرىكەيان فىزىن چۆن دەست
بىەسەر دلى ئەوئىردا دەگرى، ئىنجا خۇشەوئىستى دىتەدى، وەدلىنەواىى گىشتگىر دەبىت بۇ
بىەختە وەرى مال، بىەلكو بۇ كۆمەلگاش .

خۆت تاقیبکه ره وه

ئه مه ی خواره وه کۆمه لێک به ندن پێویسته هه لسی جیبه جییان بکه یت له سه ر خۆت ئه گه ر رێککه وتی له سه ری به ته واوی نیشانه ی (به لێ) له ژێر هه لێژاردنه که دابنێ، ئه گه ر پاپا بوویت ئه وا نیشانه ی (هه ندی جار) له ژێر هه لێژاردنه که دابنێ، وه ئه گه ر رێکنه که وتی ئه وا نیشانه ی (نه خێر) له ژێر هه لێژاردنه که دابنێ .

ژ	به ش	به لێ	هه ندی جار	نه خێر
۱	ئایا ئاماژه که ت ده زانی ت له ژیا نی هاو سه ریت ؟			
۲	ئایا سوور ده بیت له سه ر گه شه پێدانی خۆت له رۆشن بیری هاو سه ری ؟			
۳	ئایا رێژ له هاو به شی ژیا نت ده گ ریت ؟			
۴	ئایا مافه کانی خۆت ده زانی به ره و رووی هاو به شی ژیا نت ؟			
۵	ئایا کۆسپ وته گه ره کانی به خته وه ری هاو سه رگیری ده زانی ؟			
۶	ئایا هاو کاری ژیا نت یار مه تیت ده دا له سه ر جی به جی کردنی ئه رکه کانی ؟			
۷	ئایا ئارام ده گ ریت له سه ر هه لکه کانی هاو به شی ژیا نت ؟			
۸	ئایا پێدا گیری ده که یت له سه ر زیاد کردنی خۆ شه ویستی و نزیک بوونه وه له نیا و ئاتاندا ؟			
۹	ئایا هه ست به رازی بوون ده که یت له ژیا نی هاو سه ریت ؟			
۱۰	ئایا پێدا گیری له سه ر به ده ست هی نا نی به خته وه ری ده که یت بۆ هاو به شی ژیا نت ؟			

ھەلسەنگاندن

ئەگەر ۋەلامەكەت بە (بەلى) بوۋ ئەۋا دوو پلە بەدەست دەھىنى، ئەگەر ھەلبۇاردنەكەت بە ۋەلامى (ھەندى جار) بوۋ ئەۋا يەك پلە بەدەست دەھىنىت ئەگەر ھەلبۇاردنەكەت بە ۋەلامى (نەخىر) بوۋ ئەۋا ھىچ بەدەست ناھىنىت .

دەكرىت خۆت ھەلسەنگىنىت ۋەك ئەمەى خوارەۋە :

پلە	دۇخەكە
لە ۴ — ۵ پلە	تۆ نازانىت ماناى ژيانى ھاۋسەرگىرى، ۋەلەگەل تەكنىكىاتەكانى ناڭىت .
لە ۵ — ۱۰ پلە	تۆ لەسەر يەكەم رىڭگاي ژيانى ھاۋسەرگىرى سەرکەۋتوۋىي، پىۋىستىت بە زانىارى زياترە .
لە ۱۱ — ۱۵ پلە	تۆ لەسەر رىڭگا دەرۋىت، لەگەل ئەۋەش كۆسەپ وتەگەرە ھەيە بە پىڭەيشتىنى بەختىارى ھاۋسەرگىرى .
لە ۱۶ — ۲۰ پلە	تۆ شايسەى ئەۋەيت ھەنگاۋ بىنىت لەسەر رىڭگاي بەختەۋەرى ھاۋسەرگىرى، ۋە پىۋىستە بەردەۋام بىست، ۋە بىگوازىتەۋە بۆ ھەنگاۋى داھاتوۋ .

بهشی حه و ته م

زالبوون به سه ر کیشه کانی ژيانی هاوسه رگيری

- ريخوش کردن

- بنچينه کانی شيکردنه وهی کیشه کانی خيزان .

- زالبوون به سه ر قايرؤسه کانی ژيانی هاوسه ری .

- تووره بوون دوژمنی به خته وهی هاوسه رگيری و کوشنده يه .

- کیشه ی ده ست به سه رداگرتنی يه کيک له ژن وميړد بو رای نه ويتر .

- کیشه ی زوربلی نه گونجاو له يه کيک له ژن وميړد .

- کیشه ی خوبه دهسته وه نه دان له لايه ن نافره ته وه .

- ره خنه ی به رده وام .

- شيوازی ورووژانندن له يه کيک له ژن وميړد .

- سووک ته ماشا کردن بو هاوبه شی ژيان .

- تينه گه يشتن به مافه کانی هاوبه ش له نيوان ژن وميړد .

- شاردنه وهی نه ينيه کان .

- ده ستخستن له کاروباری تاييه تی .

- بيژاری و روتيني له ژيانی هاوسه رگيری .

- هه ستکردن به نانوميدي له نيوان ژن وميړد .

- داهات و جياوازی له سه رف کردندا .

- کیشه ی نه نته رنييت و هوکاره کانی راگه يانندن .

- به کورتی .

- خوت تاقيبکه ره وه .

رېخۇش كىردن

لە گەل سوربوون لەسەر بەدېھىننى بەختە وەربوونى ھەندىك كۆسپ ھەيە
كەسەكە قەدەغە دەكات لە بەدېھىننى ئەو بەختە وەربوونى لەسەر باشتىن شىۋە .
ھەروەھا ئەم كارە پىۋىستى بە دەستپىشكەرى ھەيە لە ھەموو مەۋقەئىكى ئاقلمەند بۇ
وەستان لەسەر ئەم كۆسپانە، ۋەزائىبوون بەسەرىدا بە ھەموو ھۆكارو رېگايەك:
نەزانىن بە زۆرى لە نەرىنىيەكانە كەوا كارەكاتە سەر ژيانى ھەسەرگىرى، يان
دوورخستىنەۋەى ژن و مىرد بۇ بەختە وەربوونى ھەسەرگىرى، بۇيە ژن و مىرد پىۋىستە چاكتىن
رېگا بزىنن لە رووبەروو بوونەۋەى كېشەكان پىش روودانى.

بىچىنەيىيەكانى شىكار كىردى كېشەكانى ھەسەرگىرى

پىش ئەۋەى بىكەۋىتە ناو كېشەكانى ھەسەرگىرى جارىكى تر بە بىرت دەھىنەۋە كە
خۇپاراستن باشتە لە چارەسەر كىردن، ئەگەر كېشە بەكردار روويدا بزىنە كە مامەلە كىردن
لە كېشەكان پىۋىستى بە مەشق و پىپۇرى ھەيە تاۋەكو كېشەكان بەبى گىروگرفت وزىان
چارەسەرىكىن .

ئەمەى خوارەۋە گىرگىرتىن بىچىنەيىيەكانن بۇ چارەسەر كىردى كېشەكانى خىزان :-

۱- گەۋرە نە كىردى كېشەكان

ھەندىك شىت و شەيدان و مەترسى دەخەنەۋە لە گەۋرە كىردى كېشەكان، كاتىك
كىشەيەك روودەدات لەناو خىزان ئەوان گەۋرەى دەكەن، ۋە دەگۆرىت بۇ ئارىشەيەكى گەۋرە
لە ژيانىندا، ناتوان ھەرسى بىكەن لە گەل نىك و دوور قسەدەكەن، ئىش و كاريان دەبىتتە ئەم
كارە، تەنھا ئەو رېگايە لە مامەلە كىردن لە كېشەكان ھەلۋىستەكان ئالۋىزىر دەكات، ۋەك

ئەۋە وايە بەنزىن بە ناگردا بکات .

ئېمە دەبىت زياتر ژيرو يەكتر گرېن لە کاتى روودانى تەنگژەكان، پىۋىست ناکات گەورەى بکەين، ۋە ھېچ ھېكمەتېشى تېدانىيە بە نەزانى كەمتەرخەمى بکەين، چونكە ئەۋەش دەبىتسە ھۆى كەلەكە بوونى دۆخەكە لە پەيوەندىيە كانى خىزانى .

۲-بەكارھېنانى ھۆيەكانى گىفتوگۆ لە چارەسەرکردنى كېشەكان

تېگەيشتن لە نىۋان ژن و مىرد ئالۋزترىن كېشە دەتۈنپىتسەۋە، ۋە بەكارھېنانى ئەقلى سارد زامن كردنە بە كوژاندنەۋەى خرابترىن جىاۋازىيەكان، ۋە ھەموو مەۋقەيىكى راست گىفتوگۆيەكى چاك بەكاردەھىنى، ۋە شىۋازى ھېمناۋە ھاۋارکردن و جىۋودان و دەمارگىرى و ووروزاندن كەم دەكاتەۋە .

۳-دىارى كردنى كاتى گىفتوگۆ

بە دلىيايىيەۋە ھەموو كاتىك ناكىت گونجاۋ بىت بۇ گىفتوگۆ كردن و تېگەيشتن لە چارەسەرکردنى كېشە، ۋە ھەموو شۈبىنىكىش ئامادە نىيە بۇ گۆرىنەۋەى بىرو رايەكان و كردنەۋەى كېشەكان، بەلكو پىۋىستە لەسەر ژن و مىرد كات و شۈبىنىكى گونجاۋ ھەلۋىژىرن . ھېچ گونجاۋ نىيە ژن داۋاي كردنەۋەى گىفتوگۆ بکات لە كېشە پاش ھاتنەۋەى مىردەكەى راستەۋخۇ لە ئىش و كار، كاتىك پىۋىستى بە پشودان ھەيە، ۋە ھېچ ھېكمەتى تېدانىيە لەكاتى خەۋتن گىفتوگۆى لەگەل دابكەى يان لە كاتى روودانى كارەساتىك لە يەككىيان دا، بەلكو پىۋىستە ژن و مىرد تەگبىر بکەن بۇ دانانى رى و شۈبىنىكى گونجاۋو ھېمەن لە جىگايەك دورور لە مندالان، ترسان لەۋەى لە كۆنترۆل دەرېچىت .

۴- نەرمى و سىنگ فراۋانى

ھەردەم لە بىرمان بىت كە گفتوگۆ تىگەيشتن تەۋاۋ دەبىت لە نىۋان ژن ومىرد روۋە دوو ھاۋبەشى گىيانى بە گىيانى، نەك لە نىۋان دوو دوژمن، ۋە دەزگاي خىزانى داۋا لە ژن ومىرد دەكات زياتر دەست بە دلنەرمى بكن، بۆ يەكتەر لە مافى يەكتەر خۆشبن ، ۋە گويرايەلى خوداي مەزن و دلۇقان بكن .

۵- تىگەيشتىنى پىداۋىستىيەكانى لايەنى دىكە

خۆپەرستى زۆرجاران كەسەكان پالپىۋە دەنيت بۆ تاۋانباركردنى خەلكى تر، ۋە خۆ تەرىك كردن لە بەرپرسىيارەتى، بەلام حىكمەت لەۋەدايە لايەنى تر بە ويژدان بىت. خۆشى تاۋانبار بكات، جگە لە بىتۋان كردن و پاكايەتى خۆى، ۋە خۆى لە شويىنىكى تر دابىت چۈنكە كىشەى خىزان زۆرجار ھۆيەكەى تاك لايەنە، بەلكو ھەموو بەشداردەبن ھەرچەندە لە بنەمالەۋ خانەۋادەى جياۋاز بن، تاۋەكو نەروخىن لە دانانى سنورىك بۆ كىشەكە لە يەكەم كاردا ۋە پىۋىستە خۇمان دوورە پەريز نەكەين لە كىشەكەۋ لۆمەى لايەنىك نەكەين و گۆرەپانى خۇشان بىتۋان بكن، بەلكو پىۋىستە بە تازايانە و ژىرانە مامەلە لەگەل خۇمان بكنەين و چارەسەرى بنەرەتى بۆ بدۆزىنەۋە .

۶- برياردان بە گەرانەۋە بۇياسا

ھەندى كەس تەنھا سەرکەۋتن بۆ خۇيان دادەنن پشت بەستن بەۋەى كە لەكۆمەلگا دا ۋاباۋە لە راھىنان و داب ونەرەيت بە حوكمى كاريگەرى مىراتەكانى كۆمەلەيەتى كەۋا مافى ئافرەت رادەمالى: ژنى فلانەكەس لە ھىچ شتىك ياخى نايت، چۈنكە ئەۋ گەۋرەيە، ۋە ژنەكەشى ھىچ شتىك بەرامبەرى ناليت بۆچى تۆ ۋەكو ئەۋ نايت ؟ ۋە كىشەكانىش كۆتايى پىدەيت، بەلام برياردان بە حوكم و داب ونەرەيتە كۆمەلەيە تىە زۆردارەكان و پاشكەۋتوۋەكان كىشەى سەردەمى و وشىياري ئافرەت چارەسەرناكەن بە ماف و پىگەيشتىيان .

۷- له خواترسان

له سه مرۆڤ پێویسته لهو حاله تانه دا له خودا بترسی، به ییری بێتهوه که رۆژیک دادی خودای گه وه له پێرسینه وهی له گه لدا ده کات، نهو رزگاری نابیت له سزای خودا، نه گه ره نهو به درۆده له سه سه ره که وتنی به سه ره هاویه شه که ی هیئا نهوا که س ناتوانیت له رۆژی له پێرسینه وه سه ره که وتن به ده ست به یینی ته نها نهو که سه ی خودای گه وه بۆی ده نوی و پشتیوانی ده بیت له ژیا نی دنیادا، وه چاکه شی ده داته وه له رۆژی دوا یی .

خودای گه وه ده فهرموی ﴿وَلَا تُمْسِكُوهُنَّ ضِرَارًا لِّتَعْتَدُوا وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ وَلَا تَتَّخِذُوا آيَاتِ اللَّهِ هُزُوًا وَاذْكُرُوا لِلَّهِ عَلَيْكُمْ وَمَا أُنْزِلَ عَلَيْكُمْ مِّنَ الْكِتَابِ وَالْحِكْمَةِ يَعِظُكُمْ بِهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾ البقرة: ۲۳۱، واته: (مه یانه یلنه وه به نیشو نازاره وه بۆ نه وهی ده ست درێژی و سته میان لیبکه ن، هه ره که س نه وه بکات نهوا سته می له خۆی کردو وه، نه که ن ئایه ت و رینمووییه کانی خوا به گالته بگرن، یادی نازو نیعمه تی خوا بکه نه وه له سه رتان، هه ره ها یادی نهو شتانه بکه نه وه که له قورئاندا بۆتان ره وانه کراوه که پره له دانایی، له کاتی کدا نامۆزگاریتان ده کات به وانه وهول بدن خواناس و ئایین په ره ربین و چاکبزانن که: به راستی، خوا به هه موو شتی که زانایه)

۸- راویژگاری نیشانه ی حکمه ته :-

ناکریت هیچ که سیک داوا بکات که وا ده توانی گرنگی به هه موو شتی که بدات، وه نه وه به توانایه له سه ره چاره سه رکردنی گشت کیشه کان زۆر جارن مرۆڤ به نه زانی نه چیتته ناو کاره کانن وه هه ندیک وا لیک ده ده نه وه له که می شاره زاییه له مامه له کردن له گه ل کیشه کان .

له گه ل هه موو نه مانه دا وا چاکه ژن و میرد په نابیه نه بهر سوود وه رگرتن له راویژکردن به خرمان و پسپۆر لهو بواره دا، یان خاوه ن شاره زا نه وانه ی ده ست پاکن، وه پێویسته قه ده بکریت

لە فراوان بوونى كېشەكە و دەستخستنه ناو كېشەكە لەلايەن ھەر كەسك.

زالبوون بەسەر قايرۆسەكانى ژيانى ھاسەرگىرى

لە ژيانى ھاسەرىدا ژمارەيەك قايرۆس ھەيە، داۋا دەكرىت لە ژن و مېرد سوورين لەسەر بە كارھيئەنى بەرنامەى دژە قايرۆس بە بەردەوامى لەگەل پېداگىرى لەسەر نويبوونەۋەى و بە كارھيئەنى ھۆكارى نوي لە چارەسەر كىردنى ئەگەر بېنرا، ئەمەى خوارەۋە گىرنگىرىن قايرۆسەكانى ژيانى خىزانە، وەچۆن دەبىت خۆت بېارىزى و چارەسەرى بىكەى :-

قايرۆسى يەكەم: پەرۋشى

پەرۋشى لە ھەست جولاًۋەكانە كەۋا لە نيوان ژن و مېرد روودەدات، ھەندى جار وەكو سوتەمەنى بۇ خۆشەيىستى بە سودە، بەلام لە زۆرەى جارەن دەبىتە بۆمبايەكى تەۋقېت كراۋلە دروست كىردنى بە ختيارى خىزان، بەماناى لە وانەيە ژيان لە داھاتوۋا بگۆرىت بۆ دۆزەخ .

ھۆيەكانى پەرۋشى :-

- ۱- ئارەزوۋى دەست بەسەرداگىرتنى لايەنى دىكە و لەگەل رېزەگىرتن لە ھەست ونەستى .
- ۲- گومان كىردن بە ھاۋبەشى دىكە يان لە يەككە لە ھەلس و كەۋتەكانى .
- ۳- نەبوونى راشكاۋى لە نيوان ژن و مېرد .
- ۴- لووت بەرزى يەككە لە ھاۋبەشەكان رەۋشتەكانى خراپ بى بۆ ئەۋىتر يان وورۇژاندنى گومان لە لايەنەكەى دىكە .

-نامۆزگاريه كان بۇ خۇپاراستن و چارەسەرى :-

۱- رېزى سەرىستى و تايىپە تەندى ھاۋىيە شەكەت بىرگە تاۋەكو رېزى لە تايىپە تەندىيە كانت بىرگەيت .

۲- راشكاۋى تەۋاۋ، ۋەگفتوگۇ ھېمناۋە بابەتيانە دور لەخۇپەرستى .

۳- دورىكەوتنەۋە لە تېكەلېۋون بە پىيى توانا، بەتايىپەتى لە تواناى كەسىپكەدا بىت، چونكە دەپىتە ھۆى كىرەنەۋەى دەرگاي پەرۋشى .

قايرۇسى دوۋەم: درۆكردن

درۆكردن لە كېشەكانى رەۋشە ھەندى جار دەگاتە نەخۇشى يان ۋەكو دەلېن نەخۇشى درۆكردن، ۋەنەخۇشىش لە دەلىلى براۋىيە لەسەر لاۋازى كەسايەتى، يان دەپىتە دوۋبەرەكى و ئاۋاۋە، ئەگەر درۆ روۋيدا لە ژيانى ھاۋسەرېدا ئەمە نىشانەيەكى ترسناكە بۆ سەرەتايى نەمانى بىروا، يان ترس لە ئەۋىتر، يان ھەست نەكردن بە ئاسايش ۋەسەلامەتى، ھەموو ئەۋ نىشانانە تەنھا ھېمىيەكن لەسەر وونبۇنى رېگاي دروست بۆ بەختەۋەرى .

- ھۆيەكانى درۆكردن :

- ۱- ترسان لە سزا يان سەرزەنشت كىردن، يان دەرەكەۋتىنى بە روۋخسارىكى خراب .
- ۲- كەمتەرەخمى لە جىبەجى كىردىنى كارەكان يان ئەركەكان، بۆيە پەنادەباتە بەر لايەنىكى تر بۆ جىگىرتەۋەى كەم و كورىيەكە بە درۆكردن .
- ۳- ھەلاتن و روۋبەرۋە نەبۇنەۋە لەكاتى ھەلەو كەم و كورتى .

- نامۇزگارىيە كان بۆ خۇپاراستن و چارەسەرى :-

- ۱- فەرامۇشكىردىنى ھەلە سادەكان بۆ ھەردوۋ ھاۋىيە شەكە، تاۋەكو لايەنىك پەنانەبات بۆ درۆكردن لەسەر لايەنەكەى تر .

- ھۈيەكانى توندوتىژى :-

- ۱- سەركىشى و نارەزايى دەرىرىن و دەمەقالى ي ووروژاندن لە نيوان ھەردوولا، وە لايەنىك خۆى گەۋرەتر دەكات بەسەر لايەنەكەى تردا وەتوندوتىژى بەرپادەكات دژى ئەۋىتر .
- ۲- لاۋازى ھاۋبەشەكەى تىرو چەلەنگ نەبوونى، وادەكات لايەنەكەى تىر توندوتىژى بەكاربەيتنى دژى لاۋازەكە .
- ۳- نەبوونى گەۋگۆ لە نيوان ھەردوولا، يان وونبوونى رىژ لە يەكتىنان لە نيوانياندا، لەگەل ھەرجياۋازىەكى سادە سەرەتايەكە بۆ ئەنجامدانى توندوتىژى .

- نامۆزگاريهكان بۆ خۇپاراستن و چارەسەرى :-

- ۱- ھەردوولا سەبرو ئارام بگىرن، كۆلنەدان وليبوردەيى تاۋەكو گەۋگۆيەكە دەگاتە قەناعت لە نيوانياندا .
- ۲- بلاۋكردنەۋەى سۆزو دىنەۋايى لە نيوان ھەردوولا دابەتايىبەتى بەھىژ بەسەر لاۋازدا، وەلە پەيۋەندى ھاۋسەرىدا تىربوون دەبىت دلارامى و دىنەۋايى دەست دەكەۋىت و توندوتىژىش دورودەكەۋىتەۋە .
- ۳- راستگۆيى وراشكاۋى لە ھەموو بارەكاندا، تاۋەكو ھەلۋىستە ساردەكان كەلەكە نەبن لەسەرىەك، چونكە تىشكان و باركەۋتن دەبىتە سەرەتاي توندوتىژى .

قايرۇسى چۈرەم : خۇتىختىنى ھەلە لە لايەن خىزمەنەۋە :-

ژيانى ھاۋسەرگىرى باش و بەختەۋەرو لانەيەكى ھىمىن دەبىت كاتىك پىاۋ دەستى خىزمانى ھەلگرت لە ناۋ كاروبارى رۆژانەيدا، وە كاتىك بەلەمەكە بەيەك سەركردە دەروات، پىداگىرى دەكات لەسەر ۋەرگرتنى بىرارىە راۋىژو دادپەرۋەرى، بۆيە پىۋىست بە يارمەتيدەر ناكات لە بەرپەۋەردىنى بەلەمى ژيانى ھاۋسەرگىرى بەيەكىك ھەتا ئەگەر نىكتىن خىمىش بىت ئەگەر

- ۲- زانینی ئەرکه کان و بهرپر سیاره تیه کان بۆ ههردوولا وه جی به جی کردنیان به پیتی توانا.
- ۳- له کاتی روودانی ههله ساده کان نازیانه دانسی پیابنن، وه داوای به خشین بکهین راستگۆیانه بین جاریکی تر نه گهرینه وه سهر ئهم ههله .

فایروسی سییه م : توندوتیژی

به خته وهری خیزان پیویسته بۆ دلسوژی و بهزهیی پیاها تنه وه له نیوان ژن و میرد.

پیویستی به سۆزو لیبوردهیی ههیه، به لام ئه گهر ئه وه په یوه ندیه چووه ناو دلره قی و توندوتیژی، بزانه وه دارستانیك وایه به هیز لاواز ده خوات، توندوتیژی داده نریت به روو خاندنی به خته وهری خیزان، چونکه ماوهی نیوان په یوه ندی ژن و میرد زیاد ده کات، وه له نیوانیان دیواریک دروست ده کات له ترس دهیگه یه نیته رق لیبونه وه .

جیگای سهرسورمانه پیاو توندوتیژی دژی ژنه که ی بهرپاده کات له رۆژدا، وه به شه ویش داوای لیده کات وه لامی بداته وه بۆ په یوه ندی تایبه تی، جی سهرسورمانه ئه وه توندوتیژی نیستا پیاو دژی ژن ده یكات پیچه وانه بۆته وه، ئه مه ته نها بهرگۆی که وتن نیه، کاتیک گویت لیده بیته کیشه ی جیاواز ئه وه یه ژنه که توندوتیژی دژی میرده که ی بهرپاده کات، ئایا ماله که چون ده بیته وه چون پاپۆری ژیان ده روات و تیده په ری به ئه ندامانی خیزان بۆ چاکه و ناسایش له ناوه راستی ئه وه شه پۆله بهرزانه له توندوتیژی وه توندوتیژی دژ بهیه ک ؟

ههروه ها ئه گهر توندوتیژی له ده رگادا چووه ناو ئه ندامانی خیزان ئه وه به خته وهری له په نجه رده دا ده چیته ده ره وه، خو شه ویستی له هه موو شوینیك راده کات، وه ماله که ده بیته باز نه ی مملانی به هیز سهرده که ویت به سهر لاوازا .

پتویستیت بوو ده بی یارمه تی له خاوهن شاره زاو تایبه تمه ند وه گرگین به راویژکردن و هاوکاری نه گهر خزمیش بوو شهوا باشتره، به لام زۆر له کیشه کانی خیزان دهستیوه ردانیکی زۆرو هه له ههیه وه که م نه زمونیش کیشه کان زیاد ده کات و ده بیته سه ره تای راستی بۆ هه لاتنی به خته وه ری مال .

وه ده گۆریت به شهرو جیاوازی پاشان بازنه که فراوانتر ده بیته له چوارچیوهی کۆنترۆل دهرده چیت پاشان ماله که ویران ده کات له سه ره شه وه که سه ی که تیا به تی .

- هویه کانی دهست تیخستنی هه له له لایه ن خزمه وه :-

- ۱- دهرچوونی کیشه کانی تایبه تی بۆ دهره وهی مال به هۆکار یان به بی هۆ .
- ۲- سه ردانی زۆرکردنی خزمان و دهرچوون له گه لیاندا له سه ره درێژه پیدانی تایبه تی به بی بیانوو .
- ۳- هه سته کردنی هه ردوولا به بی هیژی وه نه بوونی توانا له سه ره چاره سه رکردنی کیشه کان.

- نامۆزگاریه کان بۆ خو پاراستن و چاره سه ری :-

- ۱- پاریزگاریکردن له سه ره نه یینی و تایبه تمه ندی په یوه ندی خیزان، که ده بیته سنوری مال .
- ۲- مامناوه ندی له سه ردانکردن، دهستیوه رنه دانی خزمان له کیشه کانیا ن یان دووزمانه کان له ناشکرا کردنی هه واله کان یان رووداوه کان .
- ۳- نه بوونی ده که کان بۆ شهوانه ی نامۆزگاری ده که ن بی شه زموون وزانیاری و پسپۆری رابردوو شه مه ش ده بیته روودانی زۆر کیشه له مالانی کراوه به رووی که سه کان .

فايرۇسى يېنىجەم : خۇپەرستى :-

ژيانى ھاسەرگىرى دروست كراو ھاسەر ھاو كارى و خۇشەويستى و بەزەيى، ھەموو ئەو كارانە پىويستى بە ئەركى بابەتيانە ھەيە و دوور لە خۇپەرستى لە ھەموو كاتەكان، بەلام ئەگەر خۇپەرست چوو ھەموو ئەو يەككە لە لايەنەكان سىروشتى يە ھەموو ھىسابى لايەنەكەي دىكە. پاشان دەيىتتە شەرو ئازاوە كەوا بەختە وەرى خىزان لە ژيانىان رەشەدە كاتەو .

ھۇيەكانى خۇپەرستى :-

- ۱- خۇشەويستى خود وەپەيەندىيەكان بە تىر كەردنى نەفسى خۇي بەبى رەچاوكەردنى پىداويستى كەسانى تر .
- ۲- ھەست نەكەردن بە بەرپرسيارەتى، وە وازەينان لە بەرپرسيارەتى خىزانى بە بيانوى ئەو ھى دەيەويىت پشووېدات، ھەتا ئەگەر ھەموو ھىسابى ھەيەشە ژيانىشى يىت .
- ۳- سەير كەردنى ھەلە بۇ بەختە وەرى ھەموو ئەو يە كاتىكى دىكەدا ئەو ھى بىيەويى دەيكات .

نامۆزگارىيەكان بۇ خۇپاراستن و چارە سەرى :-

- ۱- رىزگەردنى پىداويستى و ئارەزوو ھەموو لايەنى دىكە وەك چۆن پىداگىرى ھەموو ئارەزوو كەم دەكەم .
- ۲- ھاو كارى كەردن لە نىوان ھەردوولادا لە خۇشى و ناخۇشەكان .
- ۳- زانىنى تىگەيشتى بەختە وەرى راستەقەينە، و بەختە وەرىش تەنيا تىر كەردنى ئارەزوو ھەموو نىيە ھەموو ھىسابى خەلگى تر، بەلام بەختە وەرى بىرىتى يە لە رازى بوون بە قەزاو قەدەرى خوداى گەورە و مېھرىبان وە بىر تى بە كۆمەل نەك بە خۇپەرستى .

قايىرۇسى شەشەم : رۇدى يان رەزىلى

ژىيانى ھاوسەرگىرى بەخشىنىڭكى دوولايەنە، لايەنى تر ھەرچى ھەيىت دەيدات وە دەيىبە خىشەتە لايەنى دىكە، بە ئامانچى تىرکردنى ئەويتەر، وەلە روكنەكانى بەختە وەرى ھاوسەرگىرى پىيۈستە سەبروئاراميان ھەيىت لەسەر لايەنى دىكە لە كاتى لاوازى بۇ تىرکردنى لايەنەكەى تر، يان بەشەك لەسەرەكەكان يان جوان كاريەكان كە تواناي لەسەر نىيە . بەلام كىشەى راستەقىنە ئەوئەكەتەك يەكەك لەلەيەنەكان ھەست دەكات ئەوئەى ترئەوئەى پىيۈستىيەتى دايىنى كىرەو، لەھەمان كاتدا ئەوئەى تر بەخىلى پى دەباتن وە ھاوبەشى ژىيانى ھەست دەكات بە خىلى پىرەو، پاشان كىشەكان دەست پىدەكاتن دەيىتە ھۆيەكى راستە قىنە بۇ دەرچونى بەختە وەرى و جىگىرەبىونى لە مال .

ھۆيەكانى رەزىلى :

- ۱- ترسان لە ئازووقە و خەرج نەكردن .
- ۲- نەرىتى بۇ ماو و مىرات يان لاسايى كىرەنەو .
- ۳- خۇشەويستى پارە كۆكردەو ۋە رىق لىبۇنەو لە پارە خەرج كىرەن .

نامۆزگارىيەكان بۇ خۇپاراستن و چارەسەرى :

- ۱- ژن و مېرە بەبىرىان يىتەو ۋە دلىيابن كە ئازووقە بەدەستى خوداي گەورەو دلفانە وە كۆگەكانى كۆتايى نايىت .
- ۲- دەبى جىاوازى ھەيىت لە نىوان دەست بلاوى و خەرج كىرەن، تاوئەكەس لە رەزىلى رانەكات لەژىر ناوى ھەلاتن لە خەسلەتى دەست بلاوى .
- ۳- دەبى بزانرىت كەوا رەزىلى لە ھۆكارەكانى خەم و خەفەت و ھىلاكىيە، بە تايىيەتى ئەگەر بەخىوئەرى مال تواناي ھەيىت لەسەر خەرج كىرەن، ھەرۋەھا بەختە وەرىش ئەوئەى پارە مولكى من بىت نەك من مولكى پارە بىم .

فايرۇسى ھەۋتەم : بېزارى :-

ژيان بە خەسلەتتىكى گشتى پىيوستى بە نوپىۋونەۋە گۇرپانە لە رىيازى شىۋازى ژيان، ھەتا ئەگەر ھەمووشيان ھەر رابواردن بوپىت، ۋە ژيانى ھاسەرگىرى ھەندى جار دەپىتە ئەرگىكى جىگىر، ئەمەش دەپىتە جۆرىك لە بېزارى، بۇ ئەۋەى ژۇن و مىرد زال بن بەسەر ئەۋ گىرتە پىيوستە سووربن لەسەر نوپىۋونەۋە، ۋە داھىنانى ھۆكارەكان و شىۋازە نوپىيەكان ژيانى ھاسەرگىرى لە رىگايەكى تەسك و بېزارى دەباتە رىگايەكى بەختەۋەرى .

ھۆيەكانى بېزارى :-

- ۱- رۆتىنەكانى ژيانى رۆژانە بە بى نوپىۋونەۋە .
- ۲- ھەژارى بۇ ھۆكارەكان و چالاكى نوپى لە كاروبارى رۆژانەدا .
- ۳- كاتى بۇشايى زۇر، ۋە نەبوونى ئىش و كارىك بۇ خۇ خەرىك كىردن .

- نامۆزگارىيەكان بۇ خۇ پاراستن و چارەسەرى :-

- ۱- كۆشش كىردن بۇ نوپىۋونەۋە ھەتا لە ساكارترىن كاروبارى خىزانى .
- ۲- پىداگىرى لەسەر گۇرانكارى لە بەرنامەى رۆژانە، ۋە داكەناندىنى جىل و بەرگى نمونەيى سوود دەگەيەنىت بە كۆتايى ھىنان لە ساتەكانى بېزارى .
- ۳- بەسەربردنى كاتى بەتالى بە شتە بە سوودەكان و بىرى نوپى، لەۋانەيە ژۇن و مىرد لەسەرى كۆكبن يان ھەموو ئەندامانى خىزان .

فايرۇسى ھەشتەم : تەمەلى

ژيانى ھاسەرگىرى بەئەرك و بەرپرسىارەتى دادەنرىت، جىاكارى نىۋان كەسىك و كەسىكى

تر له ژيان بەشپوئەيەكى گشتى يەككىيان ھەموو ئەرکەكانى ژيان رىك دەخات. ۋەشتە سەرەتاييەكان ديارى دەكات ۋە بەرنامەيەكى كارا دادەنيت بۇ جى بە جى كىرەن و چاۋدىرى، ھەندىكى تر كەمتەرخەمى دەكات بۇ دواخستىن و تەمەلى و لەش قورسى، ئىنجى ھەموو ئەرکەكانى بەسەر دا كەلەكە دەبيت .
لەمالەۋە ھەست بە نەبوونى پىداۋىستى و ھەست كىرەن بە سستى دەكات، پاشان زۆر كىشەي خىزانى بۇ دروست دەبيت .

ھۆيەكانى تەمبەلى :-

- ۱- تەمبەلى بە ھۆي سەرچاۋەي خودى كەسەكە كەلسەرى پەرۋەردە بوو روودەدات يان لەسەرى راھاتوۋە، ۋەدەبيتە چاۋگى ئەۋكەسايەتيە يان ئاراستەيە بەر ۋەشتە .
- ۲- تەمبەلى بە ھۆي پىشت بەستىن لەسەر كەسىكى دىكە روودەدات، يان گواستەنەۋەي كارەكان لە يەككە لە ژن و مىرد لەسەر يەككى تر، يان پاشەكشە كىرەن لە ئەرکە كە لە ئەستۆي ئەۋە بەبىيانوۋى كەسىكى تر ھەلدەستى بەم كارە .

نامۆزگارىيەكان بۇ خۇپاراستىن و چارەسەرى :-

- ۱- رىكخستىن ژيانى رۆژانە، ۋە دانانى پىلان ئامانجەكانى بە روونى تىدايىت، ۋە رىك خستىن كات و ديارى كىرەن سەرەتايەكان، ژيان چالاک و رىك دەخات و بەرگى لە تەمبەلى و لەش قورسى دەكات .
- ۲- باۋەر بە خۇبوون بە پىي توانا بە جىنە ھىشتىن ئەرکە تايەتيەكان بۇ كەسىكى تىر، چونكە ئەۋ كارە تەمبەلى دەكوژى .
- ۳- ھەست كىرەن بە بەرپرسىيارەتى روۋە كارەكان، لىپرسىنەۋەي بەردەۋام لەسەر كەمتەرخەمى و پىشت گوى خستىن يان تەمبەلى .

قايروسى نۆيەم: توورەيى

توورەيى لە زۆر ترين كارە ساتە كانە بە شيۋەيەكى گشتى مال كاول دەكات، ۋە ژيانى ھاۋسەريش بە شيۋەيەكى تاييەتى، چونكە سەرەتاي ھەموو ھەلە كانە، ھەرچى كاردانە ۋە يە ناتوانى حوكم بكات تەنھا بە ھىزىي نەبىت، بە ھىزىش زۆرانبازى نىيە بە لكو بە ھىزى ئەو كەسەيە توورەيى لە دەرووندا يىت، ئەگەر ژۇن و مىرد زال نەبن بەسەر ئەو توورەيى يە لە نيوانتاندە ھەيە ئەوا شەرو ناكۆكى زۆر بەرپا دەبىت .

ھۆكارەكانى توورەيى :-

- ۱- توورەيى بە ھۆى كىشەيەك لە كاردا روودەدات كە پياۋەكە ئازارى پىۋە بچىژى يان شتى تر لە كىشەكان .
- ۲- توورەيى بە ھۆى تەنگرەي دارايى يان نەفسى روودەدات كە تووشى پياۋەكە دەبىت.
- ۳- يان برىتى يە لە ھالەتتىكى رادەبەدەر تووشى ھەندىك ئافرەت دەبىت بە ھۆى ھەستكرن بە پالە پەستۆ، يان زياد بار قورسى ئەركەكان .
- ۴- توورەيى بە ھۆى مامەلە كرنى يەكىك لە ژۇن و مىردەكە بە خراپى لە گەل لايەنەكەى تر دەبىت روودەدات .

نامۇزگار يە كان بۇ خۇپاراستن و چارەسەرى :-

- ۱- پياۋەكە خۇى رايىنى لەسەر پشت گوى خستنى كارە قورسەكان و كىشەكانى پىش چۈنەۋە مال .
- ۲- ھەللىدات بە قوتدانى توورەيى كەسانى تر لە كاتىكدا دەگاتە لوتكە تاۋەكو پىكدادان روونەدات .

۳- رېزىگىرتىن لى ھەلۋىست و رووداۋە كان بە پىيى تۈنلە بىزىت تۈرۈپى
كىشە چارە سەرنەكەت بەلگە ئالۋىرتى دەكەت .

۴- پىيۈستە ۋەن و مېرد فېرى شارەزىي بىن بۆلە ھەي رىزگارىن لى تۈرۈپى ۋە
راھىنەن بەكەن لى سەرى .

ئالگادار كەرنە ۋە يەكە گىرەنگ :

تۈرۈپى دۈرۈمى بە خەلۋەرى يە و كۈشەندەيە . تۈرۈپى لى لاي پىياۋ سەلەتەي دا
رووخانى بە خەلۋەرى ھەلۋەرىگە، ھەلۋەرى تۈرۈپى ئەگەر روویدا زۆر لى كىشە كان
روودەدەن، ۋە تۈرۈپى لى لاي مېرد ھەردەم لى گەل تۈۋەندۈ تىۋى و تۆقاندەن، پاشان نەكەل
دەكەلۋىتە ناۋ پەيۋەندى خىزان و ۋىيانى خىزانى .

ئەمەي خوارە ۋە گىرەنگەرنى نامۆزگارىن بۆلە سەلەتە لى چۈنەتەي ھەي بۈۋەنى كىشەي
تۈرۈپى لى لايەن مېردە ۋە : -

۱- كاتىك دەيىنى مېردەكەت تۈرۈپە ھەلۋەدە تۈرۈ بۈۋەكەي قۈۋەتدەي و پىشۋازى
لىمەكە بە سكالەكەرن لى مەندالە كان و خەمى مەلۋە، يان شىتەك بەكەي تۈرۈپەيەكەي
گەلەبەكەت يان زىاد بەكەت .

۲- كاتىك لى كەلەكەت ھەلۋەكە دەيىت بە جۈۋەرنى ناۋ مېردەكەت بەنگ بەكە ۋە داۋاي
لىبۈۋەرنى لىبەكە ۋە ھۆي دۈۋەكەتن لى گەل كەلگەرى تۈۋەندەك بەي گىرەنگە دان و بىن
مۈبەلەتەي .

۳- ئەگەر گەت و گۆت لى گەل دابەكەت و تۈرۈ بىت، نەكەي قەسەكەي بېرىت ۋە بەھەندەكە
ۋەشەي نەسكە ۋەكە: (دەزەنم تۆشەكەت و مەندۈۋىت.....خۆت مەندۈۋەكە)
بەكاربەينە ئەم جۆرە ۋەشەنە يارمەتەيدەرە لى سەل سۈۋەكەرنى تۈرۈ بۈۋەكە .

۴- له کاتی تووره بووندا مهی ووروژینه، و بیزاری مه که بهوشه و ده ریریئیک وا بزانی گالته کردنه به که سایه تییه کهی.

۵- مه خه وه نه گهر بزانی لیت توورهیه، ههولیده له خۆتی رازی بکهیت، و ههول بده له گه لیدا داوای ره زابوون بکات.

چه ند نامۆزگاریه ک له رازی کردنی میرد پاش نیگه رانبوونی :-

ریگای یه کهم :-

بلیتیک و قه له میکی سوورو ده زوویه ک و ده مبووسیئیک ئاماده بکه، له سهر ههر کاغه زیئیک بنوسه: به سووری بنوسه خۆشم دهوپی وه بلیته کان به ده زووه که بههسته وه با ده زووه که له ده رگای باله خانه که درێژیته وه بۆ ژووری نوستن ئاماده به بۆ هاتنه وهی با کاره که کت و پر بۆ له کاتی هاتنه وهی میرده کهت.

ریگای دووهم :-

کاتیئیک رووناکی ژووری نوستن ده کوژینه وه کاتیئیک میرده کهت سهری خۆی داده نی له سهر سهرینی، لپی نزیک به وه دهستی به سهری دابهینه و بلی: لیم رازی به.

ریگای سییه م :-

به ته له فۆنی گهرۆک نامهیه کی پۆزش بۆ میرده کهت بنیره داوای لیبوورده نی لیبکه.

ئه و کیشانه ی ته گهره ده خاته به رده م به خته وه ری هاوسه رگری :-

نه گهر ژن و میرد نه یانتوانی کیشه کانی هاوسه رگری بپاریژن، یان خۆیان بپاریژن له فایرۆسه کانی به خته وه ری هاوسه رگری ته و زۆر کۆسپ و ته گهره دینه پیش به ختیاری هاوسه رگری، له م کۆسپ و ته گهرانه ش نه مانه ی خواره وه ن :-

كيشه دهست به سهرداگرتنى يه كيگ له ژن وميترده بۆ راي نهوى ديكه:

ئەو كۆسپە كاتى روودەدات كە هەندى پياو وا دەرواننە ژنە كانيان وەك ئەودى كە بەندەيه يان خزمەتكارىكە هېچ كيش و حيسابىكى بۆ ناكات، دەبىتە شلەژانى دۆخەكەو دەرگەوتنى بارى مەملانى، بۆيه ژن وميتردهكە پىويستە بە شيوازيكى باش كيشه خويان چاره سەر بكن، بە گوێرهى بايەخ پىدانى سۆزو بىرو شيوازيان گرنكى بدەنە ژيانيان، ئەم لايەنە زياتر تايبەتە بە پياوان پىويستە ريز لە ژنەكەى بنيت و دلنبايت لە بريندار كردنى كەرامەتى، چونكە ئافرهتى بريندار هەست بە سووكى دەكات، وە ناتوانيت مندالى چاك پەروەردە بكريت، وەنەوه كانيش تووشى هەلەى زۆردەبن .

بۆ ئەوهى هەردوولا زالبەن بەسەر ئەو كيشهيه دەبىت پەنا بەرنە بەر ئەمانەى خوارەو :-

۱- دەبىت هەر لايەك وا تەماشای ئەويتەر بكات كە پەرداخەكە نىوهى پىرە، وا تەماشای نەكات پەرداخەكە نىوهى بە تالە، بە مانای يەكەم جار با تەماشای شتە باشەكانى بكات، پاشان با تەماشای شتە خراپەكانى بكات بە ئامانجى ئاراستە كردنى نەرم و سووكى نەك بە ئامانجى بە بىر هينانەوه بە كەم و كورى و ناتەواويه كەى .

۲- با هېچ كامىكيان پەنانه بەنە بەر گەورەيهى لەسەر ئەوى ديكە، باباش بزانييت خوداى گەورە ئەوهى داويه تە هەر مەروفتىك بۆ خزمەت كردنى ئەوى ديكەيه، بەلام زۆر ئادەم ميزاد هەن خويان ئاشكرا ناكەن، هەوليش نادەن ئەمە بزائن .

۳- ريزى راي لايەنى ديكە بگرە ئەگەر سادەش بىت دەتوانيت بەم ئاراستهيه ئەم هيمايە بەكاربهيتيت: بە لى ئەوهى گوتت راستە ..... بەلام دەبىت ئەمەى بۆ زياد بكم.

۴- ژيانى هاوكارى هاوبەشيه ناييت هەولبەدەم چاكەو مينەت بەسەر لايەنى ديكەدا بكم بەوهى خواى گەورە پىي بەخشيوم، وە قەدەغەى بكم لەسەر خەلكى تر .

كىشەى قىسە كىردنى نە شىا و لە يە كىك لە ژن و مىرد :-

بەروبوومى زمان لە ھۆكارە گىرنگە كانە لە بەدەست ھىنانى گەيشتن بەيەك يان روودانى كىشە و گىرو گىرت، قىسە كىردنىش ھۆكارىكە بۇ دروست كىردنى بەختە وەرى ھاوسەرگىرى، وە دەشبىتە سەرەتايەك بۇ تىكدانى ژيان بە شىوہيەكى گشتى .

لەو كىشانەى روودەدات لەكاتى قىسە كىردنى ھەلە يە كىك سو كايەتى بە ۋى دىكەبكات .

زۆر نە شىا وە ژن و مىرد بەو شىوازە فەرميانە يان شىوازى سەرۆك و خزمەتكار قىسە لەگەل يە كىردا بىكەن، بەلام پىئويستە ئەگەر ھەر ھىچىش نەبىت دەبىت و رىابن لەكاتى قىسە كىردن، چونكە خلىسكانى زمان دەبىتە ھۆى تەگەرەيى و بى ھىوايى .

وە دەبىت لەكاتى ئاخافتن و لىكدانەو جۆرىك لەسەر بەخۆيى ھەبىت، تاوہ كو ھىچ لايەك ھەست بە دەورە گىران و دوو دلئى نەكات .

كىشەى ياخى بوون لەلاى ئافرەت :-

ياخى بوون چى يە ؟

ياخى بوون برىتى يە لە وەستان لەسەر بەرزايى، ئەو ھەش جىگايەكى زۆر بەرزە لەسەر زەوى ، ئەمەش وىنەيەكە پەيوەندى بە ھەست و نەستە بۇ لىكدانەو لە بارى دەروونى، كەسى ياخى بوو خۆى دەردەخات و گەرەيى پىشان دەدا بە سەر پىچى و ياخى بوون .

ھۆيەكانى ياخى بوون :-

- ۱- رەنگە ياخى بوونەكە نەرىت و مىرات بىت .
- ۲- يان خراب تىگەيشتن بىت بۇ ياساكانى شەرع كە دەسەلاتدارە بۇ پەيوەندىەكانى

هاوسه رگیری .

۳- یان نه نجامی دلّه راوکی ی شهیتانه کانی ئینس و جنۆکه یه .

۴- یان لیکدانه وه له بیزاری به وهی پیاوه که ی خراپ ئهرکه کانی خۆی جیبه جی ده کات. یان وا گومان ده بات پیاوه که ی زۆرداری ده کات له به کارهینانی کاریک که له ژیر ده سه لاتی ئه و دابیت .

خودای گه و ره و مه ره بان ده فهرمویت : ﴿ فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ ﴾ النساء : ۳۴. واته : (نافره تانی ژیره دیندارو گونجاو هه میسه گوێرایه لی میرده کانیان، نهینی نیوان خۆیان میرده کانیان ده پارێزن (به تایبه تی ئه و نهیانیان خا ده یه ویت پارێزراو بن) به هۆی ئه وه ی که خوا مافه کانی ئه وانی پاراستوه).

له سروشتی نافره تی ئیماندارو چاکه خواز وه له و خه سه له تی که هه یه تی به حوکمی بیرو باوه رو راستیتی و وێژدانی ده بیته نافره تیکی خواپه رست و گوێرایه ل .

نافره تی خواپه رست : - ملکه چی لیڤه دا له ویستن و رووتیکردن و ئاره زو و خوشه ویستی پیکدیت نه ک له ناچارکردن و زۆری لیکردن، وه له دواییدا ده فهرمویت : ﴿ قَانِتَاتٌ ﴾ نافهرمویت : طائعات : چونکه مه به ستی ئاخاوتنی یه که م په رۆشی یه .

به لām نافره ته چاکه نه خوازه کان یا خه بووه کانن (هه رکه سیك بووه ستی له سه ر به رزایی ئه وه شوینی زۆر بلنده له سه ر زه وی) بریتیه له وینه کی په یوه ندیدار بۆ لیکدانه وه له باری ده روونی وه که سی یا خه بوو خۆی ده رده خات و گه و ره یی پێشاند ه ات به سه ر پێچی و یا خه بوون .

وه په یه ره وی ئیسلام چاوه ری ناکات تا وه کو به کردار ده که ویتته ناو یاخی بوون، به یداخیی یاخی بوون ئاشکراده کات، گرنگی مه ترسی سه ره په رشتیار نامینیت .

ده زگا که ده بیته دوو سه ربازگه، هه رده بیته چاره سه ری بیرو باوه ره کانی یا خه بوون بکریتن پێش ئالۆزبوونی گیروگرفت، چونکه ئه مه سه رده کیشی بۆ گهنده لی دنیایی، جیگیربوون و په ره رده کردن سه ر ناگریت. ئه مه ش ده بیته هۆی سه ر ئیشه و رووخان و تیکدانی هه موه

ده زگا که .

ئه وهی خودای گه وره شه رعی داناوه له مافه کانی بۆ ئافرهت هه ئقولاوه له خه سه له ته کانی مرۆڤایه تی، وه له پارێزراوه کانی ئافرهتی موسلمان به که سایه تیه شارستانییه که ی و به ته وای مافه کانی .

زیاد له وهش سه ره په رشتیاری پیاو له سه ری مافه که ی و و ناکات له هه لێژاردنی هاویه شی ژیا نی، وه ده سه لاتی هه بیّت له فه رمانه کانی خۆی وه ده سه لاتی هه بیّت له پارو سامانی، هه تا دوا یین بنه ما به رزه کان له پهیره ی ئیسلامدا .

ئه مه شه رێک نیه له نیوان پیاو ئافرهت، پیاویک به تاوانی یاخیبوونی ئافرهت سه ری ئافرهت پانکاته وه رایبیکیشی به زنجیر وه که سه گی پهت له ملکراو، ئه مه هیه چ کاتیک له پهیره ی ئیسلامدا نیه، به لکو ئه مه داب و نه ریتیکی شوینه واریه له هه ندی شوین و کاتدا .

به لام کاتیک ئیسلام دیت فه رمانه که زۆر جیاوازی هه یه له شیوه و ینه دا ، وه له نامانج و مه به ست: ﴿وَاللّٰتِي تَخَافُوْنَ نُشُوْرَهُنَّ فَعِظُوْهُنَّ وَاٰجِرُوْهُنَّ فِی الْمَضٰجِعِ وَاَضْرِبُوْهُنَّ فَاِنْ اٰطَعْنٰكُمْ فَلَا تَبْغُوْا عَلَیْهِنَّ سَبِيْلًا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيْمًا کَبِيْرًا﴾ النساء: ۳۴. واته: (ئه و ئافره تانهش له ئیوه ده ترسن سه رکه شی و سه ریچی بکه ن سه رته تا نامۆزگاریان بکه ن، (ئه گه ر سوودی نه بوو) ئه و له ناو جیدا پشتیان تی بکه ن (ئه گه ر ئه وهش سوودی نه بوو) لیان بده ن) به مه رجیک لی دانه که له ده م و چاونه بیّت و ئاسه وار به جی نه هیلیّت، ئه گه ر به م هۆیا نه له لادان و یاخی بوون وازیان هی نا، ئه و ئیتر سه ته میان لی مه که ن و ری گه ی تر مه گر نه به ر (بو ئازاردانیان) بیگومان خوا به به رزو بلندو گه وره یه . (ئه گه ر سه ته میان لی بکه ن تو له تان لی ده ستی نیّت).

ههروه ها لی ره دا چاره سه ر به سی ری و شوین داده بیّت : -

رىۋ شۆيىنى يەكەم : نامۆزگارى

نامۆزگارى شىتېك نىيە تەنھا كراۋىيەكە بۇ دەرگى گىفت وگۆۋ ووتوئىژ بۇ دەر خىستىنى ھۆيەكانى ياخىبوون كە پىشتىر نىشاغاندا، ۋە كۆشش كىردن بۇ چارەسەرى، پىياۋى سەر كە ووتووش ئەۋ پىياۋىيەكە ۋە ۋا بە توانايىيە ۋە ھەنگاۋ دەنئىت بۇ جى بە جى كىردى، كەچى ھەندى كەس ئەمەبە لاۋازى بۇ خۇيان لىككەدەنەۋە . ۋە ھەندىكىش تەنيا باۋەريان بە پلاندانان بە زانىياري خۇيان ھەيە بۇ ھەنگاۋنان ئەمىش ھۆيەكى سەرەكە لە ھۆيەكانى ياخى بوون ، ۋا نايەۋىت دابنىت بەمەيان لە پىش خۇى و لە پىش خىزانەكەى .

بەلام نامۆزگارىيە سودى نابىت - پاش دورخىستەنەۋى ھۆكارەكانى ھەلپەسىردراۋ بە پىياۋەكە، چۈنكە لىرەدا زۆربەى ئارەزوۋ ھەزو ويىستەنە، يان كارتىكراۋىكى ياخىبوۋە، يان خۇ بەگەۋرە زانېن بە جوانى يان بە سامانەكەيەتى، يان بە ناۋەندى بىنە مائەيە، يان بە ھەر نرختىك لە نرختەكان، ئافرەتەكەى لە بىردەكات كە ئەۋىش ھاۋبەشە لەۋدەزگايە، نەك بەرزىە بۇ مىلمانى يان بوارى شانازى كىردن .

رىۋ شۆيىنى دوۋەم : لىيان دوۋر كەۋنەۋە لە سەرجىيىگىردن

ئەمە بزوتتەنەۋەكى گەۋرەى دەرۋونىيە لە پىياۋەۋە لەسەر ھەموو ئەۋ نازەى لە ئافرەتەۋە نىشانەدرى لە جوانى و سەرنج راكىشى، يان نرختىكى تر كەۋا خودى خۇى پى بەرزىكەتەۋە، يان لە شۆيىنى ھاۋبەشەكە لە دەزگايەك لەۋىدا بەرپەرسە .

بوخارى لە صحىحەكەى باس دەكات لە دەرگى دوۋر كەۋتەنەۋى پىغەمبەر درودى خۇاى لەسەرىيىت لە خىزانەكانى تەنھا لە مائەكانيان، معاۋىيە كورى ھەيدەفعە باس دەكات : (لىنى دوۋر مەكەۋە تەنھا لە مال نەبىت) ۋە يەكەمىيان راسترە .

مەلھەب دەلىت: ئەمەيە كەۋا بوخارى نىشانەى بۇ دەكات كە دەيەۋى خەلكى تىبگەيەنى ۋەك پىغەمبەر درودى خۇاى لەسەرىيىت ۋابكەن لە دوۋر كەۋتەنەۋە تەنھا لە مائەكان لەگەل خىزانەكانتان بن، چۈنكە دوۋر كەۋتەنەۋە لىيان نىشتەجى بوون لەگەلياندا ئازارىكە بۇ خۇيان

ۋە ئازارپىكىشە بۆلەك دىيان كەۋا كەۋتۆتە ناۋ ئەۋ دورە پەرتىيە .
خوداى گەۋرە فەرمانى دەرگەدوۋە بە دورەكەۋتەۋە لىيان لەسەرچىتى چاكە لە مالىۋە
بىت .

راستى ئەمە دەگۆزىت بە گۆرانى بارودۆخەكە، لەۋانە دورەكەۋتەۋەلە مالان توندترە لە
دورەكەۋتەۋە لە شوپىنى تر، و بە پىچەۋانەۋەش، بەلام زۆرەيى جار دورەكەۋتەۋە جگە لە
مالانىش ئازارپىكە بۆ دەروون بە تايىبەت ئافرەت كە دەروونيان زۆر لاۋازە .
خاۋەن لىكۆلەرۋەكان جىاۋازن مەبەست لە دورەكەۋتەۋە : ھەموو خەلك كۆكن لەسەر
ئەۋەي چۈنە لايان قەدەغە بىكرىت، ۋە دانىشتن و نىشتە جىبۈون لەلايان لەسەر رۆشنايى
نايەتەكە بىرىتيە لە نەچۈنە لايان واتە دورەكەۋتەۋە .

ۋە دەرخستەنەكەش ئەۋەيە سەرچىتى لە گەلىدا نەكرىت .
ۋە دەلىن: ماناكەي لەگەلى بىۋەي ۋە پىشتى خۆتى تىبىكەيت .
ۋە دەلىن: ۋازى لىيىنى لە جووت بوون لەگەلىدا .
ۋە دەلىن: لەگەلىدا جووت بە بەلام قەسەي لەگەل مەكە .

رىۋشۈيىنى سىيەم : لىيان دەن

خوداى گەۋرە دەفەرمۇيت : كاتىك نامۆزگارى سوۋدى نايىت ۋە دورەكەۋتەۋە لەسەر
جىي سوۋدى نايىت، دەبىت ئەم لىدانە لە جۆرىكى تىرىت، ۋەلە ئاستىكى ترە كە ھىچ
سوۋدى نايىت تەنھا ئەۋ ھۆكارە نەبىت ﴿ۋاۋىرۋەن﴾ لىياندەن .
گەۋاھىدەرە راستىيەكان و تىيىنىيە دەروونى يەكان لەسەر ھەندىك جۆرەكانى لادان دەلىت:
ئەۋ ھۆكارە گونجاۋترىن ھۆكارەكانە بۆ تىركردنى لادانىكى دەروونى دىيارى كراۋ، ۋە
چاككردنى رەۋىشتى خاۋەنەكەي ۋە رازى كردنى لەكاتى خۆي .
لەۋانەيە ئافرەت ھەبىت ھەست ناكات ھىزى خۆشەۋىستى پىۋەكەي كە چ نرخیكى بۆ

ئافرىقە كەي دادە نىت، لە مىردىك رازى دە بىت كە تەنھا لە كاتى بە ھىزو ماسول كە وە خە فەتى دە داتى، ئەمەش سىروشتى ھەموو ئافرىقە تىك نىيە بە لام ئەم پۆلىنە لە ناو ئافرىقە تاندا ھەيە ، بوخارى لە سەھىحە كەي باسى كر دووہ لە دەرگای ناچار بون لە لىدانى ئافرىقە خوداى گەورە دە فەرموئە ﴿واضربوهن﴾ واتە لىدانىكى بى ئىش و نازار .

لە عبد اللە ي كورى زمە دە گىر تە وە لە پىغەمبەر درودى خاى لە سەرىت دە فەرموئە : (ھىچ كەسىكتان ئافرىقە خوتان فەلاقە مەكەن وەك فەلاقە كەردنى بەندە لە دوايشدا لە گەلیدا جووت بىت) .

لە وە دەيسەدا دەشى پەر وەر دە كەردن يان تە مىكەردنىكى نەرم بىرىت بە لىدانىكى توند وە ئامارە بۇ گونجان بە لىدانى ئافرىقە كەمتر لەمەش، وە جووت بون يان سەرجىي كەردن خۇشتر دە بىت لە گەل مەيل و ئارەزو، وە ئەو كەسە لى دەدرى رادە كات لەبەر ئەو كەسە كە لىدا وە دە كەوئە نىشانە بۇ زەمەردنى، بۇيە و اباشترە بە لىدانىكى ئاسان لىبىدەرىت. تاوەكو لە گەلیدا نە بىتە رق لىبىو نە وەيە كى تەواو، وە زىادە رەوى نە كرىت لە لىدان، وە زىادە رەوىش نە كرىت لە تەمىكەردن .

وە نەسائى گىرايتىيە وە لە دەرگای ھەدىسى عائشە: پىغەمبەر درودى خاى لە سەرىت ھىچ كاتىك لە ئافرىقە خوى يان لە خزمەتكارى خوى نەداوہ وە لە ھىچ شتىكى نەداوہ تەنھا لە رىگای خودا نە بىت، يان پىشلىكارى پىرۆزىيە كانى خاى كەردىت ئەوا لە راھى خودا تۆلەي لىكەردۆتە وە .

رەخنەي بەردەوام :

رەخنە برىتتە لە وەستانى زىادە رەوى لى لە لايە نىك رووہ و لايە نەكەي تر لە گەتەرگۆ يان

کردارێك یه كێك له لایه نه كان ده بیینی كهوا هه له یه . ئه و کارهش شتیکی باشه له سنوری به سه ندی بیټ، وه به کاره یێنانی به شیوازیکی باش له گه یاندنی زانیاری یان ئاراسته کردنیکی نهرم و نیان .

وه کاتیك په یوه ندییه کانی نیوان هاوسه ران لاواز ده بیټ و توشی لیك ترازان ده بیټ بریتیه له ره خنه گرتنی تال وه تیکشکاندنی گیانی پروابوون له دلێ ژن یان میرد، وه کاتیك پیاو توشی گالته پیکردنی هه لسوکه وتی یان هه لویستی ژنه که ی ده بیټ به رامبه ر هه ندی کیشه، له راستیدا ئه مه بناغه ی په یوه ندییه کانی نیوانیان تیك ده دات به خیرایی بروسکه .

بۆ زانیان له راستیدا ره خنه گرتن کاریکی ئه ریانی یه ئه گه ر بنه ماکانی دروستی تیدابیت کهوا ده بیټه به هیزکردنی که سایه تی، وه ئاشکره کردنی که سی لاوازو په نجه دانان له کهم و کوپیه کان .

ئه مانهش هه مووی پتویسته له بارودۆخیکی گونجاو ئه نجام بدریت، به لام ئه گه ر ره خنه گرته که گۆرا بۆ شیوازی گالته پیکردن به یه کیکی تر، ئه وا ده بیټه هۆی رووخاندنی بناغه ی ژیاانی هاوسه ری به ته واوه تی وه به خته وه ریش ده گۆریت بۆ خه م وخه فته و ناخۆشی .

رهفتاری وروژینه ر له لایه ن یه کیك له هاوسه ران:

وروژاندن له و رهفتارانه یه کهوا په یوه ندییه کانی هاوسه رگیری هه لده وه شیینیته وه، بۆ نمونه ئه گه ر یه کیکیان هه له یه کی له ده ره وه ی ماله وه کرد له هه لسوکه وتیدا ئه وا ئه ویت گرژ ده کات، هه تا ئه گه ر گه رانه وه مال ئه وا تو له ی لیده کاته وه هه سستی بریندار ده کات، هه روه ها ده ست وه ده داته ناو کاروباری تایبه تی .

یان کاتیك منداڵ هه له یه ک ده کات باوکه که هه لده دات سزای بدات و دایکه کهش راده وه سستی و لیناگهریت و ده بیټه هۆی ته قینه وه ی تووره بوونی پیاوه که به رامبه ری ، یان هه لده سستی به ته شقه له پیکردن به ئافره ته که ی به رامبه ر مندا له که .

مندالە کەش لە سەر دایکی هەڵدەچیّت لەو کاتەدا توورەبوونی ئافەرەتە کە بەرامبەر پیاوێکی دەتە قیّتەو بەو هۆیەو .

لە هەموو بارودۆخەکاندا چارەسەری کێشەو گرفت بە شەر کردن و هەست بریندارکردن سزایەکی خراپی دەبیّت، بەلکو کارەکه ئالۆزتر دەکات، لیڤەدا پیتیستی بە هاوکاری هەردوو لا هەیه لە راشکاوی و وەستان لەسەر هۆکارەکان کەوا دەبیّتە هۆی جیاوازی و ریکنەکەوتن، وە دانانی شیکاریکی هاوێش لە چارەسەرکردنیدا .

تاەکو ژیان نەگۆریت بۆ گۆرەپانی رەفتاری وروژێنەرانه .

ریسواکردن بە هاوێشی ژیان :

ریسواکردن برینیکی قولە کاریگەری لە دڵدا هەیه چارەسەرکردنیشی قورس دەبیّت بە شیوەیهکی گشتی، وە قولتر دەبیّت ئەگەر لە نیوان ژن و میرد روویدا کەوا پەيوەندی هاوسەرگیری لە نیوانیان تەواو بیّت وەلە نیوانیان راشکاوی و روونی هەبیّت کەوا گەشتیبتێتە خوشەویستی و دڵنەوایی بەزەیی، ریسواکردن یان ئابروو بردن هەندی جار لە لایەتیک بۆ یەکیکی تر روودەدات بەهەستکردن بەوێ لەو بەرزترە، یان لەوی زیاتر سامانی هەیه یان خانەدانەترن یان دەسلەلاتی زیاترە، دەکریت ل ژنەکەت بەرزتریت لە زۆرباردا لەوانەیه دەولەمەند تریت یان بروانامەیهکی زانستی بەرزت بەدەست هێناییت بەلام لەگەڵ هەموو ئەو ئەمانەشدا هیچ هۆکاریک نیه بۆ ئەوێ خۆت گەورەتر بزانیّت لەسەر ژنەکەت وە هاوێشی ژیاّن .

شکاندنەوێ ژنەکەت یان بیرکردنەوێ لە گەورەییّت لەسەری ئەوا هەست بە بچووکی و سووکی دەکات ئەوێ کاریگەری نەرینی لە دەروونیدا بە جێدە هێلیّت، هەروەها کاریگەری دەبیّت لەسەر پەروەردەکردنی مندالەکان .

تۆ پێشتر خێزانەکەت هەلبژاردوو، وە رازی و دڵخۆشیش بوو، بۆیه لە ئەدەب و رەوشت

بەرزى نىە ھەولبدەيت سوو كى بكەيت يان بيشكىنيتە وە .
 ئەگەر ھەر جياوازيەك بوو لەگەلئىدا پئويستە لە رەگە وەر چارەسەرى كىشەكە بكەيت
 ئەمەش بەختە وەريە بۇ تۆو خىزانەكەت .
 ئەگەر ھەستت بە دلتنەنگى كرد لە رەوشتى ئەوا رەوشت و خەسلەتەكان بىرخۆت بىنە وە
 لە كاتى پىشتەر ھەلتبئارد بزانە ھەموو كەسئىك مامەلە لەگەل مرؤفدا دەكات، وە ئەو
 مرؤفەش پاك نىە لە ھەلە، ھىچ كامىكتان پەنانەبەنە بەر سوو ك سەير كەردنى يەكتر، بەلكو
 بەختە وەرى لەگەل ئارامى و خۆشەويستى دادەبىت .

تېنەگە يىشتن بە مافەكانى ھاوبەشى نىوان ئۆن و مىرد :

بلا و بونە وەى دەر كەوتنى نەزانين و تەفامى وە نەبونى پىداگىرى لەسەر زانين بە زۆرتەرين
 ھۆكارەكانى كىشەو گەرت دادەنرەت لە ئيانى سەردەميانەدا .
 وە رۆيشتنى دواى چەوت بىنى لە راگەياندنئىكى نا دروست، يان بە فيرؤدانى كاتەكان كە
 لە دوايىدا سوودى نابىت، ھەر وەھا نەزانين و تېنەگە يىشتن بە ئيانى ھاوسەرگىرى و ئەرك
 و كارەكانى ھەريەك كىك تاوەكو ئيانى ھاوسەرگىرى دەبىتە ھەر شە بۇ سەقامگىرى مال
 و خەلگىش جياوازيان دەكەويتە ناو شتەكانيان بە ھۆى نەبونى زانست و نەزانين .
 وەلە ئيانى تىكنا لاوى نىوان ئۆن و مىرد دەبىت زانيارى مافى ھەردوولا بۇ ئەويتر رابگىرەيت .
 ئەمەش زۆريەى بارەكانى ململانى لە راستىدا بەدواى فەرت و فيل گەرانە لە نەزانينى
 يەك كىك لە لايەنەكان لە مافەكانى لايەنى دىكەدا .
 ئيانى ھاوسەرگىرى پىكھاتووە لە سەر مافەكان و ئەركەكان پئويستە لەسەر ئۆن و مىرد
 چاودىرى بگرى و ريزى بگرى، وە زانينى ئەو ماف و ئەركانە يەكەجار بريتى يە لە ھەنگاوى
 بىنەرەتى لە رىگاي دروست كەردنى خىزانئىكى چاك .

دەرخستنى نەپتىيەكان :

ژيانى ھاۋسەرگىرى پىۋىستى بە راشكاۋى ھەيە، ۋە راشكاۋىش پىۋىستى بە دىلىكى گەرە ھەيە بۇ ئەۋەدى قەبۇلى ھەلەكانى ئەۋىتر بىكات، لىنى بېۋىرىت و بىبەخشىت لەھەر خلىسكانىك، ئەمەش پىۋىستى بە عەقلىكى شىاۋ ھەيە نەپتىيە بىپارىزىت و چاۋدېرىشى بىكات، بەلام ئەگەر دىاردەدى بىلاۋكردنەۋەدى نەپتىيەكان لە نىۋان ژن و مىرد بىلاۋبۈۋە ئەۋە نىشانەيەكى ترسناكە لەسەر وونبۈونى پالېشتىكردنى بە ختەۋەرى ھاۋسەرگىرى .

ھەرۋەھا مىلمانى نىۋان ژن و مىردپەرەدەسىنىت بەھۋى لە دەستدانى پارىزگارى كردن بە ھەندى لە نەپتىيەكان لەنىۋان پىاۋۋىئافرەت، يان ھەستان بە ھەندى كار كەۋا بىكات لايەنەكەى دىكە توۋرە بىكات، ۋەك ھاۋرىيەتى كەردنى ھەندى كەس. يان دەست گرتن بەسەر ھەندى بىرو بۇچۈن، يان شاردنەۋەدى ھەندى راستى .

دەست خستنه ناو كاروبارى تاييەتى :

رىزگرتنى ھەرلەيكە بۇ ئەۋەدى دىكە لە پالېشتەكانى بەختەۋەرى ھاۋسەرگىرى دادەنرىت ۋەھەردەم تىدەكۈشى بۇ پاراستنى تاييەتمەندىەكانى ئەۋىتر، تاۋەكو ھەست بە ھىمنى بىكات لەگەل ھەركەسى بەشدارى لايەنەكانى ژيانى كرد، ئەمەشيان گرنگە، چونكە زۆرىەى كىشەكان كە دەكەۋىتە نىۋان ژن و مىرد ھۆيەكەى دەست خستنه ناو كاروبارى تاييەتى لايەنەكەى دىكەيە .

ئايىنى ئىسلام سىستەمىكى بۇ ژيانى ھاۋسەرگىرى دانائە، ۋە سنورىشى بۇ ژن و مىردەكە دىارى كەردۈۋە، ۋەنىشانەى بۇ ماف ۋەركەكانى ھەرلەيكە كەردۈۋە . پىۋىستە لەسەر ژن و مىرد جوۋلە بىكەن لەو چۈارچىۋەى كە ئىسلام ۋىنەى كەردۈۋە . لىرەشدا بۈارى ھاۋكارى كەردن ھەيە، ناكىت دەست بىرئىتە ناو كاروبارى تاييەتى لايەنەكەى دىكە تەنھا ئەگەر خۆى داۋاى كرد .

ھەندى جارىش دەست خستنه ناو لەلايەنى دوور روودەدات وەك خزمەكان و ھاۋرپىكان،
بۇ غوونە خاتوونىك دەست دەخاتە ناو كاروبارى ژيانيان وەك رىنمايى كار .
ئەمەش دەست پىدەكات بە دەست خستنه ناو خىزان دەبىتتە ھۆى روودانى جىاۋازى نيوان
ژن و مىرد ئەم دياردەيەش گشتى يەو زۆر كەس دەيزانىت .

بىزاري و رۆتىن لە ژيانى ھاۋسەرگىرىدا :

لەگەل گرنگى ژيانى رۆژانەو بەرپرسيارەتى كەوا ھەست كردن بە بىزاري و دلتنەنگى ھەيە
. بە تاييەتى ئەگەر ھاتوو ژن و مىرد لە فەرمانگەيەكى جىگىر ئىش بكن .
وہ بگەرپنەۋە مال لە كاتىكى ديارى كراو.....ئەمەش ژيانە .
ليرەدا لەسەر ژن و مىرد پىۋىستە تاۋەكو ژيانيان بەختەۋەر بىت و دەدەرىچن لە ليۋارى
بىزاري ئەم راسپاردانە رەچاۋ بكن :-

۱- رىك بكنەن لەسەر بەيەك گەيشتن پىش ھاتنەۋە بۇ مال، ھەتا ئەگەر يەككىيان
رىگاگەي وەك پىۋىست نەبوو تىپەرى بەسەر رىگاى لايەنەكەي دىكە، بۇ ئەۋەي
ھەريەكەيان گرنگى بە ئەۋىتر بدەن پىش گواستەنەۋەتان لە كاتى گەيشتنتان بۇ
ئەرەكانى ترى خىزانى (دايكايەتى، باوكايەتى، چىشتلىنەن، راپەراندنى كاروبارى ناو
مال).

۲- تىپىكى كار لە ناو چىشتخانە پىكبەينن، وەك ئەۋەي بۇ غوونە پىاۋ دەسەلاتى ھەبىت
چ خواردنىك ھەزى لى دەكات دروستى بكات، وەژنەكەش ھەلىسى بەلىنەنى .
وہ لەكاتى نامادەكردنى خواردنەكە قسەو گىتوگۆ لەگەل يەكتر بكنەن، ئەمەش رۆژانى
ھاۋسەرگىرى يەكەم بىردەھىنپتەۋەو كەش ھەۋايەكى پر لە خۆشەۋىستى و ھاۋكارى
دروست دەكات .

۳- خواردنەكە لە چىشتخانە داۋا بكرى، ھەردووكيان خواردنى گەرم بخۆن و كاتەكە اگىر
بكنەن بە دانىشتن لەسەر زەۋى و گالتەۋگەپ .

۴- چاۋ بخشىننەۋە بە ئەلبوومى وئەنەكان، لەيادگارپەكانى رۆژانى بووك گواستەنەۋەۋە مانگى ھەنگوئىنى وورد بېنەۋە يان مۆلەت ۋەرگرتنى ئەم دوايىيەيان، ۋە پىكەۋە بىر بىكەنەۋە لە مۆلەت ۋەرگرتنىكى دىكە .

۵- دەكرىت پىكەۋە كىتېب بخوئىننەۋە ۋەك خوئىندەۋە چىرۆك، ۋە كىتېبى چاۋدىرى مىدالان دەبىتتە بۆنە، يان دەكرىت كىتېبى رۆمانسى يان رۆشەنبىرى يان كۆمىدى بخوئىننەۋە، گرنگ ئەۋەيە ئەۋكاتە ھىمانە پىكەۋە بەسەربەن ۋە زالىن بەسەر بىزارى ۋەدووبارە بوونەۋە .

۶- پىكەۋە يارى و گالتەۋ گەپ بىكەن، ۋە يارىكرىنىش بە شىكە لە دل راگرتن و خۆشەۋىستى، ۋە ئەۋە بەشىكە نابىت لەماۋە رۆژانى ھەفتەيەك، پرىيت لە شىۋاۋى و پالە پەستۆ. ۋە لە رىگاكانى دەستكەۋتنى ئەۋ پىكەيىنەرە ئەۋە ھەر يارى و گالتەۋ گەپىك بىكەن پاش عىشا، نەك ھەموو شەۋانىش بەلكو ھەفتە رۆژىك ھەلبىزىرن ۋە سووربن لەسەر يارى كردن .

ھەستىكرىن بە نەبوونى لە نىۋان ژن ومىرد :

زۆرىن ئەۋانە بۇ ھاۋسەرى دۋارۆژيان لەسەر بىنچىنە ۋەخەن و خەيالى پان ۋەبەرىن خانوۋ دروست دەكەن، ۋە دەبىتتە كۆشكىكى گەرە لە خەيالىيان، ۋە ئەگەر تىيايان دابوۋ دەبىنى تەنھا كاۋلېۋونە، ۋەھەست بە ھەژارى و كەساسى دەكەن كاتىك كە ژيان، كە ۋا وئەنە كىشاپوۋن بۇ ئەۋ خەۋانە لە كۆشكى گەرەۋ ژيانى خۆشى .

كاتىك خۆيان لەناۋ ئەۋ راستىيەدا دەبىننەۋە ھەست و سۆزىيان ۋون دەبىت لە پىشتى پەردەكان .

بەلام بە خىرايى دەكەن و ھەموو راستىيەكان بە ديار دەكەن مەملانى دەست پىدەكات. ئەم نەبوونى و كەساسىيەش يان بەھۆى خۆپەرىستى لە يەككىك لە لايەنەكانە ۋەنەبوونى

وہ ژيانی ھاوسەرگيری دەبیت ژيانیکی گەرم بیت .....ژيانیک بیت لەسەر دلسۆزی و خوشەوێستی دامەزرايیت . بەلام دوژمنداري وتوورەبرون و شەرکردن و لیدان کاریکن پێچەوانەن لەگەڵ ژيانی ھاوسەرگيری و پیرۆزییەکی، بەلکو شیوەی مەرۆ دەگۆریت و دەیگوازییەو بەو ناژەلیکی پەلاماردەر گرنگی نیە تەنیا رۆچوون لەسەر قوربانیدان و جەوساندنەو لەسەریدا .

نیمایمى عدلى خواى لى رازى بيٲ ددفرمويٲ : ٲه گهر هه ژارى پياو بوايه ده مكوشٲ،
بو گه شه پيدانى هه موو ٲومه ٲى ئيسلام به ده وه مندى و پاره زورى .

بۇيە زۆرىيە كىشەكانى خىزانى بە ھۆى ھەژارى يان پىداۋىستى بۇ پارەو سامان روودەدەن، ئەمەش ناچارى نىيە، بەلام زۆرىيە جار لەگەل ھەستىكرەن بە پىداۋىستىيەكان روودەدات ۋە رىنگاى رازى بوونى بەبەشى خۇداى گەورە نازانىت .

ھەرۋەھا پىتۈستە ھەژارى ۋكەم دەرەمەتى نەبىتتە ھۆكار بۇ مىلمانى لە ژيانى خىزانى و پارچە پارچە كەردنى .

ۋە مەۋقايەتى نىيە بۇ ئافرەت دەست بەردارى مەردەكەى پىت لەبەر ھەژارى ۋ كەم دەرەمەتى، تەنھا ئەگەر پىاۋەكە خۆى جەزى لە تەمبەللى پىت .

ھەژارى ھەرگىز شەرمەزارى نىيە ۋە قەدەرلىكى پراۋىش نىيە بەسەر كەسدا، بۇيە دەبىت مەۋقە گەشەين پىت لە ژيانىدا، بۇ دەرۋەزى پراۋىت بەشەۋق ۋ خۆشەۋىستى ۋ ئومىدى .

دەبىت ئەكە لە ناۋ دلى پىاۋەكەيدا مۆمى ئومىدى ۋ ھىۋايى دابگىرسىنىت .

پالى پىتۈ نىت بۇ كارى راست لە پىناۋى ژيانىكى باشتر .

ۋەلەسەر پىاۋەكەش پىتۈستە لە بىرو ھۆشى ئەكەيدا تارىكى ۋ ناخۆشى رەشەكەتەۋە .

بۇ ئەۋەى رۆزى ئومىدو ھىقى ھەلپىت لە دەرۋەزىدا پىت لە رۈۋناكى ۋ دەرۋەزىكى رۈۋناك لە سىپەدەيەكى رۆش ۋ بەختىار .

پىتۈستە ئۆن ۋ مىرد بزانن ژيان پىتۈستى بە ھاۋكارى ۋ ئارامگرتن ھەيە لە رۆزە نەبوونى ۋ تارىكەكاندان دەبىت بىرەكەنەۋە كە بەختەۋەرى بە پارەو سامان نىيە .

بەلام رەزەبوون بە ختەۋەرىيە، دەبىت ئۆن ۋ مىرد بزانن كە رەزەبوون پەيۋەندارە بە بروابوون بە خۇداى مەزن ۋ دلوۋان بە قەزاۋ قەدەرۋ خىرو شەر .

كىشەى ئەنتەرنىت ۋ ھۆكارەكانى راگەياندن :

لەگەل پىش كەۋتنى ھۆكارەكانى تەكنەلۇژيا ھەندىك كىشە ھەن دەبىتە ھۆى بلاۋبوونەۋەى دىاردەى تاكە كەسى ۋ ۋەپالپىشتى دىادەكانى كۆمەلەيەتى ۋ بەيەك

گەشتەنى خىزان دەكەن بۇ ھەموو تاكىك لى خىزان كاتىكى درىژ ھەيە بەرامبەر شاشەكانى كۆمپىوتەر يان تەلە قىزىۋن بەسەر بەرىت ھەروھە كار دەكاتە سەر پەيوەندى خىزانى.

لەسەر ئەو بىچىنەيە كىشەكان خۇيان مەلاس داۋە لەسەر ژيانى ھاۋسەرگىرى ۋەك ئەمەى خوارەۋە :-

- ۱- نەبوۋنى پەيوەندى لە نىۋان ژن ومىرد يان نىۋان ھەۋالەكان .
- ۲- سەيركردنى تاكەكان بە رەۋشتەكانى نەشیاۋ، ۋەھولدان بۇ لاسايى كىرنەۋەى بەبى گەرەنەۋە بۇ پىۋەرەكى جىگىر .

بۇ چارەسەر كىشەيە دەپىت خىزان رەچاۋى ئەمانە بكات :-

- ۱- دىارى كىرنى كاتىكى جىگىر بۇ ئەو بەرنامانە ۋاباشترە سەيركردن بە كۆمەل بىت بە پىۋى توانا .
- ۲- نابىت ھاۋبەشى ژيانت دابىيىت و بە راۋردى بكەيت لەگەل شتە نااسايىيەكان، بەۋەى كەگويت لىبۋە يان دەيانبىنى بى ئەۋەى بزانىت ئەۋ چى لە دەروونىدا شاراۋەيە .
- ۳- ھەستىكردن بە چاۋدىرى خۇداى گەرەۋە مىھەرەبان لە ھەموو كات و شۈيىنكدا .

بە كورتى :

پىۋىستە ژن ومىرد بە زۆر چالاكى خۇيان جوان بكەن تاۋەكو بەختەۋەرى ھاۋسەرگىرى لە نىۋانىندا دىتەدى، بەزىادەش بۇ پىداۋىستىيان لە دروست كىرنى دىۋارىك لە پاراستن بۇ روۋدانى كىشەكان كەۋا يەكپىزى ئەۋ بەختەۋەرىەۋ جىگىرەۋونى لىل دەكات .

ۋەلەۋ چالاكىانەش :-

- ۱- ھەموو ژن ومىردىك پىداگىرى بكەن لەسەر بەرگىركىرنى قايرۆسەكانى ژيانى

ھاسىرلىق، ۋە ھەم ۋە ئۆزىگە مۇنداق: دۆڭلەش، رەببى، تەبىئەت، ۋە شەرتى ئۆزىگە ۋە ئۆزىگە.

۲- دەپتە ئۆزىگە مۇنداق بولۇپ دۆڭلەش بەختە ۋە رەببى ھاسىرلىق ۋە كۆشەندە، پىيۇستە ھەم ۋە ئۆزىگە مۇنداق بولۇپ دۆڭلەش بەختە ۋە رەببى.

۳- ھەم ۋە ئۆزىگە مۇنداق بولۇپ دۆڭلەش بەختە ۋە رەببى ھاسىرلىق ۋە كۆشەندە، پىيۇستە ھەم ۋە ئۆزىگە مۇنداق بولۇپ دۆڭلەش بەختە ۋە رەببى.

۴- ھەم ۋە ئۆزىگە مۇنداق بولۇپ دۆڭلەش بەختە ۋە رەببى ھاسىرلىق ۋە كۆشەندە، پىيۇستە ھەم ۋە ئۆزىگە مۇنداق بولۇپ دۆڭلەش بەختە ۋە رەببى.

۵- ھەم ۋە ئۆزىگە مۇنداق بولۇپ دۆڭلەش بەختە ۋە رەببى ھاسىرلىق ۋە كۆشەندە، پىيۇستە ھەم ۋە ئۆزىگە مۇنداق بولۇپ دۆڭلەش بەختە ۋە رەببى.

۶- پىيۇستە ئۆزىگە مۇنداق بولۇپ دۆڭلەش بەختە ۋە رەببى ھاسىرلىق ۋە كۆشەندە، پىيۇستە ھەم ۋە ئۆزىگە مۇنداق بولۇپ دۆڭلەش بەختە ۋە رەببى.

۷- زۆرەي كىشەكەن بە ھەم ۋە ئۆزىگە مۇنداق بولۇپ دۆڭلەش بەختە ۋە رەببى ھاسىرلىق ۋە كۆشەندە، پىيۇستە ھەم ۋە ئۆزىگە مۇنداق بولۇپ دۆڭلەش بەختە ۋە رەببى.

۸- زۆرەي كىشەكەن بە ھەم ۋە ئۆزىگە مۇنداق بولۇپ دۆڭلەش بەختە ۋە رەببى ھاسىرلىق ۋە كۆشەندە، پىيۇستە ھەم ۋە ئۆزىگە مۇنداق بولۇپ دۆڭلەش بەختە ۋە رەببى.

۹- ھەم ۋە ئۆزىگە مۇنداق بولۇپ دۆڭلەش بەختە ۋە رەببى ھاسىرلىق ۋە كۆشەندە، پىيۇستە ھەم ۋە ئۆزىگە مۇنداق بولۇپ دۆڭلەش بەختە ۋە رەببى.

۱۰- ھەم ۋە ئۆزىگە مۇنداق بولۇپ دۆڭلەش بەختە ۋە رەببى ھاسىرلىق ۋە كۆشەندە، پىيۇستە ھەم ۋە ئۆزىگە مۇنداق بولۇپ دۆڭلەش بەختە ۋە رەببى.

۱۱- پىيۇستە ھەم ۋە ئۆزىگە مۇنداق بولۇپ دۆڭلەش بەختە ۋە رەببى ھاسىرلىق ۋە كۆشەندە، پىيۇستە ھەم ۋە ئۆزىگە مۇنداق بولۇپ دۆڭلەش بەختە ۋە رەببى.

۱۲- نايىت داھات و جياوازى لى دەستكە ورتنى خەرجى ھۆكارىك بىت بۇ كىشەى نىۋانىان با

قەناعەت كالاىەك بىت كەوا پارىزراۋ لى رۇژە كەمدەستەكان و نەبوونىەكانى ژيان .

۱۳- دەبىت ژۇن و مىرد بزانن كەوا خۇپاراستى باشترە لى چارە سەركردن، نايىت چاۋەرىى

روودانى كىشە بكرىت تاۋەكو دەستبكرىت بە چارەسەركردن .

بەلام دەبىت ھەرىەكىك ھەلىسى بە ئەرەكانى پىش داواكردن بە مافەكانى، ۋە دەبىت

سەبرگرتن گەۋرەترىن چەك بىت بۇ زالبوون بەسەر تەنگ و چەلەمەكانى ژيان .

ۋە دەبىت ژۇن و مىرد بىرەكەنەۋە كەوا ھەردەم پاش خەم و خەفەت و ناخۇشى شادى

ۋە خەتەۋەرى و رووناھى دىتەدى .

خۇت تاقىبەكەرەۋە :

نەمەى خۋارەۋە كۆمەلىك بەشن پىۋىستە لەسەرت جىبە جىيان بىكەيت، ئەگەر رىك

بوويت لەگەلىدا بەتەۋاۋى ئەۋا نىشانەى (بەلى) لە ژىر ھەلبۇاردنەكە دابنى .

ۋە ئەگەر پارا بوويت ئەۋا نىشانەى (ھەندى جار) لە ژىر ھەلبۇاردنەكە دابنىن ۋە ئەگەر

رىك نەبوويت لەگەلىدا ئەۋا نىشانەى (نەخىر) لە ژىر ھەلبۇاردنەكە دابنى .

ژ	بەش	بەلى	ھەندى جار	نەخىر
۱	ئايا دوورەكەۋىتەۋە لە رەخنەى بەردەۋام لە ھاورى ژىانت ؟			
۲	ئايا پىداگىرى دەكەيت لەسەر تىرىۋونى پىداۋىستىەكانى ھاورىەشى ژىانت بە سۆزو دلنەۋاش ؟			
۳	ئايا دەرامەتى پىۋىست دابىن دەكەيت بۇ خەرجىەكانى مال ؟			

			٤	ئایا پیداده گريت له سهر راشکاو ی بۆ هاوبه شی ژيانت به ته واده تی ؟
			٥	ئایا هه ولده دهیت له سهر نویبونه وه له ژيان و دوور کهوتنه وه له بیژاری ؟
			٦	ئایا خۆت حوکم ده دهیت له کاتی تووره بوون ؟
			٧	ئایا کاتی خۆت رێک ده خهیت و به باشی ئه نجامی ده دهیت ؟
			٨	ئایا له ژياندا شتی جوان ههیه ؟
			٩	ئایا ههست به زه زابوون ده کهیت له ژيانت وه له هاوبه شی ژيانت ؟
			١٠	ئایا رێز له تايبه ته ندیه کانی هاوبه شی ژيانت ده گريت ؟

هه لسه نگاندن :

نه گهر هه لباردنه کهت بۆ وه لامي (به لئی) بوو نهوا پله به دهست دههینیت، و نه گهر هه لباردنه کهت بۆ وه لامي (هه ندی جار) بوو نهوا یهک پله به دهست دههینیت .
به لام نه گهر هه لباردنه کهت بۆ وه لامي (نه خیر) بوو نهوا هیچ به دهست ناهینیت .
وه ده کریت خۆت وهک نه مهی خواره وه هه لسه نگینیت :-

پله	بارودۆخ
له سفر — ٤ پله	تۆ له ناو گێژاوی کیشه و گرفتێ ماله وه ده ژیت و بی شوماره، دهست پێشخه ری بکه له زانین و چاره سه ری .
له ٥ — ١٠ پله	تۆ له سه ره یه کهم رێگای به خته وه ریت، له گه ل نه وه ش هیشتا کۆسپ وته گهره هه یه له ژیا نی هاو سه رگهریت، ئاگاداریه یه که به یه که چاره سه ری بکه .
له ١١ — ١٥ پله	تۆ له سه ره رێگا دا ده رۆیت، به لام هیشتا کۆسپ وته گهره هه یه له پێگه یشتنی به خته وه ریت .
له ١٦ — ٢٠ پله	تۆ شایانی نه وه ی هه نگاو به او یژی له سه ره رێگای به خته وه ری، وه پێویسته له سه ره به رده وام بیت، وه بیگوازی ته وه بۆ هه نگاوی داها توو .

به‌شی هه‌شته‌م

به‌خته‌وه‌ری له‌گه‌ل به‌جیه‌ینانی ئه‌رکه‌کان (خه‌رجی و منداڵ)

- ئاماده‌کاری

- به‌خته‌وه‌ری له‌خه‌رجی .

- هاوکاری نیوان ژن و می‌رد له‌پیناوی ته‌واوکردنی به‌پر‌سیاره‌تی خه‌رجیدا .

- خه‌رجکردنی ئافه‌رت له‌پاره‌ی می‌رده‌که‌ی به‌چاکه .

- به‌خشین له‌پاره‌ی می‌ردی به‌چاکه .

- دیاری ناردن له‌پاره‌ی می‌ردی به‌چاکه .

- هاوکاری کردنی ئافه‌رت بۆ می‌رده‌هه‌ژاره‌که‌ی .

- راویژکردن به‌می‌ردی له‌خه‌رجکردنی پاره‌ی ئه‌و .

- هاوکاری نیوان ژن و می‌رد له‌پیناوی را‌په‌راندنی کاروباری مال .

- به‌خته‌وه‌ری له‌گه‌ل منداڵان .

- باوکه‌کان خۆیان دا‌بنی‌ن بۆ په‌روه‌رده‌کردنی منداڵه‌کان .

- زانی‌نی مه‌به‌ست و ئامانج له‌کاروکرده‌وه‌کانت .

- زانی‌نی تاییه‌ ته‌ندیه‌کانی منداڵ .

- زانی‌نی کێشه‌کانی منداڵ .

- به‌خته‌وه‌ری له‌گه‌ل منداڵان له‌سایه‌ی رووداوه‌ ناخۆشه‌کاندا .

- په‌روه‌رده‌کردن به‌خۆشه‌ویستی .

- به‌گورتی .

- خۆت تاقیبکه‌ره‌وه .

ئامادەكارى :

بەختە وەرى تەنھا بە دېھىنان نىيە لەسەر تىر كىردن بۇ پىدا وىستىيە كان و ئارەزو وە كان، بەلام
 ھەندى جۆر بەختە وەرى بە بەخشىن گە مارۆ درا وە ئاكرىت چا وەرى ي بەرامبەر بىت.
 ئە و جۆرە بەختە وەرىيەش ئە و كەسانە ھەستى پىدە كات كە ئامانجى دىيارى كىردىت .
 وە كارەكەى بە دىل سۆزى بۇ خوداى گە وەرە ئە نجا مىدرا بىت، دا وای رەھمەت و بەھەشتى
 لىدە كات، ئە و جۆرە كەسەش كە لاى خوداى گە وەرە رەزا بونە و لىي نىكە .
 وە نىكە كە و تەنە وەش لە لاى خوداى گە وەرە نايە تە دى تەنھا بە تىكۆشان و ماندو و بون و
 بەخشىن بە سامان لە رىگای خوداى مىرەبان .
 لىرەشدا پىشېركىكاران پىشېركى دەكەن لە رەزا بونۇ خوداى گە وەرە مىرەبان .
 كاتىك كەسىك دەبىت لە بەخشىن و خەلات بۇ شتىك ئە و كەسە سەرۆك و بەرپرسە لە و
 شتە، لە ھەمان كاتدا بەرپرسىار دەبىت لە لاى خوداى گە وەرە دا وای پاداشتى لىدە كات.
 ئە و لە و كاتەدا لە بەر زىر تىن پەلە كانى بەختە وەرىيە .
 بەختە وەرى لە خەرجى، وە بەختە وەرى لە نىكە خولقىنەرەكەى كە خوداى مەزىن و
 دىلۇقانە .

بەختە وەرى لە خەرجى :

كىشەى خەرجى و بونۇ پىدا وىستىيە كانى مال لە ھۆكارە گىرگە كان دادە نرىت كە و
 دەبىتە روودانى كىشە و جىا وازىيە كان، ئە گەر ھاتو تىگە يشتىنىكى ھەلە ھەبو بۇ سىروشتى
 ژيان يان بەرپرسىارە تىيە كان، يان مامەلە كىردىنىكى ھەلە لە گەل بە جىيەننىكى ئەركە كان،
 وە ھەندىك دەروانىتە خەرجى لەسەر ئە وەى كۆسپ و تەگەرەيە بۇ بەختە وەرى يان قەدەغە كرا وە
 بۇى، وە ھەندىكىش دەروانن بۇ قورس و گرانى لە دابىن كىردىنى جوانكارى بۇ مال لە
 روودانە كانى توندوتىژى و ئاكو كىيە كانى خىزانە، وە ئە و ھەموو تىگە يشتىنە ھەلەن .

به لّام به خته وهری راسته قینه له بۆسه دایه له كهسیك له پاره كه له نیو دهستی داییت .
وه خهرجی بكات له دانیشتوان وه كهسیك نیه نهو مولگی پاره بیّت .
به خته وهری راسته قینهش له گهل پاره دایه کاتیك كهسه كه ههست بكات له پاره كه له
دهستی داییت نهك له دلیدا .

خاوهن مالّ پتویسته لهسهری هه موو پیداو یستیه کانی ژیا نی دابین بكات، وه دابین کردنی
پیداو یستیه سه ره کیه کان بۆ دامه زران دنی مالّ وه ته و او کردنی پیداو یستیه کانی .
له سه ر ژنیش پتویسته یارمه تی پیشکەشی میژده که ی بكات بۆ دامه زران دنی مالّ . وه
خزمه تکردنی تاکه کان و هه لسان به کاره کان که و یارمه تی پیاو بدات له سه ر دابین کردنی که ل
وپه له کان و نازووقه ی مالّ .

له گهل بوونی جیا وازی زانا ئایینه کان له مافی میژد له سه ر ژنه که ی له خزمه تی مالّ
وهه لسانه به کاروباره کانی، وه له خزمه تکردنی میژده که ی وه هه لسان به پیداو یستیه کانی،
خه لکی کۆکن له سه ر نه وه ی مافی میژد نیه له سه ر ژنه که ی له و کاروبارانه ته نها نه گه ر خۆی
هه لیبژیری به بی ژۆرلیکردن، یان نه گه ر پتویستی پیی نه بیّت .

بۆیه ده بینین که و خۆشی پیکه وه ژیا ن نه وه یه له مافی هه ردووکیانه نیتوانیا ن چاکبکه ن،
نه مه ش ده که ویتته لای ژنه که که راسته وخۆ به پیی توانا هه لسیّت به کاروباری خزمه تکردنی
له ماله که ی .

وه هه روه ها به گوێره ی باری میژده که ی له ئابووری ورۆشنییری وه به گوێره ی داب
ونه ریتی کۆمه لایه تی به شیوه یه کی ریک و پیک، وه به گوێره ی بارودۆخی مالی باوکی و گه وه
بوونی تیایدا، وه به گوێره ی ئاره زوو مه رجی پیاوه که له کاتی پیشکەش کردنی داخوازیه که ی .
ده بیّت نهو کاره به ته و او ده تی له کاتی داخوازی و پیش گرێبه ست روون بکریته وه وه ته و او ی
به رد ریته وه، بۆ ریگرتن له ژۆر کیشه و گرفت که له نه عجام نه دان هه ندی ژن ژۆر جار یا خیده بن و
ده لێن : من خزمه تکار نیم، به داخیکی ژۆره وه هه ندی ژن راهاتوون له سه ر ته مه لێ

وهه ناستن به ئیش و کاری ماله کانیاں به تیگه یشتنی هه له لهو رایه ی زانا ئایینه کان بۆیه پێویسته له سه ره تا به ته واوی روون بکریته وه، له وانه یه بارودۆخی پیاوه که له باره ی ئابووری یان کۆمه لایه تی یان ده روونی نه گونجیت خزمه تکاری ژن به کری بگریت .

هاوکاری نیوان ژن و میرد له پیناوی ته واو کردنی بهرپر سیاره تی خه رجیدا :

بهرپر سیاره تی خه رجی ناوه ستیته سه ر دابین کردنی پیداو یستییه کانی مال یان نه و کهل و په لانه ی یارمه تی خیزان ده دات بۆ پر کردنه وه ی پیداو یستییه کان به ته نها .
وه دابین کردنی ریگاکانی ژیاں، به لام له بنچینه ی هاوکاری کردن له خه رجیدا هاوکاری ژنه بۆ میرده که ی له رێنمایی کردن و دابین کردندا، یان ری وشوین دانان له خه رجیدا تا وه کو بپیته هاوکاری کردنیکی هاوبه ش .
وه له لایه نه کانی که وا ده کریت هاوکاری هه بیته وه که ئه مه ی خواره وه یه : -

خه رج کردنی ژن له مال و سامانی میرده که ی به چاکه :

ژن بۆی ده کریت له مال و سامانی میرده که ی خه رج بکات، به لام به مه رجیک ده بیته له ژیر چوارچی وه ی شه رج دابیت (زه ره رو زیانی نه بیته)، هه روه ها به ده ستپاکی مامه له له گه ل مال و سامانی میرده که ی بکات، له و حاله ته دا خێر و به ره که ت گشتگیر ده بیته له سه ر ماله که، له و خه سله ته دا ده بیته باشت رین ئافره ت .

له عان شه (ره زای خوا ی له سه ر بیته) که وا هیندی کچی عه ته به ووتی: ئه ی پیغه مبه ری خوا، ئه بی سفیاں پیاویکی ره زیله، ئه وه نده پارم ناداتی به شی خۆم و منداله که م بکات ته نها کاتی که پارهی لیده به م ئه و نازانیته، پیغه مبه ر درودی خوا ی له سه ر بیته فرمووی: (ئه وه نده به به

که بهشی خۆت و کوره کهت بکات به چاکه {رواه البخاري} .

ئه مهش به لگهیه له سه ره ئه وهی که ئیسلام زولم له کهس ناکات، مافی هه موو کهس ده دات.

به خشین له مال و سامانی میرده کهی به چاکه :

ده بیته ژن چاودیریته له سه ره مال و سامانی میرده کهی و بیپاریزی، وه له پیناوی خودا بیبه خشی یان مافی فه قیرو هه ژار له بیر نه کات له مال و سامانه کهی، ده توانیته به ئه قل و دادپه روه ری کاروباری ماله کهی پێوانه بکات و مافی مال و مندا له کهی بداتن وه بۆ هه ژارو لیقه و ماوان له مال و سامانی خۆی و میرده کهی بیبه خشیته، قال رسول الله صلی الله علیه وسلم : (إذا انفقت المرأة من بينها طعام غیر مفسدة کان لها اجرها بما أنفقت ولزوجها أجره بما کسب) {رواه البخاري} .

پێغه مبه ره درودی خوای له سه ریته ده ره رمویته : (ئه گه ره ئافه ره ته له مالی خۆی خواردنی به خشی خراپ نیه له وهی که به خشیویه تی پاداشتی ده دریته و به بۆ میرده کهشی هه مان پاداشتی ههیه له وهی به خشیویه تی) .

ئه مه جهۆریکه له سه ره سه تی ئافه ره ته کهوا شه ره پێیدا وه بۆئه وهی بۆ جههان روون بیته وه کهوا ئافه ره ته خزه ته کار نیه به کردی و به ره شه ری، یان هیه چ مافیکی نیه یان هیه چ جهۆره سه ره سه تییه کی نیه .

به لām ئه وهی ئیستا زانیمان کهوا ئافه ره ته سه ره سه ته به وه ره گرتنی بریار، وه ئافه ره ته پشکی ههیه له مال و سامانی میرده کهی به مه رجیک به شیویه کی چاک هه لسه که وتی پێبکات تا وه که مافه کان وون نه بیته و ئه مانه تیش وون نه بیته .

دیاری وخه لات کردن له مال و سامانی میرده که ی چاکه :

مالی موسلمان له سهر هاوکاری و خوشه ویستی و لیک تیگه یشتن ده وهستی، ههروه ها چی له دهست پیاو دایه له مال و سامان یان شتیك وەك ئەو، هه ندیک له پیاوان ههست به ره زابوون و قه ناعهت ده کهن کهوا بۆ ژنه کانیشیان ماف لهو ماله دا ههیه له بهرئه وهی ئەو تیگه یشتنه له نیوانیان دا ههیه بۆیه بۆ ژنه کهش ده بیئت له به شتیك له مال و سامانی میرده که ی رهفتاریکات به لām به چاکه به بی زۆرداری و زیان گه یاندن .

هاوکاری کردنی ژن بۆ میرده هه ژاره که ی :-

پیاو بهرپرسه له خه رجی و مسۆگه ر کردنی پتویستی مال به لām له کاتی گونجانا ئافه رت ده توانی هاوکاری میرده که ی بکات له کاتی دهستکورتی له مال و سامانا، تاوه کو نرخ و به های خوشه ویستی ژیان بۆ خیزان بیته دی، وه ری و شوین و رهوشتی ئافه رت زیاد ده کات بۆ خه رجی له کاتی که مده رامه تی میرد له پاره پهیدا کردن، ئەمهش دوو چاکه به دهست ده هیئیت: چاکه ی په یوهندی خزمایه تی وه چاکه ی خه بات کردن له پیناوی خودای گه وه و میهره بان .

عن ابي سعيد الخدري رضي الله عنه قال: جاءت زينب امرأة ابن مسعود قالت: يانبي الله إنك أمرت اليوم بالصدقة . وكان عندي حُلِي فأردت أن أتصدق به، فزعم ابن مسعود أنه وولده أحق من تصدقت به عليهم، فقال النبي صلى عليه وسلم: « صدق ابن مسعود، زوجك وولده أحق من تصدقت به عليهم » ﴿ رواه البخاري ﴾ .

له ئەبو سه عیدی خودری خوا لیبی رازی بیئت: زهینه ب خیزانی ابن مسعود هات ووتی: ئە ی پیغه مبه ری خوا، تو ئە مرۆ فه رمانتدا به خیرو سه ده قه کردن، هه ندی خشلم هه بوو وویستم بیکه مه سه ده قه، وه ابن مسعود ووتی من و منداله که مان له هه موو کهس مافی زیاتره خیرو سه ده قه بکه ی به سه ریان، پیغه مبه ر دروودی خوی له سهر بیئت فه رمووی: ((ابن

مسعود راستی ووت، پیاوه کهت و مندالەت له هه موو کهس مافی زیاتره، خێرو سه ده قه یان پیبکهی .»

ئایا هاوکاری و یارمه تیدان ههیه له مه باشت، وه ئه مه پالپشته بۆ بنیاتنانی مالیکی به خته وه ئه مه ئه رک و مافه کان ریکده خات وه بی گومان درێژهی پیده دات .

راویژکاری میژدی بکات له خه رچی مال و سامانی :-

له زۆریه ی بارودۆخه کان ئافره ت مامه له به سۆز و نه رمی ده کات نه ک به نه قل، بۆیه پیویستی به هه ندی هاوکاری ههیه له گه لیدا له وه رگرتنی بریار له خه رجیدا . به تاییه تی له پیاوان وه هێچ کهس نیه له میژدی نزیکتر . بۆیه پیویسته راویژ به میژدی بکات له هه موو شتیك له وانه ش له خه رجیدا .

فعن عبدالله بن عمرو قال: لما فتح رسول الله صلى وسلم مكة قام خطيباً فقال في خطبته: «لا يجوز لامرأة عطية إلا بأذن زوجها» {رواه النسائي} .

عه بدوللای کوری عه مرو ووتی: کاتیك پیغه مبه ر دروودی خوی له سه ر بیّت مه که ی نازاد کرد هه لسا به ووتاردانیك له ووتاره کهیدا فه رموی: « بۆ ئافره تیك نابیّت ببه خشیّت ته نها به مۆله ت وه رگرتنی میژده که ی نه بیّت» .

له فه تحی باری دا له ئیمام مالیك ده گێردرێته وه: ئافره ت بۆی نیه ببه خشیّت به بیّ مۆله تی میژده که ی نه گه ر ژیه ر رابه ریش بیّت ته نها له سی یه کی نه بیّت .

له دکتۆر یوسف قه ره زاویان پرسی ده رباره ی مافی پیاو له مووچه ی خێزانه که ی؟ وه لأمی دایه وه: واجبه پیاو به رپرسیار بیّت له خه رچی مال و ساماندا له سه ر خێزان هه تا نه گه ر ژنه که ده وله مه ندیش بیّت. وه نه گه ر به ملیۆنه هاشی هه بیّت . پیاوه که به رپرسه له خه رچی و به خێوکردنی خێزان .

خوای گه وره ده فه رموویّت: «الرجال قوامون على النساء بما فضل الله بعضكم على بعض

وبما انفقوا من اموالهم». واتە: «پياۋان سەرپەرشتىيار و گەرەن لە سەر ئافرەتان بەۋەى خۋاى گەرە ھەندىكتانى لە سەر ھەندىك پەسەندتر داناۋە ۋە بەۋەى لە مال و سامانەكانيان خەرج دەكەن و دەبەخشن».

ۋە پياۋ خەرچەدەكات و بەختۆكەرە و مارەيش دەدات، ۋە ئەۋەش رادەسپىردىت تەنھا لە ھالەتى دەستكورتىدا نەبىت. ھەندىك مەزھەبىش ھەن دەلىت: - ئەگەر پياۋ دەست كورت و كەمدەرامەت بىت. ۋە ئافرەتەكەش دەۋلەمەندىت ئەۋا ئافرەتەكە پارەى خەرچەدەكات بۆى دەبەخشىت. چونكە مافەكان ئالو گۆرن.

بەلام ئەگەر ئافرەتەكە بۆ كار چوۋە دەرەۋە كەۋا لە سەردەمى ئىستادا ئافرەت فەرمانبەرە ۋە لە دەرەۋە كار دەكات لەۋ ھالەتەدا پياۋ رادەسپىردى ۋە دەكرىت ئافرەتەش يارمەتى بدا لە خەرجى مال. يان ئەگەر پياۋەكە پىۋىست بوو. ۋە لەۋ سەردەمەماندا لە زۆربەى ۋولاتان پياۋ ئافرەتى فەرمانبەر دەخۋايت بۆ ھاۋكارىكردنى يەكتەر لە پىكەينانى مالىكى موسلمان. بۆيە پياۋ بە تەنیا ناتوانىت خەرجى مال دابىن بكات و ئافرەتەش بە تەنیا ناتوانىت دەبىت ھەردووكيان پىكەۋە رىكەكەون بۆ خەرجى و دابىن كردنى پىداۋىستىيەكانى مال و مندال. لەۋ ھالەتەدا بۆ ئافرەت دەبىت لە سى بەشى يەك بەش لە سەرىيەتى ۋە پياۋىش لە سى بەش دووبەش لە سەرىيەتى. چونكە ئىسلام بۆ پياۋى داناۋە دووبەش ببات، ئەمەش لە ماف و ئەكەكاندا.

لە سەر بىنەماي پىشۋودا ھەندىك ۋا دەزانن كە ئەۋ ئاراستىيە بۆ ئەۋەيە پياۋ دابىرىت بە راۋىژكار بۆ ئافرەت لە سەر مال و سامانەكەى، بە تىروانىنىكى نەرىنى بۆ ئافرەت دەرۋانن. بەلام راستىيەكەى ۋانىيە. چونكە ئەمەيان مافەكەى كەم ناكاتەۋە، ۋەپارەكەش پارەى ئافرەتەكەيە. ئەۋ لە ناۋ پەيۋەندى و پاراستنى مىرد دايە، پياۋىش راسپىردراۋە ئافرەت بەختۆبكات و خەرجى بدات، ئارەزوۋى بۆى ھەبىت لە بەختەۋەرى و شادىدا. ھەرۋەھا پياۋىش دەبىت لە ھەموو كەس زياتر پارىژگارى لە مال و سامانى ئافرەتەكەى بكات. بە

تایبه تی نه گهر خودای گه وره چاودێر بیته له سه ر مامه له و کارو کرده وه کانی، له و پێره وه یه دا ده بیته ئافره ت راویژ به میرده که ی بکات له سه ر مال و سامانه که ی . له و کاته شدا رینگا به ئافره ت دراوه ره قتا ر به سامانی میرده که ی بکات به چاکه . ئه مه زامنکردنی یه کتره . ئه مه ش خوشه ویستیه . ئه مه ش هاوکاریه له سه ر نیش و کاری چاکه .

ئافره ت یارمه تی میرده ده دات له خه رجیدا له سه ر مال له کاتی توانایی دا :-

هه ندی جار به هو ی گرانی نرخه کان و ژماره ی جوانکاریه کان هه ندی که س خو ی له و گێژا وه دا ده بینیت ه وه، هه روه ها خه رجکردنی له فیروون و ته ندروستی و شتی تر له پێداویستیه کانی شارستانین له گه ل هه موو نه و نه رکانه دا هه ندی له پیا وه کان به زه حمه ت ده توانیت پێداویستیه کانی مال و نه وه ی ده یه ویت ده سته به ری بکات، لی ره دا پێویسته یه کێک له ته نیشتی به وه ستیت نزیکترین که سیش خێزانه که یه تی، نه گه ر هه یبوو ده توانیت چاودێری پیا وه که ی و ماله که ی بکات له سه ر خه رچی ئه مه ش باشترین کاره کانه له خێرو چاکه دا، کاتیک یارمه تی میرده که ی ده دات رزگاری ده کات له ناخوشیه ک له ناخوشیه کانی ژیان .

هاوکاری نیوان ژن و میرد له پێناو پیلان دانان بۆ کاروباری مال :-

ژیان هاوکاریه کی هاوبه شه، نه و هاوکاریه ش ده بیته له هه موو لایه نه کانی ژیان بیته . پیاو له ماله وه له هه ندی کاردا یارمه تی ژنه که ی ده دات، یان هه ندیک داواکاریه کانی مالی بۆ ئاماده ده کات، یان هه لده ستی به هه ندی نه رک که و ئافره ته که دیاری ده کات له سه ر ره خساندنی کاروباری مال . پێغه مبه ریش دروودی خوای له سه ر بیته پێشهنگی هه موو جیهان بوو .

فعن أسود قال: سئلت عائشة ما كان النبي صلى الله عليه وسلم يصنع في بيته؟ قالت: »

كان يكون في مهنة اهله - تعني: خدمة أهله - فإذا حضرت الصلاة خرج إلى الصلاة» ﴿البخاري﴾ وفي رواية عن أحمد: قالت: «كان بشراً من بشر، يغلي ثوبه، ويحلب شاته، ويخدم نفسه» وفي أخرى «كان يخيظ ثوبه، ويخصف نعله، ويعمل ما يعمل الرجال في بيوتهم».

ئەسود دەگیریتەوه دەلیت: - له عائشه پرسیار کرا پیغه مەبر دروودی خۆی له سەر بێت له مالهوه چی دهکات؟ ووتی: «ئەو له نیش و کاری مالهوهی ده بێت - به مانای: خزمەت کردنی مال و خێزانی - وه ئەگەر نوێژ ناماده بووده دهچیت بۆ نوێژ».

وه له ریاوایه تیکی تر له ئەحمەد دەگیردیتەوه: عائشه دەلیت: «ئەو مەرۆڤ بوو وه له مەرۆڤیش بوو، جله کهی ده شوات، وه مەر ده دۆشی، وه خزمەتی خۆی دهکات» له جیگایه کی تریش: «جله کانی ده دووری، نه عله کانی ده دوریتەوه له پێی دهکات، وه ئەو کاره دهکات که پیاوان له مالهوه دهیکەن».

بەر پرسیاریه تی ژن له ڕه خساندنی کاروباری مال مانای ئەوه نیه هه ئسی به خۆی به هه موو نیش و کاره کانی ناو مال بکات مال، له خواردن، وه شوشتن، ووتوو کردن، وه خاوینکردنه وه و ریکخستن و جوانکردنی مال، به لکو مانای بهر پرسیاریه تیه کهی سه ره رشتی کردنه له سەر نه مانه، به لام یان ئافره ته که هه لدهستی بهم کارانه، یان پیاوه که هه لدهستی بهم کارانه یا به به شیک لهم کارانه، ئەمەش ده وه ستیته سەر زۆر هۆکار وه: توانای پاره و پول، کاتی گونجاو له هه ریه که له ژن و میرد و کور و کچه کان.

ههروه ها ناشوب و گێژاوه کان رووده دن له ژبانی هاوسه رگیردا ده باره ی خه زجکردنی پاره و پول. یان ناکوکی ده باره ی دابین کردنی ئامیژی کاره بابیی یان فیتکه ره وه؟ یان بۆچی وه ک فلان و فلان دراوسی ئەو شته مان بۆ ناماده ناکه یت؟

وه له وه هه ته دا ئەوه بانگه وازه بۆ ئەو که سانه ی ده گهرین به دوا ی به خته وه ری هاوسه رگیردا، وه ئاره زوو ده کهن دوور که ونه وه لهو کیشانه ی په یوه ندی به خه رجیدا هیه یان هه لگرتنی بهر پرسیاریه تی ئەمه ی خواره وه:-

۱- دابهش مال و سامان له نیو خه لکدا ئەمەیه قەدەری خوای گەوره و میهرەبان له جیهاندا، دەبی هەموو بزانیّت که به دەست هیّنان له سەر مال و سامان تەنها به پشتیوانی له خودای مەزن و دلۆڤانه بۆ ئەو کەسەى خۆی دەیهویت، وه لهو بواره دا زۆر له شارەزایانی ئابووری دەلّین: ئەگەر ئیمە هەموو مال و سامانی جیهانغان کۆبکرایه تەوه بهیه کسانى دابهشان دەکرد تاوه کو هه ژار و دهوله مەند نه مابان وه بۆ ماوه یهك وازیان لیبێنین ئەوا جاریکی تر هه ژار هه ژار ده بهوه و دهوله مەنیش دهوله مەند ده بووه . ئەمەش حکمەتی خودای میهرەبانه زۆریه لی کۆره وه کان سه لماندوویانه که به خته وهری هاوسەرگیری نه به ستراره تەوه به زۆری مال و سامان، یان زامنکردنی باشتین کەل و پەلی ناو مال به لّام به ستراره تەوه به نیمان و رازی بوون به بهشی خودای گەوره و میهرەبان بۆ هەر کەسیک .

۲- دەبیّت هەموو سەرپەرستیار و بهرپرستێک پێداگیری بکەن له سەر مال و مندالی بۆ دابینکردنی ژیا نیکی خۆش و به خته وهر بۆ خێزانه کەى . وه تیّبکۆشن بۆ داواکردنی نازووqe، پشت نه به سستی له سەر ئەوهی کهوا رزق و رۆزی به بی ماندوو بوون هه ولدان بۆی دیت یاخود به نووستن خوای گەوره و میهرەبان هەموو ماندوو بوون و هه ولدانیک به پی توانای کۆششه کەیه تی و کردنه وهی ده روزه کانه بۆ رزق و رۆزی .

۳- دەبیّت ژن ئارامگریّت له سەر بارودۆخی پیاوه کەى، دەبیّت بزانیّت که قەناعەت گەنجینه یه که کۆتایی نایەت، تەماعکاری و چاو له دەستی خەلکی تر خەم و خەفته و کۆتایی نایەت . به بیرى بیتهوه کهوا پیغه مبه ر دروودی خوای له سەر بیّت له مالى خۆی بۆ ماوه ی مانگیك له سەر یهك ئاگردانی دانه گیرساوه، ئەو له بهر ئازاری برسی بوون به ردی له سکی خۆی ده بهست، وه به خته وه رترین کەسیش بوو به باوه ره یّنانى به خودای تاك و تەنها . له گەل ئەوهش ئەگەر فەرمانى بکرایه چىای مه ککه ببایه زیتر ئەوا ده بوو . . . . .

۴- دەبى بزانىت كەۋا ھەموو ساتىكى فەرەحنایى و دلنەۋايى گرنگترە و باشتەرە لە سەرۋەت و سامانى دونيا، پېۋىستە بگەرېت بە دۋاى ئەو ساتانەدا، ۋە ژيانىت بە فېرۋەدە لە گەرەن بە دۋاى مال و سامان يان خەم و خەفەتېك لە سەر ئەۋەى كەنپە .

۵- دەبى لە بېرى بېت ئەو كەسەى پارەى ھەيە خۇشتىن ساتەكانى بەختەۋەرى ئەو كاتەيە كە خەرچەكەت بە تايىبەتى ئەو خەرچەكەتەش لە پېناۋ خۇداى گەرە و مېھرەبان بېت، ۋە لەبېر نەكەت ئەو ساتانەش لە كاتى لە خەرچەكەتە لە سەر مال و مندالى يان لە سەر ھەزار و دەستكورتدا بېت .

۶- دەبى ھەموو ژن و مېردېك كۆشش بگەن بۇ رېكخستى ژيانىان بەپى ى توانايان ۋە دانانى شتە سەرەكەكان لە خەرچەكەتە بە ماناى ناژىم لە چارچېۋەى زياتر لە تواناكانم .

۷- ژن و مېرد دەبى ۋور كەۋنەۋە لە پەنا بردن بۇ قەرەز كەردن بۇ دابىنكەردنى جوانكارى چونكە قەرەز بە شەۋ خەم خەفەتە و بەرۋۇش شەرمەزارىە، لە گەل قەرەزىش بەختەۋەرى يان دلنەۋايى لە ژيانى ھاۋسەرگېردا نابېت .

۸- دەبىت ھاۋكارى لە نېۋان ژن و مېرد لە ژياندا ھەبېت، ئەگەر ھاتوو پىاۋ نەيتۋانى پېداۋىستىيەكانى خېزان بۇ مال دابىن بگەت ئافرەت بۇى ھەيە خۇى بېەخشېت- نەك زۆرى لېبكرېت- لە سەر كاركەردن و يارمەتيدانى مېردەكەى لە پەرۋەردەكەردنى مندالەكان و دابىنكەردنى پېداۋىستىيەكانى .

۹- بۇ ئافرەتېك كە كار ناكەت دەكرېت ھەندېك مەسروقاتى مال زامەن بگەت ۋە يارمەتيدانى مېرد لە سەر خەرچەكەردنى ژيانى خېزانى لە كاتى فېرۋونى ھەندى شەرەزايى كە مال پېۋىستىيەتى بۇ مەسرف كەردن لەو شەرەزايانەش ۋەكو:- نەخشكەردن يان دروۋمان يان پېشەسازى شېرىنى ۋە دابىنكەردنى ھەندېك خوارەدەمەنى ۋەك: سركە ۋەتورشىيات يان مورەبا ۋە ھەندېكى تر لە شتە سەرەكەكان كەۋا ھەموو مالېك

پىۋىستىيە تى *

۱۰- ۋە مىرد پىۋىستىيە بە بىريان بىت كەۋا لەگەل گرتنى ئەۋ ھۆكارانەش لەۋانەيە ھەندى تەنگەزە ۋە ھەلۋىستى توۋند و تىۋى روۋىدات ئەمەش پىۋىستى بە ئارامگرتن و ۋەستان بۇ روۋبەروو بونەۋەي * بەلام تىكشكان و شىۋاۋى و توۋندوتىۋى ئەۋ تەنگەزەيە چارە ناكات * لە كاتىكدا ئەم كاردانەۋانە زۆر لە كىشەكان لە سەر يەك كەلەكە دەكات كەۋا ھەلچون لە ۋىيانى ھاۋسەرگىرىدا روۋ دەدات يان بەختەۋەرى دەكوژىت *

بەختەۋەرى لەگەل مندالان :-

خۋاى گەۋرە دەفەر موۋىت: «المالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا» مال و سەرۋەت و سامان و مندال خىل و جوانكارى ۋىيانى دونيان، بۇ ئەۋەي ۋىيان لە ھەموو كاتىك ۋىيان بەختەۋەر بىت لەگەل مندالان * ۋە بۇ ئەۋەي ۋىيان رازاۋە و بەختىار بىت لەگەل پەرۋەردە كەردى مندالان ۋە لەگەل زۆرى ئەرك بۇيان، پەرۋەردە كاران پىۋىستى بىرو و بۇچونى خۇيان بگۆرن لە پەرۋەردە كەردن، بە جۆرىك پەرۋەردە كەردن لە پىش چاۋى پەرۋەردە كاران نەبىتە بارگرانى يان كىشە * بەلكو بىتتە ئەركىكى بەچىژ لە ستايش كەردى بەختەۋەرى و شادى بۇ ھەموان * ۋە مندالان، درىژ پىدەرى سەۋىش بۇ باۋكان، ۋە يەككىن لە بازىنەكانى ھەستەكەردن بە جوانى بۇ نادەمىزاد * ۋە ئەۋانەش لە پالپىشتەكانى بەختەۋەرىن، لەسەر ئەۋ بىنجىنەيەش نەمەيان دىتە دى «مال و سامان و مندال جوانكارى ۋىيانى دونيان» *

مندالان بەروۋوبومى ھاۋسەرگىرى و خۇشەۋىستىيە * ھەرمالىك بەتال بىت لە مندالان مالىكە روكنىك لە روكنەكانى بەختەۋەرى تىپدا كەم دەبىت * ۋە مندالان چاۋگەي خۇشى و شادى مەۋقن، ۋە بۇيان پىۋا دەبىتە باۋكىكى بەزەيى و ئافەرىش دايكىكى دىلنەرم * بونى مندال پەيۋەندى ھاۋسەرگىرى بەھىز دەكات و زىاتەر پتەۋى دەداتى، لىرەدا نىشانە دەكرىت كەۋا مندال نىعمەتتىكى خۋاى گەۋرە و مېھەبانە، ۋە بە بونى مندال ۋە مىرد

ھەست دەكەن يەككەك لى ئامانچە ھەرە گرنگەكانيان ھاتە دى لى ئىيانى ھاوبەشيان، ۋە بەردى
 بناغەيان دانائە لى بىياتنانى دوا رۆژىكى ھاوبەش .
 ئەمەى خوارەۋە ھەندى ئامۇزگارلىن تاۋەكو پەرۋەردەكردنى مىندال بىيىتە بەختەۋەرى و
 ساتەكانى خۆشى لى نىۋان ۋە مەيدان:-

باۋكەكان خۇيان دابىنى بۇ پەرۋەردەكرد:-

يەكەمىن قۇنغاكانى ئامادەكردنى مەۋۇ و پەرۋەردەكرد دەستپىدەكات لى گەل سەرەتاي
 سىكىرى دايك ۋە سەرەتاي پىكەپىنانى كۆرپەلە . ھەرۋەھا يەكەم ئەركى پەرۋەردە ھاۋشىۋە
 لى گەلىدا دەستپىدەكات لى كاتەى دايك پىشۋازى لى كۆرپەكەدا دەكات، ۋە چۈنىيەتى
 خۇئامادە كردن بۇ ئەۋەى بىيىتە دايكىكى چاك لى سەر دروستكردنى نەۋەيەكى چاك بىيىتە
 پالپىشتىك لى پالپىشتەكانى ھىزو توناي گەل . لى بەر ئەۋەى خۇئامادەكردنى مەۋۇ تەنھا
 دەستپىدەكات لى گەل سەرەتاي فېرېۋون . ۋە نەك لى سەر ئاستى دەستكەۋەتن و فېرېۋون ئەمە
 سەنگى مەكەكى راستىيە لى سەر توناي مەۋۇ . بەلكو ئەمە سەنگى مەكەكى زانستى و
 كۆمەلەيەتە . بە ماناي توانايى لى سەر خۆشەۋىستى و كار پىكەۋە . ۋە لىم دەروازەيەدا
 سەرەتاي گۆپان و چاكسازى لى گەل سەرەتاي پەرۋەردە دەستپىدەكات لى كاتى سەرەتاي
 پىكەپىنانى مەۋۇ كە ئەۋەى ھىشتا كۆرپەلەيە .

كەۋا پىشت دەبەستى لى سەر زامىنكردنى كەش و ھەۋايەكى باش بۇ كۆرپەلە لى مەۋەى
 ژمارەيەك پىۋەر گرنگەتريىيان:-

۱- ھىمنى و لى سەر خۇيى دەروۋنى بۇ دايك، ۋە دووركەۋەتنەۋە لى توند و تىۋى و دەمارگىرى
 و شىۋاۋى .

۲- دووركەۋەتنەۋەى ماددە زەرەمەندەكان لى كۆرپەلە ۋەك: داۋدەرمان ۋە جگەرەكىشان ، ۋە
 ماددە ھۆشەۋەرەكان و شتى تر.

۳- پىنداگىرى لە سەر خۇراكى پوخت و تەۋاۋا ۋا باشترە لە ژىر سەرپەرشتى دىكتور بىت تاۋەكو زولم لە كۆرپەلە نەكرى لە تىربوۋنە بنەرەتپەكان لە سەرەتاي پىكەتەنى ۋە ئامادەكردنى پىش ئەۋەدى دەرېچىت بۆ روۋناكى .

۴- پەيوەندى باش لە نيۋان باوك و دايك بارودۆخىك لە رىكەۋتن و پىكەۋە ژيان بەدى دەرھىنەت . ئەمەش سىروشتى لە سەر تەندروستى دايك رەنگ دەداتەۋە لە بارى دەرۋونى ۋە جەستەيى، ھەرۋەھا يارمەتى دەدات لە سەر پىكەتەننى كۆرپەلە بە شىۋەيەكى ساغ و سەلامەت .

۵- زامىنكردنى شۆپنەۋارىكى ھىمىن و پاك دوۋرىت لە پىنس بوۋن يان دەرۋو بەلا يان نەخۇشپەكانى كەدا كۆرپەلە تۈۋشى زۆر نەخۇشى ترسناك بىكات .

بەلام ھەنگاۋى دىكە لە ئامادەكردنى دايك و باۋكان بۆ خۇيان بۆ پەرۋەردەكردنىكى تەرىتى، ھاۋەشى لە پىكەتەننى ئەۋەدى نوۋ، بىنەماكان و ئامادەكارىيە سەرەكپەكان ھەلگىرى بۆ ھەستەنەۋەي گەلەكەي . ۋە زانىنى خەسلەت ۋە رەۋشە نەشپاۋەكان . ۋە كۆشكردنىكى تەۋاۋا بۆ دەرېاز بوۋن لەۋ خەسلەتەنە يان رەۋشەنە كەۋا مەۋقۇ بەرھەمدار ئىفلىج دەكات يان كىلەلەكانى سەرگەۋتن ھەلدەگىرى، لەۋانە:-

۱- خۇ رىزگار كىردنى باۋكان لە داب و نەرىتە بۆماۋەكانى لە رابردوۋ ۋەك: شىۋازە كۆنەكان لە پەرۋەردەكردن و فېربوۋندا . چۈنكە ئەۋ شىۋازەنەش: شىۋازى رۆتىنى ۋە لاسايىكردنەۋە لە رىنمايىپەكان و ئاراستە كىردندا يان سزادان ۋە شتى دىكە .

۲- خۇ رىزگار كىردنى باۋكان لە كىشەكانى كەسايەتى، ئەمەش دەبىتە ئىفلىج كىردنى ئەنجامدانى ئەركى پەرۋەردە بە شىۋازىكى دروست . ۋە كاردەكاتە سەر تەندروستى دەرۋونى ۋە ئەقلى بۆ نەۋەيەكى نوۋ . لەۋ كىشەنەش ۋەك: دايك دىناسرىت بە دلتەنگى يان گۆشەگىرى، ۋە باۋكىش دىناسرىت بە تۈۋندۈتۈشى ۋە سەر لىشىۋاۋى يان كاردانەۋەي تۈۋند، يان مامۇستايەك گىرى كۆپرەيەك يان پىداۋىستى لە مامەلە كىردن لە گەل

قوتايىيەكانى بە سەرىدا زال دەبىت ۰۰۰۰ ئەو ھەموو كىشانە بە دلتىايىيە ۋە كارىگەرى دەبىت لە سەر پىكھاتەى نەۋىيەكى باش ۰ ۋە ئەگەر بە خىۋكەر نەيتوانى خۇى دەرباز بكات دەكرىت داۋاى يارمەتى لە تايىبە تەندىيەكە بكات پىش لە دەست دەرجوون چونكە سزاكەى بەزەيى پىيدا نايەتەۋە ۰ ئەو كىشانەش دەگوازىتەۋە بۇ ئەو كەسەى سەرپەرشتىارى دەكات ۰ يان دەبىتە كىشەيەكى درىژخايەن پاشان دەگوازىتەۋە بۇ نەخۇشى دەروونى ۰ كەسايەتى مرقۇش لە كەسىكى بەرھەمەينەر بۇ كەسىكى پىۋىست بۇچاۋدىرى و سەرپەرشتىارى دەگورىت ۰

۱- دەبىت سەرپەرشتىاران خۇيان تەرخان بكن بۇ ئەو ئەركە گىرگ و پىرۋزە بەدانانى لىكۋلىنەۋەكى دروست ۋەك گەۋرەترىن پرۋزە بۇيان، ئەو لىكۋلىنەۋەشەش دابىرىت لە سەر چەند بەندىك لەۋانە: ئەركەكە چى يە؟ ۋە گىرنگى چىيە؟ ۋە چۇن دەكرىت جى بە جى بكرىت؟ ئەو ئامانجانە چىن كە لە دوايىدا لىى چاۋەروان دەكرىت؟ ۋە چۇن دەكرىت بىيەنىتە دى؟ ۋە پىداۋىستىيەكانى پرۋزە لە بابەتى زانستى و فىربوون و راھىناندا چىن؟ ۋە چۇن دەكرىت ھاۋكارى نىۋان دەزگا جىاۋازەكان- مال و قوتابخانە و رۇلى خواپەرستى- بۇ بە ئەنجام گەياندىنى ئەو ئەركە؟ ۰

۲- دەبىت باۋكان و سەر پەرشتىاران زانىريان ھەبىت لە سەر شارەزايى پەرۋەردەيى جىاۋاز كەۋا مامەلەى تىادەكەن لەگەل بەھرەدارى ۋە خاۋەن پىداۋىستىيەكانى تايىبەتى، ۋەشتى تر لە شارەزايىيەكانى پەرۋەردە و فىرکردن ۰

لەو دەسپىكەدا ئەگەر سەرپەرشتىار بىيەۋىت خۇى تەرخان بكات بە باشى بۇ ئەو ئەركە ۰ ۋە لە گەلماندا بەشدارى بكات لە ئامادەكردنى نەۋىيەكە بىنەماكانى راپەرىن و پىشكەۋتن ھەلگىرى ۰ پىۋىستە لە سەر بەخۇيى دەسپىبكات و دەربازى بكات لە ناتەۋاۋىيەكان تاۋەكوەت بىيەنىت بىيەنىت: چونكە چۇن دەتوانىت بىيەنىت كەچى ناتەۋاۋىشى ھەبىت؟ بۇيە دەبىت دەسپىبكات بە دەرباز بوون لە كەم و كورىيە تايىبەتىيەكانى، چونكە ئەۋەى ھىچى نەبىت

نابەخشىت • ھەروھە دەبىت ھەنگاۋىكى گەورە بە دەست بەيىت لى سەر رىگاي بەختەۋەرى
لەگەل پەروەردە كىردنى مىندالەكان ۋە دروست كىردنى مالىكى بەختىار •

دەبىت مەبەستەكە بزانىت و ئامانچىش لى كىردەۋەكانت :-

زىن و مىرد دەبىت ھەر دەم بە بىريان بىت ئامانچ لى كىردەۋەكانىيان ۋە لى پەروەردە كىردنى
مىندالەكانىيان، دەبىت دابىيىن كە ئايا ئامانچەكت لى ھەي كە خەلگ دەلىن: كەۋا كورەكت
كارىكى تايىتەيان لى پەلەۋ پاىەكى بەرزە؟ يان پىت دەلى: - دەتتوانى سەرپەرشتىاربىيات
ئەگەر ئەۋە ئامانچت بوايە بزانه كەۋا زىانت زياتر گرنگى پىدەدا. نەك لى بەر خاترى خۆت يان
لە پىناۋ مىندالەكانت بەلكو دەبوۋ لى پىناۋى خەلگ • لى ھەلەتەدا بەختەۋەرى دوور دەبىت لى
خۆت و مالىت •

بەلام ئەگەر مەبەستت ۋە ئامانچت لى پەروەردە كىردنى مىندالەكانت بىرىتى بىت لى رازى
بوونى خۋاي گەۋرە ۋە لى پىناۋ زىاد كىردنى دانىشتوان بىت بۆ پەرستى خۋاي تاك و تەنيا •
ۋە ئامادە كىردنى تاكىك بەشدارى بىكات لى بەرز كىردنەۋەي ئاينى خۋاي گەۋرە لى سەر زەۋى •
لى ھەلەتەدا ھەموو تەنگاڭى و كىشەكان لى كاتى پەروەردە كىردن ئاسانت دىبوۋنەۋە، ۋە
ئارامىش لى سەرىدا دەۋەستە ۋە ھەروھە بەختەۋەرىش دەبوۋ ھەتاكوۋ لەگەل
زەخمەتەكانىش •

زانىنى تايىتە تەندىەكانى مىندال :-

سەرپەرشتىار پىۋىستە تايىتە تەندىەكانى مىندال بزانىت • ۋە سىروشتى گەشەسەندىن لى
قۇناغەكانى تەمەنە جىاۋازەكانى، بزانه ھەموو قۇناغىك جىاۋازى ھەيە بە گۆرەي
تايىتە تەندىەكان، ۋە گرنگىر قۇناغەكانى گەشە سەندىن كەۋا مىندال پىيدا تىپەرەدەبىت
ئەمانەيە :-

- ۱- مىنالى بچووك و ساۋا كەوا دىارى كراۋە لە نىۋان لە دايك بوون بۆ پىنچ سالان.
- ۲- مىنالى مام ناۋەندى كەوا دىارى كراۋە لە نىۋان ۶- ۱۲ سال.
- ۳- مىنالى دواكەتو و پىنگەيشتو كەوا دىارى كراۋە لە نىۋان ۱۳- ۱۵ سال.
- ۴- ھەرزە كارى زوۋ يان تازە كەوا دىارى كراۋە لە نىۋان ۱۶- ۱۸ سال.
- ۵- ھەرزە كارى مامناۋەندى كەوا دىارى كراۋە لە نىۋان ۱۹- ۲۱ سال.

گرىنگىزىن تايىبە تەندىيە كان كەدەبى بىزانىت لە ھەموو قۇناغە كانى تەمەن ئەمانەن:-

- ۱- تايىبە تەندىيە كانى جەستەيى.
- ۲- تايىبە تەندىيە كانى ئەقل و ھۆش.
- ۳- تايىبە تەندىيە كانى كۆمەلەيەتى.
- ۴- تايىبە تەندىيە كانى كاردانەۋە.
- ۵- تايىبە تەندىيە كانى زىندەگى و گىيانى.

زانىنى كىشە كانى مىندال:-

سەرپەرشتىار پىۋىستە گرنگىزىن كىشە كانى مىندال بزانىت كەوا توۋشى دەبىت. ۋە گرنگىزىن كۆسپ تەگەرە كە بەدى ھىنانى بەختەۋەرى ئىفلىج دەكات لەگەل ھەلگرتى كىشە كان. ۋە چۆن دەكرىت پاراستن و چارەسەرى بكرىت؟

بەختەۋەرى لەگەل مىندالان لە سايە پىشھاتە خەماۋىيە كان:-

رۆژانە رووداۋى تازە و مىلمانى ى جۇراۋجۇر ھەيە، ئەم مىلمانىيانەش تا رۆژى دوايى دەبىت، مىلمانى يەكەش لە نىۋان ھەق و ناھەقدايە. ئەم مىلمانى يانە لە سەر باوك و سەرپەرشتىارە كان واجب دەكات فېرېن چۆن مامەلە دەكەن لەگەل مىندالە كانىيان لە سايە

پیشها ته ناخۆشه کان ته گهر پیشها تی سیاسی بیّت یان کۆمه لایه تی .

به جوړیک زۆر له رووداوو هه لۆیستی تووند هه یه له سه ره هه موان پیویسته له گه لیدا بوهستین ، وه هه ولدان بۆ تیگه یشتنی یان به شداری کردنی له چاره سه ره کردندا ، وه پیویسته گه وره و بچووک پیکه وه هاوکار بن ، به لām پرسیاریک هه یه خۆی دهرده خات: ئایا گفتوگو کردن له گه ل مندا لāن له سه ره نهو کیشه یه له نه رکه کانی پهروه رده یه ؟

وه لāmه که ی: بی گومان به لۆی، پهروه رده ش زۆر لایه نی هه یه، نه ک یه ک لایه ن، پهروه رده بریتیه له ناماده کردنی مرۆڤ ناماده کردنیکی ته و او له هه موو لایه نه کان، نهو مرۆقه ش ده بیّت له گه ل خه می وولاته که ی و ئایینه که ی بۆیت .

لهو ده سته پیکه دا پیویسته به خپۆکه ر مندا لē کان فیّر بکات و سه ره رشتیان بکات به پهروه رده یه کی سیاسی و کۆمه لایه تی و کاردانه وه و لاشه یی و نه قلی .
به لām له گه ل وهرگرتنی ژماره یه ک له تیبینی وه ک ته می خواره وه :-

۱- ده بیّت مندا لē کانت فیّری نه رکی گرنگیدان به فه رمانی موسلمانان و به دوا داچوونی

هه وālē کان یان بن، به لām به مه رجیک ده بیّت له چاوگه یه کی باوهر پیکراوه وه بیّت .

۲- ده بیّت سه ره رشتیکار رووداوه کانی رۆژانه له گه ل مندا لē کانی گفتوگو بکات به ئاسانی و به ساده یی . وه به زمانیک ساده بۆ نه وه ی له رووداوه کانی دادی زیاتر گو ی بۆ شل که ن، نه بیّته هۆی ته نگه ره له تیگه یشتن بۆیان .

۳- ده بیّت به بیرمان بیّت که ئیمه قسه له گه ل که سیّک ده که یه هیشتا له پیش سالانی راسپاردندایه . وه راینا سپیرین بۆ کار زیاتر له ووزه و توانای نهو دا بیّت تاوه کو کاردانه وه ی پیچه وانه تیانداندا روونه دات .

۴- ده بیّ مندا لē کان فیّر که یه که نهو رووداوانه مانای رووخانی ئیسلام یان بیّه یز کردنی نیه . به لām نهو هه لۆیستانه نارامی موسلمانه کان وه ده سترگرتن به ئاینه که یان تاقی ده کاته وه .

۵- ده بیّت مندا لē کان فیّر که یه دوژمن هه ر چه ندی هیّز و ده سه لاته که ی سته مکار بیّت، نه وه

ماناى شتىك نيه له هيزى خواى گه وره و مهيره بان، وه خواى گه ورهش توناداره له ناويان
ببات وهك ئەوهى كردى له گەل عاد و سه موود و فيرعه ون و زورى تر له وانهى خويان به
گه وره داده نا .

٦- ده بيت منداله كان فيركهين ئەوهى رووده دات له كوشتن و بريندار كردن به لگهى ترسنوكى
دوژمنه كانه له دژى سهربازانى خودا . وه به لگهى ترسنوكى و لاوازيانه، وه هيزو
توانايش تهنه نا بۇ خودا و پيغه مبه ركهى وه بۇ ئيماندارانه .

٧- ده بيت منداله كان فيركهين كه هيزو توانا له منداليك كاتييك به رد يك هه لده گريت وه
سهربازيكى چه كدار لى ده ترسى لىبدات .

٨- ده بيت منداله كان فيركهين كهوا له نار موسلمانان پياوى دوورو هه نه، نه مانه كۆمه ليكن
سنووره كانى ناپاريزن، وه ريز له مافه كانى موسلمانان ناگرن، له گەل ئەوهش نه مانه به
موسلمان داده نرين وه ئەوانه له دوژمنه كانى ئيسلام ترسناكترن له سهر ئيسلام .

چونكه نه مانه ناپاكن و ريز له وهد و به ليين نانيئن، وه ده كريت درؤ بكه ن يان دزى
بكه ن . يان جاسوسى بكه ن له سهر براكانيان . پيوسته زور ناگادارى نه مانه بين . نابيت
نه مانه له سهر موسلمان حيساب بكرت . چونكه خوڤيان ناويت .

ئه گهر ده سترىژى كرايه سه رمان يان مالم يان سه روهت و سامانان، يان له سهر
پيروژى موسلمان و مافه كانيان له سه رته به رگرى ليين بكهى به وهى كه هه يه تت .

٩- ده بيت منداله كان فيركهين له گەل هه موو ناخوشيهك خوڤى هه يه، وه ئه گهر بۇ
موسلمانە كان ئەوانەى ده ستیان به دینه كه يان گرتوه تووشى هه نديك ناخوڤى هاتن ئەوا
خواى گه وره و دلؤقان به ليينى سه ركه تنى پيدا ون له دونيا وه به هه شتیش له دوا روژ .

١٠- ده بيت منداله كان فيركهين كه خه بات كردن و به خشين و يارمه تى بۇ براكانيان له هه موو
شوئييك به دوعا و خوڤه خت كردن . وه بلا و بونه وهى ريكه و تنامه له نيوان هاورىيان و
براده ران .

۱۱- ده بېت سهرپه رشتيار پيشهنگ بېت بۆ مندالە كانى له ههست و هيژ و توانايى، تاوه كو مندالە كان ههست به تيكشكان نه كهن . تاوه كو له سهر ترس رانين .

۱۲- ده بېت به بيرمان بېت هه موو كارىك پتيويستى به ئارامگرتن ههيه، وه پهروه ردهش چاكترينى كاره كانه .

پهروه رده كردن به خوشه ويستى :-

پهروه رده شارەزايى و هونه ره وه ههروه ها پتيويستى بۆ ئيشى پوخت و راهينانى به رده وام ههيه، وه بۆ ئه وهى به خته وهى له پهروه رده كردنى مندالە كان به دهست بهيني له سهر باوكان پتيويسته بزانييت چۆن ئاوردانه وهى خويان ده گۆرن بۆ پهروه رده يه كه له ئاوردانه وهى تووندو تيژى و سزادان بۆ ههست به خوشه ويستى كردن تا كەش و ههوايه كى له بار له به خته وهى و دلنه وايى به رههم بېت بۆ هه موو يه كه كانى خيژان .

ئهو ههستهش له زۆربهى باوكان دا ههيه، به لام به خيڤايى ده گۆرييت و ده گوازييت هه بۆ شيوازيكى تووند . يان رهق كاتيک مندالە كهت به هه ندى جل و بهرگ دهرده كه وييت . يان هه نديك رهوشتى ناله بار ده كات ، ئه مهش هه لهيه . . . . .

ئيمهش وا ليده كات ئه م پرسياره له باوكان بكهين . . . . .

چى ده كهيت كاتيک مندالە كهت ديت به هه لئس كه وتيكي نه شيوا وه به پلهى دوژمنسدارى به په رچت بداته وه ؟

بى گومان كاردانه وهى باوك دهر باره ي ئهو رهوشتانه ده گۆرييت . به لام زۆربه يان لۆمه ي مندالە كانى ده كات يان سزاي ده دات، ماله كەش ده بېتته گيژاو و هاتوو هاوار . وه تووندو تيژيش له لاي باوكان، وه چۆن ده بېتته دلنه وايى و بهزه يى ؟ به لام ئه گهر سهرپه رشتيار له گه ن خويدا وه ستا ده بينييت كه هه موو هه له كانى له سهر مندالە كهى هه لگرتوه . بيرناكه ته وه له خۆى ناپرسيت، ئايا پهروه رده م كردوه به پهروه رده كردنيكى باش ؟ يان

ههله کان له پیکهاتهی منه بۆ که سایه تی منداله که؟

لینکۆلینه وه کان نیسپاتیان کردووه که رهوشتی مندال زۆر ده بیته کاردانه وه بۆ نه نجامدانی ههله له پهروه رده کردنی لهو نه نجامدانانهش نه مانهی خوا ره وهن:-

۱- سیسته میکی ساده له پهروه رده کردن وه نه ووتنی ووشه ی «نا» بۆ منداله که، وه هه ندی جار نه گهر باوک یان دایک دیتی قوزسه له دانانی سنووریک بۆ رهوشته کانی مندال، بیگومان منداله که به رده وام ده بیته له رهوشته که ی تاوه کو ته سلیمی کهس و کاریان ده بیته.

۲- نه بونی راستگویی له پهروه رده کردن یان به جووته له پهروه رده کردندا، رهنگه دایک و باوک ریکنه که ون له سه ر پیوه ره کانی رهوشته به روونی و جیگیری.

۳- توندو تیژی دایک و باوک یان یه کیکیان، بی گومان یه کیک له دایک باوک که رۆلی دایکایه تی یان باوکایه تی که مته رخه م ده کات، به هۆی داواکاریه کانی ئیش و کار. یان به هۆی کیشه تاییه تیه کان. یان به هۆی جیا بونه وه یان مملانی ی هاوسه رگیری.

۴- ناز پیدانی زیاد وه به تهنگه وه هاتنی هه موو ئاره وه کانی مندال. یان پاسه وان کردنی زیاتر بۆ دایک و باوک له هه موو شتیک پاسه وانی ده کهن

۵- هه سترکردن به تاوان، یان چونکه یه کیک له دایک و باوک له منالیه وه چاودیریان کردووه و بی بهش بووه له هه موو شتیک. وه دهیه ویت بۆ منداله که ی هه موو شتیک به دهست بهییت کهوا نه وان به دهستیان نه هیناوه.

۶- ئاواتی له به داهینانی جوانی زیاتر بۆ منداله کان وه زۆر بهری که سوکاره کان پیشبینی شتی گهوره و بهرز ده کهن بۆ منداله کانیا. وه پیشبینی ده کهن که خالی به هیژ لییان به دیار بکه ویت به بی دیار که ووتنی خالی لاواز. نه نجامه کهش بی گومان منداله که ههست ده کات که نه و تونایه ی نیه له سه ر به تهنگه وه هاتنی پیشبینه کانیا، نه مهش واده کات به شیوه یه کی نه گوخوا و هه لئس کهوت بکات.

وہ نہ گھر نہ رہوشتانہ روویدا لہ پرورہ ردہ کردنی مندال پیشبینی لیدہ کریت تووشی زور
کیشہ بیت . یان رہوشتیک کہوا بەدہست ہیئانی بہختہ وەری لہ مالدا ئیفلیج دەکات، بۆیہ
نہم کارہ پیوستی بہ تہنگہ وہ ہاتنیکی خیرا ہئیہ بۇ پاراستن یان چارہ سەر کردنی لہم
تہنگزانہ . وہ لہ ہۆکارہ کاننی پاراستن و چارہ سەر کردن ئەمانہی خواہ وەن:-

۱- کار کردن لہ سەر بنیاتنانی پەیوہندیہ کی پتہو لہ گەل مندال، ہەر چەندہ خوشەو یستیت بۇ
مندالہ کەت زیاتر بیت ئەویش خوشی دەویت، وہ چاکتر رینمایہ کانت قەبول دەکات
بۆیہ رۆژانہ ہەندی کاتت تەر خان بکہ بۇ بەخشین بہ کورہ کەت یان کچہ کەت . گرنگیہ کی
تایبەت لہ گەل دا قسہ بکہ ، وہ بۆی بخوینہ وہ بہ تایبەتی پیش خەوتن .

۲- وەلامی ئارەزووہ گونجاوہ کاننی بدەر وہ، چونکہ ہەر کاتیک وەلامی داواکار یہ کاننی
مندالہ کەت دایہ وہ، پیشبینی لیبکہ ئەویش وەلامی داواکار یہ کانت دەداتہ وہ .

۳- دەسەلاتدار مەبە، کات و ہوار بدہ بہ مندالہ کەت بۇ دەستپیکردنی رای خوی لہ کاتی
دانانی یاساکان، ئەمەش دەبیئتہ ریز کردنی لہ ہەستی مندالہ کەت، وہ رینگای پیبدہ لہ
دەستنیشان کردن ئەگەر حەزیشٹ لی نہ بوو . چونکہ ئەمانہ مافی خویہتی .

۴- ببہ پیشہنگ، ئەگەر ہاتوو ئاراستہ کانت بہرہ و دەسەلاتیک ئەرینی بوو، بی گومان
مندالہ کەت ریز لہ دەسەلات و بنہما کانت دەگریٹ .

۵- پالپشتیک ئەرینی بہ، بی گومان سوودی ہئیہ لہ پیشکەش کردنی کەل و پەلی ئەرینی
وہ بہ سوودیشہ بۇ مندالہ کەت کاتیک رہوشتیک باش دەکات .

۶- سزادان، لہ چاکترین ربگا کاریگەرہ کانہ لہ کوتایی ہیئانی کیشہ . فیژ کردنی مندال بہو
رہوشتہی کہ دەبیاتہ ئەنجامیک نہشیوا، گرنگ ئەوہیہ راستگویی ہبیئت وہ پاشہ کشہ
نہ کردن لہ بہ کار ہیئانی ری و شوینی تووند .

۷- بازدہ بہ سەر ہەندی رہوشتہ کاننی مندالکەت کہ لی ی رازی نیٹ، بہلام دەستہ واژہی
وہک: (تۆم خوش ناویت ئەگەر ئەو کارەت کرد) بہ کارمە ہیئہ، رہخنہ لہ رەفتاری بگرہ،

بەللام رەخنە لە منداڵەكە مەگرە .

۸- بىنەمايەك دابىنى، ۋە ھەروەھا بىنەماو رىسا دابىنى بۆ منداڵان ۋا دەكەن زىياتر توانايان ھەيىت لە سەر جى بە جى كردنى، لە كاتى دانانى رىساكان دەيىت چاودىرى ئەو كاران بىكرىت:-

- چاودىرى جىاوازى تاك لە نىوان منداڵەكان، كەس و كار توانايان ھەيە دەستىنىشانكردنى ئەو شتەي كە گونجاۋە بۆ منداڵەكانيان ۋە ئەو رىساينەي كەوا پىۋىستيان پى ھەيە، ۋە دەگونجىت لەگەل كەسايەتى ۋ ئاستى پىگەيىنى .

- ھۆكار لە بىنەماو رىساكە دەيىت پىيەۋە پەيۋەست يىت روونبەكرەۋە . ۋە ھۆكارى دانانى ياسا ۋ رىساي بۆ باس بىكە ۋا دەكات منداڵەكان زىياتر ئامادە بن بۆ قەبۇلكردنى .
- پىشېينى گوى رايەلى لە منداڵەكەت بىكە كاتىك داۋاكارىكى لىدەكەيت، ھەلس ۋ كەوتەكەت بىكە كەۋەك پىشېينىت دەكرد، ۋا مەكە ھەست بىكات تۆ پىشېينى ئەۋەي لىناكەيت .

۹- پەروەردەكردن بىگوازەۋە بۆ بەكارھيىنانى زمانى خۆشەويستى جىا لەبەكارھيىنانى زمانى سزادان ۋ سەرزەنشت كردن، ۋە بەكارھيىنانى خۆشەويستى ۋ دلنەۋايى لە مامەلە كردن لەگەل منداڵەكان جىا لە بەكارھيىنانى دلرەقى ۋ توند ۋ تىژى .
بىنگومان لەمەشدا ئەركى پەروەردەكردن دەگوازىتەۋە بۆ ساتەكانى بەختەۋەرى .
لە ھۆكارەكانى پەروەردەكردن بە خۆشەويستى ئەمانەي خوارەۋەن:-

ۋوشەي خۆشەويستى:-

پىۋىستە ھەموو سەپەرشتىارىك لە خۆي بىپرسىت: چەند ۋوشەي خۆشەويستى لە رۆژىكدا بە منداڵەكانمان دېلىين؟ ۋە ئەو وىنەي منال وىناي دەكات لە بىرو ھۆشى خۆي يەككە لە ئەنجامەكانى ئەو قسانەي گوى لىدەيىت . ۋە ئەو ۋوشانەي كەوا دەمانەۋىت بە

مندالە کانغان بلیین یان خیری پتویه یانیش نا . هەندیک لە باوکان ئەم قسانە بە منالەکانیان دەلێن (بێقیمەت و بێنرخى دەکات، ناوی دەزێنییت، یان شتی تر) ئەمەش دەبیته سەرھەلانی زۆر کێشە بۆ مندالەکان لەوانە: گۆشەگیری، ترس، باوەڕ بەخۆنەبوون .

ئاور لیڤدانە وەى خوشەویستی :-

مندالان هەلۆیستەکان پێش ووشەکان دەخویننەو، ئەمەش نامۆزگاریه کە بۆ سەرپەرشتیاران . چاوەکانت لە چاوی مندالەکەت بپرە لەگەڵ زەرەخەنەیه کی سووک، وە منگە منگ بە دەنگیکی نەبیستراو بە ووشەى «فلان خوشتم دەویت» پێی بلی . ئەم رینگایش کاریگەر و بەرھەمداڕە لە سەر پەيوەندى نێوان باوک و مندالەکان وە یارمەتى دەدات لەسەر پاراستن و چارەسەر کردنى زۆر لە کێشەکان .

دەست لیڤدانى خوشەویستی :-

زۆر لە لیكۆلینەوکان سەلماندوویانە تەنھا دەست لیڤدان هەست دەگۆریت بە خوشەویستی و گەرمی پەيوەندى بەرز دەبیتهو بۆ بەرزترین پلە . ئەگەر هاتوو ئەم کەسە بە دەست پیاخشاندن هەستدار بیت . وە ئەگەر وویستم قسە لەگەڵ مندالەکەم بکەم یان نامۆزگاری بکەم لە دوو شوینی لیک دوور دانانیشین . چونکە ئەگەر لە شوینیکی دوور دانیشتم دەبیست دەنگی لێ بەرز بکەمەو . بە دەنگی بەرز لێم رادەکات .

لە باۋەشگرتنى خۇشەويستى :-

ئەمە بانگەۋازە بۇ باۋكان و سەرپەرشتىاران . رەزىلى مەكەن بە مندا لى كاتتان بە باۋەش كەردنى خۇشەويستى ۋەك پىئويستى خواردن و خواردنەۋە و ھەۋايە، ھەر چەندى لىت ۋەرگرت زىاتر پىئويستىت پىي دەيىت .

ماچى خۇشەويستى :-

ماچ زۆر كاردە كاتە سەر مندا لى، بە جۆرىك ھەست بە نزيك بوونەۋە و خۇشەويستى دەكات . پىئەمبەر دروودى خۋاى لە سەر يىت يە كىك لە كچەزاكانى خۋى ماچ كەرد . يان ھەسەن يان حوسىن بوو، ئەقرەئى كورپى حابىس بىنى ووتى: ئايا ئىۋەش مندا لى خۇتان ماچدەكەن؟! بە خودا من دە كورم ھەيە ھىچ يە كىك يانم ماچ نە كەردوۋە!! پىئەمبەر دروودى خۋاى لە سەر يىت پىئويستى: « ئايا پىئى نەداۋە كەۋا خۋاى گەۋرە رەھمەتى لە دلىت دەرھىناۋە » ئەى باۋكان ماچ كەردنى مندا لى يە كىكە لە ھىماكانى خۇشەويستى و بەزەيى پىداھاتنەۋە .

لە سەر ئەۋ بىچىنەيەدا پىئويستە سەرپەرشتىاران بە پىي ي توانا مامەلە لە گەل ھەموو تاكەكانى خىزان بىكەن، بزانيىت كامەيان لىھاتوون ۋە كامەيان پىئويستى تايىبەتى ھەيە، بەرنامەى باشيان بۇ دابىن، ۋە بزانه خۋاى گەۋرە زولم لە كەس ناكات ھەر چەند ئەگەر كۆسپو تەگەرەش دروست بكات . ۋە رازى بوون بە بەشى خۋاى گەۋرە و مېھرەبان بە پىدانى بەختەۋەرى . ھەتا ئەگەر ئەم كارە پىئويستى بە زىاتر ماندوۋبوون و تىكۆشان كەرد .

ئىستا:

بىر ھەستە كانت بۇمىرە لە كاتى بەجى گەياندىنى ئەركى ھاسەرگىرەيت؟

۱- ۰

۲- ۰

۳- ۰

ئەگەر بەختە وەرەيت دۆزىيە وە ئەوا ھەموو ھەنگاويك لە ھەنگاوە كانى ژيانت دادەپۇشىت .
بزانە كە تۆ لە سەر پىنگايە كى دروستى . وە ئەگەر ئىش و ئازارو ماندوو بولوت دۆزىيە وە لە بە
جى گەياندىنى ئەركە كانت . بزانە بە خۇدا چۈنە وە ھەيە وەك ئەمەى خوارە وە :-

۱- ديارى كرنى ئامانجە كانت وە دىسۆزى لە كارە كانت .

۲- گەشە پىدانى پسپۇريە كانت وە زياد كرنى زانىاريە كانت .

۳- بزانە پسپۇريە كانت زال دەيىت بە سەر كىشە كانى خۆت و مندالە كانت .

۴- گەران بەدوای سەرچاوەى داھاتى باشتر، بزانە زەوى خوای گەورە فراوانە .

۵- خۆت رابىنە لە گەل ئارامگرتن، چۈنكە لە گەل ناخۆشى خۆشى دىت .

۶- دىنيابە خوای گەورە زولم لە كەس ناكات، بەلام مەژۇ بۇ دەروونى خۆى زالمە .

۷- لە بىرت يىت « قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا » .

» ئەى موحەمەد، پىيان بلى ھىچمان توش نايىت تەنھا ئەوەى خوای گەورە بۇمانى

نوسىوہ» .

۸- پىداگىرى بکە لە سەر پشت بەستن و پەنابردنە بەر خودای مەزن و دىلوفان، ئىستا گۆران

دەست پىبکە، وە دەگەيتە سەرکەوتن بە يارمەتى خوای گەورە و مېھربان .

به کورتی

به خته وهری به چه مک و مانایه کی کورت نیه له سهر شادی و دلخۆشی یان چیژ وه رگرتن به هه ندی چالاکی رابواردن، به لام به خته وهری له به جی گه یاندنی کاره کان یان نه رکه کان رووده دات هه رچه نده ماندوو بوون و هیلاکی تیدابیت.

ههروه ها به خته وهری له هاوکاری له سهر ریک و پیکی کاروباری مال و زامنکردنی پیدایسته کان رووده دات. بۆ ئه وهی به خته وهری له و چوارچیویه دا به دهست بهینین، پیویسته نه و که سه فیڕ بیت که وا له گه ل خه لکی ده ژیت وه له پیناوی نه واندان ناژیت به مانای من چیژ له وه وه رده گرم که له گه ل نه واندان خۆم به خته که م له پیناوتان، وه لیڤه دا کاتی خۆش و جیگیر و به رده وام ده ژین و به سهر ده بهین.

خۆت تاقی بکه ره وه :-

ئه مه ی خواره وه کۆمه لیك به شن پیویسته له سهر خۆت جی به جیان بکه یت. نه گهر ریک که وتی له گه لیدا به ته واوی نیشانه ی «به لی» له ژیر هه لبژاردنه که ت دابنی، وه نه گهر پارا بویت له هه لبژاردندا نه و نیشانه یه که له ژیر «هه ندی جار» دابنی وه نه گهر رینه که وتی نه و نیشانه یه که له ژیر «نه خیر» دابنی.

ز	بهش	به ئی	هه ئدی جار	نه خیر
۱-	ئایا ده توانیت ماله کهت له پیداو یستیه سه رکیه کان زامن بکهیت؟			
۲-	ئایا ههست به به خته وه ری ده کهیت له کاتی پاره خر جکردن له سه ر کهس و کارت؟			
۳-	ئایا پیداکری ده کهیت له سه ر فیڤوون و راهینانی کهس و کارت له سه ر رازی بوون و قه ناعهت سوپاس گوزاری بۆ خودای مه زن و دلۆقان؟			
۴-	ئایا تایبه تمه ندیه جیاوازه کانی منداله کانت ده زانیت؟			
۵-	ئایا گرنگترین کیشه کانی که را منداله کانت ده ییت، ده زانیت؟			
۶-	ئایا پیداکیری ده کهیت له سه ر پاراستنی منداله کانت له کیشه و گرفته کان؟			
۷-	ئایا ریگای گونجاو به کار ده یینی له چاندنی تۆوی به ها کان له لای منداله کانت؟			
۸-	ئایا هه لدهستی به په روه ده کرنی منداله کانت به خوشه ویستی؟			
۹-	ئایا گرنگی به جیاوازی تاکه کان و شاره زایی تایبه تیه کان ده دهیت؟			
۱۰-	ئایا ههست به به خته وه ری ده کهیت له به جی گه یانندن بۆ هه موو نه رکه کانت؟			

هەئسەنگاندن :-

ئەگەر ھاتوو ھەلبۇاردنە كەت بۇ ۋەللامى ((بەلى)) بوو ئەوا دوو پەلە بەدەست دەھىنى، ئەگەر ھەلبۇاردنە كەت بۇ ۋەللامى (ھەندى جار) بوو، ئەوا يەك پەلە بەدەست دەھىچنى. بەلام ئەگەر ھەلبۇاردنە كەت بۇ ۋەللامى ((نەخىر)) بوو ئەوا ھىچ بەدەست ناھىنىت. ۋە دەكرىت ۋەك ئەمەى خوارەۋە خۆت ھەئسەنگىنى :-

پەلە	بارودۇخ
لە سفر - ۴ پەلە	لەبەر ھەلگرتنى بەرپرسىيارىيەتى لە كىشەكانت ئازار دەكىشىت. ھەست بە ماندووبوون دەكەيت لە بەجى گەياندن لە ئەركەكانت.
لە ۵ - ۱۰ پەلە	تۆ لە سەر يەكەم رىگای دروستى بۇ ھەستكردن بە پشوو لەگەل ھەلگرتنى بەرپرسىيارىيەتى ۋە پىۋىستىت بە زانىارى زياترە.
لە ۱۱ - ۱۵ پەلە	تۆ لە سەر رىگای سەرکەوتنى. بەلام ھىشتا تەگەرە ھەيە لە پىگەيىنى بەختەۋەرى لەگەل بەجى گەياندنى بۇ كارەكانت.
لە ۱۶ - ۲۰ پەلە	تۆ شايانى ئەۋەيت ھەنگاۋ بەاۋىژى لەسەر رىگای بەختەۋەرى، پىۋىستە بەردەۋام بىت ۋە بىگوازىتەۋە بۇ ھەنگاۋى داھاتوو.

بەشى نۆيەم

زالبوون بە سەر ئەو كېشەنى ھاوكاتە ئەگەل ئەركەكان

- خۇنامادەكردن

- كېشە تەنگرەي دارايى و خەرجى

- كېشە و گىرەتەكانى مەندالان

- كېشە تەماشەكردنى تەلەفزيۇن

- كېشە دوا خستنى خويندن و كۆشكردن

- كېشە نەبوونى پەيوندى و بەردەوامى نيوان تاكەكانى خيزان

- بە كورتى

- خوت تاقى بىكەرەو

خۇ ئامادە كردن :

ژيان ويىستىگە تاقىكرىدە وە گرفتارى، بىگومان رزگارى دەبىت ئەو كەسە لى باقى كرىدە وە سەركە وىت . لى وەرزى پىشودا قىسە مان كرىد لى سەر بەختە وەرى . چۆن ژن و مېرد بە دەستى دەھىن، ھەتا لى سايە ھەلگرتنى كىشە كان وە لى ژىر سايە خەرجى دابىت؟ لى گەل ئەو ھەندىك كىشە روودە دات . ئەمەش يان بە ھۆى نەزانىنى مەوۋە يان بىرچونە وە بۇ ھەندىك ئىش و كار، يان كەمتەرخەمى بۇ ھەندىك ئەرك، يان بە ئەنجام گەياندى ئەركىك بە رىگايە كى ھەل، لىو ھالەتە ھەندىك كىشە روودە دات كە پىويستى بە چارەسەرى خىرا ھەيە تاوەكو لى بەختە وەرى لى مالىدا نەكوژىت. خۆشەويستى و بەزەبى و دلىئەوایی بگوازىتە وە بۇ ئازار و ترس و خەفەت.

ئەمەى خوارە وە گرىنگرىن كىشە كانى بە دوادادىت بۇ ھەلگرتنى بەرپرسىارىەتى . وە چۆن دەكرى زال بىت بە سەرىدا:-

كىشەى تەنگزەى دارايى و خەرجى :-

كىشەى تەنگزەى دارايى لى يە كىك لى كۆسپ و تەگەركانى بەختە وەرى دادەنرىت . وە لى ھۆكارەكانى زۆربەى ناو مالىەكانە، بىگومان ئەو كىشەيە پىويستى بە چارەسەرى ھابەش ھەيە . بە جۆرىك ھەموو ئەندامانى خىزان ھۆكارى تىدا بكن، وە ئەمەى خوارە وە ئامۇزگار بىن بۇ چۆنىەتى مامەلە كرىد لى گەل ئەو تەنگزەيە:-

۱- ژن و مېرد بە تايەبەتى ژن بوودجەى مالىە وە دابىت لى سنوورى داھاتى جىگىر بۇ خىزان، نەك لى سنوورى دەرچون و سەركردن .

۲- دەبىت ژن راوژ بە ھەموو ئەندامانى مالىە وە بكات لى ئامادە كرىنى بوودجەدا .

۳- دەبىت چا و بە بوودجەدا بىشىندىتە وە ئەگەر كەمى روویدا، بە جۆرىك زۆر بۆند و گرىبەست قابىلى گۆرانە .

- ۴- ده بیټ منداڵه کان مه شق و راهیټناڤ بکهن له سه ر ئاماده کردنی بوودجه دا . زۆر له باوکان باوهریان وایه کوره کان له زگماکه وه فیتری ده بن ته مه ش هه لیه . به لام هه موو پسپۆریکی تازه پیویستی به راهیټنا و فیتربون هه یه .
- ۵- ده بیټ ده سته که وتنی پاره وپوول له ریڭایه کی هه لاله وه بیټ، تاوه کو به ره که ت زیاده بکات و کی شه و کۆسپی له نا کاو روونه دات .
- ۶- ده بی پاره له شتی هه لاله خه رج بکریټ ، تاوه کو هه موو هه ست به چیژ وه رگرتن بکهن له خه رجیه که دا .
- ۷- ده بیټ بوودجه له نیوان ئاستی ده سته که وتن و تیڭرای خه رجیه که دا بیټ . به جوړیک نه بیټه زیاده ره وی یان خه رج کردنی له راده به دهر .
- ۸- دوور که تنه وه له قه رز کردن به پی ێ توانا، قه رز کردن با بۆ جوانکاری نه بیټ .
- ۹- ده بیټ دوور بکه ونه وه له خه رج کردنی ته وانه ی پاره و پول په یدا ده کهن بۆ ئاگا داربوون له کاره ساته ناخۆ شه کانی ژیان، پیویسته به شیڭ بۆ پاشه که وت دابنریټ په نای بۆ نه بردریټ ته نها له کاتی ته نگانه .
- ۱۰- ده کریټ ژن هه ندیک شتی به چووک له ماله وه دروست بکات، وه ک جل و به رگی مندا لان و هه لئا وه شتی تر که وا یارمه تی ده دات له پاشه که وت کردنی به شیڭ له مه سروفات .
- ۱۱- ده بیټ هه موو ته ندا مانی خیزان بزانیټ که وا خوا ی گه و ره هه ندیک خه لک له سه ر هه ندیک با شتر دانا وه له ئازوو قه پیدان، ده بی بزانی چۆن قه ناعه ت و رازی سوون دروست ده کهن
- ۱۲- له کاتی ته نگژه ی دارایی که س و کاری ماله وه ده بی ده ست به پاره و پووله وه بگرن، ده کریټ روژیک راهیټنانی له سه ر بکریټ له جوړی ده ست پیوه گرتن و ده رچوون له کاتی ئاساییدا .
- ۱۳- ده بیټ که سوکاری مال په یوه ست بن به شته سه ره کیه کانی ئیسلام له کاتی خه رجیدا»

پێویستییه کان، پێداویستییه کان، شته نایابه کان».

١٤- ده‌بیته دوور که ونه وه به زیاده‌په‌وی له پێویستییه کانی ئیستا له سه‌ر پێویستییه کانی دوا‌پۆژ چونکه له دوا‌پۆژ ته‌نگ‌ژه رووده‌دات.

١٥- ده‌بیته سه‌ره‌رشته‌یاری مال دوور که ویتته وه له زیاده‌په‌وی له کار له سه‌ر حیسابی خێزان و منالی، ده‌بیته بزانی هه‌ریه‌کیک له ماله وه مافی به سه‌ره‌وه هه‌یه، خۆی سه‌رقال نه‌کات به زۆری ئیش و کار به بیانووی هینانه‌دی شتی جوان.

١٦- هه‌موو ئەندامانی خێزان دوور که ونه وه له خه‌رجکردنی پاره و پوول له سه‌ر بیدعه و داب و نه‌ریتی نه‌شیاو. هه‌تا نه‌گه‌ر لاسایی کردنه‌وه‌ش بیته. لاسایی کردنه‌وه‌ش پاش ماوه‌یه‌ک ده‌بیته نه‌ریت، نه‌ریتیش ده‌بیته واجب وه کاریکی زه‌رووری له داهاتوودا.

١٧- ده‌بیته پیاو مو‌لکی ژن له مو‌لکی می‌رد جیاکاته وه به له‌به‌ر چاو گرته‌نی هاوکاری و خۆشه‌ویستی به‌لام له سنووری شه‌رع و پازی هه‌ردوو لایته.

کێشه‌کانی مندا‌لان:-

مندا‌ل نيعمه‌تیکه له لایه‌ن خودای گه‌وره و می‌هه‌رهبان ده‌یدا به‌و که‌سه‌ی که نه‌و ده‌یه‌و‌یت. نه‌و به‌خشینه‌ش پێویستی به‌ چاودێری گرنگیدان هه‌یه تاوه‌کو بیته‌ باشترین شی‌ود، به‌لام نه‌گه‌ر ناته‌واویه‌ک یان که‌مه‌ته‌رخه‌میه‌ک روویدا له قۆناغه‌کانی ئاماده‌کردنی ته‌واو پێشبینی ده‌کریت هه‌ندی کێشه یان شپه‌زدیی له‌لایه‌ن مندا‌له‌کان روویدات.

نه‌و شپه‌زده‌یه و په‌شیوانه‌ش به‌ هۆی بوونی ئاراسته‌ کردنی هه‌له له په‌روه‌رده‌کردن. له‌و ئاراسته‌ کردنه‌ش:-

ئاراستە كردنى دەسە لاتداریه تی :-

ئەو ئاراستە كردنە ھەندىك لە باوكان بەدوای دەكەون، بە بیانووی ئەودى ژن و منداڵى مولكى ئەون، وه مامەلە كردن لە گەلیاندا دلرەقى و تووندوتیژی لە ھەموو شتیكدە ھەلدەگرى.

ئاراستە كردنى زیاد چاودیری كردن :-

ئەو ئاراستە كردنەش ئەگەر ھاتوو پیچەوانەى دلرەقى بیٹ ھەروەھا ئەمەش دەبیٹە ھۆی كیشە، بیگومان منداڵ وا لیدەكات پشت بەستن و ملکہ چى باوكیان بیٹ.

ئاراستە كردنى خستە پشت گوی و كەمتەرخەمى :-

بە جۆرىك باوكان ھەست دەكەن كە ئەو ئەركە بە بەردەكت یان بە زگماكى پەرودردە دەبیٹ. ئەم ئەركە گرنگە پشت گوی دەخەن و كەمتەرخەمى تیدا دەكەن. پاشان دەگاتە سزای خۆى.

ئاراستە كردنى ناز پیدان :-

ئەو ئاراستە كردنەش لە ھەندىك باوكان روودەدات لە ژیر بیانووی دا بینكردنى ھەموو شتیك بۆ كوردەكەى، بەودەش نازى ھەلدەگرى وە پاشان زۆر كیشە روودەدات.

ئاراستە كردنى دلرەقى :-

ئاراستە كردنىكى ھەلەیه تووندوتیژی و ترس و تۆقاندن بەكار دەھیندریت لە ئاراستە كردن و رینمایى دا.

ئاراستە كىردنى دوودلى و شىپىزەيى:-

ئەم ئاراستە كىردنە دووانەيى ھەلدەگى لى پەروەردە كىردنە، ماۋىيەك دىلەقى و توندوتىيى، ماۋىيەكى تر ناز پىدانە، ئەمەش بە گۈيرەي ھەۋەس و ئارەزوۋى سەپەرشتىار ، ئەم ئاراستە كىردنەش دەپتە ھۆي پشت گۈي خىستىن لى بنىاتنانى كەسايەتى مىندال .

ئاراستە كىردنى جىيا كىردنەۋە:-

ئاراستە كىردنىكى ھەلەيە، بەجۆرىك فەرق و جىياۋى لى نىۋان مىندالان بە شىۋەيەكى ناداپەرۋەرەنە - ۋەكو - جىياۋى كور لى گەل كىچ، يان شىتى تر لى جىيا كەرۋەكان . ئەمەش دەپتە ھەلچوون لى مىندالان و زۆرى تىرىش لى كىشە .

ماناى شىپىزەيى رەفتار لى مىندالان:-

ئەمە كەمووكورىيە لى رەفتارەكانى مىندال روودەدات كىردەۋەكان و ووتەكانىيان دەگمەنە يان دوورە لى يەكتەر، ئەو شىپىزەيىيەنەش:-

- ۱- ورك گرتن يان ياخى بوون .
- ۲- درۆ كىردن .
- ۳- دىزى كىردن .
- ۴- رەفتارى دوژمىندارى .
- ۵- ترس .
- ۶- ھەلچوون .
- ۷- مىز كىردنى خۇنەۋىست .
- ۸- خوۋپىۋەگرتن بە تەماشاكىردنى تەلەفىزىۋن .

۹- دواخستنى خويىندىن .

۱۰- نەبوۋنى پەيۋەندى نىۋان باوك و مندال .

ھەمىو ئەو كېشەنە دەبىتتە ھېمىيەكى ترسناك بۇ داھاتوو، ئەگەر ئەو كېشەنە لە ھەر مالىك رووبىدات دەبىتتە ھۆكارى نەمانى بەختە ۋەرى لەو مالىە . چونكە ئەۋەى بە دۋاى ئەو رەفتارانەدا بىكەۋى ھۆكارىكەن بۇ سزا، ۋە توۋندوتىژى و ھەرەشەكردن دەبىتتە ئازاۋە، بۇ ھەمىو لايەنەكانى خىزان، پاشان ئىش و ئازار بۇ ھەمىوان روۋدەدات .

كېشەى تەماشاكردنى تەلەفزيۇن لە لايەن مندال :-

كېشەى تەلەفزيۇن لە زياتر ھۆكارەكان دادەنرېت كەۋا سەردەكېشى بۇ مىلمانى ى خىزان، دايك بانگى مندالان دەكات نامىرەكە بىكۋىتتە، ئەمەش دايكىكى ترە كاتىك ھەلەدەدات دەربازىت لە ھات و ھاۋارى مندالان تەلەفزيۇن بۇ پىدەكات . . . . . ۋە ھەرۋەھا .

بەلام ترسناكترىن شت ئەۋەيە سەرپەرشتىار ۋا دەروانىت كە تەماشاكردنى تەلەفزيۇن لەو ھۆكارانەيە كە پىداۋىستىيەكانى مندال تىر دەكات .

« مارى وين » دەلېت ئەزمۈنى تەلەفزيۇن پەيۋەندى نىە بە پىداۋىستىيە سەردەكەكانى مندال، ئەمەش زەرەرگەيانەنە بەو پىۋىستىيە .

مندالەكەش بەشىك لە رۆژەكەى دەروات لە چالاكى نەخەۋتن ۋە نە بەياریش بەلكو لە جىگايەك لە نىۋان ئەمە ۋە ۋەيتەر، چالاكەك ژەر خۋاردى دەدات بە بابەتەكانى بىنراۋ و بىستراۋ لەگەل ئەو رەفتارانەى كە ئاسابى نىن لە نىۋان مندالانى بىچۈك، ۋەك بىدەنگى تەمەلى و خاۋ و خىلچىكى، كەچى مندال پىۋىستى بە گەشەى تواناكانيان ھەيە لە سەر ئاراستە كردنى خودى خۋى، تاۋەكو فەرمانەكانيان ۋەك ئادەمىزادەكانى كۆمەلەيتى بىت .

ئەمەش بەراۋورد كىرەنكە لە نىۋان ھەندىك پىداۋىستىيەكانى گەشەى مندال ۋە ئەۋەى دىشەتى ۋەك كاتىكردنىك لە كاتىكردنەكانى تەلەفزيۇن لە سەر مندال ئەمەش ۋەك نمونەيەكە :-

۱	داۋابكرىت ماۋەيك بۆ بەدپەينانى پەيۋەندىيە بنجىنەكانى خىزان دابرىت *
۲	گەشەپىكردى تواناكانيان لە سەر روۋىتىكردى خودى *
۳	دەستكەۋتنى شارەزايىيەكانى راگەياندىنى سەردكى (خويندەۋە، نووسىن) *
۴	بەدەستەپەينانى گەشەۋ ووشىياري ئەقلى بە شىۋەيەكى باشتر لە رىگاي فيربوۋنى بە جىگەياندىنى دەستى و پىياخشاندىن و كردار
۵	خەيالى مىندال بە شىۋەيەكى باشتر لە رىگاي چالاكى خودى بەدەيدەپەينىت *
۶	پىۋىستى بە دۆزىنەۋەي لايەنەكانى ھىزو لاۋازى بۆ كار و يارىكرىدن *
دژيەكەي ۋەكارىتىكردى بۆ تەلەفزيۇن *	كەمكرىدەۋى ماۋەي پەيۋەندىيەكانى خىزانى *
يارمەتى بدات لە سەر ملكەچى بە بەردەۋامى بۆ بابەتەكانى بىيىن و بىيىن *	گەشەكردى زارەكى بە ھىز نەكرىت و بەلگو ھەموۋى پىشۋازىيەكى نەرىنى پىت *
ئەمانە بەدەست نەھىندىت تەنھا بە تەماشاكردى نەرىنى	لە رىگاي چىرۆكە خەيالىيەكان ئەم رۆلە نەبىنىت كە گەۋرەكان دايدەنن دوايى لە تەلەفزيۇن پىشكەشى مىندالان دەكەن *
تەماشاكردىن سىنورىك دادەنى لە تىكەلبوۋن لە چالاكى راستەقىنە كەۋا ھەل لە دەستەدات بۆ تواناكانيان بۆ تاقىكرىدەۋە و دۆزىنەۋە *	تەماشاكردىن سىنورىك دادەنى لە تىكەلبوۋن لە چالاكى راستەقىنە كەۋا ھەل لە دەستەدات بۆ تواناكانيان بۆ تاقىكرىدەۋە و دۆزىنەۋە *

220

سهرپهرشتیار چۆن زالدەبیّت به سهر ته ماشاگردنی مندالەکانیان بۆ ته له فزیۆن :-

دهكریّت سهرپهرشتیار زالبیّت به سهر ئهو ئامیّره ترسناكه وه سهره تاش زالبیّت له سهر خۆی، له مندال قه دهغه ی نه كات وه بۆ خۆی شیبكاتوه، زیاد له وهش ئه گهر ویستی چاره سهری بكات با پیدایگرییّت له سهر ئهو ی كه هۆكاره به كار هاتوه كان پله پله بیّت .
ئهمه ی دیّت هه ندی نامۆزگارین كه وا یارمه تی سهرپهرشتیار دده ات بۆ زالبوون له ته ماشاگردنی ته له فزیۆن له لایهن مندالان .

۱- داخستنی ئامیّره كه به ئاسانی به رامبه ر مندالەكان كه وا زۆر ته ماشا ده كهن، پێیان ده ئێن لێره شتی باشر هه یه ده كریّت بیه كن، به لام به به كارهی نانی گفتوگۆیه کی هێمنانه ده كریّت له كۆتایی دا قه ناعه ت به لایه نی تر به یینی، تاوه كو كێشه ی سلبی روونه ات له گه ل قه دهغه كردنی به زۆری .

۲- قه دهغه كردنی له ماوه ی رۆژه كانی هه فته ی خویندن به بیانووی خویندنه وه . به لام به مه رجیك له بریتی ئهم شتی رابواردنیان بۆ زامن بكریّت .

۳- دانانی سنووریکی كاتی رۆژانه له كاتژمێریك یان دوو كاتژمێر زیاتر نه بیّت به گوێره ی ته مه ن، به مه رجیك له هه ر بارودۆخیك دا نابیّت له شه و و رۆژیکدا زیاتر له دوو كاتژمێر به رامبه ر ته له فزیۆن دا بنیشیّت، وه نابیّت به ته نیا به رامبه ر ئامیّره كه دا بنیشیّت، ده بیّت سهرپهرشتیار له گه لێدا بیّت هه ندیك هه لویست و رووداوی بۆ شیبكاتوه .

۴- رێكه تێنك له نیوان دایك و باوك به مه به ستی پیویستی بۆ زالبوون به سهر ئامیّره كه .

۵- هه ر كاتیك ژماره ی ئامیّری ته له فزیۆن له یه ك زیاتر بیّت ئه وا زالبوون به سه ریدا كه مه تر ده بیّت .

۶- هه ر چه ند ژماره ی مندال له مال زیاتر بیّت توانای چالاکی كۆمه لایه تی زیاتر ده بیّت، وه

- له بوونی ۴ - ۵ منداڵ له ته مه نه کانی جیاواز کاتی درێژتر ده بیټ بۆ گه مه و یاری کردن له گه ل یه کتر دا .
- ۷- دۆزینه وه ی چالاکی بوونی زیاتر وه ئاوات و ئاره زووی تر «کشتوکال ، دوورمانی ، راوکردنی ماسی ، پهروه ده کردنی ماسی ، شتی تر»
- ۸- ته رخا نه کردنی خه لات ی وه رزی بۆ ئه و که سه ی که متر ته ماشای ته له فزیو ن ده کات له نیوان نه داما نی خیزان .
- ۹- دا بین کردنی شری تی قیدی یی باش و به که لک بۆ مندا لآن ، وه سه ره په رشتیار ده توانی ت پێشانی مندا لکان ی بدات وه له بیرو و هۆشیان بچینی ت .
- ۱۰- هه ندیک یاری ته تاری و کۆمپیو ته ره به که لک داده نرێن ، وه یار مه تی ده دات له سه ر ئیش کردن به و ئامی رانه له کاته سنوور دا ره کان . به مه رجیک گونجاو بیټ له گه ل ته مه ن . وه نابی ت پهروه ده بکری ت له سه ر تووندو تیژی ، یان ئاره زووی هه بیټ له تۆ له سه ندنه وه .

کێشه ی دوا خستنی خویندن و کۆششکردن :-

ژیان جوان و ساده یه ، پێویست به و هه موو ئالۆزی و بار گرانی ه ناکات زیاد له وزه و توانا ، به تایبه تی له هه ندیک سه ره په رشتیاری کاروباره کان ، ههروه ها هه موو کێشه یه کی نو ی به هۆی مرۆڤ و ره فتاره که ی ده بیټ له بیر کردنه وه و تیروانی نی له ئه رک و واجه کاند ، پاشان زۆری ژماره له کێشه کان ده بیته زیاترین ئه رک وه ک مۆ ته که یه کی ترسی نه ر . وه له و ئه رکه گرنگه به دوا دا چوونی مندا لآن له فی ربوون و به ده سه ته ییان و خویندنه وه دا . تا وه کو ئه و ئه رکه به شه و ده بیته خه م و به روژیش ده بیته خه فه ت . فی ربوونی ش ده گوازی ته وه بۆ مملانی ی نیوان مندا لآن و سه ره په رشتیاران له ده سته که و تنی پله به رزه کان . تا وه کو ئه گه ره سه ره حیسابی که سایه تی مندا له کانی ش بیټ . وه زۆر له هه لۆ یست و روودا وه کان که وا بارودۆخ ئاماده ی ده کات بۆ را کردنی به خته وه ری له ما ل دا . وه مالی ش له دل نه وایی و ئارامی ده گوازی ته وه بۆ

جىڭگاي توندوتىژى و پەشۋى و كاردانە ۋە .

بۆيە ئەۋكارە پىۋىستى، بە ۋەستان ھەيە بۆ گۇرانكارى و لە جىياتى دانان لە ھەموو كۆمەلگادا . پىش رووخانى ئەۋە كان لە جىڭگاي ناگىرتەۋە تەنھا پاش ماۋەيەك لە زەمەن، ئەۋ شىكارەش بۆسەي دانائە لە گواستەنەۋەي تىروانىنمان بۆ فېرېۋون لە تىروانىنى بەدەستەينانى پلە بۆ چەمكى زانىارى بىياتنانى كەسايەتى، بۆ ئەۋەي بېتتە بەرھەمىكى باش بۆ ژيان ۋە بەجى گەياندىنى ژيانى زانستى . ۋە دەتوانىت خزمەتى ۋولتەكەي و خۆي و ئايىنەكەي بىكات .

لەم بارەيەۋە دكتور (سەمىر يونس) دەلىت: بېروامان وايە كە پلە گرنگىەكى ئەۋتۆي نىە كەۋا بەدۋاي كەۋتوۋىن، بەلام ئەۋ شتەي زياتر گرنگە بىرىتى يە لە دروستكردنى ئارەزوۋ و توانا لە سەر كار بە چاكى و بە بەردەۋامى و كۆلنەدان لە كوردەكەت ۋە بەستەنەۋەي بە ھەر كارىك تا ئەۋ كاتە تەۋاۋى دەكات . چۈنكە ئەگەر ئەۋ چەمكە ئەخلاقيەي دەست كەۋت بۆ كاركردن ئەۋا سوۋدى پىدەگات لە ژيانى خويندىنى و دۋارۆي . ۋە لە سەر پىۋىستە ئەگەر ئارەزوۋ دەكەيت لە باشتر كردنى ئاستى خويندىنى مىندالەكەت ھەموو رۆژىك كاتىكى باشى پىبەخشە بۆ چاۋدىرى كردن لە ئەكەكانىدا .

لەۋانەشە قوتابىيەكە ھۆكار بىت لە بەدەست نەھىنانى پلەي بەرز، بەلام بارودۆخەكە لە دەرەۋەي ۋوۋىستى ئەۋە، ۋەك بارودۆخى تەندروستى يان دەرۋونى يان شتى دىكە . ھەرچۇنىك بىت بۆ ھەستانەۋە بە ئاستى مىندالەكەت . ۋەچارەسەرى كىشەكەي بەمانەي خوارەۋە نامۆزگاريت دەكەم:-

۱- ھەردەم سوور بە لە سەر دۆزىنەۋەي پالئەرىك بۆ مىندالەكەت بە بىركردنەۋە و ئاگادار بوون، ۋەپالئەرىش دوو جۆرن: ناۋەۋە ئەۋەش بەھىزە، ۋەك ئەۋەي خۆشەۋىستى زانست بچىنن لە ناخى مىندالەكە ۋەك عىبادەت كردن بۆ خدا .

جۆرى دوۋەم:- دەرەۋەيە، ۋەك خەللات و بەخشىن و ھاندان بۆ ۋوۋىستى ئارەزوۋەكان، تۆ پاش

دەزانيەت مندالەكەت ھەزى لە چيە .

۲- كۈرەكەت رايىنە خويندەۋە و كۆششكردنى دەستپىبكات بە خويندنى ھەندىك لە قورئانى پىرۆز . ھەتا ئەگەر بە ئايەتتىك يان فاتىحەيەك، پاشان ئەم دوعايە بكە: «اللهم لا سهل إلا ما جعلته سهلاً، وأنت تجعل الحزن إن شئت سهلاً» . «خودايە ھىچ كاريك ئاسان نىيە تەنيا ئەۋەى تۆ ئاسانت كردوۋە، ۋە ھەر تۆشى خەم و خەفەت سووك و ئاسان دەكەى ئەگەر بتمەۋى» .

۳- كۈرەكەت رايىنە كەۋا خۆى ئامادە بكات بۆ بىر كۈرەۋە، ئەمەش بە تاقىكردنەۋەى كاتى گونجاۋ، بە جۆرىك ماندو و بىتازار و بىتاقەت و دلتەنگ و خەمبار نەبىت . دەبىت خۆى رايىنەت كەۋا كۆشش بكات بۆ شىكار كۈرەنى كىشەكانى پىش لەبەر كۈرە، ۋەكو دەسپىشكەرى بكات بە ئاشتبوۋنەۋە كى شەرى لەگەلدا دەكات، يان پەنا بباتە بەر يەكەنى لە خۆى گەۋرە تر كە باۋەرى پىبىت لە ئەندامانى خىزان يان خزم و كەسى يان ھەتاكو خەمەكانى لە سەر كاغەز بنوسى لە نىۋان خۆى و دەروۋنى ئەگەر كەسى نەدۆزىۋە كىشەى خۆى بۆ ئاشكرا بكات . ۋە لەو نوسىنەيدا ھەناسە ھەلگىشان و پشودانە بۆ دەروۋن، ۋە لە ۋانەيە لە دەروۋندا پشوو بدات ۋە بلاۋكردنەۋەى خەمەكانى لەو كاغەزەدا، ۋەدەكرىت پاش بە دەست ھىنانى ئامانجەكە كاغەزەكە بدېرىنەت، ئەمەش پشوى دەروۋنە و خۆئامادە كۈرەنىشە بۆ گەت و گۆۋ كۆششكۈرە .

۵- ئامادە كۈرە جىگايەك بۆ بىر كۈرەۋە . ئەمەش بۆ زالبوۋن بەسەر ژاۋە ژاۋ، ۋە بەدۋا داچوۋنى بنچىنە رۆشن و دورستەكان . بۆ بىر كۈرەۋە دەبىت روۋناكيەكە لاي چەپپەۋە بىت . ئەۋندەش بىتھىز نەبىت خەۋىبباتەۋە . يان چاۋ لاۋاز بكات، يان دەمارى گرژ بكات، يان بىتتە ھۆى رق لىبۈنەۋە و دوۋر كەۋتەۋە، يان تەركىز كۈرەكەى لاۋاز بكات، ۋە نابىت چاۋ رەشكە و پىشكەى بكات و ماندوۋى بكات و كاريگەرى لە سەر دەروۋنى ھەبىت . ھەروەھا لە ئامادە كۈرەنى جىگادا: - رىكخستنى كىتپەكان، ۋە

ناماده کردنی کهل و پهله کانی کۆششکردن و گفتوگۆ پیش دانیشتن.

۶- گرنگیدان به تهندروستی و خۆراک، وه پێویسته پشکنینی وهرزی تهندروستی بۆ

منداله کهت بکهیت، ئەمەش کارگه‌ریه‌کی گه‌وره‌ی هه‌یه له سهر تهرکیز کردن.

۷- کوره‌کهت رایینه له کاتی برسیه‌تی یان زۆر خواردن بیرنه‌کاته‌وه، وه‌نه‌شخه‌وێت کاتی‌ک ئەو

برسیه یان زۆری خواردوه.

۸- پێداگیری بکه له سهر ئەوه‌ی که کوره‌کهت به ئاگاداریه‌وه دابنیشیت نه‌ک دانیشتیکی

خاو و خلیچکی له کاتی خویندنه‌وه و له‌به‌رکردن. به‌شیوه‌یه‌کی ستوونی له‌گه‌ڵ که‌مێک

لاری بۆ پێشه‌وه دابنیشیت. نه‌ک به‌خوار و خێچی یان به‌شکاوه‌یی، هه‌روه‌ها له‌ سهر

کورسی دابنیشیت نه‌ک له‌ سهر شوینیکی زهر و ره‌ق نارامی نه‌بی‌ت له‌ دانیشتن. له‌گه‌ڵ

دوورکه‌وتنه‌وه‌ی خویندنه‌وه د‌کۆششکردن له‌ سهر قه‌ره‌وێله یان پال‌که‌وتن.

۹- کوره‌کهت رایینه له‌ سهر ده‌ستپێکردنی یاداشتنامه‌که‌ی به‌چاودێر کردن له‌ سهر

ناویشانه‌کان یان بنچینه و بیرو بۆ‌چوونه سه‌ره‌کیه‌کان، پاشان بچیتته ناو درێژه‌ی

خویندن.

۱۰- دووبابه‌تی چوونیه‌ک یه‌ک به‌دوا‌ی یه‌کدا ئەنوسیت له‌یه‌ک کاتدا، چونکه ده‌بی‌تته هۆی

له‌بیر‌چونه‌وه و تێکه‌ڵکردن.

۱۱- گرنگیبه‌ به‌ چاوخشانده‌وه به‌بابه‌ته‌کاندا له‌ نیوان کاتی‌ک و کاتی‌کی دیکه‌دا ئەمەش به‌

ئاراسته‌و به‌دوادا‌چوون و به‌شداری تۆدا ده‌بی‌ت. هه‌روه‌ها ده‌کریت له‌نیوان کاتی‌ک و

کاتی‌کی تردا فه‌رمان به‌هیت بۆ پشت به‌ستن له‌سه‌ر غونه‌ شیکار کراوه‌کانی له‌ باب‌ه‌تی

خۆت تاقیبکه‌ره‌وه. واته‌: پاش شیکار کردنی مه‌شق و راهێنا‌نه‌کان یان پرسیاره‌کان به‌

ته‌واوی سه‌یری غونه‌ شیکار کراوه‌کان بکات وه به‌ خۆی راستبکاته‌وه.

۱۲- کوره‌کهت رینمایی بکه بۆ پێویستی تی‌گه‌یشتنی شته‌که واته‌ یه‌که‌مه‌ین جار

له‌به‌رکردنی، چونکه تی‌گه‌یشتن خیرایی له‌به‌رکردن به‌ده‌سته‌ده‌یی‌ت وه‌سووک و ئاسانیش

دەپت *

۱۳- دەكرىت لەبەر كىرگەن كەي بەھىز بىكەي ۋە خۇي ماندىو بىكات لە رىگاي ھاندانى لە سەر سوود ۋە رىگرتن لە كاتە بەتالە كان لە دەستپىشخەرى كىرگەن بە چاۋ خىشاندە ۋە يەكەي بىدەنگ * يان راقە كىرگەن ۋە لىكەندە ۋە لەۋەي تىگەش توۋە بۇ تۆۋ بۇ خوشك ۋە براكانى ۋە بۇ ھاورىكانى *

۱۴- كورەت رابىنە كەۋا كاتىكى پىشۋ بەخۇي بىبەخشىت لە نىۋان ۱۰ - ۱۵ خولەك لە بابەتى لىكەندە ۋە لەبەر كىرگەن دەستبىكات بە بابەتتىكى تر * ھەتا ۋە كەۋ لە كاتى چاۋ خىشاندە ۋە بابەتەكە زۆر بە سوودە لە ھەموو نىۋ كاتىمىر يان ھەر كاتىمىرىك پىنچ خولەك پىشۋ بىدات بە گۆيرەي ۋوزە ۋە تۋانى خۇي *

بەگۆيرەي ئەمە دەكرىت مىندالان بىپارىزى لە توشبۋون بە كىشەكانى دەستكەۋتن ۋە بىر كىرگەن ۋە لەبەر كىرگەن * ھەرۋە دەكرىت بۇ مىندالان بە گۆيرەي ئاستىيان يان تۋانىيان پەلە بە دەست بەيىن * ۋە ھەرۋە دەكرىت ھالەتتىك لە ئاشتى ۋە خۇشەۋىستى لە نىۋان ھەموو ئەندامانى خىزان بە دەستبەيىت * ۋە بەختە ۋە رە نارامى گىشتىگىر بىكەيت لەۋ مالدەدا.

كىشەي نەبۋونى پەيۋەندى ۋە بەردەۋامى لە نىۋان تاكەكانى خىزان :-

لە ھەندى خىزاندا جىبابۋنە ۋە روودەدات ۋە نەبۋونى كارى ھابەش * ئەمەش دەگەرەتتە ۋە بۇ ژمارەيەك ھۆكار لەۋانە :-

۱- سەرقالبۋونى ھەر تاكىك لە تاكەكانى خىزان بە ئەركەكانى *

۲- نەبۋونى چالاكى ھابەش كە ھەموو ئەندامانى خىزان كۆيكەتەۋە *

۳- نەبۋونى رىكخستى كات ۋە دانانى كاتىك بۇ يارىكىردنى ھابەش *

ۋە بۇ ئەۋەي پالپىشتى بەختەۋەرى بىكەيت ۋە زىادى بىكەيت لە نىۋان مىندالەكان، ۋە گىشتىگىرى بىكەيت لە سەر ھەموو ئەندامانى خىزان دەپت كار بە بەرنامەيەكى بەردەۋام

بەكەت ۋە لەگەن مىندالانىش كارەكە تەۋاۋ بەكەت .

تەمەي خوار ۋە غونەيەكە بۇ چوار ھەفتە لە چالاكى كەۋا يارمە تىدەدات لە سەر دروست كەردنى دىۋارىك لە پەيۋەندى نىۋان باۋكان ۋە مىندالان:-

شەمە	يەكشەمە	دوشەمە	سەيشەمە	چارشەمە	پەنجەشەمە	ھەيلى
قەسەي لەگەندە بەكە دەريارەي دراۋسىكە تان ۋە مامەنە كەردن لەگەن لىئاندا .	ۋازى لىيىننە تىنگات چۈنەيتى مامەنە كەردن لەگەن نەندامانى خىزان .	قەچەي ۋەنەي بېچۈكى بۇ داين بەكە بابەكارى بەيىنىت، ۋە پارچە كاغەزى رەشئوس رەنگە بەكەت .	لەگەن خۇتى بېبە بۇ كتىنباخانەي گىشتى ۋە گۇقارى جوان ۋە بەسۋەي بۇ ھەلپۇزە .	ھەندىك ۋەنەي شېۋەي دىياري كراۋى بۇ ۋەنە بەكە لىيىگەن بۇ بۇتى بېرىت .	قەسەي لەگەندە بەكە دەريارەي چۈنەيتى ھەلپۇزەندى بىرەرەكەنى لە قوتۇباخانە .	يىكەۋە سۈرەتەي كەھف بېخۈننەۋە .
لىيىگەرى با بە تەلەفۇن پەيۋەندى بە خەزمەكەنى بەكەت .	بۇ ھەمۋە تاكىكى خىزان قورلانىك داينىكە بۇ پېشېركى كەردن لە خۇيىندەۋەي بە دىزىيى مانگىك .	يىكەۋە لەگەندە سەيىرى بەلەنامەكەنى تەلەفۇن بەكە ۋە قەسەي لەگەندە بەكە دەريارەي ھىلى سىنەمايى .	ناۋە ناۋە گۈيى لىيىگە لە ۋوتى سۈرۈدىك .	چىرۈكىكى بۇ بېخۇنەۋە پاشان دەريارەي ناۋەرۈكەكەي پىرسىيى لىيىكە .	چاۋەكەنى بېخۇنەۋە با ناۋى نەۋە جىگەيانە بىلىكە تىيەيتى .	گىتۇگۈي لەگەندە بەكە دەريارەي مىژۋەي ژيانى سەھابەيەكە لەگەن باۋكى .
شەمە	يەكشەمە	دوشەمە	سەيشەمە	چارشەمە	پەنجەشەمە	ھەيلى
لىيىگەرى با يارمەتەيت بەكەت لە كارەكەنى چىشتەخانە	دەنبايە لە رىكۈيىكى لە كەتە خۇيىندە ۋەكە رىكۈيىكى كتىنەكان ۋە لەم چۈرە بايەتەنە .	لەگەن خۇتى بېبە بۇ كتىنباخانەي گىشتى ۋە گۇقارى جوان ۋە بەسۋەي بۇ ھەلپۇزە .	مەشق ۋە راھىنان لەگەندە بەكە لەسەر دەنگەكان ۋە ماناكانى .	ھىيىرى بەكە مامەنە كەردن لەگەن كەسانى دىكەدەيە بەريزەۋە ۋە ھەستىيان بىرىندار نەكەت .	يىيىرى يەكە فۇلگۈرى لەگەندە بەكە .	گەتە ۋە گۈيى لەگەندە بەكە بە نەدەبەۋە گۈيىگەرتن لە ۋتارى ھەيلى ۋە بىزار نەكەردنى خەكەنى تەر .
ھەندىك ھىلى راست ۋە چەماۋە ۋەنە بەكە لىيىگەرى با نەۋىش ھەمىشە ۋەنە بەكە .	سەردانى پىشانگا بەكە بۇ كەل ۋە پەلەكانى كتىنباخانە .	لەگەندە ھەندى جەلۋا لە مائەۋە دروست بەكە ( ) كەك ۋە نايىس كەرىم .	لىيىگەرى با لە ھۇن باز بەكەت جارىك لە سەر قەچە راست جارىك لە سەر قەچە چەپ ۋە جارىكى دىكە لە سەر ھەردۋە پىنەكانى .	لەگەندە نەخشەي رىنگە لە مائەۋە بۇ قوتۇباخانە ۋەنە بەكە لىيىگەرى با بۇتى لىكەدەۋە .	قەسەي لەگەندە بەكە دەريارەي تەلەفۇن ۋە لە بىرى دانانەكان .	ھىيىرى بەكە لە سەر چۈنەيتى يەكار ھىيىنانى مەقسە بە رىنگەيكە بى زىيان ۋە مەمانە پىكرەۋ .

به كورتى :-

پيويسته ژن و ميړد زانياريان ههبيت كهوا ژيان پيويستى به كار كردن ههيه . ههلواش په يانا بييت نه گهر له سهر ئاگر دانه نريت . وه به خته وه ريش نابييت نه گهر ماندوو بوون به خشيني تيډا نه بييت . مندا لانيش تووشى شادى نابن بۆ باوكان به بى ئاماده كردن و ماندوو بوون له لايهن باوكه كان ، مالمش نابييت به بى په يوه ندى و بهرده وامى . بۆيه دهبيت ژن و ميړد ههر يه كه يان پيدا گرى بكه ن له سهر به جى گهياندى ئهركه كه يان به چاكترين شيوه وه كردنى ئه و كارانه ي ده بنه هوكار به پاراستنى مندا ل له كي شه . ههروه ها روكنيكي گه و ره له روكنه كانى مالمى به ختيار به دهست ده هيندرت .

خوت تاقى بكه ره وه :-

ئهمه ي خواره وه كۆمه ليك به شن پيويسته له سهر خوتيان جى به جى بكهيت . ئه گهر له سهري ريكهوت به تهواوى نيشانه ي (به لى) ۳۵۱ له ژيړ هه لبيژ دوا وه كه دابنى . وه ئه گهر به گومان بوويت له هه لبيژ دونه كه ئهوا نيشانيه ك له ژيړ (هه ندى جار) دابنى . به لام ئه گهر ريكنه كه وتى ئهوا نيشانيه ك له ژيړ (نه خيړ) دابنى .

ز	بهش	به ئی	هه ندی جار	نه خیر
۱	ئایا کۆسپ و ته گهره کانی ژییانی به خته وه ری ده زانیته؟			
۲	ئایا ده توانیت سه رکه ویت به سه ر کیشه ی خه رجیی دا؟			
۳	ئایا ده توانیت زال بیت به سه ر کیشه ی ته له فزیۆن له گه ل مندالان؟			
۴	ئایا ده توانیت زال بیت به سه ر کیشه ی گفته وگو و لیکنده وه و له بهر کردن بۆ مندالان؟			
۵	ئایا ده توانیت زال بیت به سه ر کیشه ی جیا بوونه وه له نیوان نه ندامانی خیزان؟			
۶	ئایا چالاکیه کی جیگیر و هاوبه ش هیه پالپشتی بکاته له بهر ده وامی له گه ل مندالان؟			
۷	ئایا ده توانیت ره فتاری خۆت چاکبکه یته له پهروه رده کرنی مندالان؟			
۸	ئایا هه ست ده که یته که واهه به خته وه ری یا وه ره له گه لته له به جی گه یاندنی نه رکه کان؟			
۹	ئایا که سی دیکه یارمه تیت ده داته له سه ر به جی گه یاندنی نه که که ی له سه ر جوانترین شیوه؟			
۱۰	ئایا هوکاره کانی پهروه رده کردنیکی داهینه ر له به دوا داچوون و ناراسته کردنی منداله کان به کار ده یینی؟			

هەلسەنگاندن :-

ئەگەر ھاتوو ھەلبۇزاردنە كەت بۇ ۋەلامى (بەلى) بوو ئەوا دوو پەلە بە دەست دەھىنى، ۋە ئەگەر ھەلبۇزاردنە كەت ۋەلامى (ھەندى جار) بوو ئەوا يەك پەلە بە دەست دەھىنى، ۋە ئەگەر ھەلبۇزاردنە كەت ۋەلامى (نەخىر) بوو ئەوا ھىچ بە دەست ناھىنى .

دەكرىت خۆت ۋەك ئەمەى خوار ۋە ھەلسەنگىنىت :-

پەلە	ھالەتەكە
لە سفر - ۴ پەلە	تۆ نازار دەكىشى لە كۆسپ ۋە تەگەرە ۋ كىشەى زۆر لە ژيانى خىزانىت .
لە ۵ - ۱۰ پەلە	تۆ لە سەر يەكەم رىگای دروستى بۇ زالبوون بەسەر كىشەكانى دادى بۇ ھەلگرتنى بەرپرسيارىيەتيەكان . ۋە پىويستىت بە زانستى زياتر ھەيە .
لە ۱۱ - ۱۵ پەلە	تۆ لە سەر رىگادادەرۆيت، بەلام ھىشتا كۆسپ ھەيە لە پىگەيىنى بەختە ۋە رىت لە گەل بەجىگايەندىت بۇ فەرمانەكان ۋە پاراستنى خىزانىت لە كىشەكان .
لە ۱۶ - ۲۰ پەلە	تۆ شاينى ھەنگاو ھاويشتنى لەسەر رىگای بەختە ۋە رى ھاوسەرگىرى پىويستە بەردە ۋام بيت، ۋە بىگوازىتە ۋە بۇ ھەنگاۋى دىكە .

بەشى دەيەم

نمۇنە لە پەيۋەندىيەكانى ھاوسەرگىرى

< سەرگە وتوو ۋە سەرنەكە وتوو >

- رىخۇشكردن

يەكەم:- نمۇنە سەرگە وتوو ۋە كان

- چىرۇك ۋە پەيرەويكردن

- نمۇنە لە پەيۋەندىيەكانى ھاوسەرگىرى تازە سەرگە وتوو

دووھم:- نمۇنە سەرنەكە وتوو ۋە كان

- نمۇنە لە چىرۇكە تازە سەرنەكە وتوو ۋە كان

- ھۆكارەكانى كىشەكانى خىزان

- رىگاكانى پاراستن بۇكىشەكانى خىزان

- دەرگە وتن و ئاشكرا بوون

- تويژىنە ۋە مەيدانى

- بەرنامە يەكى ئاسانكارى بۇژيانى ھاوسەرگىرى يەكى بەختە ۋەر

- كۇتايى

٢٣٨

لیبیت . ههروهها پیغه مبهه دروودی خوای له سهه بیته قژی خوئی داده هینا و به پی دهویشته، وه روئی له سهه دهه، وه ریشی به ئاوه وه شانه ده کرد بۆ ئه وهی له که شخه ترین و جوانترین شیوه بیت .

- پیغه مبهه دروودی خوای له سهه بیته له گهل خاتوو عایشه رهزای خوای لیبیت ده خهوت وه رازی ده کرت کاتیک له سووری مانگانه بایه . ههروهها عایشه له گهل پیغه مبهه دروودی خوای له سهه بیت له یه که ته شته خوئی ده شوشت . ده سپیشخه ری ده کرد بۆ جامه که عایشه به پیغه مبهه ری ده گوت: (بۆ منی لیگه ری) . پیغه مبهه ریش دروودی خوای له سهه بیت . پی ی ده گوت (بۆ منی لیگه ری) . له نیوانیان ده بووه مملانی له سهه جامه که ئه مهش له په یوه ندیه گیان به گیانی و روشن و به رزه کانه .

- پیغه مبهه دروودی خوای له سهه بیت مامه له ی ده کرد به مامه له یه کی ریک و پیک، وه به ههست و نهستی کی جوان هه لقولاییت به خو شه ویستی و دلنه رمی و به زهیی و به ته نگه وه هاتن . ههروهها ئاوی له م شوینه ده خواره وه که عایشه ده بخواره وه . وه به جل و به رگی خوئی دایده پۆشی . وه روومه تی خوئی له سهه روومه تی ئه وه داده نا، وه عایشه ش سهه ری خوئی له سهه شانی موباره کی ده ده نا .

- پیغه مبهه دروودی خوای له سهه بیت خو شه ویستی بۆ عایشه رهزای خوای له سهه بیت هه بوو که یفخو شی له گهلدا ده کردو ههستی ده ووروژاند به یاری و سوچه تی له گهلدا ده کرد بۆ ئه وهی یاری له گهلدا بکا . به لکو له روژانی چه ژن و روژانی دیکه دا نامۆزگاری ده کرد . وه به پی پیشبرکی ی له گهلدا ده کرد جاریک ئه م پیشده کهوت وه جاریکیش ئه و . به لکو پالی به لاشه و شانیه وه ده نا و به شداری ده کرد له خو شی و گالته و گه پ و پیکه نینی له وینه یه کدا هیچ شتی که له و جوانتر نه بوو .

- له دوا خو شه ویستی بۆی پیداگیری ده کرد له سهه ته زیهت نه دانی، وه له کاتی پیوستیدا به رگری لیده کرد، ئه گه نه خو ش کهوت بایه به رزی ده کرده وه، به لکو له کاتی

ئوستىنىدا دايدەپۇشى بە شىۋەيەكى نەرم و نىيان، ۋە پىداگارى دەكرد لە لىل نەكردنى ئارەزوۋكانى . ھەرۋەھا پىداگارى دەكرد لە سەر ئەۋدى كە ھەست بە بىتاقەتى نەكات يا توۋشى ترس بىت. بە ووردى تىبىنى دەكرد، لە ئامازە كردن و ھىماكردنەكەى تىدەگەشىت و ئەۋىش ھەرۋەھا .

- پىغەمبەر دروۋدى خۋاى لە سەر بىت چاۋدىرى قسەۋكردارى دەكرد، ۋە بە عائىشەى دەفەرمۇ: « يا عائشة إني لأعلم إن كنتِ عني راضية وإذا كنتِ عليّ غضبي » واتە: « ئەى عائىشە، مەن دەزانم كاتىك كە تۆ لىم رازى دەبىت ۋە دەزانم كاتىك لىم توۋرە دەبى » .
عائىشە دەفەرمۇ: ئەمە لە كۆى دەزانىت؟

پىغەمبەر دروۋدى خۋاى لە سەر بىت دەفەرمۇ: « أما إذا كنتِ عني راضية فأنيك تقولين: لا وربّ محمد . وإذا كنتِ عني غضبي تقولين: لا وربّ إبراهيم » واتە « كاتىك لىم رازى دەبىت تۆ دەلىت: نەخىر سۈيىد بە خۇداى محمد . بەلام ئەگەر لىم توۋرە بىت دەلىت: نەخىر سۈيىد بە خۇداى ئىبراھىم » .

عائىشە رەزاي خۋاى لىبىت فەرمۇى: بەلى ئەى نىردراۋى خوا، ناۋى كەس نابەم تەنھا ناۋى تۆ نەبىت .

ئەمەش بەلگەيە لە سەر ئەدەب و جوانى خىزاندارىيەتى بۇ پىغەمبەر دروۋدى خۋاى لە سەر بىت . كاتىك عائىشە توۋرە دەبوۋ پىغەمبەر دروۋدى خۋاى لە سەر بىت رازى دەكرد تاكو پىدەكەنى، ئەمەش بەلگەيە لە سەر شەفەقەت و خۇشەۋىستى و چاۋدىرى بۇ عائىشە .
- پىغەمبەر دروۋدى خۋاى لە سەر بىت بە ۋەتەيەكى جوان و ناسك بە عائىشەى دەفەرمۇ: « ئەى عائىشە ئەۋا مردن لە سەرەخۆ و بى گۈپىيدان لە سەرمە، مەن دەمەۋى تۆ لە بەھەشتىشدا خىزانم بىت .

بۇيە دەبىت ئىمە بمانەۋىت بگەرپىنەۋە بۇ مېژۋى زىيانى پىغەمبەر دروۋدى خۋاى لە سەر بىت سەير كەين چۆن مامەلەى دەكرد لەگەل خىزانەكانى، ۋە بە تايىبەتى عائىشە رەزاي خۋاى

لیبیت ..... (نه گهر پیاوان و ئافره تان سهیری ژیا نی پیغه مبه ر دروودی خوی له سه ر بی ت بکات له گه ل خیزانه کانی، به رنامه یه کی ژیاغان بۆ داده نی ت به روودانی کو مه لگا که مان هه موو خیر و خوشیه ک. وه خوشه ویستی دلنه وایی و به زه یی گشتگیر ده بی ت بۆ هه موو مالیک. به خته وه ری هاوسه رگیریش به ده ست دیت به هه موو مانا کانی)

نمونه له چیرۆکه ئه وینه تازەکان له ژیا نی هاوسه رگیریدا :- خوشه ویستی و پیکه وه ژیا ن :-

ئافره تی ک مندالی نابی ت و له مه دلنیا ده بی ته وه. میرده که ی زۆر خوش ده ویت. داوای لی ده کات ژنی کی دیکه به ی نی ت تا وه کو منداله کانی به چاوی خوی بی نی ت، به لکو بۆی په روه رده شیان ده کات. پاش دوو سال گف تو گو پیا وه که داوای لی کرد ژنی کی بۆ هه ل بژی ریت بۆ نه و دی پی یه وه به سی ته وه، چونکه هه ردووکیان له گه ل یه ک ده ژیا ن، چونکه نه و نه ی ده توانی مالکی دیکه بکاته وه.

هه ل بژاردن و هاوسه رگیریه که ته واو بوو به خاوه نی دین و جوانی وه خوای گه وه ره پی نی چ مندالی پی یه خشی هه موویان له ره وشت و زانست به رز بوون « دکتۆریک، نه ندازیاریک، بازرگانی، زانستی » وه هه موویان به خیزانی باوکیان ده گوت: دایه گیان.

دایکی راسته قینه یان کوچی دوا یی کرد و خیزانی باوکیان به رده وام بوو له په روه رده کردنی منداله کان وه نه وان له لوک که ی به خته وه ری و سه رکه وتن دا بوون.

باوکیشیان کوچی دوا یی کرد خیزانی باوکیان به رده وام بوو هه تا ئی ستا نه و بۆ نه وان هه موو شتی که پاش نه و دی هه موویان ژیا ن هی نا .... هه موویان له مالی باوکیان له گه ل دایکی دووه میان کو بونه وه و ژیا نیان به سه ر برد.

نه مانه غونه ی گونجاون بۆ خوشه ویستی و پیکه وه ژیا ن، وه هه موویان سه رکه وتوون له هاوسه رگیریان وه له گه ل منداله کانیان.

ھەلبۇزاردىكى باش :-

ھەلبۇزاردىنە كە كۆتايى ھات لە سەر بىنچىنە ئايىن ورازى بوونى ھەردوولا بەم كارد، ۋە بووكە كەش پەسندى كرد، ۋە كەس و كارى خوازىنە كە مەرجيان بۇ دوو ھەفتە دانا مىردە كەش ۋە لامى دايەۋە: لاي قەدەغە نىە مەرجى خوازىنە كە بە بى بارگە . كەس و كارى بووكە كەش جگە لە جل و بەرگە كەى ھىچى تريان پى رانەسپارد .

ھاسەرگىرىيە كە لە ماۋدى ھەفتە يەك تەۋاۋ بوو لە بالە خانە يە كى سادە بە بى كەل و پەلى زۆر و زىيادى بى كەلك . ھەروەھا بە بى نىشانە، بە لام تەنھا بە يەك جل و بەرگ . ژيانىان دەستى پىنكرد بە ئەۋپەرى سادە يى و خۆشەۋىستى و قورىانىدان بە موۋچەى مانگانە (۱۲۰) جۈنە يەى . خىر و خۆشەۋىكى ئاسايى روۋى تىكردن و خۋاى گەۋرە چۋار منالى پىبەخشىن ۋە بە فەزلى خۋاى گەۋرە دەۋلە مەند بوون .

تاكو پازدە سال توۋشى ھىچ كىشە يەك نەبوون، بە بەخشى خۋاى گەۋرە ئەۋدى لەۋ مالاھدا دەرگا ھەموۋى لە بانگەۋازى خۋاى بوو .

تېيىنى :-

باشى ھەلبۇزاردن و ئاسانكارى لە خوازىنەيدا . بەرەكەت و خۆشەۋىستى و بانگەۋاز رەھمەت لە ھۆكارە كانى خۆشگۈزە رانىە .

بۇ ھەموو كەس يەك نىياز و مەبەستە :-

ھەلبۇزاردىنە كە بە خاۋەن ئايىنەۋە تەۋاۋ بوو لە گەل ئەۋەش كە مال لە بەرپرسىيارىيەتى بە رىئەيە كى زۆر . بە لام مىردە كەش رزگار كەردنى خىزانە كە يەتى پاش ئارامگرتن و قورىانىدان . لە نىۋانىاندا سەر كەۋتن بە دەست ھات، كەچى كەس و كارەكە لە خوازىنەيدا يارمەتيان

نه دا . میرده کهش زۆر ساده بوو، به لām میرده که زۆر تیکۆشهر و قوریانیده ر بوو . له ریگی کاری خێرو بانگه وازیدا .

ژیانیان له سهر باشترین ریگادا بوو به بی کیشهی گه و ره ته نهها ئافره ته که تۆزیک کالقام بوو . رهنج و تیکۆشانیان کرد و خوای گه و رهش مندالی پیبه خشین .

میرده که له کاره کهی سهر که وتنی به ده ست هیئا سهر که وتنیکی گه و رهش « ئۆتۆمۆیل - نۆرینگه - کۆمپانیا - وه هج و عه مره » . له خوا به زیاد بی تاوه کو ئیستاش له خووشی شادیدان . خودای گه و ره به رده و امیان بکات له سهریان وه له سهر ئیمهش به خته وه ری له دنیا و دوارۆژدا .

ئارام گرتن و پشت نهستوو به خوای گه و ره :-

خیزان پیکهاتوه له ژن و میرد له گه ل نه وهیش که هیشتا خوای گه و ره منالی پی نه به خشیون وه له گه ل نه وهی که باری نابووری خیزانه کهیان لاوازه که چی خیزانه که چه سپاو شادومانن، نهو هۆکاره بنه ره تیهش ده گه ریته وه بۆ ریک و پیککی ژن و میرده که به ئاین و ره وشته کهیان، وه تیکه ل نابن بهو که سانهی ژنیان تال ده کهن، وه پشت نهستوون به وهی خودای گه و ره زۆری لایه له نازووقه و پیدانی مندال .

نمونهی سهر نه که وتوو :-

نونهیه کی خۆرئاوا: چیرۆکی سهر نه که وتنی هاوسه رگیری نه لیزابیت تایلۆر :-
نه لیزابیت تایلۆر له سالی (۱۹۳۲) له دایک بسوه دایک و باوکی له به ریتانیا نیشته جیبوون به هۆی روودانی جهنگی جیهانی دوهم روویانکرده لۆس ئه نجلۆس .
له ناوه راستی شهسته کاندای نه لیزابیت شانه ستیره ی هۆلیوود بوو . سهرباری ناوبانگیه که ی وه ک جوانترین ئافره تی جیهان بوو، نه لیزابیت له ژیانیدا له گه ل زغیره یه ک له هاوسه رگیری که

زۆریه یان سه رنه که وتوو بوو ژیا . له هه رزه کاریدا شوی کرد به خاوه نی ئوتیله به ناویانگه کان نیک هیلتنۆن، دوا ی نه وه شوی کرد به نه کته ر مایکل ولدنج به نۆزده سال له خۆی گه ورده تر بوو به ربوو مه هاوسه رگریه که یان دوو مندا ل بوو .

پاش نه و نه لیزابیت چوه سه ر ئایینی یه هوودی بۆ نه وه ی شووبکات به مایک توود که وا نه ویش کوژرا کاتیک له ناو فرۆکه که ی بوو تیکشکا .

دوو جا میڤردی کرد به نه کته ری ویلزی، وه پاش نه وه ی ئیدی فیشه ر ته لاقیدا نه لیزابیت دهستی کرد به په یوه ندیه کی رۆمانسی له گه ل نه کته ری ویلزی ریتشارد بیرتن له کاتی پیکه وه کارکردنیان له فلیمه به ناویانگه که یان (کیلۆ باترا).

بووه یه کیك له زۆرترین میڤرده به ناویانگه کان له ناوه راستی هونه ری له ماوه ی ساله کانی شهسته کاندای .

له سالی هفتا و شهش به ته واوی له بیرتن جیابووه وه، به لām بوونی هه ردووکیان له ناوه راستی هونه ر و ده ره ویدا بووه هۆی ناشوب و تیکچوونی په یوه ندیه کانی هاوسه رگریان هه ردوو هاوسه ره که لیك جیا بوونه وه پاشان سه ر له نوی بوونه وه هاوسه ری یه کتر .

پاش له سالی ۱۹۷۶ به یه کجاری لیك جیابوونه وه . وه نه و کاته بوو نه لیزابیت به گواسته نه وه ی له سینه ما بۆ ته له فزیۆن گه لیك سه رکه وتنی به دهست هیئا له خه لاتی ئۆسیکار . لاری فۆرتنسکی کارمه ندیکی بیناسازی نه مه میڤردی هه شته می نه لیزابیت بوو له نه فسانه ی هۆلیوود . وه میڤردی ژماره جهوت له ژیا نی نه لیزابیت سیاسه تمه داری نه مریکی جون وارنه ر بوو . به لām نه م هاوسه رگریه ش به جیابوونه وه کو تایی هات .

له و سالانه ی دوایدا نه لیزابیت خوی پیوه گرت به خواردنه وه ی کحول و ماده هۆشبه ره کان له نه خۆشخانه ی بیته ی فۆرد خه وینرا، وه له ویوه چاوی کهوت به میڤردی هه شته م کریکاری بیناسازی لاری فۆرتنسکی .

نه مه ش ژیا نی نه و گه نجانه یه که ده یانه ویت نه مه په یه ره بکه ن ، وه سه یری رۆلی

رۇمانسىيەكان دەكەن لە سىنەماكاندا و خەۋونى پىۋە دەيىنن . ۋە دەيەۋىت لە ھاۋبەش ژيانى دا بە دەست بەيىنىت . بەلام دوۋشتى جياۋازن لە نىۋان راستى و خەيالدا . راستەقىنەكەى برىتىيە لە كۆتايى ھاتن بە ئىش نازار بۇ ئەمانە يان خۆكۈشتن يان خوۋ پىۋەگرتن بە ماددە سرکەرەكان ۋە ھۆشبەرەكان . دەژىن و دەمرن ۋە دەگەرپن بەدۋاي ساتىكى راستى و بەرچاۋروونى .

پاشان ئايا ئەمەيە بەختەۋەرى كەۋا مەرۋقى ئاقلەند بەدۋايدا دەگەرپت ؟ ۋە بۆچى زۆربەيان ئەۋ ئافەرەتە بەناۋبانگ و دەۋلەمەندە بەختەۋەرىكەى دۆزىۋە ؟ ۋە بۆچى زۆربەيان پەنا دەبەنە بەر خۆكۈشتن ۋە ھەندىكىش پەنادەبەنە بە خوۋپىۋەگرتن بە ماددە ھۆشبەرەكان . ۋە ھەندىكىش پەنادەبەنە بەر گۆشەگىرى و دلتنەگى و پاشەكشە لە كۆمەلگا و گۆشەگىرى و تەنيايى لە ژياندا .

نەمۇنە لە چىرۋكى سەلبىيەكان يان كىشەتازەكان لە ژيانى ھاۋسەرگىريدا :-

ۋورپا بە لە تىكەلبوونى زىادە رەۋى :-

ژن و مىرد ھەردوۋىكان پەيۋەندى خۆشەۋىستى و دلنيايىيان بەستۋە . ۋە پىكەۋە ژياۋن لە سەر رىزەۋىكى پازدە سالى . خۋاي گەۋرە قەدەرى وانەبوۋ مىندالىيان پى بېخشى . ژيانىكى بەختەۋەرەنە ژياۋن . بەلام لە كاتى تىكەلبوونىيان و بەشدارى كردنى ھەندى ھاۋرپىيان لە ھاۋىنەھەۋارەكاندا ھەندى كىشەيان بۇ پەيدا بوۋ ، بە جۆرىك ژنەكە يەكىك لە برادەرەكانى مىردەكەى بىنى گىتوگۆي لەگەلدا دەرەزىنىتەۋە بە مامەلەيەكى غونەيى مامەلەي لەگەلدا دەكات ، لىرەدا كىشە دەستى پىنكرد بە جۆرىك مىردەكەى ۋاي دەزانى كەۋا ژنەكەى پشت گۆي خستۋە و گرنگى پىنادات . ژنەكەش ۋاي دادەنا كە يەكىكى تر بەختەۋەرى دەكات و ئەۋەى مىردەكەى بۆي بەدىنەھىناۋە ئەۋ كەسە دەتۋانىت بەدىبھىنىت .

لېرىدا زۆر كېشەى بېچوك ھەيە ۋە مېلانىيە كەى نېۋان گەيشتوۋە بۆ جىابوۋنەۋە سەردەرى
ئەمەش چەندىن غونەى خۆشەۋىستى ۋە پەيۋەندى سۆزدارىان بېنىۋە .

پاش ماۋەيەك ئافرەتەكە شوى بەۋ پىاۋە كرد كە لە مېردەكەى چاكترى دادەنا سەردەرى
ئەۋەش مندالى لە زانكۆ ھەيە .

ئەۋ ئافرەتە لە گەل مېردە تازەكەى چەند رۆژىكى بەختەۋەر ژيا كە نەگەشتە چەند
مانگىك كېشە لە گەل مندالەكان ۋە مېردى تازە دەستى پىكرد، بە مامەلكرىكى خراب
لە گەلدا، خەۋە گولېنىيەكان كۆتايى ھات، ۋە گۆرا بۆ ئىش ۋە نازار ۋە دەردى خىزانى .

دۋاى سالىك لە كېشە زۆرەكان لە مېردى دوۋەمىش بە جىابوۋنەۋە كۆتايى ھات، ئەۋ
ئىستا تەلاقدراۋە ۋە مندالىشى نىيە، ھەموو شىكى لە دەست دا تاۋەكو كەسوكارەكەشى،
چونكە ئەۋان مېردى يەكەمىيان خۆش دەۋىست .

لە ھەمان كاتدا مېردى يەكەم ژىكى باشى خواست ۋە مندالىشى لى پەيابوۋ، ئەۋ ئىستا
زۆر بەختەۋەرە ۋە ژيانىكى جىگىر ۋە خۆش بەسەر دەبات .

ئەۋەى لەم چىرۆكە فېرېۋىۋىن :-

- تىكەلېۋىنى ھەلە لە نېۋان خىزانەكان كە زۆر مال تىك دەدات .

- رەزابوۋن بە راستىتى چاكترى رىگاكانى بەختەۋەريە .

- ئارامگرتن بۆ مرۆڭ ئارەزوۋكانت بە دەست دەھىنى .

- ھەلە لە ساتىكى ھەلېئاردنى خىراۋ پەلەكردن روۋدەدات .

جىاۋازى بەھۋى بۆنى ناخۆشى دەمى مېرد روۋدەدات:-

كېشە دوۋبارە بوۋەكان لە نېۋان ئۆزى ۋە مېرد لە مالىكى رىك ۋە پىك ۋە ئىماندار، نىكەى

ھەموو شەش مانگىك كېشە دوۋبارە دەبىتەۋە، بەلام ھەموو جار بە گلىيەيەكى جىاۋاز....

سولخ ۋە رىكەۋتن لە نېۋانىيان دەكرىتەۋە، پاشان گلىيى دوۋبارە دەبىتەۋە، پاش ماۋەيەك لە

نزیکی و گفتوگۆی ژنە لەگەڵ دەستە خوشکە کە ی ، دەزانیت ھۆکاری راستەقینە ی ئەو جیاوازیە چیه ، ئەویش ئەو یە کە بۆنی دەمی میژدە کە ی زۆر ناخۆشە . ژنە کە دە یویست بیرشیتە وە بە لām پیاو وە کە لە بەری رای دە کرد و گلەیی دە کرد کە ئەو نایە و یت جووت یت لە گە لیدا ..... بە لām کاتی ک ھۆکارە راستەقینە کە ی زانی چو وە لای پزیشکی تایبە تی و چارە سەری خۆ ی کرد ... ئیستا نزیکە ی نۆ سālە هیچ کیشە یە کیان لی روونە داو وە .

تییینی :-

چارە سەر کردن ھۆکاری ک ی راستەقینە یە بۆ کیشە . وە هیچ کیشە ونیشانە یە ک نیە چارە سەر و شیکاری بۆ نە دۆز یتە وە ، با ھەموومان بگەر ین بە دوا ی ھۆکارە تووش بو وە کان بە بی جیاوازی و مە ترسی .

مامە ئە کردنی ژن لە گە ل میژدە کە ی کە ژنی بە سەردا دە هی نی :-

میژد بە بی زانی نی ژنە کە ی یە کە می کە پە یو وە ندیە کی باشیشی لە گە لدا ھە یە ژن دە هی نی ت ، بە ژنی ک ی زۆر ئاسایی ، گرنگی بە خیزانی یە کە می دە دات و ھۆشیاری دە کاتە وە کە ئە وە ی پیاو وە کە ی کردو و یە تی حە لال و شە رع یە ، بۆ ئە وە ی بتوان یت سوود وەر گر یت و د لئە وایی و خۆ شە ویستی و ھاو وری یە تی و پە یدا کردنی مندال بین یت .... نزی کبە وە لی ی وە خۆ شە ویستیە کە ی بە دە ست بە ی نە .... ئە و زۆر ئاقل مە ند بوو زۆر ر ێک و پ ێک بوو . ئیستا مندالی کچ و کۆری لی ی ھە یە .

ئە نجامە کە :-

ژنی یە کە م خۆ شە ویستی و چاود یری لی بە دە ست هی نا . دو وە می ش راستیە کە ی بۆ دەر کە وت ، چونکە ئە و زۆر شتی لی داوا کرد بە هیچ شت رازی نە دە بوو ، وە زانی جیاوازی لە

نیوان ریبازه که ی وه ئه وه ی به دیارده که وی ناشاردریته وه .

تیگه یشتنی هه ئه بۆ بالا دهستی له لای پیاو :-

کچیک شووی به مرۆفیکێ ئیماندارو رووخۆش و بالابهرز کرد . دوا ی ئه وه له ناکاو زانیمان ئه وه پیاوه هیچ نازانیت له ئاین و بیروباوه به رامبه ر ئنه که ی جگه له وه فرموده ی پیغه مبه ر دروودی خوی له سه ر بیته : « لو أمرت أحدا أن يسجد لأحد لأمرت الزوجة أن تسجد لزوجها » . واته « ئه گه ر فرمانم به که سیك کردایه که وا کرنۆش بۆ یه کیک ببه ن ئه وا فرمانم به ئافه رت ده کرد کرنۆش بۆ میرده که ی بیات » .

ئه وه ده یویست ئنه که ی بیته کۆیله ی ئه وه . ئه وه ده سه لاتداره و راو داواکاری قه بۆل ناکات له سه ر هه ئه ی زۆر بچوک سزای ده دا به لیدانیکێ تووند له ماوه ی شه ش مانگی یه که م له هاوسه رگریان، پیمان نه زانی ته نها کاتیک هات به ده مه چاویکی شیواو له گه ل لیدان .

ئه نجامه که ی :-

جیا بوونه وه پاش ئه وه ی خودای گه وه مندالیکیان پی به خشیبوو، هه روه ها ئه مه ش بووه گرتیه ک بۆ ئنه که له هاوسه رگیری، وه نه بوونی دلنیا یی و باوه ر بوون به وکه سانی به ناوی ئاین قسه ده که ن، وه دلنیا بوو له وه ی که ره فتاری هه موو پیاویک وه ک ره فتاری میرده که یه تی .

چاره سه ری نیستا :-

گفتوگۆ له گه لیدا کۆتایی هات و رازی کرا که وا تاقیکردنه وه یه کی خراپه، به لام سه ده ده ها تاقیکردنه وه ی باشیش هیه، هه روه ها زۆر نمونه مان بیره ینایه وه که وا به نیش و تازاری کیشه ده یانالاند، جیا بوونه وه روویدا پاشان خودای گه وه پیاوی باش و چاکه خوازی به قیسمه ت کردوون و به خووشی ژیاون .

پاش ماوهیهك رێكهوت له سهڕ نهوهی نهو كهسهی هاتووه و داخواری پیشكهش كردووه،
بیبینی و کاتیکیشی بداتی بۆ بیر کردنهوه.

کێشه‌ی هه‌لبژاردنی هه‌له‌ :-

كه‌سیك خراپی هه‌لبژارد، پینچ سال ژیاو به‌خته‌وه‌ر نه‌بوو، زۆر ئازاری ده‌كێشا. نه‌شی
ده‌هێشت جیاپیته‌وه‌ كه‌ ته‌مه‌ عورفیكه‌، پاشان منداڵێکیان بوو كاره‌كه‌ زیاتر قورس بوو به‌
یاسای عورف. پاشان بووه‌ دوو منداڵ تاوه‌كو گه‌یشه‌ رینگایه‌کی داخراو له‌گه‌لیدا.
نه‌و كاته‌ جیاپوونه‌وه‌مان ببینی كه‌وا زۆر زه‌ره‌رمه‌ند بوو، ته‌نها ته‌مه‌ش چاره‌سه‌ره‌كه‌بوو،
نافره‌ته‌كه‌ش منداڵه‌كانی وه‌رگرت و شووی كرد به‌یه‌كێکی تر ئیستا له‌گه‌لیدا به‌خته‌وه‌ره‌.
پیاوه‌كه‌ش ژنیکی ته‌لاقدرای ماره‌كرد خاوه‌ن نایین و جوانی. خوای گه‌وره‌ منداڵێکیانی
پێبه‌خشی. خودای گه‌وره‌ بۆی ته‌عویز كردنه‌وه‌. به‌خته‌وه‌ری و خوێ جیگای گرتنه‌وه‌ نه‌م
چاكه‌یه‌ش هه‌مووی له‌ لایه‌ن خواوه‌یه‌.

هه‌له‌كردن پیش‌شهو‌ی په‌رده‌:-

پیاویك كچی خالی خوێ خواست، هه‌ردووکیان رینگایان به‌ خۆیاندا پیش بنیاتنان-
خۆرێك‌خستن- له‌گه‌ڵ یه‌كتر كۆیبنه‌وه‌ و تێكه‌ڵی یه‌كتر بن. كاتیك دایك و باوكی زاوا به‌م
كاره‌ی زانی نامۆزگاریان كرد له‌ ته‌نجامی ته‌م كاره‌دا گوێی لێراگرتن به‌لام هه‌یج له‌
مه‌سه‌له‌كه‌ نه‌گۆرا. كه‌ نه‌وا زوو هاوسه‌رگیری ده‌كهن.
دوای سێ مانگ كیشه‌ رویدا، پاشان لێك جیاپوونه‌وه‌. جیاوازی و مملانی له‌ نێوان
دوو مالی خاوه‌ن په‌یوه‌ندی و ته‌ندروستی رویدا.

ھۆكۈم:-

بىرىتى بوو لە رېگەدانى زاوا بە تېگەلبوون و كۆبوونەۋە لەگەل بووك پېش بىياتنان . بە جۆرىك ئەم تېگەلبوونەش رېگا بدات بە جوت بوون .

خراپى مامەلە كىردى كەسوكارى مېرد بۇ ژنەكە :-

ژنەكە زۆر مېردەكە خۆش دەۋىست، ئەۋىش ژنەكە زۆر خۆش دەۋىست، ھېچ كېشەيەك لە نېوانيان دا نەبوو تەنھا ئەۋەي لە ھەموو مالىكىدا روودەدات . بەلام كېشە دېت بە ھۆي خراپ مامەلە كىردى كەسوكارى (دايىكى و باۋكى) بۇ ژنەكە لە كاتى لە مال نەبوونى پىاۋدەكەي .

زۆر تەھەممولى كرد . سوور بوو لە سەر ئەۋەي بە كەس نەلېت تاۋەكو لە پېوانە دەرچوو بە تەۋاۋى روۋخا نەيتۋانى چىتر تەھەممول بىكات . مېردەكە شەلە ژابوو لە نېۋان گۆيرايەلى بۇ باۋكى و خۆشەۋىستى بۇ ژنەكەي.....

لەگەل تېيىنى دا باوك سىروشتىكى ھەيە و ناگۆرېت... ھەر جۈلەيەكى ئىجابى لەگەل مېرد بىگومان دەبىتتە پىچران .

سەرقالبوونى مېرد بەبى خۇئامادە كىردى ئۆز :-

يەكەل لە ژنەكان دەلېت :- ھاۋسەرگىرمان ئاسايى و لاسايى كىردنەۋە بوو، بەلام مەن مېردى خۇم خۆش دەۋىت كە گەنجىكە لە سەر رەۋىشتى ئايىن ۋە ستايش بۇ خۇداي گەۋرە . بەلام ھەستىكردن بە بىزارى و كەساسى خىزان بۇ مالىكەم دەستى پىكرد بە تايىبەتى پاش بوونى يەكەمەن مەندالى كىچ، ۋە پىاۋەكە باش بوو كارى دەكرد لە نەخۇشخانەۋە نۆبەتچىش بوو ھەر لە نەخۇشخانە دەمايەۋە، پاش كارەكەي دەچوو بۇ ئىش و كارى سىكاللاكان، پاشان دەچوو بۇ

نۆرینگهی تایبه تی خۆی، زۆرجاران کاتیك له مال ده بوو له کاتیکی درهنگ پشکنینی بۆ ده هات یان حاله تیکی له ناكاو داوا ده کرا له مال بیته ده ره وه، ئەمه ژيانی منه، سهیری کهسانی تر ده کهم خۆزگه یان بۆ ده خوازم، وه سهیری خۆم و باری خۆم ده کهم هه سهرت ده کیشم.

پیاویك هه ز به گه ران و رابواردن ناکات :-

ژنیك ده لیت: له خیزانیکی مامناوهندی گه شه م کردووه، من سی براو دوو خوشکم هه یه، له ریزی سی یه مم له ناو خوشک و براکام.

له ماله وه سه ره به ستیم هه بوو له ده رچوون و سه ردان و هاویه شی کردن له کاری خیر.

پاشان شووم به گه نجیک کرد له سه ر ئایین و بیرو باوه ر، خوشم ده ویست پاش چاوه روانیه کی زۆر کچی کمان بوو، پاشان سکم پرپوو به کۆرپه له ی دووه م. وه سوپاس بۆ خوا.

به لام میرده کهم هه ز ناکات به ده رچوون و رابواردن، وای پی باشتره له ماله وه بمینیتسه وه.

ده نووستیش به چه نده ها کاتژمیر هه تا کو له کاتی مۆله تدانیش.

ئه مه ش کاری گه رییه کی سلبی له سه رم دروست کرد هه تا یه کیك له براده ره کانی داوای کرد سه فه ریک بکه یین به لام نه و ره فزی کرده وه، به بیانووی سه رقالبوونی به ئیش و کار. وه نه چوو بۆ کاره کهش، به درێژایی رۆژ له خه وتوویی له مالدایه وه، کچه هاوړیکه م په یوه ندی پیوه کردم و هه والی پرسیم، دامه پر مه ی گریان، کیشیه کی گه وره له نیوان من و نه و روویداوه چی بکه م؟ وه به چی نامۆزگاری کرد؟

بیگومان نامۆزگاری بۆ نمونه ی نه و میردانه ده بیت تی بکۆشن و مافی هه موو خاوه ن مافه کان به دیت. سه فه رکردن و رابواردن له کاره پیوستیه کانه وه گرنگیشه بۆ به رده وام بوونی ژیان.

هەلەكانى پياو له پيريدا :-

ئافره تىك ۳۵ ساله مېردى كردووه، له بچووكيه وه چيرۆكيكى تىكۆشه رانه له گەل مېرديدا ژياوه، له گەلى ههستاوه به پەروهرده كردنى مندا له كان . دوو كور و دوو كچى ههيه هه موويان هاوسه رگيريان كردووه .

ته لاقى خيزانى كوره گه و ره كه يان كۆتايى پيهات پاش ماوه يه كه له كيشه كان له دادگا . ئافره تىكى ديكه ي هينا . ليتره باروگوزهرانى پياوه كه گوڤا و زۆر تووند بوو له گەل ژنه كهيدا، باوكه كه شيان له گەل ژنى كوره كهيدا خۆى ريخست . ههتا به شدارى كرد له گەل ئيدا بۆ ليدانى داكيان له برى تۆله سەندنه وه بۆ ژنى كوره كه ي .

دايكه كه ماله كه ي جييهشت و له گەل كورى دووه مى ژيانى به سەر بېرد، هه لچوون و سه رشيتيه كه ي واى كرد ئاو و كاربا له داكيان قه دهغه بكات . پاش چەند مانگيك دايكه كه گهرايه وه لاي بۆ نه وه ي له گەل ئيدا بژيتت، به لام باروودۆخى مادديان زۆر قورس و گرانبوو نه وه نده پاره ي نه ده دا به شى بكات، وا باشت بوو نه وه ي ههيه له گەل ئيدا بيت . جارى دووه ميس كيشه روويدا تووندتر له جارى يه كه م ..... .

په يوه ندى نيوان باوك و خيزانى كوره كه ي هيج په يوه ندى نه بوو به كاروبارى سيكسى به لام نه وه ژنه توانى نهو باوكه وا ليپكات په يوه ندى له گەل خيزانه كه ي تيكبدات . وه په يوه ندى له گەل كوره كه ي ديكه شى تيكدا، وه په يوه ندى باوكيان له گەل دوو كچه كه ي خۆى دا له ماله وهش دهري كردن .... .

هه موو هه ول و كۆششه كانى ناشته وايى به سه رنه كه و توويى بپايه وه ((ليژنه كانى ناشته وايى، داواكان، دادگاكان، په يوه نيه كان ....))
ئينجا چى بكه ين له گەل نهو پياوه ؟

ئىككىنچى قىسىم:

ھەندىك ھالەت ھەيە ئەنجامە بۇ بارودۇخى ژيان ۋە رەفتارەكانى پەرۋەردەكردن، كەۋا كەسەكە بە درىژايى ژيان نازارى پىۋە دەكىشى، ۋە ھەندى جار تەنگىژەي دەروونى روودەدات و پارسەنگەكەي ووندەكات،

ۋاي لىدەكات ناتوانىت كاروبارەكان پىۋانە بكات، ۋاي لىدەيت ھەلەكان يەك لەدۋاي يەك دەست پىدەكەنەۋە. ئەمەش پىۋىستى بە چارەسەرى دەروونى زانستى ھەيە بۇ ئەۋەي پىۋەرى راستەقىنە بگەرەتتەۋە ۋاي لىبكات دەريازى بىت ھۆكارەكانى كاريگەرى سىلبى.

كىشەكان لە كاتى راشكاويدا:

ھەردووكيان ژيانىكى بەختەۋەر ھىمانە دەژىن، ۋە ھەر يەكەيان ئەۋىترى زۆر خۆشەۋىست، دوۋكچى جوانىشيان ھەبۋو، بەلام ئەۋ ژنە چىرۆكى خۆي بۇ مىردەكەي گىرايەۋە كە ئەۋ پىش ھاۋسەرگىرى زۆرى خۆشەۋىست و ھىۋادار بوۋ بۇ ئەۋ بىت. ۋوتى فلان و فلان ھاتنە پىش بۇ خوازىنىم بەلام من لەبەر تۆ رەتمكردەۋە. پاشان ژنەكە لىي پىرسى: ئايا تۆ پىش ھاۋسەرگىرى مەنت خۆش دەۋىست؟ ۋەلامى دايەۋە: ۋەك خوشكم خۆشم دەۋىستى تاۋەكو ھاۋسەرگىرى ھەست و سۆزى خۆشەۋىستى بەرەۋ تۆ دەستى پىكرد تاۋەكو لىرەۋە بوۋە كىشەۋە ملەلانى. ۋە ھەلۋىستى ھەست و سۆز گۇرا بۇ ھەلۋىستى تۈۋندۈتۈشۈ و تۈۋرە بوۋن....

پىاۋەكە باۋەرى ۋابۋو كە نابىت پىش پەيۋەندى خۆشەۋىستى بكات. چۈنكە ئەۋە نابىت ئەۋ خۆشەۋىستى پەيۋەندى بە يەككى ترەۋە بىستى ئافرەتەكەش سۈۋرە لە سەر ئەۋەي پىاۋەكە پىش ھاۋسەرگىرى خوشى وىستۈۋە. زۆر بەلگەي بۇ دەھىنىتتەۋە لە سەردان و پەيۋەندىەكانى كە لە مالەۋە كىرۋىتەي بۇ براكەي زۆرىش لەبەر ئەۋەي نىزىكى يەكترىۋون ۋەخۇشەيىن كىرەن لەلەي. ھەمۋو ئەمانە پىش خوازىنى بوۋن، كەچى ئەمانە ھىچ لە

بيروبو چرونی ميړده که ی نه گوری....

چی به هه ردووکیان بلیین؟

به ژن وميړدی له م جوړده دا دهليّم: راشکاويش پيويست به گفتوگويه کی هيمن و ليک تيگه يشتن ههيه، دهبي هه لايه نيک به دواي ووشهيه کی وا بکه ويّت لايه نه که ی دیکه پازي بکات. وه ده کریت دروی ريپيدراو لهو حالته له گه ل پيداگيري له سهه زياده رهوی نه کردن له داوا کردن که لايه نه کی تر نه توانيت بهينيته دی.

ژنه که به رزخوازي و تامه زروی به رزتره له ميړده که ی:-

ئاواته خواز بوو شوبه گه نيکی خاوهن رهوش و ثاين بکات، به لام له شاره که ی خوی به ختی نه بوو، به خته که ی له ديّهات بوو، که که ش خه لکی شاره، پيی له جهه رگی خوی ناو چوو بۆ گوند بۆ نه وه ی بژييت له گه ل ميړده که ی، وه قه ده ره که ی بووه سهه ره تاي کاری خير به ريک و پيکی لهو گونده، وه له ده زگاكان بوو بۆ کار وه بهه رپرس بووليی نه وه هامييه وه، وه پياوه که شی پالپشتی بوو له کاری خير و چاکه، نهو له بهه رپرسه کان نه بوو هيچ کاتيکيش په يوه ندي بهه رپرسياريه تی نه بوو، ئافره ته که زۆر له پياوه که ئاقلمه ندي بوو، وه توانايه که شی گه وره تر بوو. هه موو بهه رپرسه کانی دهناسی و مامه له ی له گه لدا ده کردن، به لام پياوه که ی هيچ رۆليکی گرنگی نه بوو.... له ويّه هه نديک کاروباری گرنگ له ريگای ميړده که يوه ده گه يشته ده ست ژنه که ی. نه ويش بووه هو ی شپه زه ييه کی به هيّز و تووند تاوه کو له تواناييدا نه ما بيکات. وه ده ستیکرد به ته ماشای ژنه بهه رپرسه کان و خۆزگه ی به وان ده خواست له سهه ميړده کانيان که بهه رپرسن. کاتيک گۆرانکاری له بهه رپرسه کان روويده ئافره ته که له بهه رپرسياريه تی نه ما. باوه ری وابوو که ميړده که ی هوکار بووه له وه ی که بهه رپرس نه بووه.

چی به م ژنه بلیین؟

به ئافره تی له و جوړه ده لیم: هه ركه سه و تواناو شارازاییه کی هه یه . خوای گه ورده ش هه ندی
كه سی چاكتر داناوه له هه ندی كه س . بۆ ئه وه ی ئه م بونه وه ره ته واو و پارسه نگه كه شی ریک
بیّت. ناشکریت هه موو ئا هه میزادیك سه ركرده بیّت، وه ناشیّت هه موو مرۆفیک به رپرسن، وه
هه ر كه سه شایانی ئه و شته یه كه بۆی دروستكراوه، سه یری میرده كه م ده كه م ده رباره ی
شته باشه كانی، به لكو ته ماشای لایه نی لاوازی ناكه م، خه م بار ناچ له سه ر ئه وه ی به رپرس
نیه . ئه مه ش ده بیته چاك بونه وه و ته ندروستی بۆ تۆ له لایه ن خوای گه ورده و میهره بان .

چه مکی یا خود تیگه یشتنی گویرایه لی هه له :-

گه نجیک کچیکی کرێکاری خواست، کوره که باوکی مابوو، کاتیك باوکی مرد دایکی بووه
هاوێژر له دوور و نزیک: به مانای له سه ر هه موو شتیك ده وه ستا له وه ی ژن و میرده كه ده یان
کرد . هه روه ها به ئاشکرا به دیار ده كه وت کاتیك کوره که ی بیویستایه ئیچیتته لای ژنه که ی،
یان هه تاكو کاتی نوستن ئه و بیوه ژنه هه لیده کوتا سه ریان وه ئه وه ی به خیلی به م ساته یان
بیات . جاری وا هه بوو خۆی نه خوڤ ده کرد . ئه و دایکه زمانی جنیو فروش بوو، کوره که ش
ده ترسا له وه ی خوای گه وره لی یی یاخی بیّت و ناله باری بکات . به لām ژن و میرده که زۆر
ئارامگر و په رۆش بوون له سه ر ئه و به لایه ی له لایه ن دایکیانه وه . خوای گه وره سی مندالی
پیبه خشین . ئه و دایکه ش ئه وانی وه ک کوره که ی پیوه ر ده کرد به په روه رده کردنیان کاتیك له
ئیش و کاردا بوون .

چاره سه ر کردن له و کیشه یه :-

خودای گه وره نایه ویت که س زه ره رو زیانعه ند بیّت، وه گویرایه لی دایک و باوک کارێکی
واجبه، وه به جیگه یان دنی به رپرسیایه تی له پاراستنی مال و په وه رده کردنی مندالان ئه ویش
ئه رکه، هه یج ئه رکیك ئه رکیکی ترم لی قه ده غه ناکات . هه وه ها له سه ر پیاوه که ش پیویسته

بەگەرەت بەدۋاي كەسەك رېنمايى دايكى بىكەت ۋە ئاراستەي بىكەت ۋە دوورى بىخاتەۋە لەۋ رېگايە، كاتىك دايكى پېتۈستى بە شتېك بايە دەچۈۋە لاي، لەگەل پېداگىرى لە سەر جىگرتەنەۋە تەنبايى ۋە داخستەن لەگەلدا بە ۋىژدانى .

بەلام ئەگەر دايكى رەتى كەردەۋە ۋە خۇنەدا بەدەستەۋە بۇ ئەم جۆرە چارەسەريانە، بزانە ئەۋا نەخۇشە ئاگادارى خىزانەكەت بەلىتى، دەستپېشخەرى بىكە لە دەربازبۇونيان پېش ئەۋەدى لە دەستتە دەربېچى .

ھاۋسەرگىرىيەكى ناچۇن يەك :-

كېچىكى زانكۇ شۇۋى كەرد بە گەنجىكى سەروۋى ناۋەندى، ھەمۋو كات ھەستى بەكەم ۋە كورى دەكەرد لە پېش كېچەكە، زۆرجار سەيرى بىروانامەكەي دەكەرد كەۋا بە سەر دىۋارەكەدا ھەلۋاسرابو ھېشتا بەبىروانامەكە دانەمەزرابو ئاخ لە گۈي گەرتەن لە قەسەكانى دايكى، زۆرجار ھەلدەگەرايەۋە سەر خىزانى كورەكەي ۋە ئەۋىش بەبى لىكۈلىنەۋە گۈي دەگەرت، دەچۈۋە لىيىدەدا ۋەكە ئەۋەدى دايكى قورشان بېت . قەسە راستەۋ قابىلى گەتۇگۇ نىيە . لەژنەكەي دەدا بۇ رازى كەردنى دايكى ۋەرازى كەردنى تېرۇفېزى خۇي كە پىاۋە، كاسەي ژنەكە پېرېۋ دەستى كەرد بە جىنۇدان قەسە پېتۈتەۋە مىردەكەي ۋەك ۋە ئەۋ، ۋەدەستى كەرد بە گەپان بەدۋا ئېش ۋە كارتىك لە دەردەۋەي مال بۇ ئەۋەدى كاتەكەي پېيەسەر بىبات كەۋا ژيانى مالى خۇي بە دۆزەخ دەچۈاند .

چارەسەرى بۇ كېشەي لەم جۆرە :-

خۇپاراستەۋ دووركەتەنەۋە لە ھاۋسەرگىرى ناچۇن يەك بە تايىبەتى ئەگەر داخۋازى بوۋ بەبى زامەن بوۋنى رەۋشەت ۋە ئايىن نەبىت . بەلام ئەگەر ئايىنى تېدا بەرقەرار بوۋ ۋە لە خواتىرسانىشى لەگەلدا بېت ئەۋا ژىن ۋە مىردەكە بەرگەي زۆرىك لەۋ كېشەنە دەگەرن كە دېتە سەر رېگايان،

لەگەل سوورىيون لە پىنداگىرى وە ووريا بوون لە كارى ئەو دايكانەى كەوا دەزانن كورەكەى مولكى خۇيەتى وە ئەو ئافرەتە ھاتووہ كورەكەى لى زەوت بكات، ئىنجا ھەموو فېلىك بەكار دەھىنى بۇ ئەوہى لىكىيان جىابكاتەوہ .

ژىيەك نازانى ماناي ھاوسەرگىرى چىيە :-

گەنجىكى جوان و رىك و پىك ئافرەتتىكى شۆخ و دەولەمەند مارە دەكات، بەو پارەو پۈلەى لە باوكى وەرگرتبوو خۇى زۆر بەرزتر دادەنا لە مېردەكەى، ئەوہى بېويستبايە دەيكرد قسەكردنەكەشى تەنھا فەرمان كردن و قەدەغەكردن بوو، كاتىك ئەو پىاوہ سەفەرى كرد بۇ دەرەوہ دوو مندالىشى لى ھەبوو ئافرەتەكە شوققەكەى خۇى بەجى دەھىشت و لای كەس و كاردەكەى دادەنىشت، لە پارەى باوكى لە مندالەكانى خەرچەكرد و لە پارەى مېردى حىسابى دەكرد و لە پەراوېك دەينووسى، مندالەكانى بىردە قوتابخانەى كى تايبەتى تاكوو قۇناغى سەرەتايى، كاتىك پىاوہكە گەزايەوہ داواى پارەكانى لىكرد نكۆولتى كردو سەرەرزى نواند بە پارەى باوكى، كە ئەو مندالەكانى ناردۆتە باشترىن قوتابخانە . پىاوہكەش سەرەداويكى گرت بەوہى گوايا لەكاتى سەفەركردنى پەيوەندى بەستوۋەبە يەككى دىكە بۆيە بەوہوہ خىزانەكەى تاوانبار كرد، ئەم دەنگ و باسە لەو شارە بالابوہوہ . خەلك دەھاتن بۇ چارەسەر كىردنى مەملانىكە . پىاوہكەش بە ھىچ رازى نەدەبوو تەنھا بە پىدانەوہى پارە و پۈلەكە . پاش ئەوہى وازى لە پارەكە ھىنا بۇ ئەوہى نەبىتە ئابرووچوون، داواى ھەموو پارەكەى بەتەواوى وەرگرتەوہ كە لە پەراوہكە تۆمارى كىردبوو، ئەو ئىستا كە لە ژىر لە رەھمەتى پىاوہكەيدا دەژىت . ھەرچى پىيى بلىت گوى دەگرىت و ملكەچى دەبىت .

ئەو جۆرە كىشانە رووندەبىتەوہ كە ھەر كەسىك يەككى ھەلپىرى لە سەر بناخەى پارە و پۈل و جوانى و لە بىر كىردنى ئايىن سەرناكەوېت . بۆيە مەن پىيى دەلىم: تۆ بە وروژاندىن و كاتىكرىن ئەو ھىچ پارەو پۈل بەدەستناھىتت، وە ملكەچكردىن ژنەكەت بۆت پاش ئەوہى

تاوانبارت كرد له كاتىكدا له هه موو شت بهر پىزتره له وهى مولكى ئىۋهيه . ئەمەش شىتىكى
باش نيه وه ناكىت بەختەۋەرى رووبكاتە ئەم چۆرە مالاڤە .

هەلبژاردنى هەلە :-

گەنجىك له مندالىيەۋه پەرۋەردەكراۋه له سەر رهوشت و ئايىن، وه قورئانىشى هه موو
ئەزبەر كردبوو . چالاكىش بوو له بۈارى كارى خىر و بانگەواز كردن، كاتىك كاتى ژن هينانى
هات دەچوۋه هەر مالىك بە كىشەيەك دەگەرايەۋه، يان جوانى بوو، يان يارمەتيدانى كەل و
پەل، وه يانىش دۆزىنەۋه و دىفەيەك بۆ ژنەكە، تاۋەكو حالەتەكە گەيشتە ئەۋهى تووشى
ئافرەتتىكى سفور و رىك و پىك نەبوو بە ئايىن خەلك لهو بۈارەدا ئاگادارىيان كردهۋه . بەلام
ئەو تەنها ئەى ويست، ئىستا ئەو دوورە له بانگەواز كردن و كارى خىرو چاكە، وه نەيتوانى
هېچ شىتىكى لىبگۆرىت، بەلكو كچهكە كورەكەى گۆرى، هەندى جاريش كارى نەشياۋى
دەكرد بۆ دل راگرتنى ئەو .

ئەمەش وانەيەكە بۆ ئەوانەى دەست پاندەكەنەۋه بۆ دل دەروونيان له سەرەرۋىيە له گەل
ئافرەتە سەربەخۆكان، بە بيانۋى ئەۋهى كەوا چاكى دەكات و دەستى دەگرىت . بەلام
ئەنجامەكە پىچەوانەيە، له هەمانكاتدا هەر كەسىك ئافرەتتىكى له سەر رهوشت و ئايىن جى
بەيتى . ئەوا بەجىدەهیلدريت بۆ كەسىك كە رىگای رهوشت نازانىت، وه له سەرىدا زال دەبىت
و پاشان زەرەمەند دەبىت دوو لادا .

وورد بىن بە له هەلبژاردن بۆ ئەۋهى بىرپارت پاش بىركردنەۋەت دروست بىت .

زۆردارى و جەورو ستەم :-

گەنجىكى ئەندازيار كچىكى پزىشكى دەرمانزانى مارەكرد ئەو كاتە له سەرەتاي ژيانى
دامەزراندىدا بوو داهايتيشيان سنووردار بوو، ژنەكەى رازى بوو كەوا لەمالى باوكى و دايكى و

خوشك و براكانی له يهك بالاخانه دا بژیت وه يهك گهرماویشیان هه بوو، وه هیچ سه ره ستيه کی نه بوو له جووله كردندا ته نها له ژووره كهی خۆيدا نه بیټ . هیشتا ش رازی بوو . به تیپهر بوونی کات ژيانی مادديان باشت ر بوو ده رماخانه يه کی بۆ خۆی کرده وه پاشان يه کیکی دیکه ی کرده وه . هه ستا باله خانه يه کی بۆ به کری گرت، پینچ مندالی لیبوو، يه کیکیان به مندالی ده مریت، پیاوه کesh داهاتی زۆر باش ده بیټ . له کۆمپانیاهه کار ده کات داهاته کهی گه وه يه .

به تیپهر بوونی کات پیاوه که دهستی کرد به ئابروو بردن و جوین پیدان و نه فره تکردنی خیزانه کهی . به لکو لییده داو چوونه لای کهس و کاره کهی لی قه دهغه کرد به هه موو کهم و کوریه که دهیشکانده وه . پاشان دهستی کرد به ته لاق دان يه که له دواي يه که له سییه میان له مالی میژد ده ری کرد . پاشان گهراندیانه وه دوايی خانوویه کی جوانی به یارمه تی خۆی دروست کرد سه به خۆ تییدا ژیا . پاشان له ماله وهش ده ریکردو پییکوت: ئه و جاره گهرانه وت نیه، ته لاقدانیش نیه ته نها له وهی که ده مه ویت ته نازول بکهیت، له ژیر پالپه ستویه کی زۆر رازی بوو ته لاقی بدات به رامبه ر وه رگرتنی شتومه کی هاوسه رگیری و کهل و په له کانی چیشتخانه که و (۱۷) سال پیش ئیستا بۆی کریبوو . ئه واه کهل و په لی زۆر به نرخ و به ها بوون پاشان ته نها منداله (۸) سالیه کهی له گهل خۆی برد . وه مندالکانی تریان لی قه دهغه کرد . له گهل ئه وهی گه وه که یان له پۆلی يه که می ناوه ندی بوو، میژده کهی پی ووت: مافی خۆته دووه فته جارێک بۆ ماوه ی چوار کاتژمیر بیانینی . وه قه دهغه بوو منداله کان به ته له فۆن له گهل دایکیان قسه بکه ن، پاش داخوازی کردن پیاوه که ژنیکی تری هیئا، ژنی دوو دم خاوه ن کیشه بوو هه رده م له گریان و خه فتدا ژيانی به سه ر ده برد تاوه کو ئیستاش به رده وامه .

قەسە كەردن ئەو كېشە يە دا :-

ئەگەر ئەو رەفتارەنە بەتەواۋى وويست و ئارەزوۋى خۆت بوو، ئەوا خۋاى گەورە تۆلەسىن و بە توانايە.... لە سەرە خۆيە بەلام كەمتەرخەمى ناكات.... دەستپېشخەرى بکە لە تۆيە كەردن و گەرانەوە بۇ راستى پېش تۆلە سەندەنەوە..... وە ئەگەر ئەو كارەيان پېكەردى لەو رەفتارە نامرۇقايەتيانە

• ئەوا بزانە ئەو رەفتارەنە لە نېشانە كانى نەخۆشى دەروونىتە زوو برۇ چارەسەرى بکە •

نەفامى و پەلە كەردن :-

كېشەى كچېك كە بروانامەى دېلۆمى تەكنىكى هەبوو تەمەنى (۱۸) سال بوو • شوۋى كەز بە گەنجىك • دواى پېنچ سال كېشە دەستى پېكەرد، پياۋەكە دەلىت: ئەو گەنگى بە پەيوەندىە تاييەتيە كامان نادات • واتە: لە پېش خۆى خەرىك دەكات بە بەرژەۋەندىە كانى مال. وە لە مالى باوكېشى گەنگى بە گەرانەوە نادات وەك پېويست (ئەمە قەسەى كورەكەيە)، كچەكەش نكۆلى لەو قەسەيە دەكات • دواى پېنچ مانگ لە ھاۋسەرگىرى دەرىدەكات بەھەموو ھۆكارەكانى ھەول دەدرىت بگەرىتەوە سەر كەوتتو نايىت لەگەل ئەۋەش سىكپەرە، پاش دوو مانگ مىندالەكەيان لە دايك بوو، تاۋەكو ئىستا پياۋەكە پىشتگويى خستوۋە نەتەلاقى دەكات وە نەدەيھىيىتەوە مال، دەلىت: مىن قايلم لە سەر تەلاق وە دەمەۋىت بەلام بە مەرجىك ھەر يەكېك لە ئىمە ئەۋەى ئامادەى كەدوۋە لە شتوۋمەكى ھاۋسەرگىرى بۇ خۆى ببات • بەماناى: ھېچى بۇ نىە تەنھا كەل و پەلى مەتبەخ نەبىت ھەتاۋەكو زىرەكانىشى لى فروشتوۋە بى ئەۋەى بزانىت، كاتىك ژنەكە دەربارەى ئەمە لى ى پرسى ووتى: ئەو كارە تاييەت نىە بە تۆ مىن بۇ تۆم كرىبوو، بە ھەر حال ئىستا نەگەراۋەتەوە بۇ نە تەلاقىشى داۋە، لەگەل ئەۋەش ئەو ژنە لە خىزانىكى ھەزارو سادەيە •

لىكەدانەوە لەو جۆرە كېشانە بۆمان روۋندەكاتەوە نەفامى و نەزانىن لە مامەلە كەردن

لەن ئىۋان ژىن ۋە مېرد ۋە نەفامىش لە پەيۋەندى سىڭسى، ئارام نەگرتن لە سەر ئەۋى دىكە، ۋە پەۋەست نەبۋون بە پەيۋە وكردى ئاين بە بەجىڭەياندى مافەكانى ئافرەت، ۋە ئەۋى لە سەر مېرد ۋاجب كراۋە لە مارەكردن، ۋە ھەموو داۋايانە نىشانەن بۇ ۋە لامدانەۋى لە سەر بۇچى لە سەردەمى ئىستا ئەۋ جۆرە كىشانە روودەدەن؟

ستەم ۋە لادان ۋە تاۋان:-

كىشەى كچىك شوى كروۋە بە گەنجىك . پاش ماۋەيەك دەبىنيت پەيۋەندى زۆر توۋندە لەگەل دايكى، ۋە قسە لەۋ پەيۋەندى تايبەتيەمان دەكات بۇ دايكى، كچەكەش زۆر ئازار دەچىژى، زۆرىەى جار ئەۋ گەنجە كەدەتتە خوارەۋە شەۋەكەى لە سەر قەرەۋىلەى دايكى تەۋاۋ دەكات بە شىۋەيە نىمچە رۇژانە . ئىمەش دەلەتتە: ئەمە خۆشەۋىستىيەكى رادەبەدەرە بۇ دايكى، لە كۇتايىدا ئاشكرا بوۋ ئەۋ پەيۋەندى سىڭسى ھەيە لەگەل دايكى ۋە لە سەر داۋاكارى ئەۋ بوۋە . ۋە سىروشتىيە ئەمە كۇتايى دىت بە تەلاق پاش ئەۋى مىندالەكىشى لى ھەبوۋ . پىۋەكە مىندالەكەى ۋە رگرت ۋە دەلەت: يان دەبى دايكى ۋە رىبىگرى مىنىش خەرجى ناكىشم، ۋە يان پىۋەكە ۋە رى بگىرت ۋە مىندالەكەش شىرە خۆرەۋ تەمەنى مانگىكە ۋە تەلاقەكەش تەۋاۋ بوۋ . قسە كرىن بۇ ئەۋ كىشانە زۆر قورسە . ھەريەكە لە كور ۋە دايكەكە پىۋىستى بە چارەسەر ھەيە . ژنەكەش سۇپاسى خۋاى گەۋرەى كرىد كە رەجى پى كرىد لەۋ بەلا گەۋرەيى رزگار كرىد .

بەشى يازدەھەم
پوختە و راسپاردەكان

- رېخۆشكردن.
- ھۆكارەكانى كېشەى خېزان.
- ئاشكرا بوون.
- لېكۆلېنە ۋەى مەيدانى.
- بەرنامەيەكى كارا بۆژيانى ھاوسەرگىرى بەختە ۋەر.

— ریخوشکردن: —

ژیان بهردوام پټوښتی به ښاره‌زایی و راه‌ښان هه‌یه، وه هه‌موو قوناغیځ له قوناغه‌کانی ژیان پټوښتی به ناماده‌کاری و بیرکړدنه‌وه هه‌یه. ناقلمه‌ندیش نه‌و که‌سه‌یه له هه‌له‌کانی که‌سی دیکه‌ فیږیت، یان سوود له‌وانی پیشتړ وه‌رگریټ، هه‌روه‌ا له وه‌رزه‌کانی پیښو پیښاندرا نه‌و پیلانان‌ه‌ی که‌وا یارمه‌تی لیک‌کول‌ه‌ر ده‌دات به به‌خته‌وه‌ری له ژیانی هاوسه‌رگیری بډ‌گه‌ښتن به ټاره‌زووه‌کان، له‌و وه‌رزه‌دا بډ‌مان ماوه‌ته‌وه که‌وا پوخته‌که روونبکه‌ینه‌وه که‌وا پټ‌ی گه‌ښتوون، له‌گه‌ل روونکړدنه‌وه بډ‌لیک‌دان‌ه‌وی چاو‌دیری مه‌یدانی بډ‌بار و دڅخه‌کانی کڅمه‌لگا که‌وا ئیستا قسه‌ی له سه‌ر ده‌که‌ین. وه چوڼ مال به‌خته‌وه‌ر ده‌بیت؟ وه چوڼ خټزانی باش به‌ده‌ست ده‌ښنت؟

هۆکاره‌کانی کێشه‌ی خیزانی :-

له ماوهی حالت و غونه کانی پیښو روونښووه کهوا گړنگترین هوکاره کان که
کیشه کانی هاوسه رگیری تیډا رووده دات نه مانه:-

• - لاوازی کھسایہ تی ژن و میړدیا خود یه کیکیان •

- تاره زوو کردن له زالبوون و ره تکرده وهی رای جیاواز.

- هه‌ستکردنی یه‌کێك له‌ لایه‌نه‌كان به‌ شك‌اندنه‌وه‌ی له‌کاتی ئاراسته‌کردن و هه‌ستییکی زیاتر.

- بلاوکردنه‌وی نهینیه‌کان که‌وا سه‌ر ده‌کیشی بو ده‌ست تیوهردانی هه‌له له لایهن خزم و که‌سوکار.

- جياوازی خوره وشت و شیوازه کانی، وه تیینه گه یشتن له یه کتر .

- پڻ ليکي ته وڏن جي مٿس، ڇوڪرن لاءِ کاتي ماوهي خوازيبي به ڪيائين

خه يال كۆشكى له ههوا بۆ ئه وىتر دروست ده كرد .

- لاوازی رۆشنبیری له په یوه ندیه كانی خێزانی و كۆمه لایه تی .

- نه بوونی هاوتوانای رۆشنبیری و كۆمه لایه تی و ژیا ری .

- لاوازی په یوه ست بوون به بنكه كانی شه رعی له مامه له كردندا .

- هه لێ ئێرادی هه له له یه كه م كاردا .

- خه رجكردنی بی به رنامه، یان جیاوازی له خه رجكردندا .

- بلا بۆ نه وه ی داب و نه ریتی كۆمه لایه تی هه له له ناو هه ندیک مالاندا، وه ك: ئاههنگ

گیڕان یان بۆ نه كان كهوا ده بیته هۆی جیاوازی و مملانی .

- کاریگه ری راگه یاندنی گه نده له سه ر زۆریه ی خێزان ه كان و تیكدانی په یوه ندی

نیوانیان .

- به رزیو نه وه ی بنمیچی ئاره زو وه كان زیاتر له توانا كان .

- لاوازی تیروونی سینکی له له لایه ن یه کیك له ژن و میرو ده كه .

- نه بوونی رۆشنبیری سینکی .

- نه بوونی ریکه وتنی سینکی له نیوان ژن و میرو .

- لاوازی تیگه یشتن هه ریه كه له ژن و میرو بۆ ماف و ئه ركه كانی .

- نه بوونی رۆلی كۆمه لگا له چاودیری خێزان و بلاو كردنه وه ی ووشیا ری .

- پالپه ستۆی ژیا نی، وه نه بوونی توانا له سه رته واو كردنی پیداو یستیه بنه ره تی ه كان بۆ

خێزان .

- هاوسه رگیری به زۆر به بی ئاره زوومه ندی .

- پیداغیری هه ریه كه له ژن و میرو له سه ر وه رگرتنی مافی خو ی پیش پیدانی

ئه ركه كانی .

رىڭاكانى خۇپاراستن له كىشەكانى خىزان:-

خۇپاراستن باشترە له چارەسەر كردن، ھەرودھا بۆ ئەۋدى ژيانىكى ھاۋسەرگىرى بەختەۋەر
بىنات بىرى پىۋىستە ئەم نامۆزگاريانە بە بىرخۇمان بىننەۋە:-

- ھەر له سەر تاۋە يە كىكى باش ھەلبۇزىرىن بۆ ھاۋسەرگىرى.
- رىكەۋتن له سەر لىككەيشتن بۆ مامەلە كردن له گەل لايەنە جىاۋازەكانى مال.
- پەيۋەندىەكى پتەۋ بە خۇداى گەۋرە، ۋە پەنابردن بۆ ئەۋ له ھەموو كات و زەمانىك.
- رەنگ كردنى ژيانى ھاۋسەرگىرى بە رەۋشت و بەھا ئىسلامىەكان.
- لىھاتۋىۋى و شارەزايى تايبەت بۆ ژن و مىرد له كىشەكان دەپپارىزى.
- بە دەست ھىننەنى ھىمانايەتى و خۇشەۋىستى له رىڭاى «گفتوگۆ باش» دىيارىەكان-
زانستى ماف و ئەركەكان- خۇئامادەكردنى پىشۋوتر بۆ ژن و مىرد- بانگكردن بە خۇشتىرىن
ناۋەكان».

- بلاۋكردنەۋدى نەپنىەكان، گەمارۇدانى كىشەكان لەناۋ مال.
- دەرەچۈۋن بۆ جوانكارىەكان يان سەيركردنى ئەۋ شتانەى لەدەستى خەلكدان.
- پىكەۋە ژيان نمونەى مالە بەختەۋەرەكانە پەپرەۋى ئەۋان بكة.

لىكۈلىنەۋدى مەيدانى:-

كارىكى راپرسى بۆ ۋەرگرتنى له سەر زۆربەى له خىزانى مىسر كرا نمونەى گەيشتە ۵۰
كەس، لەۋانە ۳۰ پىۋا، ۲۰ ئافرەت.
ئەمەى خوارەۋە نمونەى ئەۋ راپرسىە بوو كەۋا جى بە جى كرا:-

راپرسى:-

ئەمەى دىت كۆمەلىك بەشن. ئەگەر ئەۋ بەشە رىكەۋت لەگەلت بە باشى ئەۋا
نیشانەىەك دابنى له ژىر ھەلبۇزاردنى (بەلى) ۋە ئەگەر بەشەكە تا سنوورىك رىكەۋت لەگەلت

ئەۋا نىشانىيەك لە ژىر ھەلپژاردنى (تاسنوورىك) دابنى. ۋە ئەگەر رىكەۋت لەگەلت بەلام بەشىۋەيەكى سادەۋ ساكار ئەۋا نىشانىيەك لە ژىر ھەلپژاردنى (لاۋاز) دابنى، بەلام ئەگەر بەشەكە رىكەكەۋت بە ھىچ جۆرىك لەگەلت ئەۋا نىشانىيەك لە ژىر ھەلپژاردنى (نەخىر) دابنى.

ز	بەش	بەلى	تاسنوورىك	لاۋاز	نەخىر
۱	ھەستدەكەم كەمن باشم كەدوۋە لە ھەلپژاردنى ھاۋىيەشى ژيانم.				
۲	ھەست بە رازى بوون دەكەم لە كەسايەتى ھاۋىيەشى ژيانم.				
۳	زانپارى زۆر دەزانم لە سروشتى ژىن و پياۋ.				
۴	گرىگىم داۋە بە سنوورى شەرى لە كاتى ماۋەى خۋازىيىتى.				
۵	سووربووم لە سەر روۋدانى خۇشەۋىستى و نىزىكى لەگەل ھاۋىيەشى ژيانم.				
۶	رۆژى پەردە بەبى تاۋان لە خوداى گەۋرە تىپەرى.				
۷	سوور بووم لە سەر زانستى سىكىسى لە چاۋگە باشەكان پىش شەرى پەردە.				
۸	ھەست بە چىژدەكەم لەكاتى ئەنجامدانى پەيۋەندى تايىبەتى				

				لەگەل ھاۋىيەشى ژيانم.	
				ھاۋىيەشى ژيانم رىز لە ئارەزوۋەكانم دەگرىت لە كاتى بە جى گەياندىنى پەيوەندى تايىبەتى.	۹
				بەبەردەۋامى ھەۋلى نوپۇنەۋە دەدەين لە شىۋازى پەيوەندى تايىبەتىمان.	۱۰
				بەباشى سىروشتى ھاۋىيەشى ژيانم تېدەگەم.	۱۱
				بە تەۋاۋى بە ئەرکەكانم ھەلدەستم بەرامبەر ھاۋىيەشى ژيانم.	۱۲
				تېدەكۆشم بۆ دوركەۋتەنەۋەم لە سەلبىيەتەكانم ۋە ھەلەكانم لەگەل ھاۋىيەشى ژيانم.	۱۳
				پېداگىرى دەكەم لە سەر خۇيىندەۋە ۋ رۆشەنبىرى لەگەشەكردنى پەيوەندى خىزانپەكان.	۱۴
				بەرەفتارىكى چاك مامەلە لەگەل ھاۋىيەشى ژيانم دەكەم.	۱۵
				دەتۋانم پېداۋىستىيەكانى خىزانەكەم دابىن بىكەم.	۱۶
				بەتەۋاۋى بە رۆلى خۆم ھەلدەستم بەرامبەر مىندالەكانم.	۱۷

۱۸	ده توانم به باشی کاته کانم ریک بخه			
۱۹	ههست به خوشه ویستی و دلنه وایی ده کهم له په یوه ندی خیزانه کهم			
۲۰	ههست به به خته وه ری ده کهم له ژیانی خیزانیم			

خۆت هه لسه نگیینه :-

ئه گهر وه لاهمه کهت له سهر به شه که به (به لێ) بوو ئەوا سێ پله به دهست ده هیئت، وه
ئه گهر وه لاهمه کهت له سهر به شه که به (تاسنوریک) بوو ئەوا دوو پله به دهست ده هیئت، وه
ئه گهر وه لاهمه کهت له سهر به شه که به (لاواز) بوو ئەوا یهک پله به دهست ده هیئت. به لام ئه گهر
وه لاهمه کهت له سهر به شه که به (نه خیر) بوو ئەوا هیچ به دهست ناهیئت.

ئه گهر له سهر هه موو پله کان ۵۰ یان زیاتر به دهست هیئا، ئەوا له سهر ریگی
به خته وه ری هاوسه رگیری ژیا ته.

وه ئه گهر له سهر هه موو پله کان ۴۰-۵۰ پلهت به دهست هیئا، ئەوا له سهر ریگی
به خته وه ریت به لام کهم و کوریه که هیه یان هه ندیک کیشه ته گهره ده خاته به ردهم به خته وه ری.
ئه گهر له سهر هه موو پله کان ۳۰-۴۰ پلهت به دهست هیئا زۆر ته نگ و چه له مهت
له بهر دهستدایه به دهست هیئانی به خته وه ریت لێ قه دهغه ده کات.

ئه گهر له سهر هه موو پله کان ۳۰ پلهت به دهست هیئا، بزانه ژیا نی هاوسه رگیریت له
مه ترسی دایه، ده ستپیشخه ری بکه پیش نه وه ی له ده ستت ده ریچیت.

نه نجامی را پرسیه که :-

بهش	به ئی		تاستووریک		لاواز		نه خیر	
	کور	کچان	کوران	کچان	کوران	کچان	کوران	کچان
-۱	۱۲۰	۱۴	۵	۴	۳	۲	۲	-
-۲	۱۸	۱۱	۷	۵	۳	۲	۲	۲
-۳	۶	۵	۱۵	۱۲	۶	۱	۳	۲
-۴	۱۶	۸	۷	۹	۴	۲	۳	۱
-۵	۱۹	۱۴	۵	۵	۳	۱	۳	-
-۶	۱۶	۱۴	۶	۴	۵	۱	۳	-
-۷	۱۰	۹	۱۰	۵	۵	۲	۵	۴
-۸	۱۸	۱۲	۷	۵	۳	۲	۲	۱
-۹	۲۰	۱۳	۵	۵	۴	۲	۱	-
-۱۰	۱۵	۱۴	۸	۲	۴	۲	۳	۲
-۱۱	۱۶	۱۰	۸	۹	۴	۱	۲	۰
-۱۲	۱۰	۵	۱۱	۱۲	۷	۲	۲	۱
-۱۳	۷	۶	۱۵	۱۳	۵	۱	۳	-
-۱۴	۹	۵	۱۴	۱۲	۵	۲	۲	۱
-۱۵	۱۵	۹	۸	۹	۵	۱	۲	۱
-۱۶	۱۶	۹	۱۰	۹	۲	۲	۲	-
-۱۷	۱۰	۵	۱۱	۱۱	۷	۲	۲	۲
-۱۸	۴	۴	۱۶	۱۰	۵	۳	۵	۳
-۱۹	۱۸	۱۰	۵	۸	۴	۲	۳	-
-۲۰	۵	۷	۱۳	۹	۷	۲	۵	۲

لێکدان وه دی نه نجامی را پرسیه که :- له ماوه دی پشکنین و را پرسیه که روون بوده که هه ندیک تیبینی ههیه هیمما دهکات بۆ هه ره شه کردنی ماله کان و جیگیر بوونیان، بۆیه ئاستی به

- دەستەھىننى بەختە ۋەرى پەك دەخات • ۋە لەم ۋوشىار كەردە ۋانەش ئەمانەن:-
- جۆرىك ھەيە رازى نايىت بە ئاستى ھەلبىژاردن، بۆيە ھەلبىژاردن لە سەر بىنچىنەي رەۋشت و ئايىن چاكتىن غونەيە بۇ ھەلبىژاردن •
- جۆرىك ھەيە چاۋدېرى سنوۋرى خوا ناكات، لە مامەلە كەردىيان لە كاتى خوازىيىنى، ۋە رۆژى پەردە، ئەمەش لە نىشانە كانى مەترىيە •
- جۆرىكى گەۋرە ھەن گرنگى نادەن بە زانستى سىكىسى، ۋە زانىارى تايىبەت بە سىكىسى كەسانى دىكە پىش ھاسەرگىرى •
- جۆرىكى گەۋرە ھەن رازى نايىت بە ۋ بار و دۆخەي كەۋا بۇ ئەۋ گرنگە •
- جۆرىكى گەۋرە ھەيە كىشەيان ھەيە لەجى بە جى كەردنى كاروبارى ژيانىان •
- جۆرىكى گەۋرە ھەيە كەم و كورىە كانى دەزانىت لە بەجى گەياندنى ئەكە كانىەتى بەردە خىزانىان •
- جۆرىكى گەۋرە ھەيە دوۋرە لە رىكخستى كاتىيان ۋە دانانى ناماغە كانىيان •
- لەبەر ئەۋە ئەۋ دياردانە لە گرنگىرەن ھۆكارە كەن دادەنرىت كەۋا كىشەيان مىلمانى يەكەن روودەدات لە ژيانى ھاسەرگىرى • ۋە لەۋ ھۆكارە كەنەيە كەۋا بە دەست ھىنانى بەختە ۋەرى لە ھەندى مالاندا پەك دەخات • بۆيە ئەمەيان بانگەۋازىكە بۇ چاكسازى و گۆران پىش ئەۋەي كىشەكەن گەۋرەتر بىت ئەۋ كاتە چارەسەرى نايىت •

بەرنامەيەكى كارا بۇ ژيانى ھاسەرگىرىيەكى بەختە ۋەر:-

بەختە ۋەرى ھاسەرگىرى داۋا كەردن و مەبەستە ئۆزى و مىرد ھەردوۋىيان تىدە كۆشەن بۇ بەدىھىننىيان، ئەۋ كاتەي پىزگرتن و دلىيائى و دابەش كەردنى بەرپىسارىيە تىەكەن ھۆكارى گرنگەن بۇ بەدەست ھىنانى ئەۋ بەختە ۋەرىيە • ھۆكارىكى دىكەش ھەيە ئەۋ بەختە ۋەرىيە نوئى دەكاتەۋە دلىيابە لىئى ۋە بىپارىزە ئەمانەش ئەمەي خوارەۋەن:-

ژيان ئاسان نىيە، يە كىيىك لە لايەنە كانى ژيان ووروزاندن و چىژودەرگرتنە ئەۋەش تىيىكۆشانە
لە پىناۋى زالبوون بە سەر تەنگ و چەلەمە كان و بە دەست ھىنانى سەر كەۋتن . تىيىكۆشانىش
چەند گۆرەپانىيىكى جىاۋازى ھەيە . ۋە شىۋەى زۆرن لە ناۋمال و دەرەۋەدا، پىاۋىش چەند
گۆرەپانىيىكى تىيىكۆشانى ھەيە ھەرۋەھا ئافرەتىش .

بەلام ھاۋبەشى ژيانى جى مەھىللە بە تەنھا تىيىكۆشى . چونكە خۆى و تو ژيانى
ھەردوكتان پىيىكەۋە ووندىكە . با تىيىكۆشان و روۋبەرۋو بوۋنەۋەتان پىرۆز و لە پىناۋى
مەبەستىيىكى پاك بىت . مەبەستىيىكى باش ئامادە بكە .

ئافرەتىيىك لە پىناۋى سەرۋەت و سامان شوو بە پىاۋىيىك دەكتە، ھەرۋەھا پىاۋىيىك لە
پىناۋى سەرۋەت و سامان ئافرىتىيىك دەخۋازىت، ماردى دەكتە بۇ سامانەكەى ۋە جوانىيەكەى
ۋە بىنەمالەكەى ۋە ئايىنەكەى، كەۋا لە ھەدىسدا ھاتوۋە . شورەيىيە ئەمە بىيىتە
رىيىكەۋتنىيىكى باۋ بەم جۆرە لە ژىر سىبەرى پەيۋەندى ھاۋسەرگىرى بىيىتەۋە . ئەگەر ھاتوۋ
يە كىيىك لە لايەنە كان فەشەلى ھىنا لە بە دەست ھىنانى لىيىكدانەۋەى ماددى لە لايەنەكەى دىيىكە
ئەۋا ھەلۋەشانەۋە دەست پىيىدەكتە پاشان جىابوۋنەۋە لە گەل خەم خەفەتى زىياتر .

ھەندىيىك لە زانا دەرۋوزنانە كان ۋاى دەبىنن ئەگەر پىاۋىيىك تەنھا لە پىناۋى گەيشتن بە
ئامانجەكانى ئابوۋرى ژىيىك بىخۋازى . ئەۋا ئەۋ پىاۋە كەم و كورىيەكى ھەيە لە كەسايەتەكەى .
ھەرۋەھا خىزانەكەش ھەست بەم كەم و كورىيە دەكتە و ئازارى دەدات .

دەكرىت ھاۋكارى ھاۋبەش ھەبىت لە ھەلگرتنى بەرپرسىيارىيەتەكانى ژيانى لە ژىر
سىبەرى ژيانىيىكى قورسدا . بەلام دەبىت بىناخەكەى برىتى بىت لە خۇشەۋىستى و رىزگرتن و
دلىيىي و ئارەزوۋكردن لە بەخشىن دا .

راستىيەكەى ئەۋدە دەبىت بەرپرسىيەتە ئابوۋرى برىتى بىت لەبەر پىرسىيارىيەتى كىردنى
پىاۋ بە تەۋاۋەتى ئەگەر توانى، نمونە بۇ فەرۋودەى خۋاى گەۋرە و مېھربان : «الرَّجَالُ قَوْمُونَ
عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ» ﴿النساء: ۳۴﴾

واته: «پیاوان بالاده ستزن له سهر ئافره تان به وهی خوی گه وره هه ندیکه له سهر هه ندیکان چاکتر داناوه وه هه روه ها له پاره و مولک و سامانیان خه رج ده کهن و ده به خشن»
 نیمامی غه زالی ده فه رموویت: گرنگترین مافه کانی پیاو له سهر ژن دوو فه رمانن
 یه کیکیان: پاراستن و نابرووه . نه ویتریان داوانه کردنی نه و شتانه ی که پتویست نین . وه خۆپاک
 راگرتن له وه ده ستکهوت و سوود و قازانجی نه گهر هه رام بوو .

نابوویش ته نه ا زانستی به کاره یێنانی پاره و پوول نیه ، به لکو هه موو ریک و پیکه ی و
 ریکه ست و کار ده گرته وه ، وه چاودیری کردن به هه موو کاروباره کانی ناومالێ ئافره تیش
 به پرسیاره له به کاره یێنانی نه وه ی له ده ستیێتی له پاره و کات له باشترین ریکاکان ، نه گهر
 کاروباره کانت باشتر کرد توانیت چاودیری پیاوه کهت بکهیت ، وه زامنه کردنی به خته وه ری بۆ
 خیزانه کهت .

ئافرتیک کهه که ی خۆی وه سیهت ده کات و ده لیته : کهه م پیاوه کهت رامه سپیره ، به شتیک
 که له توانیدا نه بیته . به دهستی خۆی به رزی که ره وه وه ناگات له خه لکی لاواز و ده ستکورت
 بیته . چونکه هه لگرتنی به ردی گه وره سوکتره له قورسای قهرز .

ووریابه که مندالان چاوه گی جیگیره بوون له ژیا نی هاوسه رگیری ، ده بیته ژیا نی
 هاوسه رگیریت به ته واوی جیگیر و ئارام بیته پیش هاتنی مندال و هه پاش هاتنیان .
 هاوسه رگیریش به بی مندال و اتان لیده کات که هاوسه رگیریه کی به خته وه رو ئارام بن .

گرنگ نه وه یه ئیوه پیکه وه دوو که سن .... نه گهر هاتوو هاوسه رگیریه که به هۆی نه بوونی
 مندال داروو خا نه مهش مانای تی نه گه یشتنه بۆ مانای هاوسه رگیری . نه گهر هاتوو
 هاوسه رگیریه که ئارام بوو به لام پیش هاتنی مندال ئارام نه بوو که واته نه وه ئارام بوونیکی
 خه یالیه به خته وه ری نابه خشیته .

هاوسه رگیری له حوکم و یاسای قورئان ته نه ا مه به ستیک نیه بۆ پاراستنی جوړی
 مرؤفایه تی . به لکو له سه رووی نه مه وه یه مه به ستیکه بۆ دلیا بوونی ده روون و هیمنایه تی

دل و جىڭگىر و ئارام بوونى ويژدان .

خوداى گەۋرە دەفەرموۋىت: «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً» ﴿الروم: ۲۱﴾

ۋاتە: «لە نىشانەكانى خوداى گەۋرە ئەۋەپە ھەر لە دەروونى خۇتان ھاسەرمان بۇ دورست كىردوون بۇ ئەۋەى ئارام و جىڭگىر بن تىايدا ۋە لەنىۋانتان خۇشەۋىستى دل نەرمى مىھەربانى داناۋە» .

ھاسەرگىرى برىتى يە لە ئارەزوۋىيەكى گىيانى دىلسۆزانە كەۋا لە گەل مەۋۇدا دەۋىت دامەزراۋت دەكات لە سەر مىلكەچى خوداى گەۋرەۋە مىھەربان، ۋە مىندالىش خىشل و رازەۋەى ژيانن، بەلام ئەۋان ژيان نىنە، ژيانىش دەگۈنجى بەبى مىندال، بەلام قورس و گرانە بى ھاسەرۋ ھاپۇرى ي رىگا، ۋە ژنى خۇشەۋىستىش بۇ پىاۋەكەى پىش مىندالەكەى دىت. ھەرۋەھا پىاۋىش مىندالى خۇى خۇش دەۋىت لەۋ كاتەى خۇشەۋىستى ھەپە بۇ خىزانەكەى. ئەگەر مىندال ھەستى بەۋ خۇشەۋىستىيە گەرم و گۈرۈ پىژەكەۋت لە نىۋان باۋك و دايك ئەۋا لە تاقىكىردنەۋەپەكى خىزانى موسلمان و خۇشەۋىست دەژىن. بەۋىژدان و بىر و ھۇشيانەۋە دەنۋسىن. پىاۋەكەت لە ھەموو كەس زىاتر بەۋىژدان و بىرۋەشتەۋە دەلكىت. لە ھەموو كەسىش نىزىكتە بۇ دىل، بۇيە پىۋىستە شوپىنىكى يەكەم لە ژيانت داگىربكات ھەرۋەھا داۋاى پەزا بوونى خوۋاى گەۋرە و مىھەربان. چۈنكە ئەۋ پىش ھەموو كەسىكى تردىت، ۋە سىروشتىيە داۋاى ئەۋ ئەندامانى خىزانەكەت دىت، بەلام يەكسەر داۋاى ئەۋ نايەت، ۋا باشترە ماۋەپەك ھەپىت لە نىۋان ئەۋ و ئەۋان. پەنا بۇ كەس و كارەكەت مەبە لە ۋو بەۋو بوو نەۋەى پىاۋەكەت. ۋە لەبەر ئەۋىش دەستبەردارى ئەۋان مەبە، ۋورىابە زۇرىش ۋورىابە لەۋ ھەلۋىستە، چۈنكە پىاۋەكەت ئەتۋى، ھەردوۋكتان پىكەۋە لە ۋوبەروۋبوونەۋەى ھەموو جىھانن، تەنھا ھەست و سۆزى ناۋەۋەت بەس نىيە، بەلكو دەپىت رۇزانە رەفتارت روون بكەپتەۋە لە ھەموو ساتىكدا شوپىنى يەكەم بۇ پىاۋەكەت پىت لە ژيانندا، بەتايىپەتى لە پىش

دايىكى، چونكى پىياۋەكەت پارچەيەكە لەجگەرى دايىكى، ۋە ئەمانەتى دايىكىشىيە لە دەستى ژنەكەي. بۇيە دەپىت دىلنەرم و راستگۇ بىت بەخاۋەنى ئەمانەتەكە، ۋا دايىنى ئەو دىلىيا بىت لە سەر ئەۋەي ئەمانەتەكەي ۋون ناكەيت. ئىنجا دەپىتە جىگاي رىزو ستايش بۇ دايىكى پىياۋەكەت. بەم جۆرە دەتۋانى دلى دايىكى و خوشك و براكانى بۇ خۆت رابكىشى.

تۆش ئەي پىياۋ خىزانەكەت لە تۆ نىكە، نەكەي پارچەيەكە لە خۇشەۋىستى خۆت بۇ دايىكت يان يەككە لە كەس و كارت بېرىت. مەسەلەكەش بەشىك نىيە، ۋەغىرەش نىيە لە خۇشەۋىستى، لەبەر ئەۋە خىزانەكەت لە ناكۆكى لەگەل دايىكت يان يەككە لە كەس و كارت دامەنى، مال و خىزانە تازەكەت سەريەخۆكە و پالپشتى ئەو توخمە كۆمەلەتتە بىكە، گرنگى پىيە خۇشە و پالپشتىيە، لە ھەمان كاتدا پەيۋەست بەبەرەحم و بەزەرىيە، تاۋەكۈ بگەيتە خۋاي گەۋرەۋە مېھرەبان. ۋە لە ھەدىسىكى قودسىدا ھاتۋە: «الرحم منى، من وصلها وصلته، ومن قطعها قطعته».

ئىۋە ھەردوۋىكتان يەك ژيان دەژىن، پىكەۋە بن، ۋە ئەۋانى تىرىش لە لايەكانى دىكە، ئەۋانى تىرىش ھەمۋە خەلگىن، ھاورىيان و برادەران و دراۋىنكان و كەسانى دىكە، ھەرگىز ناكىت دوۋرەكەۋتەۋە يان جىياۋازى بىكىت لە راى ھەندىك كەسانى دىكە، چونكى راۋ ھەلۋىستان يەكە، ۋە ئەگەر نارەزايەتتەكەش دەرەكەۋت پىۋىستە ئەۋى دىكە تەنازول بىكات بۇ راى ئەۋىتر. ئەمەش دەگەرىتەۋە بۇ ياۋەر بە يەكتر كىردن.

پەيۋەندى ھاۋسەرگىرى پەيۋەندىيەكى زۆر پىرۋزە، چىرەۋ خولەكانى نازانىت تەنھا خۇداي گەۋرە و دىلۋان نەپىت. ژىن و مىرد ھەردوۋىكان پىۋىستە پارىزگارى لە نەپىيەكانى ژيانىان بىكەن، ھىچ يەككە نەپىنى ھاورىيەكى بلاۋنەكاتەۋە.

ژىن و مىرد دەپى بزىنن كە ژيانى ھاۋسەرگىرى تەنھا دوۋكەس نىيە ئارەزۋودەكەن لە بەدەست ھىنانى بەختەۋەرى تايىبەتيان، بۇ كەسى مۇسلمان ھەردەم ئامانجەكان زىادەۋەرى دەكەن لە سوۋد ۋەرگىرتنى ئايىنەكەيان. ھاۋسەرگىرىش جۆرىكە لەبەجى گەياندىنى كار بۇ

بەدەست ھېننى جېنىشەن لەسەر زەۋى . ۋە كار كەردن لەسەر رەزىيەتلىك ۋە مەيدان
دەۋقان .

كۆتايى :-

بەختە ۋە رەزىيەتلىك ھەمكارلىق ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان
بەمەننى رەزىيەتلىك ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان
بەمەننى .

ھەمكارلىق ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان
دەبەستىيەت ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان
پەيۋەندىش لە لووتكە ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان
كاروبار ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان
يان ھەفتە ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان
دەريئە ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان

ۋە بەختە ۋە رەزىيەتلىك ھەمكارلىق ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان
بە سەركەتنى پەيۋەندى ھەمكارلىق ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان
خوارەۋە :-

دەستەبەرى ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان
دەروۋى ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان
بەدەنگە چۈننى دواكارىيە ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان
كۆمەلەيەتتى جۇراۋ جۇر ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان

بەختە ۋە رەزىيەتلىك ھەمكارلىق ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان
پېشىۋە بەننىسەت زەنن يان پىۋان يان ھەمكارلىق ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان ۋە مەيدان

پېھىنان، ۋە ھەندى پەيۋەندىش سەردەكەۋىت لە دەسكەۋىتى ژمارەيەك لە كاروبارەكانى ھاۋسەرگىرى، بەلام فەشەلىش دەھىتى لە ھەندىكى تەر..... سەربارى ئەۋەش دەلىت پەيۋەندى ھاۋسەرگىرى بىرىتى يە لە پرۇژەيەكى درىژخايەن پىۋىستى بە خۇئامادەكردن ۋە تىكۇشان ۋە ماندوۋبوون ھەيە، ۋە بەرپرسيارىيەتى جۇراۋجۇرى تىدايە..... ھەرچەندى ئەرك ۋە كارەديارى كراۋەكان راپەرىتى ئەرك ۋە بەرپرسيارىيەتى دىكە بەديار دەكەۋىت ۋە پىۋىستە راپەرىتى.

بەختەۋەرى ھاۋسەرگىرى ژمارەيەك كىشەى ژيانى كاردەكاتە سەرى، ۋەك: مىندالئەبوون ۋەلاۋازى سىكس لە لاى پياۋان يان ساردى سىكسى لاى ئافرەت، دەكرىت بۇ ھەموو ئەمانە ھاۋسەرگىرى كەساس ۋە شىۋاۋ دروست بى.

ھەرۋەھا كەسايەتەكى كىۋىرەۋەرى، كەسايەتەكى خۇپەرست، كەسايەتەكى دۈژمىدارانەى شىپزەيى، يان كەسايەتەكى نەشارەزاۋ ناچالاک..... دەكرىت ھەيى ئەگەر ھاتوو جى بە جى كرا لە سەرىيەكىك لە ژىن ۋە مىردەكە، ئەۋكاتە ژيانى ھاۋسەرگىرى دەگۇرىت بۇ دۆزەخ، بۇ سەرھەلدىنى كىشەكە كۇتايى نايە.

بىزارى ۋە ۋەرسى ھاۋسەرگىرى يان ساردى ۋە كەمتەرەخمى ھاۋسەرگىرى رۇلىكى گەۋرە ۋە سىلبى دەگىرىت لە كەساسى ھاۋسەرگىرى.... ھۆكارەكەشى جۇراۋجۇرە ۋە ھەندىك ھۆكارى پەيۋەستە بە كۆمەلگا ۋە رۇشنىرىيەكەى، ۋە پىكھاتەى ھاۋسەرگىرىيەكە ۋە رۇشنىرىيەكەيان ۋەگىرى دەروونيان ۋە مىژۋى بىنەمالە ۋە خىزانىان.

لە ھالەتەكانى بىزارى ۋە ۋەرسى كىشەكانى ھاۋسەرگىرى زىاد دەكات، ۋە دژايەتى ۋە ھات ۋە ھاۋار ۋە شتە سىلبىيەكان زىاد دەكات، ۋە دۈۈرەكەۋىتەۋەى ھەر لايەك لەۋى دىكە لە چالاكىەكانى ۋە ئامانجەكانى رۇژانەى..... ۋە ھەندىك پەنا دەباتە بەر خۇخەرىك كردن بە ئىش ۋە كار، يان لە ھىۋاۋ ئارەزوۋەكان يان چالاكىە تاييەتەكان ئامانجى خۇدەرخستەنە ۋە ھەرۋەھا بارە قورسەكانى خۇى سووك دەكات، ۋە شتىك دەداتە دەروونى خۇى لە ھاۋسەنگى

و دلخۆش كردن و نوپىۋونە ۋە • بەلام ئەو زياتر گوشاره كان زياد دەكات لە سەر پەيوەندى ھاوسەرگىرىيە كەى، ۋە بەشدارى دەكات بە زياد كردنى ژاراۋى بوونى كەش و ھەۋاكە • ۋە لەوانە يە كىنك لە ژن و مىردە كە خۆى بگلىنىت لە پەيوەندىيە كى سۆزدارى سەرنەكە وتوۋ يان دەمامك دراۋو ساختە كار يان بەپەلە و بەھەلەشە، ۋە دەكرىت ئەمە زياد بكرىت بۇ كىشە كانى پەيوەندىيە كى رەسەنى شىپزەو شىۋاو، ۋە لەوانە يە سەرىكىشىت بۇ قۇناغى نەگەرەنە ۋە يان جىبابونە ۋە •

سروشتيە روودانى دەسكارى كردن يان چاكسازى يان نوپىۋونە ۋە تىادا بكرىت لە ماۋەى قۇناغى بىزارى ھاوسەرگىرى، ۋە لەوانە يە بىزارى و رۆتىن و سستى و خاۋى پالئەرىكىى سروشتى بىت بۇ نوپىۋونە ۋە ژن و مىرد لە يەكترى لە زۆر لە حالەتە كان •

لەو رېپەودا بەختىارى ھاوسەرگىرى ۋە پەيوەندى ھاوسەرگىرى سەركە وتوۋ كىلە كانى بەستراۋە بە ژمارە يەك لە كاروبارو خەسلەت و رەقتارە كانى • لەوانە: بەرپرسيارىيەتى، كارلىك كردن، ھاۋكارى، بەشدارى، گفتوگۆ كردن، ۋە راستگۆيى، ۋە خوشەويستى، ۋە ھەست كردن بۇلايەنى دىكە، چاۋتىرى، گونجان لەگەل يەكتر، رىككە وتن، ۋە تەۋاۋكارى، ۋە سادەيى، ۋە راستىيەتى •

لە كۆتايىدا لە خوداى بەرز و بەتوانا داۋا دەكەين كە ھەموۋان سەرىخەى بۇ ژيانى ھاوسەرگىرى بەختىار و بەزەيى ھاتنەۋە ھەلگىرى، ۋە ھەموو خىزانىك نىيەت و مەبەستە كانى باش بىت لە كۆمەلگايە كى ئارام، ۋە ھەموو نىشانە كانى سەركە وتن و سەرفرازى و ئاشتەۋايى و ئارامى بە دەست بەينىت •

خوداى مەزن و دلخۆشلىش لەدۋاى ھەموو مەبەستىكە، ۋە ھەموو كاروبارى فەرمانە كان دەگەرىتە ۋە لاي ئەو، ھىچ ھىزو توانا و دەسلەتلىك نىيە تەنھا پشت بەستەن بە خوداى گەۋرە و مىھەرەبانە ۋە نەبىت.

ش + ر + س

ناوهرۆك

لاپهړه	بابهت
٦	پیشه کی
٩	بهشی یه کهم: نامانجه کانی ژيانی ژن و میړد
٣٧	بهشی دووهم: نه لېږاردنی هاوسهرو ماوهی ماوهی خوازیښتی کردن
٦٧	بهشی سییم: زالبوون به سهر کیښه ی دهست نیشان کردن به هاویهشی ژیان و ماوهی خوازیښتی
٨٧	بهشی چوارهم: شوهی پردهو په یوهندی سیکیسی
١٠٧	بهشی پینجهم: زالبوون به سهر کیښه کانی شوهی پردهو په یوهندی کانی سیکیسی
١٢١	بهشی شه شهم: ته کنیکیه کانی ژيانی هاوسه رگیری به خته وهر
١٤٩	بهشی هوهتم: زالبوون به سهر کیښه کانی ژيانی هاوسه رگیری
١٨٧	بهشی هه شتم: به خته وهری له گهل به جیهیښانی ټرکه کان (خهرجی و مندان)
٢١٧	بهشی نویهم: زالبوون به سهر ټو کیښانهی هاوکاته له گهل ټرکه کان
٢٣٧	بهشی دهیم: نمونه له په یوهندی کانی هاوسه رگیری «سهرکه وتوو وه سهرنه که وتوو»
٢٦٣	بهشی یازدههم: پوخته و راسپارده کان
٢٧٩	ناوهرۆك

